

**T.C.
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**SERMAYE PİYASASI KURULU KURUMSAL
YÖNETİM İLKELERİ İLE TÜRKİYE MUHASEBE VE
FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI'NIN
ETKİLEŞİMİ**

Ünzüle Güven

Zonguldak 2012

**T.C.
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**SERMAYE PİYASASI KURULU KURUMSAL
YÖNETİM İLKELERİ İLE TÜRKİYE MUHASEBE VE
FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI'NIN
ETKİLEŞİMİ**

**Hazırlayan
Ünzüle Güven**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Halim Akbulut**

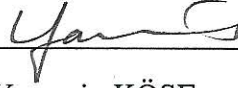
Zonguldak 2012

T.C.
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün İşletme Anabilim Dalında 2009528201012 numaralı Ünzüle GÜVEN'in hazırladığı "Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkeleri İle Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nın Etkileşimi" konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 13/12/2012 Perşembe günü saat 10:00'da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Başkan _____

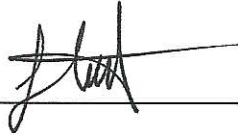
Doç. Dr. Yasemin KÖSE

Üye _____

Doç. Dr. Rasim İlker GÖKBULUT

Üye _____

Yrd. Doç. Dr. Halim AKBULUT (Danışman)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../.....2012

Doç. Dr. Hakan SARIBAŞ
Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum	: BEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı
Tez Başlığı	: Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkeleri ile Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nın Etkileşimi
Tez Yazarı	: Üzüle Güven
Tez Danışmanı	: Yrd. Doç. Dr. Halim Akbulut
Tez Türü, Yılı	: Yüksek Lisans Tezi, 2012
Sayfa Adedi	: 180

Küreselleşen piyasalarda sermayeye ulaşmak, rekabette başarı sağlamak ve doğru stratejiler kullanmak için kurumsal yönetim şirketlere fayda sağlamaktadır. Kurumsal yönetim, şirketin doğru stratejileri kullanarak fonksiyonlarını başarı ile yürütmesini sağlarken aynı zamanda müşterileri, pay sahipleri ve ilgili diğer tarafları da şirket hakkında bilgilendirmektedir.

İşletmelerin kamuyu aydınlatma amacına yönelik yayımladıkları finansal tablolar sayesinde, pay ve menfaat sahipleri, işletme ve yönetimin sorumluluklarını yerine getirip getirmediği ile ilgili bilgi sahibi olmaktadır. Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nın SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri üzerindeki etkisini ortaya koyabilmek amacıyla hazırlanan bu çalışmada, amaca yönelik olarak, ilkelerle ilgili hüküm içeren standartlar içerik analizi yöntemi ile belirlenmiştir. Belirlenen hükümlerin mali tablolarda yer alıp almadığını görebilmek amacıyla da örnek olay yöntemi kullanılarak, TOFAŞ'nin mali tabloları incelenmiştir. Yapılan inceleme neticesinde TOFAŞ'nin mali tablolarındaki açıklamaların, ilkeleri ilgilendiren standartlara yönelik olduğu görülmüştür. Mali tabloların kurumsal yönetim üzerindeki etkisini ortaya koyabilmek için ayrıca TOFAŞ'nin incelenen yıllarına ait Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu analiz edilmiştir.

Sonuç olarak; Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nın SPK Kurumsal Yönetim İlkelerini dolaylı yollarla etkilediği, mali tablolarda yapılan açıklamaların Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu'nda yeterli görüldüğü, mali tabloların dışındaki unsurlarla kurumsal yönetim derecelendirme notunun artırılabilceği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Yönetim, Kurumsal Yönetim İlkeleri, Muhasebe Standartları, Finansal Raporlama Standartları, Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu.

ABSTRACT

Institution	:	BEÜ Institute of Social Sciences, Department of Management
Title	:	With the Corporate Governance Principles of the Capital Markets Board of Turkey Interaction of Accounting and Financial Reporting Standards
Author	:	Ünzüle Güven
Adviser	:	Asst. Prof. Dr. Halim Akbulut
Type of Thesis, Year	:	MSc. Thesis, 2012
Total Number of Pages	:	180

Corporate governance benefits companies in order to obtain capital in globalizing markets, gain advantage in competition, and use correct strategies. Corporate governance informs customers, shareholders, and other related parties about the company, while making company to operate its functions successfully by using right strategies.

Shareholders and stakeholders reach the information about whether the business and management meet their responsibilities, with the help of financial statements that help businesses' purpose of informing public. In this study, which is prepared with the aim of showing the impact of Turkish Accounting and Financial Reporting Standards over Capital Markets Board Corporate Governance Principles, the standards that contain sentences about the standards are determined by using content analysis. The financial statements of TOFAŞ are investigated by using case study approach in order to determine whether the identified sentences present in financial statements. In the result of the research conducted, it is found that the explanations in the financial tables of TOFAŞ are oriented to the standards, which are related to the principles. In order to express the impact of financial tables over corporate governance, the Corporate Governance Rating Report of TOFAŞ's investigated years is also analyzed.

As a result, it is determined that Turkish Accounting and Financial Reporting Standards influence Capital Markets Board Corporate Governance Principles indirectly, the explanations in financial statements are accepted adequate in Corporate Governance Rating Report, and corporate governance rating degree may be increased with the elements that are not present in the financial statements.

Keywords: Corporate Governance, Corporate Governance Principles, Accounting Standards, Financial Reporting Standards, Corporate Governance Rating Report.

ÖNSÖZ

Bu çalışma süresince tecrübelerini tarafıma aktaran değerli hocam ve tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Halim Akbulut'a, tezimin hazırlanması aşamasında yardım ve desteğini esirgemeyen ayrıca sunmuş olduğu görüşler itibarıyla çalışmamda etkisi olan değerli hocalarım Doç. Dr. Metin Saban, Doç. Dr. Yasemin Köse ve Doç. Dr. Rasim İlker Gökbulut'a, TOFAŞ ile ilgili kısımda bilgi ve yardımı ile destek olan Dr. M. Adil Salepçioğlu'na, lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince bilgi, tecrübe, öneri ve manevi desteği sebebiyle hayatım boyunca minnettar kalacağım değerli hocam Prof. Dr. Turhan Korkmaz'a, üzerimde emeği olan Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde görev yapmakta olan tüm değerli hocalarıma, Zonguldak'ta süren yaşamım süresince maddi-manevi destek olan manevi ailem olarak tanımladığım Altay ve Kurtoğlu ailelerine, değerli dostlarım İsmail Şengül, Sezgin Altay, Mehmet Çetin ve Sefer Öztaş'a, son olarak hayatımda olmaları, ailem olmaları sebebiyle gurur ve onur duyduğum, tüm hayatım süresince her an ve her koşulda destek olan sevgili annem Sabriye Güven ve babam Erdoğan Güven'e, kardeşlerim Tuğba Güven ve Gökhan Güven'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ	1
1. KURUMSAL YÖNETİM	3
1.1. Kurumsal Yönetim'in Tanımı, Önemi, Yararları ve Gelişimi	3
1.1.1. Kurumsal Yönetim'in Tanımı.....	3
1.1.2. Kurumsal Yönetim'in Önemi	8
1.1.3. Kurumsal Yönetim'in Yararları	11
1.1.4. Kurumsal Yönetim'in Gelişimi	14
1.1.4.1. Kurumsal Yönetim'in Dünya'daki Gelişimi	17
1.1.4.2. Kurumsal Yönetim'in Türkiye'deki Gelişimi	22
1.1.4.2.1. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK).....	28
1.1.4.2.2. Kurumsal Yönetim Derecelendirmesi.....	28
1.1.4.2.3. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) Kurumsal Yönetim Endeksi (XKURY).....	31
1.1.4.2.4. Özel Durumların Kamuya Açıklanması.....	34
1.1.4.2.5. Birikimli Oy Sistemi	35
1.1.4.2.6. Bağımsız Denetim ve Danışmanlık Faaliyetlerinin Ayrılması.....	36
1.1.4.2.7. Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP)	37
1.1.4.2.8. Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK).....	37
1.1.4.2.9. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK)	38
1.1.4.2.10. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu ..	39
1.1.4.2.11. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK).....	41
1.1.4.2.12. Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD)	42

1.2. Kurumsal Yönetim İlkeleri	42
1.2.1. Genel Kabul Görmüş Kurumsal Yönetim İlkeleri	44
1.2.1.1. Eşitlik (Adillik).....	48
1.2.1.2. Şeffaflık.....	49
1.2.1.3. Hesap Verebilirlik	52
1.2.1.4. Sorumluluk.....	54
1.2.2. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri	58
1.2.2.1. Pay Sahipleri.....	62
1.2.2.2. Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık.....	63
1.2.2.3. Menfaat Sahipleri	65
1.2.2.4. Yönetim Kurulu.....	67
2. MUHASEBE VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI VE KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	69
2.1. Muhasebe Standartları	69
2.1.1. Dünya’da Muhasebe Standartları’nın Gelişimi	70
2.1.2. Türkiye’de Muhasebe Standartları’nın Gelişimi	71
2.2. Finansal Raporlama Standartları	72
2.2.1. Dünya’da Finansal Raporlama Standartları’nın Gelişimi	73
2.2.2. Türkiye’de Finansal Raporlama Standartları’nın Gelişimi	74
2.3. Kurumsal Yönetim ve TMS/IFRS İlişkisi	74
2.4. Literatür Taraması	81
3. TÜRKİYE MUHASEBE VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI’NIN KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ’NE ETKİSİNİN İNCELENMESİ VE ÖRNEK UYGULAMA	84
3.1. Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları’nın Kurumsal Yönetim İlkeleri’ne İlişkin Hükümleri	84
3.1.1. Pay Sahipleri İle İlgili Standartlar.....	93
3.1.1.1. Pay Sahipliği Haklarının Kullanımının Kolaylaştırılması İle İlgili Standartlar.....	93
3.1.1.2. Oy Hakkı İle İlgili Standartlar	94
3.1.1.3. Azlık Hakları İle İlgili Standartlar.....	96

3.1.1.4. Kâr Payı Hakkı İle İlgili Standartlar	97
3.1.2. Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İle İlgili Standartlar	98
3.1.2.1. Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları İle İlgili Standartlar	101
3.1.2.2. Faaliyet Raporu İle İlgili Standartlar	118
3.1.3. Menfaat Sahipleri İle İlgili Standartlar	120
3.1.3.1. Menfaat Sahiplerine İlişkin Şirket Politikası İle İlgili Standartlar	120
3.1.3.2. Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler İle İlgili Standartlar	125
3.1.4. Yönetim Kurulu İle İlgili Standartlar	126
3.1.4.1. Yönetim Kurulunun İşlevi İle İlgili Standartlar	127
3.1.4.2. Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları İle İlgili Standartlar	127
3.2. Örnek Uygulama: Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi (TOFAŞ).....	129
3.2.1. Araştırmanın Amacı	129
3.2.2. Araştırmanın Yöntemi	130
3.2.3. Araştırmanın Sonucu	130
3.2.3.1. Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi (TOFAŞ) Hakkında Genel Bilgiler	130
3.2.3.2. TOFAŞ'ne Ait 31 Aralık 2009 Tarihli Konsolide Finansal Tablolar ile 2009 Yılı Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu'nun Etkileşimi	131
3.2.3.3. TOFAŞ'ne Ait 31 Aralık 2010 Tarihli Konsolide Finansal Tablolar ile 2010 Yılı Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu'nun Etkileşimi	139
3.2.3.4. TOFAŞ'ne Ait 31 Aralık 2011 Tarihli Konsolide Finansal Tablolar ile 2011 Yılı Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu'nun Etkileşimi	145
SONUÇ.....	154
KAYNAKÇA.....	157
EKLER.....	168
Ek 1: SAHA Kurumsal Yönetim ve Kredi Derecelendirme Hizmetleri A.Ş.'nin Kurumsal Yönetim Derecelendirme Notları ve Anlamları	168

Ek 2: TCR Kurumsal Yönetim ve Derecelendirme A.Ş.'ne ait Kurumsal Yönetim Uyum Derecelendirme Notları ve Anlamları	169
Ek 3: Kobirate Uluslararası Kredi Derecelendirme ve Kurumsal Yönetim Hizmetleri A.Ş.'ne ait Kurumsal Yönetim Uyum Derecelendirme Notları ve Anlamları.....	170
Ek 4: TOFAŞ'nin 2009 Yılına ait Konsolide Finansal Tabloları.....	172
Ek 5: TOFAŞ'nin 2010 Yılına ait Konsolide Finansal Tabloları.....	175
Ek 6: TOFAŞ'nin 2011 Yılına ait Konsolide Finansal Tabloları.....	178

TABLolar LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1.1: Kurumsal Yönetim’de 5N 1K ile Yapılan Açıklama	7
Tablo 1.2: Kurumsal Yönetim’in Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi	24
Tablo 1.3: Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Derecelendirmesi Yapmaya Yetkili Kuruluşlar.....	29
Tablo 1.4: İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi’ne Kayıtlı Şirketlerin Kurumsal Yönetim Derecelendirmesi.....	32
Tablo 1.5: SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri’ndeki Değişiklikler.....	59
Tablo 3.1: Kurumsal Yönetim İlkeleri ile İlgili Hüküm İçeren TMS/TFRS	86
Tablo 3.2: Pay Sahipleri İlkesi İle İlgili Standartlar ve Hükümleri	93
Tablo 3.3: Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi İle İlgili Standartlar ve Hükümleri	100
Tablo 3.4: Menfaat Sahipleri İlkesi ile İlgili Standartlar ve Hükümleri.....	120
Tablo 3.5: Yönetim Kurulu İlkesi ile İlgili Standartlar ve Hükümleri	126
Tablo 3.6: TOFAŞ’nin 2009 Yılı Mali Tablolarında Bağlı Ortaklıklar ile İlgili Yapılan Açıklama	132
Tablo 3.7: TOFAŞ’nin 2009 Yılı Mali Tablolarında Kıdem Tazminatı ile İlgili Yapılan Açıklama	134
Tablo 3.8: TOFAŞ’nin 2009 Yılı Mali Tablolarında İlişkili Taraflar ile İlgili Yapılan Açıklama	136
Tablo 3.9: TOFAŞ’nin 2010 Yılı Mali Tablolarında Bağlı Ortaklıklar ile İlgili Yapılan Açıklama	140
Tablo 3.10: TOFAŞ’nin 2010 Yılı Mali Tablolarında Kıdem Tazminatı ile İlgili Yapılan Açıklama	141
Tablo 3.11: TOFAŞ’nin 2010 Yılı Mali Tablolarında İlişkili Taraflar ile İlgili Yapılan Açıklama	143
Tablo 3.12: TOFAŞ’nin 2011 Yılı Mali Tablolarında Bağlı Ortaklıklar ile İlgili Yapılan Açıklama	146
Tablo 3.13: TOFAŞ’nin 2011 Yılı Mali Tablolarında Kıdem Tazminatı ile İlgili Yapılan Açıklama	147

Tablo 3.14: TOFAŞ'nin 2011 Yılı Mali Tablolarında İlişkili Taraflar ile İlgili

Yapılan Açıklama 149

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1.1: Kurumsal Yönetim'in Ülke Ekonomisine Faydaları.....	13
Şekil 1.2: İMKB–100 Endeksi İşletmelerinin Kurumsal Yönetim İncelemesi	26
Şekil 1.3: Kurumsal Yönetim İlkeleri Genel Uyum Durumu	27
Şekil 1.4: Modern Şirketleri Etkileyen İç ve Dış Faktörler.....	45
Şekil 1.5: Genel Kabul Görmüş Kurumsal Yönetim İlkeleri.....	46
Şekil 1.6: İşletmenin Sorumlu Olduğu Yakın ya da Uzak Gruplar	55
Şekil 1.7: İşletmenin Faaliyetlerinden Çıkar Sağlayan Gruplar (Menfaat Sahipleri).....	66
Şekil 2.1: Kurumsal Yönetim ve Fonksiyonları.....	76
Şekil 2.2: İyi Yönetim'in Oluşmasında Gerekli Görülen Unsurlar	79
Şekil 3.1: TOFAŞ'nin 2009 yılı Kurumsal Yönetim Derecelendirme Notu.....	137
Şekil 3.2: TOFAŞ'nin 2010 yılı Kurumsal Yönetim Derecelendirme Notu.....	144
Şekil 3.3:TOFAŞ 2011 yılı Kurumsal Yönetim Derecelendirme Notu.....	150
Şekil 3.4: Yıllara Göre TOFAŞ'nin Kurumsal Yönetim Derecelendirme Notu Gelişim Grafiği	152

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ACGA	: Asian Corporate Governance Association
ASSC	: Accounting Standarts Steering Committe
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
CalPers	: California Public Employees Retirement System
CICA	: The Canadian Institute of Chartered Accountants
CLSA	: Credit Lyonnais Securities Asia
GCGF	: Glabal Corporate Governance Forum
IAS	: International Accounting Standards
UMS	: Uluslararası Muhasebe Standartları
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
IASC	: International Accounting Standards Committee
IASB	: International Accounting Standards Board
TMSK	: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TMUDESK	: Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
ICC	: International Chamber of Commerce
IFRIC	: International Financial Reporting Interpretations Committee
IFRS	: International Financial Accounting Standards
UFRS	: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
İMKB–30	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası 30 Endeksi
İMKB–100	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası 100 Endeksi
XKURY	: İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi
KAP	: Kamuyu Aydınlatma Platformu
KSS	: Kurumsal Sosyal Sorumluluk
NAFT	: National Association of Pension Funds
NAFTA	: North American Free Trade Agreement
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
SEC	: Securities Exchange Commission
SOX	: Sarbanes Oxley
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TIAA-CREF	: Teachers Insurance and Annuity Association- College Retirement Equities Fund
TKYD	: Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği

TTK	:	Türk Ticaret Kanunu
TÜRMOB	:	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
TÜSİAD	:	Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
US GAAP	:	United States Generally Accepted Accounting Principles
KHK	:	Kanun Hükmünde Kararname
TOFAŞ	:	Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi

GİRİŞ

Küreselleşen dünyamızda işletmeler ve yönetilme şekilleri büyük önem taşımaktadır. Bir işletmenin performansı, çalışanlarını ve şirketten fayda sağlayan diğer birey ve kuruluşları etkilemektedir. 2000’li yıllarda tüm dünyada meydana gelen finansal krizler, öncelikle ABD olmak üzere tüm dünyanın dikkatini çekmiş ve krizin sebepleri üzerine araştırmalar yapılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda, yöneticilerin menfaatlerine yönelik kararlar aldığı, personelin bilgilere kolay ulaştığı ve piyasadaki güvensizlik gibi sebepler ortaya çıkmıştır. Şirketlerin finansman sağlamalarında, yüksek derecelendirme notu alabilmelerinde, piyasaya güven vermelerinde ve borsada işlem gören hisse senedi değerinde etkin olabilmesi için başarılı bir kurumsal yönetim uygulaması tavsiye edilmektedir.

İşletmeler, kamuyu bilgilendirmek için, mali tablolar, faaliyet raporları, özel durum açıklamaları, hisse senedi performans değerlendirmeleri, yönetim kurulu toplantı tutanakları gibi araçları kullanmaktadır. İşletmelerin kamuyu aydınlatmak için kullanmış olduğu araçlardan biri olan mali tablolar, çalışmada esas alınacaktır. Türkiye’de halka açık anonim şirketlerin yayımlayacağı mali tablolar, Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları’na göre hazırlanmaktadır.

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Kurumsal Yönetim İlkeleri’nden Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi gereği işletmelerin yayımlaması gereken mali tabloların, Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları’na göre hazırlandığı düşünüldüğünde, çalışmanın amacı; mali tabloların hazırlanmasında rehber olan Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları’nın SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri üzerindeki etkisini ortaya koyabilmektir. Çalışmanın amacına yönelik olarak, içerik analizi yöntemi ve örnek olay yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma, giriş ve sonuç bölümleri hariç üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kurumsal yönetimin; tanımı, önemi, sağladığı yararlar, dünyadaki gelişimi, Türkiye’deki gelişimi ve gelişimine yönelik yapılan çalışmalar, ilkeleri ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayımlanan ilkelere yer verilmiştir. Çalışmada esas olarak Sermaye Piyasası Kurulu’nun yayımlamış olduğu Kurumsal Yönetim İlkeleri

kullanılmaktadır. Genel kabul görmüş kurumsal yönetim ilkeleri çerçevesinde hazırlanan SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin ilk olarak 2003 yılında yayımlanan hali ile son olarak 2011 yılında revize edilen hali arasında oluşan farklılıklar da bu bölümde gösterilmiştir.

İkinci bölümde, dünyada ve Türkiye'de muhasebe ve finansal raporlama standartlarının gelişimi ve kurumsal yönetim ile Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nın ilişkisinden bahsedilmiştir. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi gereği işletmeler tarafından yayımlanacak mali tabloların, pay sahiplerini ve menfaat sahiplerini, işletmenin performansı ve nakit akış durumu ayrıca yönetim kurulunun sorumluluklarını yerine getirip getirmediği ile ilgili bilgilendirdiği düşünülürse, mali tabloların ve dolayısıyla Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nın kurumsal yönetim ilkeleri üzerinde etkili olduğu iddia edilebilmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümde ise, çalışmanın amacına yönelik olarak yapılan araştırmalar incelenmiş olup, Sermaye Piyasası Kurulu'nun yayımlanmış olduğu Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili hüküm içeren Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'na yönelik açıklamalar yapılmıştır. Yapılan içerik analizi neticesinde iddia edilen ilişkinin ispat edilebilmesi için örnek olay yöntemiyle, Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi'ne ait mali tablolar ve Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu kullanılmıştır. 2009, 2010 ve 2011 yılı mali tablo ve kurumsal yönetim derecelendirme raporu incelemesi neticesinde mali tabloların oluşumunda etkili olan Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nın SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri üzerinde olumlu etki yaptığı görülmektedir.

1. KURUMSAL YÖNETİM

1.1. Kurumsal Yönetim'in Tanımı, Önemi, Yararları ve Gelişimi

1.1.1. Kurumsal Yönetim'in Tanımı

Ülkemizde “kurumsal yönetim” kavramı, “kurumsal yönetişim”, “iyi yönetim” veya “iyi yönetişim” olarak da ifade edilmektedir. Bu terimler İngilizce “corporate governance” teriminin dilimize çevrilmesi sonucu oluşmuştur. Bu terimlerden hangisi kullanılırsa kullanılsın ifade edilen hep aynı yönetim ve yaklaşım biçimidir (Aysan, 2007a:20). Dünya Bankası'nın yapmış olduğu tanıma göre kurumsal yönetim; bir kurumun beşeri ve mali sermayeyi çekmesine, etkin çalışmasına ve böylece ait olduğu toplumun değerlerine saygı gösterirken, uzun dönemde ortaklarına ekonomik değer yaratmasına imkân tanıyan, her türlü kanun, yönetmelik, kod ve uygulamalar bütünü olarak ifade edilmektedir (Daştan, 2010:4).

İşletme, insanların ihtiyaçlarını doğrudan ya da dolaylı olarak karşılamayı amaçlayan, mal ve hizmet üreten, işleyen veya işletilen iktisadi teşebbüstür (Mucuk, 2005:4). Kurumsal yönetimin ilgili alanı olan işletmenin başarı sağlayabilmesinin yolu işletmenin fonksiyonlarının sistemli çalışmasıdır. Kurumsal yönetim ise bu sistemli ve disiplinli çalışmayı işletme üzerinde sağlamayı amaçlamaktadır.

Kurumsal yönetişim veya kurumsal yönetim, şirketin kendi sorumluluklarının bilincinde olarak şirketin devamlılığını sağlayacağı, ortakların kazancına karşı kendi kazancını da arttıracığı ve şirketin iyiye gitmesini sağlarken ilişkide olduğu kurum ve kişilerle ilişkilerini etik değerlere uygun kurallar dâhilinde yürütebileceği bir sistemdir (Tuzcu, 2004:16).

Kurumsal yönetim, işletmenin sorumlu ve dürüst kişiler tarafından yönetilmesini sağlarken, yönetimin almış olduğu kararlar ve işletmenin faaliyetlerine yönelik yapılan açıklamalar sayesinde yatırımcıların ve potansiyel yatırımcıların, ayrıca çalışanların ve ilgili diğer grupların faydalanmasını sağlamaktadır.

Zingales' in kurumsal yönetim tanımlamasında ise ortaklık yapısının, sermaye yapısının, yönetimsel güdülerin, tasarıların, ele geçirmelerin, yönetim kurullarının,

kurumsal yatırımcıların baskılarının, ürün pazarındaki ve işgücü pazarındaki rekabetin, örgütsel yapı ve benzeri şeylerin hepsinin çıkarların dağıtılmasında göz önünde bulundurulması gerektiğini ve kurumsal yönetimi şirketin ürettiği rantın paylaşılması konusunda yapılan pazarlıkların karmaşık bir kümesi olduğunu söylemektedir (Doğan, 2007:48).

Kurumsal yönetim, piyasa ekonomisindeki işletmelerin yöneticileri ile işletme sahipleri ve yatırımcıların ilişkilerini düzenleyen yasa, yönetmelik ve iş hayatındaki uygulamaları kapsayan özel ve kamusal düzenlemeler olarak tanımlanmaktadır. Aslı itibarı ile kurumsal yönetim kavramı, işletmelerin hissedarları ve yöneticileri arasında oluşabilecek çıkar çatışmalarının çözülmesi ile ilgilenmektedir. Şirketin yönetimine, yönetimin kontrol ve performansına yoğunlaşan kurumsal yönetim, şirketin sahipliği ile yönetim arasındaki ilişkiler sistemini temsil etmektedir (Çıtak,2006: 146–147). Ayrıca kurumsal yönetim; şirketlere finansman sağlayanların uygun bir getiriyi temin etmelerine ilişkin ilkeleri inceleyen bir felsefe olarak tanımlanmaktadır (Shleifer ve Wishny, 1997:737).

Kurumsal yönetimin işletmeler üzerindeki olumlu etkileri, işletmelerde oluşan iflaslar ve skandallar sonrası daha iyi fark edilmiştir. Yöneticilerin yetkilerini kendi menfaatlerine göre kullanması, yatırımcıların yatırım yaptıkları işletme hakkında yeterli bilgiye sahip olamaması gibi sebeplerle oluşan skandallara aranan çözümler, kurumsal yönetimin başarı ile uygulanması gerektiği sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Kurumsal Yönetim konularının 19. yüzyıldan itibaren yaygın olarak ABD, Avrupa ve Japonya'da kullanıldığını ifade eden çalışmaların varlığına rağmen, kurumsal yönetim kavramının yaygın kullanımı 1980'lerde başlamıştır. Kurumsal yönetim kavramının ilk kez kullanımı ise 1960 yılında, Richard ELLS tarafından, şirket için politik yapı ve şirketin fonksiyonuna vurgu yapmak adına gerçekleşmiştir (Arı, 2008:45). Kurumsal yönetimin bireysel ve kurumsal yatırımcılar, hissedarlar, yöneticiler, finansal piyasalar ve finansla ilgilenen herkesin gündeminde yer alması ise 1990'larda görülmektedir (Gürbüz ve Ergincan, 2004:5). 20. yüzyılda ise şirketler dünyanın en güçlü kuruluşları haline gelmiştir. Çalışmaları ve nasıl iş yaptıkları dikkatle incelenmeye başlanmıştır. Son yıllarda, Enron ve WorldCom (ABD), Ahold

(Hollanda), Parmalat (İtalya), ve Yanguangxia (Çin) gibi firmaların skandallarının dünyanın her tarafında ardı ardına meydana gelmesi “kurumsal yönetim” kavramını iş dünyasının ve devletlerin gündemine getirmiştir (Darman, 2008:11). 20. yüzyılın son çeyreğinde Almanya’nın ve Japonya’nın ekonomilerinde hızlı büyüme sonrası yaşanan durgunluk ve ABD’nin ekonomik performansı kurumsal yönetimin başarısının yüksekliğine kanıt olarak gösterilmektedir (Gürbüz ve Ergincan, 2004:5). Ulusal ekonomilerin büyümesi, uluslararası ekonomik ilişkilerin gelişmesi, uluslararası sermaye akışkanlığının artması, şirket hissedarlarının işletme yönetimindeki etkinliklerinin azalması, şirket yönetim kurulları ve özellikle kurul içinde murahhas yönetici (CEO-genel müdür) unvanını taşıyan yöneticilerin verdikleri kararların öneminin artması gibi etkenler kurumsal yönetim sisteminin oluşumunu sağlamışlardır (Dinç ve Abdioğlu, 2009:159).

Kamunun aydınlatılması ve muhasebe alanındaki gelişmelerle aynı doğrultuda ilerleyen kurumsal yönetim, son yıllarda sadece finans uzmanlarının ve düzenleyici otoritelerin değil, tüm kamuoyunun ilgisini çekmiştir. Bir işletmenin yönetiminin kontrolüne ve performansına odaklanan kurumsal yönetim, şirketin sahipliği ile yönetimi arasındaki ilişkileri temsil etmektedir (Yılmaz ve Alkan, 2006:731). Bu bağlamda yatırımcı haklarının korunması, ortakların adil ve eşit muamele görmesi, kurumsal yönetimde doğrudan çıkar sahiplerinin rolü, kamuyu aydınlatma, yönetim ve şeffaflık ile yönetim kurulunun sorumluluğu, kurumsal yönetimin ana unsurları olarak tanımlanırken; şeffaflık, hesap verebilirlik, eşitlik ve sorumluluk kurumsal yönetimin unsurları olarak belirtilmektedir (Çiftçioğlu ve Poroy, 2010:86–87).

İyi bir kurumsal yönetimde bulunması gereken özellikler; katılım, hukuk devleti, şeffaflık, duyarlılık, işbirliği, adalet, etkinlik, verimlilik ile sorumluluk ve stratejik vizyon olarak sıralanmaktadır (Daştan, 2010:5).

Kurumsal yönetimin bağımsızlık, eşitlik, şeffaflık, hesap verebilirlik, disiplin, sorumluluk ve sosyal sorumluluk şeklinde sıralanan unsurlarının, kurumsal yönetim ilkeleri içerisinde tam olarak kullanılması; işletmelerin, yatırımcıların, yatırım yapmayı düşünen çevrelerin ve uzun vadede de ülkenin fayda elde etmesini sağlamaktadır.

Kurumsal yönetim, ekonominin ve onu oluşturan işletmelerin güç kazanması ve işletmelerde israfın, yolsuzluğun, kayıt-dışılığın ve rüşvetin önlenmesi ile ilgilenmektedir. Bu beklentilerin gerçekleşebilmesi için işletmenin sahiplerinin, yöneticilerinin ve yönetim kurullarının toplumun güvenini sağlamaları ve bu güveni korumaları gerekmektedir. Bu güveni sağlayabilmek ve koruyabilmek için (Aysan, 2007a:86):

- Topluma açık (*şeffaf*),
- Topluma *hesap verebilir* olmaları ve
- *Dürüst* kişilerce yönetilmeleri gerekir.

Kurumsal yönetimin, “finans, yönetim ve denetim” ilişkisi içerisinde gelişmiş bir olgu olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda kurumsal yönetimin ortaya çıkışı; aile işletmelerinin varlığı, zamanla bu işletmelerin büyümesi, büyümeye paralel yönetimdeki yetersizliklerin ortaya çıkması ve bunun sonucunda profesyonel yöneticilikle sahiplik ve yönetimin birbirinden ayrılması; öte yandan artan sermaye ihtiyacı, yeni ortak bulma girişimi, sermaye piyasasına açılım ve bu süreçte çıkar gruplarında meydana gelen artış ve her bir çıkar grubunun menfaatinin korunmasına yönelik faaliyetler bütünü sıralamasında gerçekleştiği belirtilmektedir (İbicioğlu vd., 2009:4).

Kısacası kurumsal yönetim, şirketlerin yönetim kurullarının, üst yönetiminin, çalışanlarının, hâkim ortak(lar)ının, küçük hissedarlarının ve diğer menfaat sahiplerinin çıkarlarını bir çatı altında toplayıp, gerekli kontrolü de yaparak dengeyi sağlamaktadır. Böylece küresel piyasalarda sermayeye ulaşmada ve rekabetin güçlendirilmesinde doğru stratejilerin uygulanması için yardımcı olmaktadır (Darman, 2008:13).

Kurumsal yönetimle ilgili yapılan tanımlamalar neticesinde; kurumsal yönetimin ne olduğu, uygulanma sebepleri, nasıl ve ne zaman kimler tarafından uygulandığı sorularının cevabı bulunmaktadır. Aynı zamanda Tablo 1.1’de bu hususlara değinilmiştir.

Tablo 1.1: Kurumsal Yönetim’de 5N 1K ile Yapılan Açıklama

NE? →	<p>KURUMSAL YÖNETİM NEDİR?</p> <p>Dar anlamda kurumsal yönetim, şirket yönetimi ile hissedarlar ve menfaat sahipleri arasındaki ilişkileri düzenleyen kurallar bütünüdür. Bir başka ifadeyle, herhangi bir şirkette hissedarlar dâhil, şirketin yürüttüğü faaliyetleri ile doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olan tüm menfaat sahiplerinin hakları ve sorumluluklarını ortaya koymayı amaçlayan bir yönetim felsefesidir.</p>
NİÇİN? →	<p>KURUMSAL YÖNETİM NİÇİN UYGULANIR?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Şirket üst yönetiminin sahip olduğu güç ve yetkilerin keyfi bir biçimde kullanımının engellenmesi; • Yatırımcıların haklarının korunması; • Şirket hissedarlarının adil ve eşit bir biçimde muamele görmesinin sağlanması; • Şirketle doğrudan ilişki içerisinde bulunan menfaat sahiplerinin haklarının korunması; • Şirket faaliyetleri ve finansal durumu ile ilgili olarak kamuoyunun aydınlatılması, şeffaflığın sağlanması.
NASIL →	<p>KURUMSAL YÖNETİM NASIL UYGULANMALIDIR?</p> <p>Kurumsal yönetim, en başta şirket üst yönetimin liderliği, samimiyeti ve kararlılığı ile ve tüm çalışanların katkısı ile plan dâhilinde uygulanmalıdır.</p>
NE ZAMAN? →	<p>KURUMSAL YÖNETİM NE ZAMAN UYGULANMALIDIR?</p> <p>Kurumsal yönetim, “yüksek performansı” arzulayan tüm organizasyonlarda uygulanmalıdır. Toplam kalite yönetimi bir defaya mahsus değil, sürekli olarak uygulanması gereken bir yönetim anlayışıdır.</p>
NEREYE →	<p>KURUMSAL YÖNETİM NEREYE GİTMİYİ HEDEFLEMELİDİR?</p> <p>Kurumsal yönetim, yüksek organizasyonel performansa ve mükemmel bir organizasyona ulaşmayı hedeflemektedir.</p>
KİM? →	<p>KURUMSAL YÖNETİMİ KİM UYGULAYACAKTIR?</p> <p>Kurumsal yönetim, şirket üst yönetiminin liderliğinde yürütülmelidir.</p>

Kaynak: Coşkun Can Aktan, (2006); “Kurumsal Şirket Yönetimi: İyi Şirket Yönetimi İçin Kurallar ve Kurumlar,” SPK Kurumsal Araştırmalar Serisi, No:4 yayın no:196, Ankara, s. 27.

1.1.2. Kurumsal Yönetim'in Önemi

Kurumsal yönetim tanımlamalarından da anlaşılacağı üzere kurumsal yönetim; işletmenin, rakipleri arasında üstünlük sağlamasını ve firma değerini arttırmasını, ayrıca bundan işletme ile ilgili tüm kesimlerin yararlanmasını hedeflemektedir. Kurumsal yönetimin işletmelerce bu denli önemli hale gelmesinin sebebi, işletmelerin hedeflerine yoğunlaşan bir sistemi sunmasından kaynaklanmaktadır.

Kurumsal yönetim; genellikle kendi menfaatlerini ön planda tutan işletme yöneticilerini, bu tür yaklaşımlardan kaçınarak, firmanın sahipleri yani hissedarları için firma değerini maksimize edecek kararları almaya yönelen, hem kurumsal hem de piyasa temelli mekanizmalar kümesi olarak tanımlanmaktadır (Denis ve Mc Connell, 2003:2).

Kurumsal yönetime olan ilginin zaman içinde arttığı görülmektedir. Bunu sağlayan etkenlerden biri yönetim mekanizmalarının etkililiğini sorgulamaktır. Bir başka etken ise yakın tarihte yaşanan finansal skandallardır. Enron ve WorldCom gibi ünlü şirketlerinde aralarında bulunduğu birçok şirkette yaşanan muhasebe skandalları yatırımcıların güvenini sarsmıştır. Bu güven kaybı, şirketlerin piyasadaki hisse senetlerinin değerinin hızlı bir biçimde düşmesine ve güvenilirliklerinin azalmasına neden olmuştur. Ülkemizde kurumsal yönetimi önemli hale getiren bir başka etken ise sermaye piyasalarında kamunun aydınlatılmasına yönelik düzenlemelerin yapılmaya başlanmasıdır (Doğan, 2007:50).

Teorik düşünceye bakıldığında, girişimci üretimin her safhasında sermaye ve emek kullanılmaktadır. Böylece sermaye yeteri kadar sağlanmış olduğundan yatırımcılar rantı kısa sürede elde etmek isteyecektir. Fakat bu süreç gerçek hayatta böyle gelişmemektedir. Üretim maliyetleri çoğu zaman batıktır ve yatırımcılar girişimciye yatırım sağladıktan sonra, bu yatırımı geri alabilme şansına sahip değillerdir. Üretimde kullanılan kaynaklara sahip olanlar, haklarını yöneticilere devrettikten sonra, yönetim için faydasız hale gelirler ve yöneticilere göre gelecekteki nakit akımlarını kaynak sahiplerine aktarmak için hiçbir zorunluluk bulunmamaktadır. Şirketin varlıkları üzerindeki kontrol hakkı yöneticide olduğu için yönetici nakit akımlarını istediği gibi yönetebilmektedir. Bu durum araştırmacılar ve

uygulayıcılar tarafından literatürde temsil sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğer yatırımcıların hakları korunmuyor ve hak elde edemiyorlarsa çözümleri yatırım yapmamak olacaktır. Söz konusu durum firmaların dışarıdan finansman sağlamalarını imkânsız hale getirebilmektedir. Fakat hisseleri halka açık anonim şirketlerin çoğunlukta olduğu gelişmiş ülkeler ile bazı geri kalmış ülkelerde bile böyle bir durum genelde yaşanmamaktadır (Gürbüz ve Ergincan, 2004:6).

İşletmelerin yapısı büyüdükçe şeffaflaşmaları, topluma karşı hesap verebilir olmaları ve dürüst olduklarını kanıtlamaları gerekecektir. Kamunun güvenini bu yol dışında sağlamanın başka yolu henüz bulunamamıştır. İşletmelerin finansal pazarda “reyting” alabilmeleri için bu ilkelere uyum sağlamaları, bu ilkelere uyum sağlamaları için de kurumsal yönetim ve iç denetim tekniklerini işletmelerinin yaşam biçimi haline getirmeleri gerekmektedir. ABD ve Avrupa’daki şirketlere bakıldığında bu teknikleri uygulamayanlar daha yüksek faiz ödemektedirler. Ayrıca söz konusu şirketlerin, hisse senetlerinin düşük borsa fiyatlarına da razı olması gerekmektedir (Aysan, 2007a:22).

Gelişmekte olan ülkelerde iyi kurumsal yönetim uzun vadeli yabancı kaynakları çekmenin yanı sıra yerel yatırımcıları teşvik etmek ve yerel sermaye piyasalarının gelişmesini sağlamak için de büyük önem taşımaktadır. Yurtiçindeki yatırımcılar önemli sermaye kaynağıdır ve uzun vadeli sürdürülebilir ekonomik kalkınma için büyük önem taşımaktadır. Kurumsal yönetim ilkelerinin başarı ile uygulanması bu yatırımcılara beklenen güveni sağlayacaktır (Darman, 2008:31). Kurumsal yönetim sadece yatırımcı güvenini arttırmakla kalmayıp aynı zamanda ekonomik etkinlik ve büyümenin gelişmesinde de rol almaktadır. İşletmenin hedeflerinin belirlenmesini ve aynı zamanda bu hedeflerin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Politikacılar iyi bir kurumsal yönetimin finansal piyasa istikrarına, yatırıma ve ekonomik büyümeye olan etkisini fark etmişlerdir. İşletmeler ise kurumsal yönetimin rekabet gücü üzerindeki olumlu etkisini artık daha iyi bilmektedir (Kula, 2006:49).

Sermaye Piyasası Kurulu tarafından 2005 yılında İMKB’ye kayıtlı 303 şirket yöneticisine anket yapılmıştır. Bu anket sonucu, kurumsal yönetimin ülkemiz

açısından önemini ve gelişiminin nedenini vurgulamıştır. Bu 303 şirket ülkemizin en büyük işletmelerindendir ki bu işletmeler kurumsal yönetim uygulamalarını hayata geçirmiştir. Küçük işletmelere bakıldığında ise onlarda kurumsallaşma ve kurumsal yönetimin izleri görülmemektedir. SPK'nun yapmış olduğu anketin sonuçları ise şunlardır (Aysan, 2007a:22–23):

– Ülkemizde rüşvet, yolsuzluk, kayıt-dışı uygulamalar gibi skandalların görülmesinin nedeni şirketlerde kurumsallaşma ve kurumsal yönetimin yeterli derecede gelişmemesidir. Dolayısıyla söz konusu şirketlerin finansal bilgilerini halka açıklamamaları nedeniyle ekonomimizin iyi yönetilmesi ve denetlenmesi söz konusu olamamaktadır.

– Ülkemiz son yıllarda şirket ve bankaların batışlarıyla karşılaşmıştır. 2001 yılının şubat ayında yaşanan kriz sonucu küçük, büyüklü 25 bankamız batmıştır. Söz konusu bankaların yaşamış olduğu bu olumsuz süreç “Hortumun Ucundakiler: Türkiye’de Batan Bankaların Hikâyesi” gibi kitaplara konu olmuşlardır.

– Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu yayınları, bu nedenle katlanılan zararların boyutlarını vermektedir.

– Ekonomik bunalımın ilk dalgası ile 2003 yılı sonuna kadar 22 banka ve bunlarla birlikte batan 259 iştirak (çok azı kurtarılmıştır) bulunmaktadır. 2001 yılında yaşanan bunalımdan sonra banka iştirakleri dışında pek çok işletme batmıştır; bunların sayısı bilinmemektedir. Fakat ekonomimiz %9,5 küçülmüştür. Bu dönemde yoğun işsizlik yaşanmıştır. 2006 yılının sonunda bile ekonomimiz bu bunalımın etkilerinden dolayı yüksek enflasyon, yüksek faiz ve yüksek kamu borçlanması yaşamaya devam etmiştir.

– Yaşanan bu kriz değerlendirildiğinde gelecekte dikkat etmemiz gereken noktalar tespit edilmektedir. Görülüyor ki işletmeler güçlü finansal yapılara ve kurumsal yönetim modeline kavuşmadan, ekonomilerin bunalım zamanlarını büyük sarsıntılar olmadan geçirmeleri zor olacaktır.

SPK'nun yapmış olduğu anket çalışması sonucundan da anlaşılacağı üzere, kurumsal yönetim, işletmenin yönetimi dışında ülke ekonomisinin istikrarında da etkili olmaktadır. Kurumsal yönetimin günümüzde bu denli önemli hal almasının sebebi ise sağladığı yararların ilgili kesimlerce fark edilmesidir.

1.1.3. Kurumsal Yönetim'in Yararları

Kurumsal yönetimin günümüzde bu denli önemli hal almasındaki nedenleri sıralayacak olursak; son yirmi yılda dünya çapında yapılan özelleştirmeler, emeklilik fonu reformları ve özel tasarrufların artması, 1980'lerde düşmanca şirket satın almaların artması, 1998 Doğu Asya krizi ve ABD'de yaşanan kurumsal skandallar ve şirket başarısızlıkları karşımıza çıkmaktadır. Kurumsal yönetim uygulamalarının şirketlerin skandalları ve düşmanca satın almalar sonrasında daha fazla geliştiği görülmektedir (Kula, 2006:49).

Kurumsal yönetim incelendiğinde, işletme tepe yönetiminin sahip olduğu güç ve yetkilerin keyfi kullanımının engellenmesi, yatırımcı haklarının korunması, finansal durum ile ilgili kamuoyunun aydınlatılması ve şeffaflığın sağlanması, işletme faaliyet sonucunun tüm menfaat sahiplerine hakları oranında geri dönüşünün sağlanması şeklinde bir amaç sıralaması ile karşılaşılmaktadır (Daştan, 2010:5). Kurumsal yönetimin başarı ile uygulanması ise kurumsal yönetime olan güveni arttırmaktadır. İşletmeye olan güvenin artması, işletmenin piyasa değerini arttırırken aynı zamanda iç ve dış piyasalardan fon bulma olanağını da arttırmaktadır. Ayrıca işletmeye güvenin oluşması ile birlikte sermaye maliyetleri azalmış, düşük faizle fon bulma imkânı ve dolayısıyla rekabetçi avantajı artmıştır (Akdoğan ve Akdoğan, 2011:4). Kurumsal yönetimin sağladığı faydaları maddeler bazında belirtecek olursak şu hususlar sıralanabilmektedir (Darman, 2008:32):

- Uzun vadede hisse değerini arttırır,
- Şirketin amaçlarını elde etmesine yardımcı olur,
- Yasal ve sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesinde kolaylık sağlar,

- Finans kaynaklarının endişelerini asgariye indirir,
- Yurtdışı ve yurtiçindeki kalıcı sermayeyi çeker,
- Şeffaflığı artırır,
- Azınlıkta olan hissedarların haklarının korunmasını güçlendirir,
- Şirket içinde ve ekonomide kaynakların etkin kullanımına teşvik eder,
- Yolsuzluk ve sahteciliğin önlenmesine önemli ölçüde katkıda bulunur,
- Gözetim yoluyla halkın güvenin sağlar,
- Kalkınmakta olan ülkelerin en önemli sorunu yolsuzluk, lobicilik ve rantiyeciliği en aza indirir.

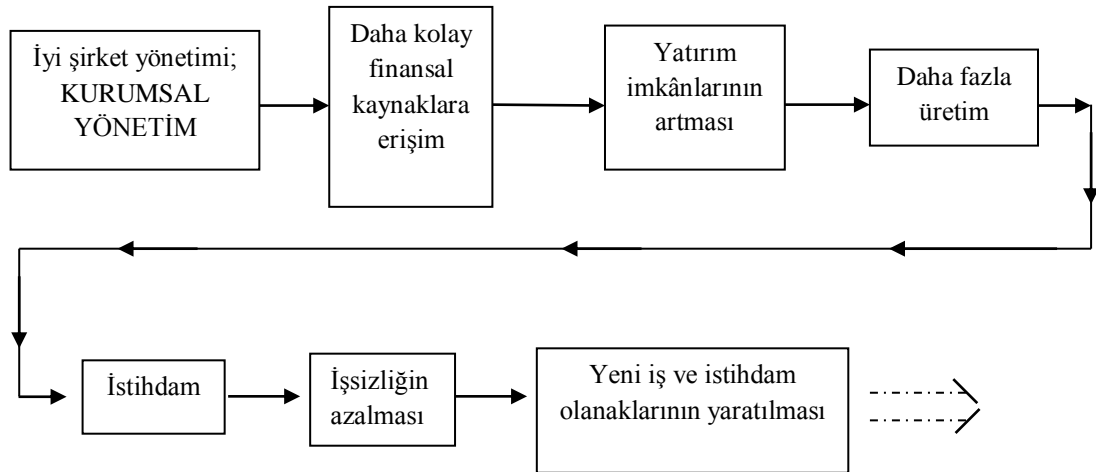
Abdülkerim Daştan ise; *yatırımcılar, çıkar grupları, işletmeler* ve *ülke* için kurumsal yönetimin nasıl bir önemi olduğunu detaylı şekilde açıklamıştır. Bu şekilde sıralanan faydalar ise şöyledir (Daştan, 2010:5):

- Yönetime doğrudan katılmayan pay sahiplerinin ortaklık haklarını kullanmayı, şirket yönetimine etkin olarak katılmayı, şirket faaliyetleri hakkında bilgi edinmeyi ve gerektiğinde hesap sormayı sağlaması bakımından *yatırımcılar* açısından;
- İşletmenin şeffaflığı ve muvazaalı işlemlere yer verilmemesi nedeniyle finans kuruluşlarından tedarikçilere sağlanan mal ve hizmet karşılığının takip ve talep edilmesi bakımından finansal kurumlar ve tedarikçiler gibi bir kısım *çıkart grupları* açısından,
- Düşük sermaye maliyeti sağlama, finansman imkânları ve likiditeyi artırma, kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlama, değişime çabuk uyum sağlama, daha nitelikli istihdam olanakları yaratma, krizlerin daha kolay atlatılması ve sermaye piyasasından yararlanma olanaklarının artırılması bakımından *işletmeler* açısından,

– Ülke imajının yükseltilmesi, sermayenin yurt dışına kaçışının önlenmesi, yabancı sermaye yatırımlarının artması, gerek ulusal gerekse uluslararası sermaye piyasalarının sürdürülebilir bir şekilde gelişmesi, ekonominin ve sermaye piyasalarının rekabet gücünün artması, ekonomik krizlerin daha az zararlatılması, kaynakların daha etkin bir şekilde dağıtılması, yüksek refahın sağlanması ve sürdürülmesi bakımından *ülke* açısından, çeşitli faydalar sağladığı görülmektedir.

Kurumsal yönetimin ülke ekonomisine olan faydaları Şekil 1.1 de gösterilmektedir.

Şekil 1.1: Kurumsal Yönetim'in Ülke Ekonomisine Faydaları

Kaynak: Coşkun Can Aktan (2006); “*Kurumsal Şirket Yönetimi: İyi Şirket Yönetimi İçin Kurallar ve Kurumlar*,” SPK Kurumsal Araştırmalar Serisi, No:4 Yayın No:196, Ankara, s.20.

Şekil 1.1’den anlaşılacağı üzere başarılı bir kurumsal yönetim uygulaması şirketlerin küreselleşen dünyada sadece yurt içindeki değil yurt dışındaki yatırımcıları da çekmesini sağlamaktadır. Yatırımların artmış olması şirketin büyümesini beraberinde getirir ve bu sebeple istihdamda artış görülür. İstihdamın artmış olması işsizliği azaltırken uzun vadede iktisadi kalkınmayı da olumlu olarak etkiler.

İşletmenin, kurumsal yönetim ilkelerini ve buna bağlı olarak denetimi tam olarak işletme bünyesinde uygulaması sayesinde; işletmenin kendisi, sahipleri, yatırım yapanlar ve potansiyel yatırımcıları, çalışanları, işletmeden menfaat sağlayan tüm çevreler ve ülke yarar sağlamaktadır.

1.1.4. Kurumsal Yönetim'in Gelişimi

Kurumsal yönetim anlayışına verilen önem her geçen gün artmaktadır. Bu önemin artmasında, uluslararası sermaye hareketlerinin, hisse senedi sahipliğinin ve sermaye piyasaları arasındaki rekabetin artması büyük önem taşımaktadır. İşletmelerin günümüzde devamlılıklarını sağlayabilmeleri için gerekli koşullardan biride kurumsal yönetim uygulamalarını benimsemeleridir. Gelişmiş ülkelerdeki yasal düzenlemelerin çoğu kurumsal yönetim uygulamaları ve çıkar sahiplerinin haklarını koruma üzerine yoğunlaşmıştır. İşletmelerin başarı sağlayabilmeleri için, çalışanlar arasında “amaç birliği” sağlanarak, etkin kurumsal yönetim uygulamaları ile birlikte diğer menfaat sahiplerinin haklarını da koruyacak şekilde genişletince, çalışanlar ile menfaat sahipleri arasındaki çıkar çatışmaları da sonlandırılmış olacaktır (Arı, 2008:46).

Kurumsal yönetime serbest rekabet koşullarının geçerli olduğu gelişmiş ülkelerde 1930'lu yıllarda rastlanmaktadır. Fakat son yıllarda uluslararası sermaye piyasalarında meydana gelen ekonomik krizler, şirket skandalları ve bu skandalların ardındaki asıl nedenin kamunun ve özel sektörün kurumsal yönetiminin yetersiz olduğu görüşünün yaygınlaşması firmaların yönetim biçimlerini farklılaştırmalarını ve beraberinde kurumsal yönetimin gelişimini getirmiştir (Cansızlar, 2003:29). Dünya'da gelişmekte olan ülkelere sığınan “Bireysel Emeklilik Sistemi” hisse senetlerine olan talebi arttırmıştır. Dolayısıyla kurumsal yatırımcıların artan talebi gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki portföy yatırımlarını arttırarak, kurumsal yönetimin gelişmesinin ardındaki itici güç olmuştur. İşletmelerdeki ilişkilere dayalı finansman kaynaklarının yetersiz kaldığı gelişmekte olan ülkelere anlaşılmıştır. İşletme dışından sağlanan finansmanın azaldığı bir süreçte devlet kontrollü geleneksel finansman olanaklarının azalması, işletmelere diğer kaynaklardan gelecek uzun vadeli finansman kaynaklarının hızlanmasını sağlamıştır. Bu sebeple de dış yatırımcıların işletmelere finansman sağlamalarını özendirmek amacıyla kurumsal yönetim önem kazanmıştır (Çıtak, 2006:149–150).

1990'lara yaklaşırken kurumsal yönetimin oluşabilmesi için dünyada yaşanan önemli gelişmeler vardır. Bunlar (Aysan, 2007a:75):

- Özelleştirme akımı (1985–2000),
- Demir Perde'nin kalkması (1989),
- Berlin Duvarı'nın yıkılması (1989),
- Uzak Doğu'dan çıkan Dünya ekonomik buhranı (1997–1998),
- Dünya ekonomisindeki büyük değişim (1990–2000),
- Dünya ticaretinin bloklaşması (AB, Çin, ABD, NAFTA),
- Ekonomilerin liberalleşmesi,
- Kapitalizmin yaygınlaşması,
- Küreselleşmenin hızlanması,
- Özel kesim işletmelerinin önem kazanması,
- Büyük iflasların şoku (Enron gibi şirketlerin iflasları ve beraberindeki muhasebe skandalları).

Kurumsal yönetim ilk olarak ABD'de ele alınmıştır. İngiltere, Kıta Avrupası ve Asya'nın ardından küreselleşmenin ve rekabetin artışıyla birlikte tüm dünyada büyük önem kazanmıştır (Koç vd., 2004:226).

Enron olayı, şirketlerin yöneticilerin sorumluluklarını yerine getirmemesinin vereceği sonuçların görüldüğü iyi örneklerdendir. Enron'un tepe yöneticileri şirketin düşüşüyle zenginleşmiştir. Enron iflasını beyan etmeden önce, 500 çalışanına 55 milyon \$ ikramiye dağıtmıştır. 2001 yılı itibariyle yöneticiler hisselerini yüksek fiyattan satmaya başlamışlardır. Yönetim kurulu başkanı Kenneth Lay, 2000'de 123 milyon \$ üzerinde ve 2001'de 23 milyon \$ Enron hissesi satmıştır. Diğer tepe yöneticiler de düşüşten önce sermaye gelirinde milyonlarca \$ kar elde etmişlerdir. Bu

hikâye, bir şirketin yönetim kurulunun ve tepe yöneticilerinin yönetim sorumluluklarını yerine getirmemeleri sebebiyle neler olabileceğini göstermektedir (Steiner ve Steiner, 2003:668).

ABD’de kurumsal yönetim ile ilgili atılmış en önemli adım, Enron ve WorldCom gibi finansal raporlama skandalları sonrasında 2002 yılında Sarbanes-Oxley Yasası’nın yürürlüğe girmiş olmasıdır. ABD’de yaşanan bu gelişme diğer ülkeleri de etkilemiştir. Almanya’da kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması zorunlu hale gelirken, Japonya’da şirketler hukuku kurumsal yönetim kapsamında yeniden düzenlenmiş, Rusya’da ise kurumsal yönetim ilkeleri belirlenmiş ve kamuya sunulmuştur. Ayrıca kurumsal yönetim alanında Singapur, Hong Kong, Güney Kore gibi ülkelerde de gelişmeler görülmüştür. Dünya’daki bu gelişmeler karşısında Türkiye’de de kurumsal yönetim alanında yapılanmalar olmuştur (Uyar, 2004:155–156).

İşletme skandallarından biri de Lehman Brothers’ tır. Lehman Brothers’ın 2008 yılında 50 milyar \$ borcu saklamak için “Repo 105” adlı bir işlem hesabı kullandığı yönünde suçlamalar bulunmaktadır. Söz konusu suçlamalar sebebiyle analistler, muhasebe hesaplarının daha detaylı araştırılmasını önermektedir (Story, 2010).

Kurumsal yönetimin gelişiminin nedenleri şu şekilde sıralanabilmektedir (Darman, 2008:34):

- Özelleştirme,
- Borsaya kote olma şartı,
- Şirket derecelendirmeleri,
- Birleşme ve devralmalar,
- Yaşlanan nüfus,
- Küreselleşme.

CLSA'nın yapmış olduğu ve içinde Türkiye'nin de yer aldığı gelişmekte olan 25 ülkeden 495 şirketin katıldığı çalışmada kurumsal yönetimi etkileyen faktörler makro düzeyde beş ana gruba ayrılmıştır. Bunlar (Kula, 2006:142):

- Açık, şeffaf ve kapsayıcı kural ve regülasyonlar,
- Kural ve regülasyonun etkin uygulanmaması,
- Değer maksimize etmeyi sağlayan kurumsal yönetim ve şirketlerin yeteneğini etkileyen politik ve düzenleyici çevre,
- Uluslararası kabul görmüş muhasebe ilkelerinin kabulü,
- İyi kurumsal yönetim kültürü ve farkındalığını yaygınlaştırmak için kurumsal mekanizmaların kullanımı olarak sıralanmaktadır.

Kurumsal yönetimin dünyadaki gelişimine etki eden birçok neden olduğu söylenmekte ise de bunlar arasında en önemli olanları; finansal skandallar, yönetimin subjektif karar alması, yatırımcıların kaybı ve işletme iflaslarıdır.

1.1.4.1. Kurumsal Yönetim'in Dünya'daki Gelişimi

Dünya'da kurumsal yönetim ve kurumsal yönetimin gelişimi ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalar, ABD, İngiltere ve Avrupa Birliği ülkeleri başta olmak üzere birçok ülkede kurumsal yönetimin işletmeler üzerindeki öneminin anlaşılmasını sağlamıştır.

Kurumsal yönetimi ölçme konusu incelendiğinde OECD İlkeleri ve CLSA ile karşılaşılmaktadır. OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri 1999 yılında OECD bakanlarınca yayımlanmıştır. Yayımlandığı günden bu yana politikacılar, yatırımcılar, işletmeler ve diğer paydaşlar için önemini giderek arttırmaktadır. OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri, OECD ülkelerinde ve OECD üyesi olmayan ülkelerde yasal inisiyatifler için rehber olmuştur. OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri, uygulamada bağlayıcı olmamakla birlikte standartlar ve iyi pratikler öneren bir enstrümandır. Bu ilkeler ülkelerin, bölgelerin spesifik şartlarına uyumlaştırılabilecek özelliktedir (Kula, 2006:50).

Kurumsal yönetim kavramı bugünkü anlamıyla ilk kez İngiltere’de Sir Adrian Cadbury başkanlığında toplanan komitede kullanılmıştır. Bu raporun ardından kurumsal yönetim çalışmaları ivme kazanmıştır. Kurumsal yönetim kavramı büyük sermayeli ve karmaşık yapılı şirketlerin yoğun olduğu ABD’de doğmuştur. 1930’lu yıllarda yaşanan ekonomik kriz ve sonrasındaki şirket teorileri ile ilgili araştırmalar yapılmış ve kurumsal yönetimin adı geçmese dahi yakından ilişkili olan temsil sorununa değinilmiştir. 1970’li yıllarda yaşanan petrol krizi ve ABD’de ortaya çıkan yolsuzluklar kurumsal yönetimi yeniden gündeme getirmiştir. İngiltere’de 1980’li yılların sonuna tekabül eden süreçte yaşanan iflaslar, ekonomik yolsuzluklar kurumsal yönetimle ilgili çalışmalara başlanılmasını sağlamıştır. Sir Adrian Cadbury tarafından bir komite toplanmış ve 1 Aralık 1992 tarihinde “Cadbury Raporu” yayımlanmıştır. Sir Richard Greenbury başkanlığındaki çalışma grubu, yöneticilerin hakkının verilmesi ile ilgili bir rapor yayınlamış ve rapora “Greenbury Raporu” denmiştir. Cadbury raporunun içeriğini iç denetimi de kapsayacak şekilde genişleten “Hampel Raporu” 1998 yılında yayımlanmış ve kurumsal yönetim raporu olarak tanınmıştır. İngiltere’de 1999 yılının Eylül ayında Nigel Turnbull başkanlığında toplanan komite “İç Denetim: Yöneticiler İçin Birleşik Yasaya İlişkin Rehber” yayınlamıştır. 2000 yılında ise Kurumsal Yönetim Komitesi tarafından “Birleştirilmiş Kod: İyi Yönetimin Prensipleri ve En İyi Uygulama Kodu” isimli rapor yayınlamıştır. İngiltere’de 1992 yılından 2005 yılına kadar geçen sürede 25’den fazla rapor hazırlanmıştır (Doğan, 2007: 55–56).

Son yıllarda yaşanan finansal krizler ve ABD’deki 7. Büyük enerji devi Enron’un iflası, telekom şirketi WorldCom’un skandalları ve başka bir telekom şirketi Global Crossing’in iflası ardından kurumsal yönetim tüm dünyanın gündemine yerleşmiştir (Erdönmez, 2003:42).

Dünya’nın ilk kurumsal yönetim ilkesi olan SOX Yasası 23 Ocak 2002 tarihinde yayımlanmıştır. ABD’de Enron gibi enerji devi bir şirketin batmış olması finansal alanda deprem yaratmıştır. Enron’un ardından WorldCom, Global Crossing, Qwest, Adelpha, Xerox ve Tyco gibi şirketler de Enron’un kaderini paylaşmıştır.

ABD’de kurumsal yönetim alanında ortaya çıkmış olan Sarbanes-Oxley Yasası bu dönemin oluşumudur (Aysan, 2007a:74). Yasaya göre (Aysan, 2007a:78–79):

– 2002 yılının Ocak ayında kanunlaşan fakat 6 ay sonra yürürlüğe giren Sarbanes-Oxley Yasası, yöneticilerin yetki ve sorumluluklarını arttırmış çıkar gruplarını yeniden tanımlamış, yöneticilere çıkar grupları arasında dengeli dağılım yapma sorumluluğunu yüklemiştir.

– Kanun, hisseleri borsada işlem gören şirketlerin, konsolidasyon dışı özel amaçlı şirket kurmalarını ve danışmanlık hizmeti veren şirketlerin aynı zamanda denetim yapmalarını yasaklamıştır.

– Yöneticilerin ve yönetim kurulu üyelerinin şirketlerden alacakları primleri kısıtlamıştır.

– Şirketin yöneticilerine verilen hisse senedi satın alma haklarına kısıtlama ve açıklama yapma zorunluluğu getirmiştir.

– Hisse Senetleri ve Borsalar Kurulu’na (SEC)’e, bağımsız denetçilerin denetlenmesinin yönetilmesi görevini vermiştir.

– Bağımsız Düzenleme, Denetleme ve Gözetleme Üst Kurulu’nu kurmuştur. Bu kurulun İngilizce adı; “Public Company Accounting Oversight Board” (Halk Şirketleri Muhasebe Gözetim Kurulu) olarak bilinmektedir.

Sarbanes-Oxley (SOX) Yasası ve yakın tarihte büyük işletmelerde yaşanan muhasebe krizlerinden sonra bu tür olayların yaşanmaması için ciddi düzenlemeler yapılmıştır.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)’nin yayınlamış olduğu “Millstein Raporu” ve 1999 yılında yine OECD tarafından yayımlanmış olan OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri, bu alandaki en önemli gelişmeler olmuştur. 1999 yılında uygulamaya konulan OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri sistemdeki yetersizlikler ve gelişme gösteren alanlar nedeniyle 2004 yılında düzenlenerek yeniden yayımlanmıştır (Erdönmez, 2003:43).

Kurumsal yönetim alanında ülkelerdeki gelişimi sıralayacak olursak (Aysan,2007a:74; Darman,2008:25):

– İngiltere’de Cadbury Raporu (1992) Combined Code (Kurumsal Yönetim Birleşik Kanunu) (1999), Combined Code Revize (2006), Higgs ve Smith Raporları (2003),

– Almanya, Alman Adalet Bakanlığı Bildirisi–1998, Cromme Commission Code (2001) ve German Corporate Governance Code (2007),

– Fransa, Kurumsal Yönetim Parlamento Komisyonu Kararı–1999, Bouton Raporu (2003), Recommendations Sur Le Gouvernement D’Enterprise (2004),

– Belçika’da Buysse Code; Halka Açık Olmayan Şirketler İçin Kurumsal Yönetim (2005).

– Türkiye, Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkeleri Temmuz 2003’te yayımlanmış, 2005’te ve son olarak Seri IV., No:56 Tebliği ile 2011’de revize edilmiştir.

– Avrupa Birliği, Kurumsal Yönetim Komite Kararı 2000, Avrupa Ortaklıklar Bildirisi 2000,

– Çin, Hisse Senetleri Kararı 1999,

– Hong Kong, HK Borsası, (Kurumsal Yönetimde En İyi Uygulamalar Bildirisi 1993),

– Japonya, Keidanren Kurumsal Yönetim Komitesi Bildirisi 2000,

– Malezya, Kurumsal Yönetim Kanunu 2000,

– Tayland, Tayland Borsasının İyi Kurumsal Yönetim Kılavuzu,

– Asya, Asya Kalkınma Bankasının Kurumsal Yönetim İlkeleri 1999,

– ABD, Sarbanes-Oxley Kanunu 23 Ocak 2002,

– OECD, OECD'nin Kurumsal Yönetim İlkeleri 1999,

– Hollanda, The Dutch Corporate Governance Code, Principles Of Good Corporate Governance and Best Practice Provisions karşımıza çıkmaktadır.

Avrupa Birliği, Mayıs 2003'te şirketler hukuku ve kurumsal yönetim üzerine bir faaliyet planı kabul etmiştir. Üye ülkelerdeki kurumsal yönetim uygulamalarını incelemek ve uygulamalardaki aksaklıkları belirlemek için 2004 yılının ekim ayında Avrupa Kurumsal Yönetim Forumu'nu kurmuştur (Darman, 2008:26).

ABD'de 1990'lı yıllarda bağımsız denetçiler ve muhasebe şirketlerine karşı açılan yolsuzluk davaların artması ve bu şirketlerin büyük zararlara uğramasının ardından, AICPA, Jenkins Committee olarak adlandırılan özel bir finansal raporlama komitesi oluşturulmuştur. Bu komite 1994 yılında bir rapor yayınlamıştır. Rapora göre finansal raporlamayı geliştirmek için, kullanıcıların beklentilerine göre düzenleme yapılması gerektiği belirtilmiştir (Arı, 2008:44). Enron 62,5 milyon \$ malvarlığına sahipken yapılan yolsuzluklar sebebiyle 2 Aralık 2001 tarihinde iflas başvurusu yaptığını kamuya duyurmuştur (Vinten, 2002:5). ABD'de iflasla sonuçlanan Enron vakası sonucu 2002 tarihinde SOX Yasası çıkarılmış, kamuya açık şirketlerin denetiminin izlenmesi, denetçi bağımsızlığının kuvvetlendirilmesi, şirketlerin sorumluluğunun ve üst düzey yöneticilerinin hesap verme sorumluluğunun artırılması, kamuya açık şirketlerin finansal raporlama sürecindeki kalite ve şeffaflığın artırılmasını hedefleyen çok sayıda hüküm yer almaktadır. SOX, şirketlerin sorumluluğu ve mesleki düzeyde kamusal sorumluluk açısından önemli düzenlemeler başlatmış, yeni bir kamuya açıklama sisteminin şeklini belirlemiştir. SOX, 1930'lardan sonra sermaye piyasalarında yapılan en önemli değişikliklerden biri kabul edilmektedir (Thompson, 2003:99).

İngiltere'nin 1990 yılında kurumsal yönetim alanında yaşadığı patlama sonucu, kurumsal yönetim alanında bazı girişimler ve sistemde değişiklikler olmuştur. Söz konusu dönemde, İngiltere piyasalarındaki hisselerin % 70'i kurumsal yatırımcılara aittir ve yapılan kurumsal yönetim çalışmaları sonucu hisse sahiplerinin danışmanlık rolü de önemli hale gelmiştir (Solomon vd., 2000:215). İngiltere'de yayımlanan

kurumsal yönetim ilkeleri ve yapılan çalışmalarla hissedarların şirketle ilişkisi yakınlaşmıştır.

Ülkelerin kendi kurumsal yönetim ilkelerini yayınlamaları dışında dünya borsalarında hisseleri işlem gören General Motors (ABD), Ford (ABD), Siemens (Almanya), Sony Global (Japonya), Orix (Japonya), Vivendi (Universal Fransa), Kookmin Bank (Kore), Fiat Grubu (İtalya) kendi kurumsal yönetim ilkelerini yayınlamıştır. Bunların dışında CalPers (California Public Employees'Retirement System), TIAA-CREF (Teachers Insurance and Annuity Association- College Retirement Equities Fund) ve NAFT (National Association of Pension Funds) gibi dünyanın önde gelen kurumsal yatırımcıları da kendi kurumsal yönetim ilkelerini yayınlamışlardır (Darman, 2008:30).

Dünya'da kurumsal yönetim ile ilgili yapılan çalışmalar, kurumlar ve şirketler tarafından yayımlanan ilkeler ve kurumsal yönetimin işletmeler üzerinde oluşan etkisi, kurumsal yönetimin Türkiye'de dâhil birçok ülkede dikkat çekmesini sağlamıştır.

1.1.4.2. Kurumsal Yönetim'in Türkiye'deki Gelişimi

Türkiye'de 1990'lı yıllarda küresel doğrudan yabancı sermaye payının oldukça düşük olması ve Türk yatırımcıların mevduat hesaplarının GSMH'nin %80 seviyesinde olması Türkiye'de yatırımcılarla ilgili ciddi sorunlar olduğunu göstermektedir. Bu sorun aslında şeffaflık, hissedar hakları ve yolsuzluk konularında Dünya'ya göre yetersiz kalmasından kaynaklanmaktadır (Kula, 2006:140).

As La Porta (1998) ve Graff (2008), Türkiye'nin medeni bir hukuk ülkesi olduğunu ve vurgunun (önemin) sermaye piyasasından çok ortaklıkların kontrolü üzerinde olduğunu belirtmiştir. Ararat ve Uğur ise, Türkiye'nin düşük likidite, yüksek değişkenlik, yüksek sermaye maliyeti ve yeni sınırlı sermaye oluşumuna sahip olan sermaye piyasasının özelliklerini çalışmasında listelemiştir. Sermaye piyasası sadece bir fon kaynağı olarak algılanmaz ve temel kurumsal yönetim meselelerinden biri de öz kaynak kültürünün gelişmesidir (Durukan vd., 2012: 422).

Türkiye’de kurumsal yönetim ile ilgili yapılan çalışmaların bazıları OECD ilkelerine benzemektedir. Halka açık şirketler için kurumsal yönetimin hukuki alt yapısı Sermaye Piyasası Kanunu ile düzenlenirken diğer şirketler için Türk Ticaret Kanunu ile düzenlenmiştir. 2003 yılında dünyadaki gelişmelere paralel olarak SPK tarafından kurumsal yönetim ilkeleri yayımlanmıştır. İlkeler öncelikle anonim şirketler için hazırlanmış olup, kamuda ve özel sektörde faaliyet gösteren diğer anonim şirketler ve kuruluşlar tarafından da uygulanabileceği düşünülmüştür. Tabii ki ilkeleri uygulamak gönüllülük esasına bağlıdır, fakat uygulamada “*uygula ya da açıkla*” prensibi benimsenmiştir. İlkeleri uygulamayan şirketler uygulamama nedenlerini açıklamak zorundadırlar. Bu bilgi verme zorunluluğu kamuoyuna hangi firmaların ilkeleri uyguladığını hangilerinin uygulamadığını, dolayısıyla uygulamaların kalitesine sahip olan firma bilgisini vermektedir (Erdönmez, 2003:45). 2003 yılı sonrasında ise 2005 ve 2011 yılında Kurumsal Yönetim İlkeleri revize edilmiştir. Türkiye’de kurumsal yönetimin iyileştirilmesi için yapılan düzenlemeler şöyledir (Erdönmez, 2003:45):

- Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Düzeltilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ,
- Sermaye Piyasasında Konsolide Mali Tablolara ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Tebliğ,
- Uluslararası Muhasebe Standartları Tebliği,
- Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkında Tebliğ’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ ve
- Hisse Senetlerinin Kurul Kaydına Alınmasına ve Satışına İlişkin Esaslar Tebliği çıkarılmıştır. Ayrıca,
- Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği yeniden hazırlanmıştır.

Türkiye’de kurumsal yönetim alanında yapılmış olan çalışmaların tarihsel gelişimi Tablo 1.2’de verilmiştir.

Tablo 1.2: Kurumsal Yönetim’in Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi

YIL	KURUMSAL YÖNETİM ALANINDA YAPILAN DÜZENLEMELER
1956	Türk Ticaret Kanunu, Mevcut Yasal Yükümlülükler
1981	Sermaye Piyasası Kanunu
1999	OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri
2002	TUSİAD Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi
2003	SPK Bağımsız Denetim Hakkında Tebliğ
2003	SPK Kurumsal Yönetim Temel İlkeleri
2003	SPK Sermaye Piyasasında Derecelendirme Faaliyeti ve Derecelendirme Kuruluşlarına İlişkin Esaslar Tebliği
2004	İMKB Kurumsal Yönetim Çalışmaları
2004	OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri (Revize)
2005	SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri (Revize)
2005	İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi Oluşturma Çabaları
2007	İMKB Kurumsal Yönetim Endeksinin (XKURY) Hesaplanmaya Başlanması
2011	SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri (Revize)

Kaynak: Konu içerisinde yapılan açıklamalar çerçevesinde hazırlanmıştır.

SPK’nun yayınlamış olduğu kurumsal yönetim ilkelerini uygulayan borsaya kote olmuş işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk politikalarını ve etkinliklerini bir raporla açıklamaları beklenmektedir. Avrupa Birliği tarafından fon sağlanan ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Fonu ile ortaklaşa yürütülen ‘Yeni AB Üyesi ve Aday Ülkelerde Uyum, Rekabet ve Sosyal Birlik Aracı Olarak KSS Uygulamalarını Hızlandırma Projesi’nin parçası olarak geliştirilen ‘Türkiye Sosyal Sorumluluk

Değerlendirme Raporu'nun sonucuna göre raporlama ve güvence sistemlerinin halen tam ve işlevsel olmaktan çok uzak olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda dikkat edilmesi gereken işletmelerin aslında KSS Raporlarını kamuoyuna karşı sorumluluk olmaktan ziyade pazarlama faaliyetlerinin arttırılması ve kurumsal itibarlarını sağlama aracı olarak gördükleridir (Çiftçioğlu ve Poroy, 2010:87).

Türkiye'de Türk Sanayici ve İşadamları Derneği tarafından 2002 yılının Aralık ayında "Doğru Kurumsal Yönetim Uygulama İlkeleri" yayımlanmıştır. SPK'nun yayınlamış olduğu kurumsal yönetim ilkeleri Şubat 2005'te revize edilmiştir. Kurumsal yönetim ilkelerinin son revize edilme tarihi ise 2011 yılının Ekim ayıdır.

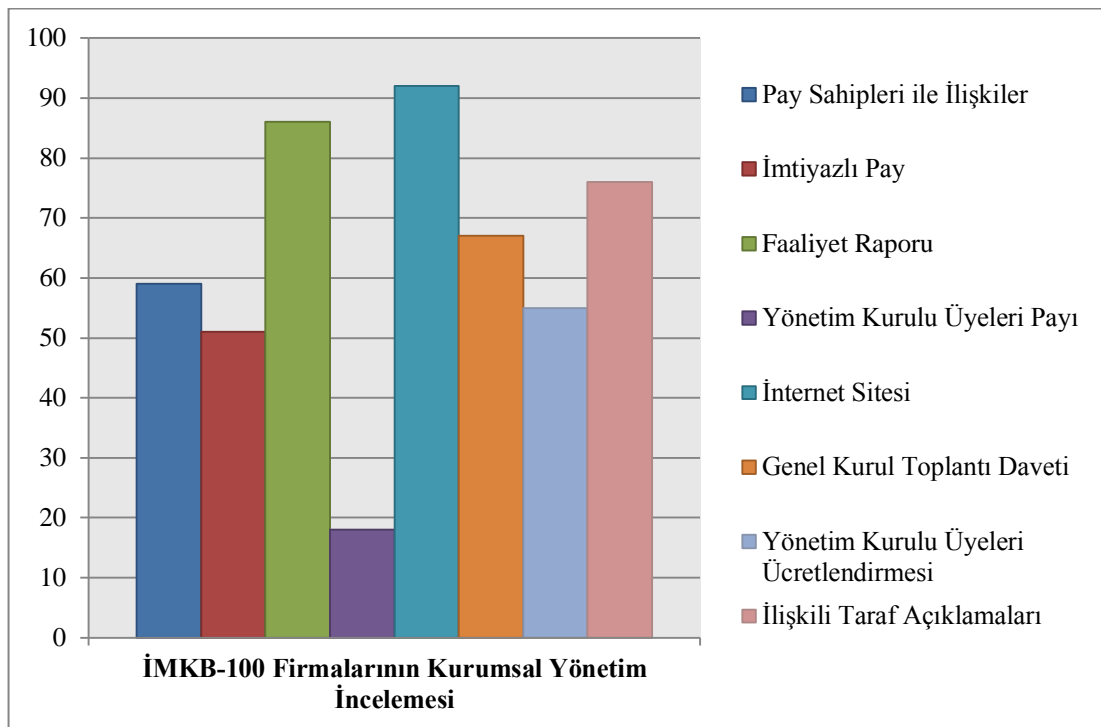
SPK tarafından İMKB-100 Endeksi'ne kayıtlı şirketlere yapılan araştırmaya göre (SPK, 2012b);

- 59 şirket pay sahipleri ile ilişkiler birimi kurmuş ve kamuya duyurmuştur.
- 100 şirketten hiç birinin esas sözleşmesinde birikimli oy ile ilgili hüküm bulunmamaktadır.
- Genel kurul toplantılarına davet; özel durum açıklamaları, internet sitesi ve gazete ilanı yoluyla toplamda 67 şirket tarafından yapılmaktadır.
- 18 işletmede yönetim kurulu üyeleri ile üst düzey yöneticilere ait pay oranları kamuya açıklanmaktadır.
- Faaliyet raporunda; finansal performans, rekabetçi yapısı ve faaliyet riskleri ile ilgili bilgi veren işletme sayısı 86'dır.
- Şirketlerden 76'sı ilişkili taraf işlemlerini kamuya açıklamaktadır.
- 92 şirket finansal tablo, halka açıklık oranı, yıllık faaliyet raporu, genel kurul toplantı tutanakları gibi yatırımcılara yönelik bilgileri barındıran internet sitesine sahiptir.

– Faaliyet raporunda yönetim kurulu üyelerinin; öz geçmişini, ücretlendirme esasını, aldıkları ücreti gösteren işletme sayısı 55'tir.

SPK'nun yapmış olduğu inceleme neticesinde çıkan sonuçlar Şekil 1.2'de sunulmuştur.

Şekil 1.2: İMKB-100 Endeksi İşletmelerinin Kurumsal Yönetim İncelemesi

Kaynak: SPK (2012b); “Payları İMKB’de İşlem Gören ve Ulusal 100 Endeksine Dâhil Olan Şirketlerin Kurumsal Yönetim Uygulamalarına İlişkin Değerlendirme,” <http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=461&fn=461.pdf>, (Erişim Tarihi: 20.08.2012).

Kobirate Uluslararası Kredi Derecelendirme ve Kurumsal Yönetim Hizmetleri A.Ş. ise İMKB-100 Endeksi, İMKB-30 Endeksi ve XKURY Endeksi firmaları ile ilgili 2012 yılında kurumsal yönetim araştırma raporu yayınlamıştır. Yayımlanan raporun verileri 2011 Haziran-Eylül dönemine aittir. Kobirate Derecelendirme A.Ş.’nin önceki yıl 35 faktörle İMKB-100 firmaları üzerine yaptığı araştırma, bu yıl 50 faktörle İMKB-100 Endeksi, İMKB-30 Endeksi ve XKURY Endeksi firmalarına yapılmıştır (Kobirate, 2012b:2).

Kobirate Derecelendirme A.Ş. tarafından hazırlanan ve yayımlanan raporda, ülkemizde kurumsal yönetim ilkelerine uyum sağlayan borsaya kote olmuş şirketler ile ilgili bir grafik yer almaktadır (Bkz.: Şekil 1.3).

Şekil 1.3: Kurumsal Yönetim İlkeleri Genel Uyum Durumu

Kaynak: Kobirate (2012b); “Kobirate İMKB–100, İMKB–30 ve İMKB–100'deki XKUR Firmalarına Yönelik Kurumsal Yönetim Araştırma Raporu,” http://www.kobirate.com.tr/Kobirate/Web/trk/pdf/imkb_100_rapor.pdf, (Erişim Tarihi: 17.07.2012), s. 6.

Raporda yayımlanan grafiğe göre; İMKB–30 Endeksi, İMKB–100 Endeksi ve XKURY Endeksi'ne kayıtlı işletmelere yapılan anket çalışması sonucunda, kurumsal yönetim ilkelerine uyum sağlayan firmaların çoğunu İMKB–100 Endeksi içerisinde yer alan ve XKURY Endeksi'ne kayıtlı firmaların oluşturduğu görülmektedir.

Ülkemizde kurumsal yönetimin gelişimi sayesinde; kamuoyunun aydınlatılması, yatırımcıların haklarının teslim edilmesi, menfaat sahiplerinin işletme ile ilgili bilgi sahibi olması sağlanmış ayrıca yönetimin performansı ile sorumluluğunun da değerlendirilebileceği ortam oluşturulmuştur.

Türkiye'deki işletmelerin kurumsal yönetim ilkelerine olan uyumunun artırılabilmesi için çeşitli kurumların çalışmaları bulunmaktadır. Kurumsal yönetimin gelişimi ile ilgili yapılan en önemli çalışma, SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin yayımlanması olmuştur.

1.1.4.2.1. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)

Türkiye’de kurumsal yönetimin gelişimine yönelik olarak çok sayıda kurum ya da kuruluş ve hatta dernek tarafından çalışmalar yapılmıştır. Daha öncede belirtildiği gibi bu alanda yapılan en önemli çalışma Sermaye Piyasası Kurulu tarafından OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri’ne uyumlu SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri’nin yayımlanması olmuştur.

SPK, 1981 yılında 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile kurulmuş, yetkilerini kendi sorumluluğu altında bağımsız şekilde kullanan, idari ve mali özerkliğe sahip bir kamu kurumu olarak bilinmektedir. SPK, Başbakan tarafından görevlendirilen Devlet Bakanlığı’dır. Kurulun temel görevi; sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışmasını ve tasarruf sahipleri ile yeni yatırımcıların haklarını korumaktır. Kurul, Bakanlar Kurulu kararı ile atanan 7 kişiden oluşmaktadır (SPK, 2012c).

SPK muhasebe standartlarının uygulanması, kurumsal yönetim, denetim ve derecelendirme ile ilgili çalışmalar yaparak, tebliğler yayımlamaktadır.

SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri, OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri’nden uyarlanarak hazırlanmış ve ilk olarak 2003’te, daha sonra 2005’te ve son olarak 2011’de revize edilerek yayımlanmıştır. Derecelendirme ile ilgili bazı şirketlere yetki vermiş, böylece ilkelerin ne denli uygulandığını izlemeye almıştır.

1.1.4.2.2. Kurumsal Yönetim Derecelendirmesi

SPK tarafından yayımlanan Kurumsal Yönetim İlkeleri ile işletmenin pay ve menfaat sahiplerini, hakları ve yönetimin sorumluluklarını yerine getirip getirmediği ile ilgili, kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ilkesi gereği işletmeler tarafından yayımlanan rapor, tablo ve özel açıklamalarla bilgilendirmesi sağlanmaktadır.

Kurumsal yönetim, potansiyel yatırımcılara, pay sahiplerine, menfaat sahiplerine, devlete işletmenin durumu ile ilgili bilgi vermektedir. SPK tarafından yayımlanan kurumsal yönetim ilkelerini uygulamada her hangi bir zorunluluk

bulunmamaktadır. Buna karşılık işletmeler “uygula, uygulamıyorsan açıkla” prensibine göre kamuya bilgi sunmaktadır.

SPK, halka açık işletmelerde 10 Aralık 2004 itibariyle işletmelerin, faaliyet raporları dışında uyum raporlarını da yayınlaması ile ilgili kamuoyuna duyuru yapmıştır (Güçlü, 2010:44). Sermaye Piyasası Kanunu’nun 22. Maddesi birinci fıkrasının n bendi ve 39. Maddesi uyarınca Seri: VIII, No:51 Sayılı “Sermaye Piyasasında Derecelendirme Faaliyeti ve Derecelendirme Kuruluşlarına İlişkin Esaslar Tebliği” 12 Temmuz 2007 tarihinde resmi gazetede yayımlanmıştır. Seri: VIII, No:68’de derecelendirme faaliyetleri ile ilgili düzenleme yapan tebliğdir (Resmi Gazete, 2010).

SPK derecelendirmeyi yapması için bazı şirketleri görevlendirmiştir. Bunlar Tablo 1.3’te gösterilmektedir.

Tablo 1.3: Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Derecelendirmesi Yapmaya Yetkili Kuruluşlar

	Türkiye’de Kurulan ve SPK Tarafından Yetkilendirilen Derecelendirme Kuruluşları	Türkiye’de Derecelendirme Faaliyetinde Bulunması Kurulca Kabul Edilen Uluslararası Derecelendirme Kuruluşları
Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Derecelendirmesi	<ol style="list-style-type: none"> 1. TCR Kurumsal Yönetim ve Kredi Derecelendirme A.Ş. 2. Saha Kurumsal Yönetim ve Kredi Derecelendirme Hizmetleri A.Ş. 3. Kobirate Uluslararası Kredi Derecelendirme ve Kurumsal Yönetim Hizmetleri A.Ş. 4. JCR Avrasya Derecelendirme A.Ş. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Risk Metrics Group Inc.

Kaynak: SPK (2012a); Sermaye Piyasası Kurulu Derecelendirme Faaliyetiyle Yetkili Kuruluşlar, <http://www.spk.gov.tr/indexcont.aspx?action=showpage&showmenu=yes&menuid=6&pid=10&subid=1&submenuheader=10>, (Erişim Tarihi: 03.07.2011).

SPK tarafından uyum derecelendirmesi yapması konusunda yetkilendirilen kuruluş, işletmeler ile ilgili uyum derecelendirmesi yaparken puan vermektedir. Vermiş olduğu puanlar her şirkette ayrı değerlendirilmektedir.

Deminor Rating S.A., 09.04.2004 tarihinde kurumsal yönetim derecelendirmesi ile yetkilendirilmiş ve bu SPK'nun haftalık bülteni ile kamuya duyurulmuştur (Güçlü, 2010:111). Deminor Rating S.A. 2005 yılında ISS Eupore S.A. tarafından satın alınmıştır. ISS Europe S.A., Risk Metrics Group Inc. tarafından satın alınmış ve 21.03.2008 SPK Haftalık Bülteni ile unvanının Risk Metrics Group Inc. olduğu kamuya duyurulmuştur.

SAHA Kurumsal Yönetim ve Derecelendirme A.Ş., SPK tarafından 17.11.2006 tarihinde kurumsal Yönetim alanında uyum derecelendirmesi yapma alanında yetkilendirilmiştir. SAHA kurumsal yönetim derecelendirmesini yaparken genel kabul görmüş ilkeleri, OECD prensiplerini ve SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'ni göz önüne almaktadır. SAHA Kurumsal Yönetim ve Derecelendirme A.Ş.'ne ait derecelendirme not açıklamaları EK-1'de sunulmuştur.

TCR Kurumsal Yönetim ve Derecelendirme A.Ş. 2007 yılında kurulmuş, SPK tarafından 19.06.2008 tarihinde derecelendirme yapma konusunda yetkilendirilmiştir. TCR Derecelendirme A.Ş. tarafından yapılan derecelendirmeler yıllık olup, 3-4 aylık periyotlarda şirket yetkilileri ile görüşülmektedir. Eğer ara dönemde kurumsal yönetim alanında ciddi bir gelişme varsa ve bu işletmenin derecelendirme puanını etkileyecekse TCR Derecelendirme A.Ş. yeniden derecelendirme notu verip bunu kamuoyuna duyurur. TCR Kurumsal Yönetim ve Derecelendirme A.Ş.'ne ait derecelendirme not açıklamaları EK-2'de sunulmuştur.

Kobirate Uluslararası Kredi Derecelendirme ve Kurumsal Yönetim Hizmetleri A.Ş., 17.04.2009 tarihinde derecelendirme yapmaya yetkilendirilmiş ve haftalık bültenle kamuya duyurulmuştur. Kobirate Derecelendirme A.Ş. tarafından işletmeye verilen derecelendirme notları 0-10 aralığında bulunmaktadır. Notlardan "10" mükemmel uyumu, "0" ise uyumsuzluğu ifade etmektedir. Kobirate Uluslararası

Kredi Derecelendirme ve Kurumsal Yönetim Hizmetleri A.Ş.'ne ait derecelendirme notları ile ilgili açıklamalar EK-3'te verilmiştir.

Kurumsal yönetim derecelendirmesi sayesinde yayımlanan uyum raporun ile yatırımcılar ve ilgili taraflar, işletmenin ilkeleri uygulamadaki yeterliliklerini ve eksikliklerini görebilmektedir. Ayrıca derecelendirme notları sayesinde firmalar arasında karşılaştırma yapılabilmektedir. Kurumsal yönetim derecelendirmesi verileri İMKB XKURY (kurumsal yönetim) Endeksi'nde de kullanılmaktadır.

1.1.4.2.3. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) Kurumsal Yönetim Endeksi (XKURY)

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, 2499 sayılı kanunun çıkmasından sonra Sermaye Piyasası Kurulu'nun çalışmalara başlaması ve 91 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kendine ait yönetmelik hazırlama çalışmalarına başlamıştır (Fertekligil, 2000:290–291).

İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi (XKURY), Kurumsal Yönetim İlkeleri'ni uygulayan şirketlerin bulunduğu bir endekstir. Kurumsal Yönetim Endeksi 2007 yılında uygulanmaya başlamıştır. İşletmeler, kurumsal yönetim uyum derecelendirmesinden aldıkları puanlara göre İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi'ne girmektedir. XKURY Endeksi 12.12.2003 tarihinde oluşum kararı alınmış bir endekstir. XKURY Endeksi'nin amacı; payları İMKB'de işlem gören ve SPK'nun yetkilendirdiği derecelendirme şirketlerinden 7 (10 üzerinden) ve üzeri not alan şirketlerin fiyat ve getirilerinin ölçülmesidir. Şirketlerin derecelendirme notları Kamuyu Aydınlatma Platformu'nda ve şirketlerin internet sitelerinde yayımlanmaktadır. Ayrıca XKURY Endeksi'ne kayıtlı şirketlerin kayıta kalma ücretleri endekse girdikleri tarihten itibaren; ilk 2 yıl %50, sonraki 2 Yıl %25 ve devam eden yıllarda %10 indirimli olarak belirlenmiştir (İMKB, 2012).

Aşağıda yer alan Tablo 1.4'te 2012 yılı itibariyle XKURY Endeksi'ne kayıtlı şirketlerin kurumsal yönetim derecelendirme notları yer almaktadır.

Tablo 1.4: İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi'ne Kayıtlı Şirketlerin Kurumsal Yönetim Derecelendirmesi

Derecelendirilen Kuruluş	Derecelendiren Kuruluş	Derecelendirme Tarihi	Pay Sahipleri	Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık	Menfaat Sahipleri	Yönetim Kurulu	Kurum Notu
Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	JCR Avrasya	21.10.2011	7,71	9,04	8,10	7,95	8,28
Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayi A.Ş.	SAHA	01.06.2012	8,85	9,36	9,39	8,16	8,93
Arçelik A.Ş.	SAHA	01.08.2011	8,87	9,30	9,52	6,75	8,59
Asya Katılım Bankası A.Ş.	SAHA	02.07.2012	7,35	9,60	9,73	7,80	8,61
Aygaz A.Ş.	SAHA	29.06.2012	8,95	9,12	9,05	8,66	8,96
Coca-Cola İçecek A.Ş.	SAHA	02.07.2012	8,10	9,54	9,64	8,27	8,88
Dentaş Ambalaj ve Kâğıt Sanayi A.Ş.	SAHA	11.05.2012	8,64	9,03	8,54	8,33	8,69
Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş.	SAHA	03.11.2011	8,71	9,40	8,90	7,12	8,59
Doğan Yayın Holding A.Ş.	ISS Corporate Servises	01.08.2011	9,03	9,82	7,91	7,96	8,68
Doğuş Otomotiv Servis ve Ticaret A.Ş.	KOBİRATE	24.01.2012	7,10	8,83	8,78	6,47	7,8
Egeli&Co Yatırım Holding A.Ş.	SAHA	02.12.2011	7,94	8,31	9,04	7,79	8,20
Global Yatırım Holding A.Ş.	SAHA.	28.12.2011	8,23	8,80	9,16	7,39	8,36
Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.	ISS Corporate Servises	23.09.2011	8,68	9,18	8,31	7,67	8,54
İhlas Holding A.Ş.	JCR Avrasya	20.12.2011	7,89	8,75	6,82	7,42	7,91
İhlas Ev Aletleri	JCR Avrasya	20.12.2011	6,81	8,04	6,83	7,40	7,39
İş Yatırım Menkul Değerler A.Ş.	JCR Avrasya	23.12.2011	8,13	9,12	8,24	8,68	8,63
Logo Yazılım sanayi ve Ticaret A.Ş.	SAHA	19.12.2011	8,20	8,70	9,21	7,13	8,26

Tablo 1.4: İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi'ne Kayıtlı Şirketlerin Kurumsal Yönetim Derecelendirmesi (Devamı)

Derecelendirilen Kuruluş	Derecelendiren Kuruluş	Derecelendirme Tarihi	Pay Sahipleri	Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık	Menfaat Sahipleri	Yönetim Kurulu	Kurum Notu
Mensa Sınai Ticari ve Mali Yatırımlar A.Ş.	SAHA	25.06.2012	7,97	8,51	8,68	5,89	7,75
Otokar Otomotiv ve Savunma Sanayi A.Ş.	SAHA	19.03.2012	8,95	8,95	9,76	7,37	8,68
Park Elektrik Üretim Madencilik Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	SAHA	08.06.2012	8,76	9,47	8,98	7,87	8,82
Petkim Petrokimya Holding A.Ş.	KOBİRATE	24.08.2011	8,40	9,36	9,51	6,86	8,52
Pınar Süt mamulleri Sanayi A.Ş.	SAHA	24.11.2011	8,33	9,05	9,17	6,86	8,34
Ran Lojistik Hizmetleri A.Ş.	KOBİRATE	01.03.2012	7,00	7,66	7,56	5,88	7,04
Şekerbank A.Ş.	ISS Corporate Servises	12.2011	8,63	8,94	9,91	8,18	8,82
TAV Havalimanları Holding A.Ş.	ISS Corporate Servises	26.08.2011	9,06	9,34	9,68	8,43	9,09
TOFAŞ Türk otomobil Fabrikası A.Ş.	SAHA	24.11.2011	8,04	9,21	9,52	7,66	8,58
Turcas Petrol A.Ş.	KOBİRATE	08.03.2012	8,40	9,04	9,26	6,99	8,40
Tüpraş Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.	SAHA	05.10.2011	8,50	9,21	9,72	7,24	8,62
Türk Prysmian Kablo ve Sistemleri A.Ş.	SAHA	22.12.2011	8,71	8,72	9,28	6,09	8,15
Türk Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	SAHA	18.10.2011	8,78	9,79	9,73	8,07	9,10
Türk Telekomünikasyon A.Ş.	SAHA	28.12.2011	8,06	9,31	9,33	6,79	8,37

Tablo 1.4: İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi'ne Kayıtlı Şirketlerin Kurumsal Yönetim Derecelendirmesi (Devamı)

Derecelendirilen Kuruluş	Derecelendiren Kuruluş	Derecelendirme Tarihi	Pay Sahipleri	Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık	Menfaat Sahipleri	Yönetim Kurulu	Kurum Notu
Türk Traktör ve Ziraat Makineleri A.Ş.	SAHA	18.08.2011	8,04	9,09	9,76	7,38	8,50
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	SAHA	19.12.2011	8,62	9,53	9,65	7,19	8,74
Vakıf Menkul Kıymetler Yatırım Ortaklığı A.Ş.	KOBİRATE	18.01.2012	8,40	9,04	9,02	8,43	8,73
Vestel Elektronik A.Ş.	ISS Corporate Servises	24.02.2012	8,83	8,80	9,04	8,74	8,83
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	SAHA	28.12.2011	8,71	9,24	9,53	7,81	8,80
Yazıcılar Holding A.Ş.	SAHA	03.11.2011	7,98	9,29	9,64	6,41	8,30
Yeşil Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.	SAHA	18.04.2012	8,75	9,40	8,51	7,61	8,66

Kaynak: İşletmelerin web sitelerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 1.4'te verilen derecelendirme notları sayesinde yatırımcılar, işletmenin kurumsal yönetim ilkelerini uygulamadaki başarısını görmektedir. Bu şekilde pay ve menfaat sahipleri hem kendilerine dair işletmenin yaptığı çalışmalarla ilgili hem de yönetimin sorumluluklarını yerine getirip getirmediğiyle ilgili bilgi sahibi olmaktadır.

1.1.4.2.4. Özel Durumların Kamuya Açıklanması

İşletmelerin raporlar ve tablolar dışında kamuoyunun aydınlatılması için, faaliyetleri ve almış olduğu kararlar ile ilgili açıklamalar yapması gerekmektedir.

SPK tarafından hazırlanan ve 6 Temmuz 1993'te yayımlanan Seri:VIII No:20 olan "Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına Dair Esaslar Tebliği" ve 19 Şubat 1996'da yayımlanan Seri:VIII No:29 olan "Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına Dair Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ", 20 Temmuz 2003 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan "Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına

Dair Esaslar Tebliği” (Seri:VIII No:39) ile yürürlükten kaldırılmıştır. 7 Temmuz 2004’te yayımlanan Seri:VIII No:42 olan “Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına Dair Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ” ile de değişiklikler yapılmıştır. Seri:VIII No:39 olan tebliğe göre (Doğan, 2007:99–100);

- Şirketin sermayesine ve yönetimin kontrolüne ait değişiklikler,
- Maddi duran varlıkların alımı, satımı, kiralanması ve kiraya verilmesinin aynı sermaye olarak konulması,
- Şirket faaliyetine ait değişiklikler,
- Şirketin yapmış olduğu yatırımlara yönelik değişiklikler,
- Şirketin finansal yapısına ait değişiklikler,
- Finansal duran varlıklara ait değişiklikler,
- İdari konularla ilgili değişiklikler,
- Menfaat sahiplerini ilgilendirecek diğer değişiklikler hesaplanabiliyorsa değişikliğin tutarı ve miktarı da bildirilerek kamuya açıklanmalıdır. Ayrıca özel durum açıklamalarının güncellenmesi ve duyurulması zorunludur.

Yapılacak olan bu açıklamalar sayesinde kamuoyu raporlar ve tablolar dışında, güncel olarak şirket hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Bu bilgilere işletmenin web sitesinden ve KAP’ndan ulaşılabilmektedir.

1.1.4.2.5. Birikimli Oy Sistemi

Birikimli Oy Sistemi, ABD’de başlamış olup ülkemizde de uygulanmaktadır. Birikimli Oy Sistemi, azınlıktaki hissedarların bir araya gelerek oyları ile ilgili işlem yapabilmesi hakkı olarak bilinmektedir.

SPK tarafından yayımlanan “Sermaye Piyasası Kanunu’na Tabi Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarında Birikimli Oy Kullanımına İlişkin Esaslar Hakkında

Tebliğ” ile ilk olarak 2003 yılında başlamış olup izleyen yıllarda düzenlemeler devam etmiştir.

Birikimli oy, yazılı oy pusulaları ile kullanılmaktadır. Bu pusulalarda oy kullanan kişinin, sahip olduğu oy sayısı, adı-soyadı, imzası ile birikimli oyun dağılımı gösterilmektedir. Birikimli oy sayısını kontrol etmek ve mükerrer oy kullanılmasını engelleyecek önlemleri almakla ilgili konularda divan başkanı sorumlu tutulmuştur (İnam, 2007:322).

Birikimli oy kullanma, genel kurula katılacak kişinin, yönetim ve denetim kurulları seçiminde kullanacağı oy sayısı, sahip olduğu oy sayısı ile yapılacak yönetim kurulu ve denetim kurulu seçimi üye sayısının çarpılması ile bulunan sayının tamamı bir kişiye veya kaç oy sahibi birleşti ise onların sayısına bölünerek kişi başı ayrı olarak kullanılmaktadır. Oylar vekâlet ile de kullanılabilir.

1.1.4.2.6. Bağımsız Denetim ve Danışmanlık Faaliyetlerinin Ayrılması

Kurumsal yönetim ile ilgili yapılan düzenlemelerden biri de bağımsız denetim ve danışmanlık faaliyetlerinin birbirinden ayrılması olmuştur.

SPK'nun hazırlamış olduğu ve 4 Mart 1996 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan Seri:X No:16 olan “Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkında Tebliğ” ile yine SPK tarafından hazırlanmış 2 Kasım 2002 tarihinde yayımlanan “Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ” (Seri:X, No:19) tebliğe göre; bağımsız denetim kuruluşları ve bu kuruluşlarda çalışan kişiler, bağımsız denetim hizmeti verdikleri firmalara denetim dönemlerinde bedeli olup olmadığı fark etmeksizin şu işlemleri yapamamaktadır (Doğan, 2007:97–98):

- Defter tutmak ayrıca defter tutmakla alakalı diğer hizmetleri vermek,
- Finansal bilgi sistemi kurmak ve geliştirmek, işletmecilik, muhasebe, finans gibi işlerle ilgili müşavirlik yapmak,
- Değerleme ve aktüerya hizmetleri vermek,

- İç denetim destek hizmetleri vermek,
- Tahkim ve bilirkişilik yapmak,
- Diğer danışmanlık hizmetlerini vermek.

Bağımsız denetim ve danışmanlık faaliyetlerinin birbirinden ayrılması sayesinde, işletmelerin denetimini yapanların, işletmedeki eksik ve gerekli hususlarla ilgili düzenleme yapabileceği danışmanlık hizmeti vermesi engellenmiş olmaktadır.

1.1.4.2.7. Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP)

Bir ülkede sermaye piyasasının gelişimi yatırımcının korunmasına bağlıdır. Yatırımcının korunması, enflasyon halinde reel bir getiri sağlaması, yatırımcıya gerekli bilgilerin doğru olarak verilmesi ve menkul kıymetin istendiği zaman nakde dönüşebilmesini içermektedir. Ülkemizde 1980'lere kadar olan süreçte hisse senedi ve tahvil yatırımcıları zarar etmiştir. Bunun sebebi ise kamunun aydınlatılamaması ve yatırımcının şirketin durumu ve performansı ile ilgili bilgi sahibi olmamasıdır (Korkmaz ve Ceylan, 2007:169).

KAP, 25 Kasım 1999 tarihinde çalışmalarına başlamış, 24 Ağustos 2001 tarihinde pilot çalışmalarını tamamlamış ve İMKB'na kayıtlı bütün şirketleri, aracı kurumları ve denetim kuruluşlarını kapsayacak şekilde çalışmalarına başlamıştır.

İşletmeler, iç ve dış çevresini aydınlatmak amacıyla faaliyet raporlarını, mali tablolarını, borsada işlem gören hisse senedi ile ilgili olan gelişmeleri ve şirket bilgilerini yayınlamaktadır. Kamuyu Aydınlatma Platformu'nun kurulması ile birlikte şirketlere ait tüm bu bilgileri, ayrıca derecelendirme notlarını KAP'nun sitesinde bulmak mümkündür.

1.1.4.2.8. Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK)

Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi, işletmeye ait mali tabloların, raporların, özel durum açıklamalarının, işletmeyle ilgili ticari sır dışındaki bilgilerin kamuoyunun aydınlatılması için gerekli unsurlar olduğunu belirtmektedir.

Kurumsal yönetim alanındaki çalışmalar, muhasebe alanında yapılan çalışmalardan etkilenmektedir. Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu (3568 sayılı) muhasebe mesleğinin düzenlenmesinde önem arz etmektedir.

Türkiye'nin IFAC üyesi olması sebebiyle Uluslararası Muhasebe Standartları'nı kabul zorunluluğu olduğundan, kendi ulusal muhasebe standartlarını düzenlemesi ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Muhasebe standartlarının düzenlenmesi, finansal tabloların sunumunda ihtiyaca uygun, güvenilir, gerçek, dengeli, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir özelliklerde muhasebe ilkelerinin gelişmesi ve benimsenmesini sağlamak için ayrıca, ulusal muhasebe standartlarının uygulanıp disiplinli bir denetim yürütebilmek ve ulusal denetim standartlarının oluşturulması amacıyla Şubat 1994'te TÜRMOB öncülüğünde Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) kurulmuştur (Başpınar, 2004:49–50).

Mali Tabloların gerçeğe uygun ve karşılaştırılabilir olması ile denetim faaliyetlerinin disiplin içinde yürütülmesi için muhasebe ve denetim standartlarının geliştirilmesi aşamasında; Uluslararası Muhasebe Standartları ve ülke uygulamaları ve koşullarının temel alınması ilkesi benimsenmiştir (Yalkın, 2000:3).

1.1.4.2.9. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK)

2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na 15 Aralık 1999 tarihinde eklenen 4487 sayılı kanun ile ulusal muhasebe standartlarını oluşturma konusunda yetkili olmak üzere Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) kurulmuştur. Kurul, 7 Mart 2002 tarihinde faaliyete geçmiştir ve TMUDESK'nun faaliyetlerini ve çalışmalarını devralmıştır. TMSK'nun amacı uluslararası ilkelerle uyumlu standartlar oluşturabilmektir.

TMSK'nun görevleri incelendiğinde ise;

- Muhasebe standartlarının oluşturulmasında esas alınmak üzere, kavramsal çerçeveyi belirlemek ve Türkiye Muhasebe Standardı taslak metinlerini hazırlayıp kamuoyunun görüşlerine açmak,

- Gerçek, güvenilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaca uygun, anlaşılabilir ve tutarlı finansal bilgi üretilmesini sağlayacak Türkiye Muhasebe Standartları'nı oluşturmak,
- Muhasebe standartlarının gelişen ve değişen ihtiyaçlara cevap verebilmesini garantisiyle standartların güncelliğini sağlamak üzere gerekli çalışmaları yapmak,
- Finansal bilgilerin karşılaştırılabilme imkânının uluslararası alanda da sağlanmasını garanti ederek, ulusal muhasebe standartlarının uluslararası kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve en iyi muhasebe uygulama örnekleri ile uyumunu gerçekleştirmek üzere gerekli çalışmaları yapmak,
- Finansal tabloların ihtiyaçlara uygun bilgi sunmasını ve belirlenecek standartlarla ilgili olarak uygulamada karşılaşılabilecek sorunlara ilişkin önlem alınabilmesini sağlamak üzere, standartların oluşturulması sürecinde muhasebe ilgi gruplarının görüşlerinin alınmasını sağlamak ve standartların oluşturulması sürecinde düzenli olarak kamuoyunu bilgilendirmek,
- Gerekliğinde uygulamaya açıklık kazandırmak üzere muhasebe standartlarının uygulanmasında tereddüt oluşan konularda 'yorumlar' yayımlamak,
- Ulusal muhasebe standartlarının benimsenmesine ve standartların uygulanmasına ilişkin kamu bilincinin yerleştirilmesine yönelik olarak toplantı, konferans, sempozyum, kongre gibi faaliyetler düzenlemek ve gerekirse çeşitli yayınlar hazırlamak ve bastırmak, olarak sıralanmaktadır.

1.1.4.2.10. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu

SOX sonrası diğer ülkelerde de ABD'de olduğu gibi finansal krizler çıkma ihtimali olduğu fark edilmiştir. Bunun dışında denetçilerin Enron ile ilgili kanıtları ortadan kaldırması suçlaması ile yaptırımlarla karşılaşmaları, denetim şirketlerinin itibar kaybetmesine yol açmıştır. Benzer skandallarının olmaması için SOX ile birlikte dünyadaki diğer çalışmalarda dikkate alınarak denetçilerin bağımsızlıklarının sağlanması için düzenlemeler yapılmıştır (Bratton, 2002:23–24).

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu 2 Kasım 2011 tarihinde 660 sayılı KHK ile görevlendirilmiştir. Kurumun amacı; uluslararası standartlara uyumlu TMS oluşturmak ve yayımlamak, bağımsız denetim ile ilgili uygulama birliğini, güveni ve kaliteyi sağlamak, bağımsız denetçi ve bağımsız denetim kuruluşlarını yetkilendirmek ve kamu gözetimi yapmaktır.

660 Sayılı KHK'ya göre Kurul'un görev ve yetkileri:

– Tabi oldukları kanunlar gereği defter tutmakla yükümlü olanlara ait finansal tabloların; ihtiyaca uygunluğunu, şeffaflığını, güvenilirliğini, anlaşılabilirliğini, karşılaştırılabilirliğini ve tutarlılığını sağlamak amacıyla, uluslararası standartlarla uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları'nı oluşturmak ve yayımlamak,

– Türkiye Muhasebe Standartları'nın uygulamasına yönelik ikincil düzenlemeleri yapmak ve gerekli kararları almak, bu konuda kendi alanları itibarıyla düzenleme yetkisi bulunan kurum ve kuruluşların yapacakları düzenlemeler hakkında onay vermek,

– Finansal tabloların; işletmelerin finansal durumunu, performansını ve nakit akışlarını Türkiye Muhasebe Standartları doğrultusunda gerçeğe uygun olarak sunumunu, kullanıcıların ihtiyaçlarına uygunluğunu, güvenilirliğini, şeffaflığını, karşılaştırılabilirliğini ve anlaşılabilirliğini sağlamak amacıyla, kamu yararını da gözetmek suretiyle, bilgi sistemleri denetimi dâhil, uluslararası standartlarla uyumlu ulusal denetim standartlarını oluşturmak ve yayımlamak,

– Bağımsız denetçiler ve bağımsız denetim kuruluşlarının kuruluş şartlarını ve çalışma esaslarını belirlemek, bu şartları taşıyan kuruluşları ve bağımsız denetim yapacak meslek mensuplarını yetkilendirerek listeler halinde ilan etmek ve bunları oluşturacağı resmi sicile kaydederek kurumun internet sitesinde kamuoyunun erişimine sürekli olarak açık tutmak,

– Bağımsız denetçiler ve bağımsız denetim kuruluşlarının faaliyetleri ile denetim çalışmalarının, kurumca yayımlanan standart ve düzenlemelere uyumunu gözetlemek ve denetlemek,

– İnceleme ve denetimler sonucunda aykırılıkları saptanan bağımsız denetçiler ve bağımsız denetim kuruluşlarının faaliyet izinlerini askıya almak veya iptal etmek,

– Bağımsız denetim yapacak meslek mensuplarına yönelik sınav, yetkilendirme ve tescil yapmak, disiplin ve soruşturma işlemlerini yürütmek, sürekli eğitim standartları ile mesleki etik kurallarını belirlemek, bunlara yönelik olarak kalite güvence sistemini oluşturmak ve bu alanlardaki eksikliklerin düzeltilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak,

– Yabancı ülkelerin kurulun görev alanıyla ilgili konularda yetkili birimleriyle işbirliği yapmak, mütekabiliyet esasına göre Türkiye’de bağımsız denetim yapmasına yetki verilen yabancı ülke denetim kuruluşları ve denetçilerini listeler halinde ilan etmek ve bunları oluşturacağı resmi sicile kaydederek kurumun internet sitesinde kamuoyunun erişimine sürekli olarak açık tutmak şeklinde sıralanmaktadır.

TMSK tarafından hazırlanan ve yayımlanan muhasebe standartları ve standartlara ilişkin tebliğler ile taslaklar Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu’nun internet sitesinde (www.kgk.gov.tr) yayımlanmaktadır.

1.1.4.2.11. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK)

Bankalar ekonomiler için çok önemli olduklarından, haklarında yapılan düzenlemeler tüm ekonomiyi etkilemektedir. Bankalar işletmelerin finansmanını sağladıkları gibi aynı zamanda temel finansal işlemlerin de sunumunu yapmaktadır. Bazı zamanlarda kamunun güvenlik ağına erişim sağlayabilmektedir. Bu sebeple bankalardaki kurumsal yönetim sisteminin başarılı bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

Bankalarda denetimin sağlanabilmesi için ilk olarak 1 Ekim 2002 tarihinde uygulamaya konulan Muhasebe Uygulama Yönetmeliği, BDDK tarafından hazırlanan 8 Eylül 2005 tarihli ve 25930 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yıllık Faaliyet Raporuna İlişkin Tebliğ ile düzenlemeler yapılmıştır. 1 Kasım 2006 tarihli ve 26333 sayılı Bankaların Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik ve 9 Haziran 2011 tarihli 27959 sayılı Bankaların Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin

Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile bankalar üzerinde BDDK tarafından düzenlemeler yapılmaktadır (Resmi Gazete, 2012).

1.1.4.2.12. Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD)

TKYD, kurumsal yönetimin tanınması ve faaliyetinin yaygınlaştırılmasını kolaylaştırmak için 2003 yılında faaliyete geçmiştir. Günümüz itibariyle 405 bireysel ve çok sayıda kurumsal üyesi bulunmaktadır. TKYD yayınlamış olduğu dergide konunun uzmanları ile röportaj yaparak ve makaleler yayımlayarak ilgilileri aydınlatmaktadır.

TKYD'nin kuruluş amaçları ise (Doğan, 2007:108):

– Kurumsal yönetimin özel kuruluşlar ve kamu kurumlarınca ana ilkeleri ile benimsenmesi, yerleştirilmesi, doğru uygulanması ve en iyi uygulamaların yapılabilmesi için yol gösterici olmak,

– Kurumsal yönetimi Türkiye'de sürekli gündemde tutmak için çalışmalar yapmak, temel sorunları inceleyerek güncel ve çağdaş uygulamaları yönetime ve pay sahiplerine açıklamaktır.

Kurumsal yönetim alanında yapılan çalışmaların en önemlisi kurumsal yönetim ilkelerinin belirlenmesi olmuştur. Türkiye'de kabul gören kurumsal yönetim ilkeleri ve söz konusu ilkelerin oluşumunda etkili olan genel kabul görmüş kurumsal yönetim ilkelerine sonraki bölümde yer verilmektedir.

1.2. Kurumsal Yönetim İlkeleri

Kurumsal yönetimin ABD'de başlayıp İngiltere'de ve tüm dünyada devam eden gelişim seyrinde birçok çalışma yapılmıştır. Kurumsal yönetimin başarılı uygulamaları sayesinde işletmeler, yatırımcılar, çalışanlar, çıkar sahipleri ve ülke fayda sağlamaktadır. Kurumsal yönetimin işletmenin tüm çevrelerine fayda sağlayabilmesi için yapılan çalışmaların en önemlisi OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri'dir.

Kurumsal yönetim; bir şirketin yönetimi, yönetim kurulu, hissedarları ve diğer menfaat sahipleri arasındaki bir dizi ilişkiyi kapsamaktadır. Kurumsal yönetim, makroekonomik politikalardan, ürün ve faktör piyasalarındaki rekabet düzeyine kadar firmaların faaliyetlerini biçimlendiren bir dizi unsurdan oluşan daha geniş bir ekonomik çerçevenin içinde yer almaktadır. Kurumsal yönetimin çerçevesi, aynı zamanda yasal, düzenleyici ve kurumsal faktörlere dayanmaktadır (OECD, 2004:11).

Kurumsal yönetim eşitlik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluk ilkelerinin üzerine kurulmuş bir sistemdir. Kurumsal yönetim uygulamaları şirketlerin finansal durumu, performansı, sahiplik yapısı ve yönetimini kapsayacak şekilde şirketle ilgili tüm önemli olayların zamanında ve doğru olarak açıklanmasını sağlamaktadır (Arsoy, 2008:20).

Kurumsal yönetimin gelişme safhasında Dünya Bankası, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), Milletlerarası Ticaret Odası (ICC), Global Kurumsal Yönetim Forumu (GCGF) gibi kuruluşlar ve merkezi Hong Kong'da yer alan Asya Kurumsal Yönetim Birliği (Asian Corporate Governance Association-ACGA) gibi bölgesel kuruluşlar çeşitli ilkeler yayınlamışlar, seminerler veya yuvarlak masa toplantıları düzenleyerek kurumsal yönetimin önemini tartışmışlardır (Darman, 2008:14).

Kurumsal yönetim ilkeleri firmaların belirli kurallar içinde faaliyetlerinin devamını sağlayarak firmaların verimliliğinin artmasını sağlayıp, firmaların paydaşlarını korumaktadır. Dünyadaki şirketler incelendiğinde, kurumsal yönetim ilkelerini uygulayan şirketlerin, düşük maliyetli sermaye ile performanslarında artış sağladıkları, krizlere hızlı tepkiler verdikleri, kaynaklarını daha etkin kullandıkları, yabancı sermayeyi çekebildikleri ve bu şekilde ekonomik büyüme de sağladıkları görülmektedir. Kurumsal yönetim ilkelerinin iyi olması sermaye piyasalarının gelişiminde yardımcı olmaktadır. Ayrıca kurumsal yönetim ilkeleri şirketlerin kaynaklara erişimini sağlarken, araştırma ve teknolojik yenilik faaliyetlerini geliştirir ve şirketlerin yönetim biçimini değiştirerek verimliliğini artırır. Kurumsal yönetim ilkeleri ortaklık haklarını kullanmayı, şirket yönetiminde etkin rol almayı, şirketin

faaliyetleri hakkında bilgi edinmeyi ve gerekirse hesap sormayı sağlayan çok önemli ve etkin bir araçtır (Erdönmez, 2003:43).

Kurumsal yönetim uygulamaları, ekonomik ve toplumsal olayların ülkelere göre gösterdiği değişiklikler sebebiyle ülkeler arasında farklılıklar gösterir. Kurumsal yönetim ile ilgili yapılan tartışmalar sayesinde uluslararası alanda bir literatür oluşmuştur. Bu literatürün oluşumunda, kod (code), kodeks (codex), rehber (guidelines) gibi çeşitli adlarda oluşturulmuş ilkeler ve prensipler önemli yer tutmaktadır. Ancak kurumsal yönetimin tüm dünyada kabul gördüğü dört ana ilkesi vardır. Bunlar; şeffaflık, adillik, hesap verebilirlik ve sorumluluktur (Dinç ve Abdioğlu, 2009:160).

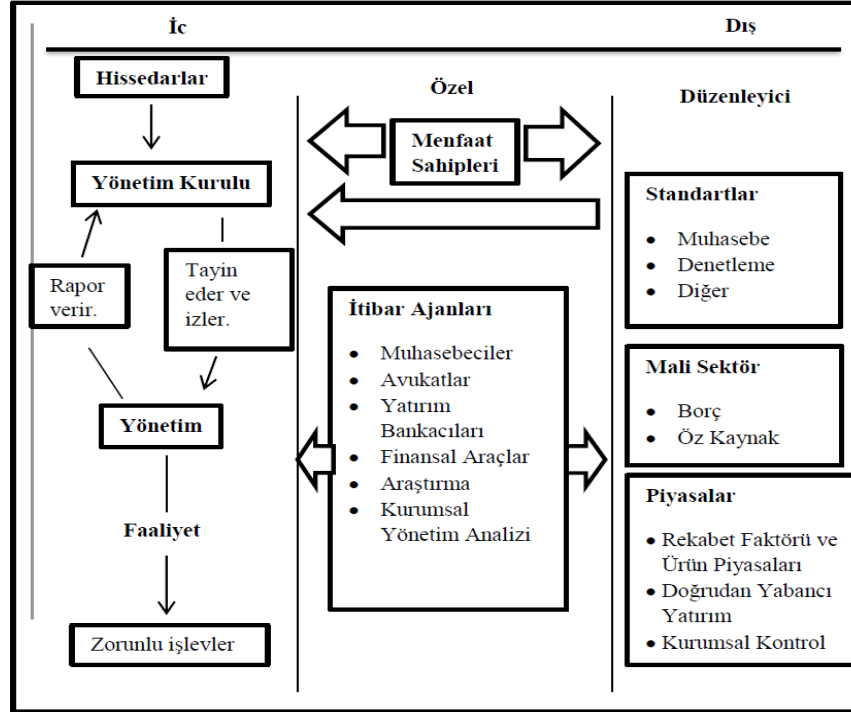
Ülkemizde kurumsal yönetim ilkeleri; pay sahipleri, kamuyu aydınlatma ve şeffaflık, menfaat sahipleri ve yönetim kurulu olmak üzere dört ana bölümden oluşmaktadır. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri, birbiri içine geçmiş ve kesin sınırlarla ayırmanın zor olduğu eşitlik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluk ilkelerinden oluşturulmuştur (Doğan, 2007:50).

Şeffaflık, Hesap Verebilirlik, Eşitlik ve Sorumluluk ilkeleri kapsamında her ülke toplumsal ve ekonomik yapısına göre kurumsal yönetim ilkelerini belirlemektedir. Ülkemizde konuyla ilgili Sermaye Piyasası Kurulu tarafından hazırlanan Kurumsal Yönetim İlkeleri ilk olarak 2003 yılında yayımlanmış ve son olarak 2011 yılında revize edilerek yeniden yayımlanmıştır.

1.2.1. Genel Kabul Görmüş Kurumsal Yönetim İlkeleri

Kurumsal yönetim, firmanın iç ve dış çevresiyle ilgili, modern şirkete özgü bir 'ortak hareket problemi' şeklinde açıklanmaktadır. Bu sebeple kurumsal yönetimin konusu, yatırımcıların arasındaki ortak hareket problemi ve şirketin diğer çıkar sahipleri ile arasındaki çıkar çatışmalarının çözümlenmesidir (Kıyılar ve Belen, 2005:91). Modern şirketler iç ve dış faktörlerle etkileşim içinde olup, şirketler bu iç ve dış faktörlere karşı sorumludur ve bu faktörlerden etkilenmektedir (Bkz.: Şekil 1.4).

Şekil 1.4: Modern Şirketleri Etkileyen İç ve Dış Faktörler

Kaynak: A. Sait Sevgener ve Kadir Dabbağoğlu (2012); "The Effects of the New Turkish Commercial Code on the Transition of Capital Stock Companies to Corporate Governance," American International Journal of Contemporary Research, Cilt:2 Sayı:4, s. 117.

Şekil 1.4'te işletmenin etkilendiği iç ve dış faktörlere değinilmiştir. İç faktörlerden olan hissedarlar, yönetim kurulunun yapmış olduğu faaliyetlerden etkilenmektedir. Bu sebeple yönetim kurulu yönetimi tayin ederken ve yönetimin vermiş olduğu raporları izlerken faaliyetlerin başarısına dikkat etmektedir. Dış faktörler olan muhasebe ve denetim standartları ile piyasadaki düzenlemeler, işletmenin alacağı kararları etkilemektedir. İç ve dış faktörler, menfaat sahiplerinin alacağı kararlar üzerinde de etkilidir. Muhasebeciler, finansal araçlar, işletme ile ilgili yapılan araştırmalar, yatırım bankacıları da iç ve dış faktörler üzerinde etki yaratan gruplardır.

Kamusal alanda yahut özel sektörde şeffaflık, katılımcılık, hesap verebilirlik, meşruluk, adil olma ve sorumluluk ilkeleri iyi yönetimin sağlanmasındaki etken maddeler olarak ifade edilmektedir (Tuzcu, 2004:15). Uluslararası alanda yatırım yapılabilmesi için yatırımcıların etkilendikleri en önemli unsur kurumsal yönetim

ilkeleridir. Bu sebeptendir ki uzun vadeli sermayeyi uygun koşullarda kendine çekmek isteyen şirketler yahut ülkeler tarafından, güvenilir ve genel kabul görmüş olan kurumsal yönetim ile ilgili düzenlemelerin uygulanması gerekmektedir (Uyar, 2004:157–159).

Kurumsal yönetim ilkeleri işletmelerin üst düzeyde bulunan yönetiminin söz konusu işletmenin faaliyetlerine ilişkin kararları verirken nelere dikkat etmesi gerektiği ve bunları nasıl ve hangi mekanizmalar içinde ele alması, nasıl karar alacağı ve almış olduğu kararları kimlere ve ne zaman duyuracağına kurallaşmış ifadesidir (Yılmaz ve Alkan, 2006:731). Tüm bu düzenlemeleri genel kabul gören kurumsal yönetim ilkeleri sayesinde gerçekleştirmek mümkündür (Bkz.: Şekil 1.5).

Şekil 1.5: Genel Kabul Görmüş Kurumsal Yönetim İlkeleri

Kurumsal yönetimin genel kabul gören temel ilkeleri (Tuzcu, 2004:16):

– Hissedarlar ve diğer menfaat sahipleri ile olan ilişkilerin kurallara bağlanması, kurum içinde alınacak önemli kararlarda yönetim kuruluna başvurulması, bağımsız ve yetkin üyelere yönetim kurullarında görev verilmesi gibi durumlara açıklık kazandıran *sorumluluk ilkesi*,

– Kurum ve kişiler için performans kriterlerinin objektif olarak oluşturulması, yapılan faaliyetler sonucu paydaşlara karşı sorumlu tutulma, belli zamanlarda zorunlu yahut gönüllü olarak kamuyu aydınlatma ve menfaat sahiplerinin şirketin faaliyetlerini denetleyebilme hakkını veren *hesap verebilirlik ilkesi*,

– Şirkete ait mali tabloların ve raporların yayınlanması, performans ve stratejideki beklentilerin paydaşlarla paylaşılması, uygulanan kurumsal yönetim ilkelerinin gereğinin açıklanmasını sağlayan *şeffaflık ilkesi*,

– Uygulamalarda azınlıkların menfaatlerinin korunması, kurum içindeki ve dışındaki çıkar çatışmalarının dengelenmesini içeren *adil olma ilkesi* bulunmaktadır.

Türkiye’de kurumsal yönetim düzeyi ile ilgili İMKB–30 Endeksi’ne dâhil olan şirketler üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Çalışmaya göre şirketlerde halka açıklık oranında artış ile kurumsal yönetim ilkelerini uygulamada artış olduğu görülmektedir. Aynı zamanda kurumsal yönetim ilkelerini ileri düzeyde uygulayan şirketlerde kârlılığının da arttığı tespit edilmiştir. Başarılı kurumsal yönetim uygulamalarının tüm dünyada yaygınlaşması etkin kaynak kullanımını da beraberinde getirmektedir. Kurumsal yönetim ilkelerini benimsemiş olmak ve iyi uygulayabilmek finansal bilgi ve finansal raporlamadaki güveni sağlamaktadır. Şeffaflık, hesap verebilirlik, sorumluluk ve eşitlik kurumsal yönetimin temel ilkeleri olarak benimsenmiştir. OECD’nin 2004 yılında yayınlamış olduğu kurumsal yönetim ilkeleri; etkin kurumsal yönetim çerçevesinin belirlenmesi, hissedarların hakları ve temel sahiplik işlevleri, hissedarların adil muamele görmesi, kurumsal yönetimde paydaşların rolü, kamuya duyuru yapma ve şeffaflık ile yönetim kurulunun sorumlulukları olarak belirlenmiştir. Bu ilkelere göre işletmenin yönetim yapısı ile şirketin tüm paydaşlarının hakları korunmaktadır. Kurumsal yönetim yapısı ortakların haklarını yasalarda belirtildiği gibi korumakta ve ortaklar arasındaki ilişkiyi güçlendirmek zorunda kalmaktadır. Şirketteki bütün hissedarların adil muamele görmesi garanti altına alınmıştır. Aynı zamanda kurumsal yönetim ilkelerindeki kamuya duyuru yapma ve şeffaflık ilkesi ile finansal tabloların ilgili şirketlerin mali yapıları ve performanslarını doğru şekilde yansıtıldığını yönetim kurulu ve hissedarlara kanıtlayabilmek için denetimin; bağımsız, yeterli ve uzman

denetçiler tarafından yapılması gerekmektedir. Asya' da yaşanmış olan finansal kriz şeffaflık ilkesinin uygulanmamış olmasından kaynaklanmaktadır (Arı, 2008:46–47).

Kurumsal yönetimin işletmeler üzerinde başarı sağlayabilmesi için ilkelerin tüm gerekliliklerinin yerine getirilmesi gerekmektedir. Ayrıca eşitlik, sorumluluk, hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkelerinin uygulaması ile ilgili denetimde şarttır. Kısacası işletmenin başarı sağlamanın yolu kurumsal yönetim ilkelerini ve denetimi tam olarak uygulamasından geçmektedir.

1.2.1.1. Eşitlik (Adillik)

Kurumsal yönetim, sistem olarak bakıldığında, pay ve menfaat sahiplerinin, işletme ile ilgili hususlarda kişiye yahut kuruma özel muamele görmeden, tüm haklarından eşit olarak yararlanmasını sağlamaktadır.

Eşitlik ya da adillik ilkesi; pay sahiplerinin hakları ve pay sahiplerinin eşit muamele görmesi konularını düzenlemektedir. Söz konusu ilke, pay sahiplerinin bilgi alabilme ve inceleme yapabilme hakkına, genel kurul toplantılarına katılım ve oy kullanma hakkına, kar payı alma ve azınlık haklarına ilişkin ayrıntılı bilgi sunmaktadır. Bu bilgilerin yanı sıra pay sahiplerine ait kayıtların tutulma şekli, payların serbestçe devredilmesi ve satılması konuları da ele alınmaktadır. Hesap verebilirlik ilkesini uygular konumda olmak yöneticilere herkese eşit davranma zorunluluğu yüklemektedir. Başka bir ifadeyle kamuya verilecek bilgilerin herkes tarafından ulaşılabilecek ve incelenecek durumda eşanlı olarak verilmesi gerekmektedir. Bilginin herkese eşanlı ve eşit şekilde sunulmuş olması adil olmaktan kaynaklanmaktadır. Adil olabilmek için taraflardan birinin diğerinden fazla bilgiye sahip olmaması gerekmektedir. Ayrıca söz konusu olan bilginin herkes tarafından anlaşılabilir sadelikte olması gerekmektedir. Aksi takdirde bilgi kullanıcıları tarafından yeterli düzeyde değerlendirilememektedir (Dinç ve Abdioğlu, 2009:160).

Şirket yöneticileri faaliyetlerin yürütülmesi safhasında etkilenen tüm kesimlere aynı uzaklıkta olmak zorundadır. Bu adil yönetim anlayışı için gerekli görülmektedir. Söz konusu bilginin şirket içi ve dışındaki paydaşlara eşanlı olarak ve anlaşılır

şekilde sunulması gerekmektedir. Sunulan bilgi herkesin anlayacağı açıklık ve netlikte sunulmazsa eşitsizlik söz konusu olmaktadır (Tuzcu, 2004:24–25).

Adil davranma ilkesi, SPK tarafından hazırlanan kurumsal yönetim düzenlemelerinde pay sahipleri ilkesi içinde yer almaktadır. OECD tarafından hazırlanan kurumsal yönetim ilkelerinde hissedarlara eşit davranılmasından söz edilirken, Türkiye’de SPK tarafından hazırlanan ilkelerde eşitlik kavramının “şirket yönetiminin tüm faaliyetlerde, pay ve menfaat sahiplerine eşit davranmasını ve olası çıkar çatışmalarının önüne geçilmesini” ifade ettiği belirtilmiştir. Adil davranma ilkesi aynı zamanda kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ilkeleri ile de yakından ilişkilidir (Doğan, 2007:50–51).

1.2.1.2. Şeffaflık

Dünyada yaşanan krizler şeffaflığın önemini ortaya koymuştur. Şeffaflığın yeterli düzeyde gelişmiş olmaması krizlerin doğuşuna yahut gelişimine neden olarak gösterilmektedir. Krizlerin finansal bilgilerdeki eksiklikler nedeniyle oluştuğu ve engellenemediği düşünülmektedir. Şeffaflığın ekonomik istikrarda olduğu kadar iyi yönetimde de etkilidir.

Şeffaflık; ticari sır özelliği taşıyan ve kamuya henüz açıklanmamış bilgiler dışında şirket ile ilgili finansal ya da finansal olmayan bilgilerin, zamanında, doğru, eksiksiz, yorumlanabilir ve anlaşılabilir şekilde düşük maliyetle kamuya duyurulmasıdır (SPK, 2005:3).

Şeffaflık politikasının hedefleri; yasal, kurumsal ve ekonomik çerçeve, politika kararları ve bunların gerekçeleri, parasal ve mali politikalar ile ilgili veri ve bilgi ve kuruluşların/kurumların şartlarının hesap verebilirlik açısından, kamuya anlaşılabilir, erişilebilir ve zamanında sağlanmasını ifade etmektedir (IMF, 2000a:1).

Şeffaflığın beklenen yararı sağlayabilmesi için bilgiyi sunan kişi veya kurumların bilgiyi, bilgiyi talep edenlere gönüllü ve yeterli sunması ayrıca bilgiyi talep edenlerin bilgiyi sunanları değerlendirmesi gerekmektedir. Şeffaflığın

oluşabilmesi için belli koşulların sağlanması gerekmektedir. Bunlar (Tuzcu, 2004:19–20):

- Bilginin ulaşılabilir olması,
- Bilginin uygunluğu ve kapsamı,
- Bilginin nitelikli ve güvenilir olması olarak sıralanabilmektedir.

Şeffaflık, bireylerin istedikleri tüm bilgilere ulaşabilmeleri anlamını taşımamaktadır. Şeffaflık ile ticari sır arasında ayırt edilmesi zor bir sınır bulunmaktadır. Şirketlerin şeffaflığı sağlarken rekabet güçlerini zayıflatacak bilgileri piyasaya sunmamaları yanlış görülmemektedir. Kısacası şeffaflığın da sınırları bulunmaktadır. Şeffaflığın öneminin herkes tarafından anlaşılmış olmasına rağmen şirketler bilgilerini açıklamak ve paylaşmak konusunda isteksiz davranmaktadır. Şirketlerdeki bu isteksizliğin nedenleri (Karan ve Karacabey, 2003:152):

– Şirketlerin açıklayacakları bilgileri toplamaları, sınıflandırmaları, raporlamaları ve bu bilgileri piyasaya sunmaları karşılığında oluşan maliyetin şirket tarafından karşılanacak olması,

– Aynı sektörde faaliyet gösteren şirketlerden biri tarafından sonuçlarının kamuya duyurulması söz konusu sektördeki diğer şirketlerinde bu bilgileri kullanmasına olanak sağlanmaktadır. Bu nedenle bedavacılık piyasanın verimliliğini etkileyebileceği için şirketlerin şeffaflığın arttırılmasına yönelik uygulamalara yeterli kaynağı ayırmamaları,

– Şirketlerin kamuya açıklamadıkları bilgilerinden kâr elde etme olanaklarının olması ve açıklanan bilgilerin rekabet güçlerini azaltması ihtimalinin bulunması firmaları bu noktaya getirmektedir.

Şeffaflık, kamunun bilme hakkı ile şirketin gizleme hakkının kesiştiği noktada yer almaktadır. Kamunun bilme hakkı, menfaat sahiplerinin şirketin çalışmaları ve stratejilerini öğrenme hakkını ifade etmektedir. Şirketin saklama hakkı ise, şirketin

tüm bilgilerinin açıklanması, öğrenilmesi ve kullanılması haklarının elinde tutulması isteği olarak ifade edilebilmektedir (Borgia, 2005:20).

Şeffaflık ilkesi; şirketlerin mevcut durumlarındaki bilgilerinin ulaşılabilir, somut ve anlaşılabilir olmasını ifade etmektedir. Şeffaflık ilkesi ile katılımcılara gerekli bilgilerin verilmesinin belirsizlik zamanlarında ekonomik istikrarın sağlanmasında büyük katkısı bulunmaktadır. Şeffaflık ilkesinin gereği olarak işletmeler, pay sahiplerinin bilgilendirilmesi için çalışmalar yapmalı, dünyadaki son güncel gelişmeler incelenerek yaşanan ülkeye uyarlanmalı ve yayınlanacak olan tablo ve raporlarda yer alacak bilgiler standarda bağlanmalı ve işlevsellik ön planda bulundurulmalıdır (Dinç ve Abdioğlu, 2009:160).

Şeffaflık ilkesi, kurumların yapmış oldukları faaliyetlerin dış etkilerinin, kurumların hazırlamış olduğu raporlarla tespit edilmesi ayrıca raporlarda gizlilik olmamasını ifade etmektedir. Kurumun yapmış olduğu raporlama sayesinde kurumun davranışlarından kaynaklanan iç ve dış etkiler kolay anlaşılabilir hale gelmektedir. İşletmelerin dışında yer alan bilgi kullanıcıları içerideki bilgilerden mahrum kaldığından şeffaflık ilkesinin uygulanması bu kullanıcılar için büyük önem taşımaktadır (Çiftçioğlu ve Poroy, 2010:86).

Şeffaflık, hesap verebilirlik kavramı ile yakından ilişkilidir. Şeffaflığın amacı; kişi, kurum ve kuruluşların hatalı politikalarının ve uygulamalarının ilgililer tarafından fark edilerek şirketlerin sorumlu tutulabilmelerini sağlamaktır. Çünkü şeffaflığın sağlanamaması durumunda hesap verebilirlik ilkesi yürürlüğünü yitirmektedir (Doğan, 2007:53).

Kurumsal şeffaflığın sağlanması konusunda şeffaflık ile birlikte kamuyu aydınlatma kavramı incelenmektedir. Kamuyu aydınlatma, kurumsal şeffaflık ilkelerine uygun koşullarda sermaye piyasalarını düzenleyici kurumların zorunlu tuttuğu finansal bilgilerin ve bunların dışında kalan finansal olmayan bilgilerin menfaat sahiplerine sunulması olarak tanımlanabilmektedir. Kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ilkelerinin bu bağlamda menfaat sahiplerinin haklarını koruma yolundaki iki önemli konu olduğu anlaşılmaktadır. Zira menfaat sahiplerinin yeterli bilgiye

ulaşamamaları demek şirketin nasıl yönetildiğini bilmemeleri demektir. Bu ise kurumsal yönetimin bir diğer ilkesi hesap verebilirliğin uygulanamaması demektir. Bu nedenle şeffaflık yatırımcının güvenini arttırmada önemli rol almaktadır (Arsoy, 2008:23). Aynı zamanda şeffaflık ve kamuyu aydınlatma da birbirine bağlı olarak gelişen unsurlar olarak tanımlanabilmektedir. şirkette şeffaflık anlayışı yerleştikçe açıklanan bilgilerin kalitesi de artmaktadır. Aynı zamanda sermaye piyasasının düzenleyici kurumları tarafından belirlenen açıklanması zorunlu bilgiler şirketlerin şeffaflık derecesini de arttıracaktır (Arsoy, 2008:24).

İşletmenin faaliyetleri, almış olduğu kararları, finansal durumu ve performansı ile ilgili kamuoyunun bilgilendirilmesini sağlayan şeffaflık, aynı zamanda şirketin yöneticilerinin sorumluluklarını yerine getirip getirmediği hususunda da bilgi vermektedir. İşletmelerin şeffaflık ilkesini başarı ile uygulaması sayesinde diğer ilkelerin ne şekilde uygulandığı hakkında da bilgi sahibi olunmaktadır.

1.2.1.3. Hesap Verebilirlik

Kurumsal yönetim temel ilkelerinden biri de hesap verebilirlik ilkesidir. Bu ilke karar verenlerin vermiş olduğu kararlar ve yapmış oldukları faaliyetler için açıklama yapmalarını ve sonuçlarından sorumlu tutulmalarını gerektirmektedir. Hesap verebilirlik ilkesi menfaat sahiplerinin yönetimin almış olduğu kararları sorgulayabilmesi hakkını vermektedir. Hesap verebilirlik ilkesi, gücün kullanımı, yetki aşımı ve kural ihlali ile ilgilidir ve yöneticilerin almış oldukları kararların sorumluluğunu taşımalarını gerektirmektedir. Bu durum yöneticilerin beklenmedik kararlar almasını önlerken aynı zamanda kendi çıkarları için işletmenin çıkarlarının hiçe sayılmasının önüne geçmektedir. Böylece yöneticiler ve menfaat sahipleri arasındaki çatışmanın azalması beklenmektedir. Bu yönleriyle incelendiğinde hesap verebilirlik ilkesinin sorumluluk ilkesi, kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ilkeleri ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Hesap verebilirlik ilkesinin uygulanmadığı bir işletmede, menfaat sahiplerinin haklarının gözetilmesinin beklenemeyeceği gibi aynı zamanda finansal tablolarında gerçeği yansıtmaması beklenmemektedir (Doğan, 2007:53–54).

Şeffaf ortaklık yapısı, büyük hissedarların kimlikleri, yönetim kurulunun yeterli sayıdaki üyeden oluşması ve yönetim kurulu üyelerinin en azından yarısının bağımsız üyelere oluşması ve bu sayede gözetimin etkin biçimde sağlanması, hesap verebilirliğin en belirleyici unsuru olarak gösterilmektedir (Darman, 2008:14).

Hesap verebilirlik ilkesi; şirketlerin almış olduğu kararların doğruluğunun kanıtlanması ve sorumluluğunun kabullenilmesi gerekliliğini işaret etmektedir. Söz konusu ilke, yönetimin işlev ve sorumluluklarının açıklanması, hissedarların ve yöneticilerin taleplerinin sıraya konulmasını ve alınmış olan kararların nesnel olup olmadığının yönetim kurulları tarafından takip edilmesini öngörmektedir. Hesap verebilirlik ilkesi, çıkar sahiplerinin işletmelerle olan ilişkilerinin düzenlenmesi için kuralları açıklamaktadır. İşletmenin menfaat sahipleri; pay sahipleri, çalışanlar, alacaklılar, müşteriler, tedarikçiler, sendikalar, devlet, çeşitli sivil toplum kuruluşları ve işletmeye yatırım yapmayı düşünen tasarruf sahipleri olarak sıralanabilmektedir (Dinç ve Abdioğlu, 2009:160).

Hesap verebilirlik, yönetimin işlev ve sorumluluklarını açıklamasını, hissedarların ve yöneticilerin taleplerinin gönüllü olarak sırayla gerçekleştirileceğinin garanti altına alınmasını ayrıca desteklenmesini ve alınmış kararların nesnel olup olmadığının yönetim kurulları tarafından izlenmesini ifade etmektedir.

Hesap verebilirlik ilkesi, bir işletmenin faaliyetlerinin dış çevresinden etkilendiğini ve bu nedenle almış olduğu kararlardan dolayı sorumlu tutulması gereğini içermektedir. Bu ilke işletmenin almış olduğu kararlar ve faaliyetleri ile ilgili işletme dışı paydaşlarına rapor vermesini gerektirmektedir (Çiftçioğlu ve Poroy, 2010:86).

Devletin oluşturduğu hedeflerini, hedeflere ulaşmadaki politikalarını ve uygulamalarını düzenli, anlaşılabilir ve güvenilir şekilde kamuoyuna sunması saydam olmaktan kaynaklanmaktadır. Saydamlık, yönetenler ve yönetilenlerin arasında gelişen bilgi akışı ve etkileşimi arttırmak için vatandaşlara devletin yapmış olduğu faaliyetleri değerlendirme, yönlendirme, değerlendirme ve eleştirme imkânı

sunmaktadır (Temizel, 2000:9). Hesap verebilirlik ilkesi ise faaliyetlerin denetime açılmasının yanında toplumu bilgilendirmeyi ifade etmektedir.

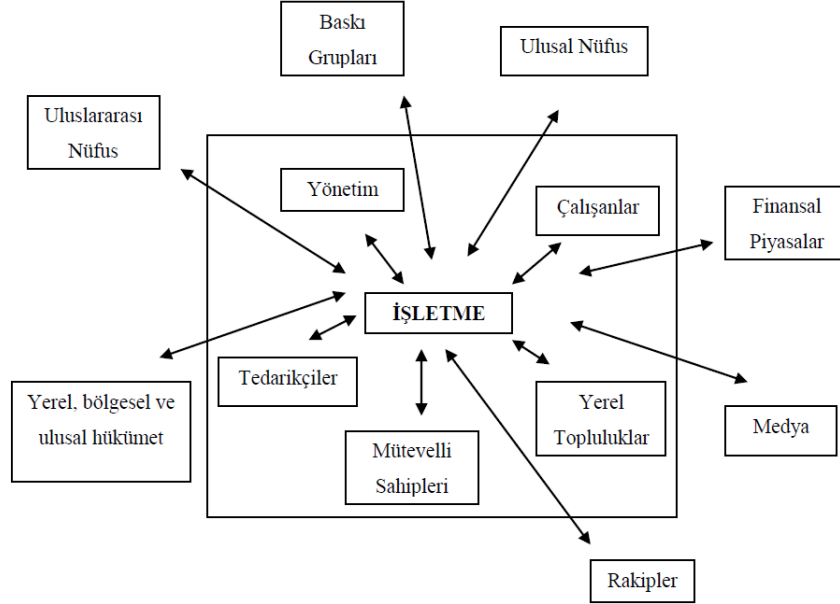
1.2.1.4. Sorumluluk

TÜSİAD sorumluluk ilkesini; “şirket faaliyeti ve davranışlarının ilgili mevzuata, toplumsal ve etik değerlere uygunluğunun sağlanması” şeklinde vermiştir (TÜSİAD, 2002:35).

Sorumluluk ilkesi, şirket yönetiminin şirket adına yaptığı tüm faaliyetlerinin mevzuata, şirket esas sözleşmesine ve şirket içi düzenlemelere uygunluğu ve bunun denetlenmesini ifade etmektedir. Söz konusu ilke, yetki sahibi kişilerin yapmış oldukları faaliyetlerin ve aldığı kararların sonuçlarından ötürü sorumlu tutulabilmelerini ifade etmektedir (SPK, 2005:3).

Kurumsal yönetimin tanımları çok geniş çaplı bir çeşitlilik gösterir. İki kategoriye ayrılırlar. Tanımların ilk grubu davranış biçimlerinin bir grubuyla ilgilidir. Kurumların gerçek davranışı; performans, etkililik, gelişim, finansal yapı, hisse sahiplerini iyileşmesi ve diğer çıkar sahiplerinin gerçek davranışlarının ölçülmesidir. İkinci grup kuralcı bir kafes (kalıp) ile ilgilidir. Bu kurallarda yasal sistem, finansal marketler, fabrikalar gibi kaynaklardan gelen kurullarla firmaların geliştirdiği kurullardır (Claessens, 2006:93). İşletme adına işlem yapma yetkisi yönetim kurulundadır. Buna bağlı olarak yönetim kurulunun işletmeden çıkar sağlayan tüm toplumsal gruplara karşı sorumluluğu bulunmaktadır. Yönetim kurulunun dolayısıyla işletmenin, yapmış ve yapacağı faaliyetlerden dolayı sorumlu olduğu grup menfaat sahipleri olarak bilinmektedir. İşletme aynı zamanda tüm bu gruplarla ilişki içerisinde. Söz konusu durum ile ilgili Şekil 1.6 açıklayıcı niteliktedir.

Şekil 1.6: İşletmenin Sorumlu Olduğu Yakın ya da Uzak Gruplar

Kaynak: Gary Davies, Rosa Chun, Rui Vinhas Da Silva ve Stuart Roper (2003); “*Corporate Reputation and Competitiveness*,” by Routledge, London, s. 59.

Şekil 1.6’da işletmenin yönetim kurulunun, yakın ve uzak gruplara karşı, yaptığı faaliyetler ve aldığı kararlar da sorumlu olduğu gösterilmiştir. Yakın çevreden sorumlu oldukları; pay sahipleri, tedarikçiler, yönetim, çalışanlar ve yerel topluluklar şeklinde adlandırılan sendikalardır. Yönetimin sorumluluğunu yerine getirmemiş olması ilk olarak bu grupları etkilemektedir. Daha sonraki süreçte ise rakipler ve finansal piyasalar etkilenir. Ulusal ve uluslararası nüfus, hükümet, medya ve baskı gruplarının da etkilenmesi sonucu önceki bölümlerde de bahsedildiği gibi finansal skandallar oluşmaktadır. Yönetimin sorumluluklarını yerine getirmemesi sonucu oluşacak skandalın en bilinen örneği Enron’un iflasıdır.

Hesap verebilirlik ve sorumluluk, birbirini tamamlayan ilkelerdir. Aynı konuya iki açıdan bakan bu iki ilkedden hesap verebilirlik, yetki kullananlara yaptığı eylemleri ve gerekçelerini açıklama olanağı verirken, sorumluluk ilkesi, görev verenlerin bakış açısıyla verilen görevlerin gereğinin yerine getirilip getirilmediğinin, sorumlulukların uygun biçimde kullanılıp kullanılmadığının sorgulanmasına olanak sağlamaktadır (Doğan, 2007:54).

Her çeşit kurumsal yönetim, referans yapılandırma (konfigürasyon) ve piyasaya bakılmaksızın, eğer kritik durumlarda uygun kontrol mekanizmaları sağlıyorsa ve bütün kullanıcıların çıkarlarını korumada araya giriyorsa etkili olduğu düşünülmelidir. Muhasebe (hesap) dolandırıcılık riskinin temel faktörleri, iç denetimin azalan dağılım fonksiyonları, iç kontrol sisteminin şirketlerin ekonomik zorunlulukları ve saldırgan hesap politikaları ile tamamen uymamasıyla ilgilidir. Dolandırıcılığı önlemek için en etkili araç 2 tanedir: yönetim kontrolü ve iç denetim sistemi. İç denetim kendi desteğini sağlamaktan, organizasyonun risk ve kontrol stratejilerinin değerlendirilmesinden, girişim önerileri, çözümler, dolandırıcılık tehdidini azaltmak için teklifler ve tavsiyeler ile kontrol stratejilerini geliştirmekten sorumludur (Lepadatu, 2011:46).

Sorumluluk ilkesi; kanunlara ve toplumun değer yargılarına uygun olmayı sağlayabilmek için doğru hedefler koyup bu hedefleri uygulamayı amaçlamaktadır. Sorumluluk ilkesi doğruları teşvik eden ve yanlışları cezalandıran bir kontrol yöntemi olarak görülmektedir. Sorumluluk ilkesi ile şirketin yönetiminin kanunlara ve toplumsal değerlere karşı sorumlu olduğu anlatılmaktadır (Dinç ve Abdioğlu, 2009:161).

Sosyal sorumluluk kavramına bağlı olarak işletmeyle ilgili çıkar gruplarının haklarının korunması, hissedar ve hak sahiplerinin beklentileri ve amaçlarının yerine getirilmesi, çalışanlara nitelikli iş ortamlarını sağlanması ve tüketicilerin korunması, kurumsal yönetim ilkeleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Yılmaz ve Alkan, 2006:731). Kurumsal sosyal sorumluluk çalışmalarına işletmeler tarafından önem verilmesi, sadece tüketicilerin beklentilerini karşılamaya yönelik değildir. Konuya ilişkin duyarlılıkları artan işletmelerin ürünlerinin tüketiciler tarafından daha fazla tercih edilmesi yanında ayrıca, yatırımcılar, potansiyel çalışanlar ve kamuoyundaki imajlarının olumlu yönde etkileneceği açıktır (Aktan, 2007:86). Sosyal sorumluluk ile ilgili yapılmış olan tanımlar incelendiğinde ortak bazı hususlar olduğu görülmüştür. Bunlar (Sönmez, 2004:479):

– İşletmelerin kâr elde etmek için mal ve hizmet üretmelerinin dışında da sorumlulukları vardır.

- Söz konusu sorumlulukların içinde, işletmelerin ortaya çıkardığı sosyal problemler ve bu sosyal problemlerin çözümüne ilişkin yöntemler yer almaktadır.
- İşletmeler hissedarlar dışında çevreye karşı da sorumludurlar.
- İşletmeler sadece ekonomik değerlere odaklanmak yerine daha geniş anlamda insani değerlere hizmet etmektedir.

İşletmeler, kâr elde etme amaçlarının yanı sıra topluma fayda sağlamayı da hedeflemektedir. Bu hedefin tanımlaması ise sosyal sorumluluk kavramı ile olmaktadır. İşletmelerin esas görevleri amaçlarına ve esaslarına uygun şekli belirleyip, bu şekle göre yaşamayı becerebilmektir. Sosyal sorumluluk kavramı, işletmelerin yapmış oldukları faaliyetlerin toplumsal değerlere, normlara ve toplumun beklentilerine uygun olmasını sağlamak için çaba sarf etmektir (Çiftçioğlu ve Poroy, 2010:85). Sosyal sorumluluk, 1980’li yılların başlarında “işletmelerin ekonomik faaliyetlerinin onunla ilgili tarafların (hissedarlar, çalışanlar, tüketiciler ve tüm toplumun) hiçbirinin menfaatlerine zarar verilmeden yönetilmesi” olarak tanımlanırken, günümüzde ise işletmenin ekolojik çevreyle ilgili sorumluluğu da çevre bilincinin artmasıyla birlikte sosyal sorumluluk kavramının bir parçası haline gelmiştir (İliç,2010:305).

Kurumsal yönetimin tüm ülkelerde şeffaflık, hesap verebilirlik, eşitlik ve sorumluluk ilkeleri üzerine kurulduğundan ve tüm ülkelerin bu ilkeler çerçevesinde kendi ekonomik ve tarihi koşullarına göre kurumsal yönetim ilkelerini belirlediğinden bahsetmiştik. Türkiye’de; eşitlik ilkesi pay sahipleri ve menfaat sahipleri üzerinde eşit davranışın uygulanmasını; şeffaflık, ticari sır dışında tüm hususlarla ilgili pay ve menfaat sahiplerinin aydınlatılmasını; hesap verebilirlik yönetimin yapmış olduğu faaliyetler ve almış olduğu kararlar ile ilgili açıklama yapmasını; sorumluluk ise yönetimin yapmış olduğu faaliyetler ve almış olduğu kararlardan sorumlu tutulmasını sağlamaktadır.

1.2.2. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri

Türkiye’de OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri rehberliğinde Sermaye Piyasası Kurulu tarafından Kurumsal Yönetim İlkeleri yayımlanmıştır. Yayımlanan kurumsal yönetim ilkeleri; pay sahipleri, menfaat sahipleri, kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ile yönetim kurulu şeklinde sıralanmaktadır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri esas alınmıştır. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ilk kez 2003 tarihinde yayımlanmıştır. İlkeler 2005 ve 2011 yıllarında revize edilmiştir. 2003 yılında yayımlanan ilkelerin başlıkları günümüzdekinden farklı değildir. Fakat ilkelerin içerikleri, 2011 yılında yayımlanan kurumsal yönetim ilkelerinin içerikleri ile karşılaştırıldığında değişiklikler yapıldığı görülmektedir (Bkz.: Tablo 1.5).

Tablo 1.5: SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'ndeki Değişiklikler

SPK KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ	YIL	2003	2011
PAY SAHİPLERİ		<ul style="list-style-type: none"> - Pay sahipliği haklarının kullanımının kolaylaştırılması, - Bilgi alma ve inceleme hakkı, - Genel kurula katılım hakkı, - Oy hakkı, - Azınlık hakları, - Kar payı hakkı, - Payların devri, - Pay sahiplerine eşit işlem ilkesi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pay sahipliği haklarının kullanımının kolaylaştırılması, - Bilgi alma ve inceleme hakkı, - Genel kurula katılım hakkı, - Oy hakkı, - Azlık hakları, - Kar payı hakkı, - Payların devri.
MENFAAT SAHİPLERİ		<ul style="list-style-type: none"> - Menfaat sahiplerine ilişkin şirket politikası, - Menfaat sahiplerinin şirket yönetimine katılımının desteklenmesi, - Şirket malvarlığının korunması, - Şirketin insan kaynakları politikası, - Müşteriler ve tedarikçilerle ilişkiler, - Etik kuralları, - Sosyal sorumluluk. 	<ul style="list-style-type: none"> - Menfaat sahiplerine ilişkin şirket politikası, - Menfaat sahiplerinin şirket yönetimine katılımının desteklenmesi, - Şirketin insan kaynakları politikası, - Müşteriler ve tedarikçilerle ilişkiler, - Etik kurallar ve sosyal sorumluluk.
KAMUYU AYDINLATMA ve ŞEFFAFLIK		<ul style="list-style-type: none"> - Kamuyu aydınlatma esasları ve araçları, - Şirket ile pay sahipleri, yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler arasındaki ilişkilerin kamuya açıklanması, - Kamunun aydınlatılmasında periyodik mali tablo ve raporlar, - Bağımsız denetimin işlevi, - Ticari sır kavramı ve içerden öğrenenlerin ticareti, - Kamuya açıklanması gereken önemli olay ve gelişmeler. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kamuyu aydınlatma esasları ve araçları, - İnternet sitesi, - Faaliyet raporu.
YÖNETİM KURULU		<ul style="list-style-type: none"> - Yönetim kurulunun temel fonksiyonları, - Yönetim kurulunun faaliyet esasları ile görev ve sorumlulukları, - Yönetim kurulunun oluşumu ve seçimi, - Yönetim kuruluna sağlanan mali haklar, - Yönetim kurulunda oluşturulan komitelerin sayı, yapı, bağımsızlığı, - Yöneticiler. 	<ul style="list-style-type: none"> - Yönetim kurulunun işlevi, - Yönetim kurulunun faaliyet esasları, - Yönetim kurulunun yapısı, - Yönetim kurulu toplantılarının şekli, - Yönetim kurulu bünyesinde oluşturulan komiteler, - Yönetim kurulu üyelerine ve üst düzey yöneticilere sağlanan mali haklar.

Kaynak: SPK (2003); *Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkeleri*; SPK (2011); *Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkeleri*.

Tablo 1.5’te de görülebileceği gibi, ilk kez 2003 yılında yayımlanan SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ile son yayımlanan 2011 yılı SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri arasında farklılıklar olduğu görüşmüştür. 2011 yılındaki haline gelene kadar ilkeler 2005 yılında da revize olmuştur. İlk yayımlanan SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ile son yayımlanan SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri arasındaki farklılıklar şu şekildedir (SPK, 2003; SPK, 2011);

– Pay Sahipleri İlkesinde oluşan farklılıklar incelendiğinde; 2003’te “pay sahiplerine eşit işlem ilkesi” ne yer verilmişken bu ilke, 2011 yılında “pay sahipliği haklarının kullanımının kolaylaştırılması” ilkesi içinde yer almaktadır. 2003 yılında Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi altında verilen “kamunun aydınlatılmasında periyodik mali tablo ve raporlar” ilkesinde açıklanan mali tabloların yayınlanması hususuna ve “ticari sır kavramı ve içerden öğrenenlerin ticareti” ilkesine 2011 yılında “genel kurula katılım hakkı” ilkesinde yer verilmiştir. Ayrıca “pay sahipliği haklarının kullanımının kolaylaştırılması” ilkesinde 2003 yılından farklı olarak, Pay Sahipleri ile İlişkiler Birimi’nin hakların kullanımında rol aldığından ve bilgilerin internet sitesinde yayınlanacağından bahsedilmiştir,

– Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesinde, 2003 yılında kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ilkesinde internet sitesinin aktif olarak kullanılacağından bahsederken 2011 yılında bu husus internet sitesi ilkesi altında yer almıştır. 2003 yılındaki “şirket ile pay sahipleri, yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler arasındaki ilişkilerin kamuya açıklanması” ilkesi gereği olarak yönetim kurulu, imtiyazlar ve mevzuata dair yapılacak açıklamalarla, “kamuya açıklanması gereken önemli olay ve gelişmeler” ilkesi gereği açıklanacak hususlar 2011 yılında “faaliyet raporu” ilkesi içinde yer almaktadır,

– Menfaat Sahipleri İlkesinde 2003 yılında ayrı ayrı başlıklar altında bulunan “etik kuralları” ve “sosyal sorumluluk” ilkeleri 2011 yılında tek başlık altında toplanmıştır,

– Yönetim Kurulu İlkesinde, 2003 yılında “yönetim kurulunun temel fonksiyonları” ilkesinde belirtilen stratejik kararlar alma ve temsil yetkisine, 2011

yılında “yönetim kurulunun işlevi” ilkesinde yer verilmiştir. 2003 yılında “yönetim kurulunun oluşumu ve seçimi” ilkesinde belirtilen yönetim kurulunun yapısı ile ilgili hususlar, 2011’de “yönetim kurulunun yapısı” ilkesi içerisindedir. Ayrıca komiteler ile ilgili 2011 yılında “yönetim kurulu bünyesinde oluşturulan komiteler” ilkesinde riskin erken saptanması komitesi ile aday gösterme komitelerine ve oluşumlarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Kurumsal yönetim ilkelerinin ilk bölümü pay sahipleri ile ilgilidir. Bu bölümde pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkına, genel kurula katılma ve oy kullanma hakkına, kâr payı alma hakkına ve azlık haklarına yer verilmektedir. Ayrıca pay sahipliğine ilişkin kayıtların sağlıklı olarak tutulması, payların serbestçe devredilmesi ve satışının yapılabilmesi ile pay sahiplerine eşit işlem hususu ele alınmaktadır.

İlkelerin ikinci bölümü kamuyu aydınlatma ve şeffaflık kavramları ile ilgilidir. Kamuyu aydınlatma ilkesinden kasıt pay sahiplerine verilecek bilgileri kurallara bağlamak ve bu kurallara uyulması sağlamakla birlikte belli dönemlerde raporlar ve mali tablolar yayınlamaktır.

Kurumsal yönetim ilkelerinin üçüncü basamağı menfaat sahiplerini ilgilendirmektedir. Menfaat sahiplerinden kasıt pay sahipleri ile birlikte çalışanlar, alacaklılar, müşteriler, tedarikçiler, sendikalar, çeşitli sivil toplum kuruluşları, devlet ve şirkete yatırım yapmayı düşünebilecek potansiyel yatırımcılar olarak sıralanabilmektedir. Bu bölümde şirketin menfaat sahipleri ile arasındaki ilişkilerin düzenlenmesini sağlayacak prensipler yer almaktadır.

Son basamak olan yönetim kurulunda ise; yönetim kurulunun fonksiyonu, görev ve sorumlulukları, faaliyetleri, oluşumu ile yönetim kurulunun faaliyetlerinde yardımcı olmak için kurulacak komitelere ve yöneticilere ilişkin prensipler bulunmaktadır.

SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri’nin 2003 yılında yayımlanmasından sonra 2005 ve 2011 yıllarında yapılan revizeler sayesinde daha kolay anlaşılabilir ve uygulanabilir bir hal almıştır.

1.2.2.1. Pay Sahipleri

Hisse senedi; şirketin sermayesini temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, seri şekilde çıkarılan ve sahibine her türlü ortaklık haklarından yararlanma hakkını veren menkul kıymettir. Hisse senetlerinin sahiplerine yani pay sahiplerine sunmuş olduğu haklar; kâr payı alma hakkı, yönetime katılma hakkı, yeni pay alma hakkı, tasfiyeden pay alma hakkı ve bilgi edinme hakkı olarak sıralanmaktadır (Kurtay, 2009:5).

SPK'nın yayınlamış olduğu kurumsal yönetim ilkelerinden ilki olan Pay Sahipleri İlkesi içerisinde (SPK, 2011:4–8);

- Pay sahipliği haklarının kullanımının kolaylaştırılması,
- Bilgi alma ve inceleme hakkı,
- Oy hakkı,
- Genel kurula katılım hakkı,
- Azlık hakları,
- Kâr payı hakkı,
- Payların devri maddeleri yer almaktadır.

Pay sahipleri, şirketlerin sermaye sağlayanları oldukları için mal varlıklarının yönetiminde dolayısıyla yönetim kararlarında belli haklara sahiptir (SPK,2005:7).

Ülkemizde pay sahiplerinin haklarının OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri ile yeterli düzeyde korunamayacağı fark edilmesiyle SPK, OECD'nin hazırladığı ilkeleri ülkemiz koşullarına uyarlayarak yayınlamıştır. Söz konusu ilkeler ilk olarak 2003 yılında yayımlanmış, 2005 ve 2011 yılında ise revize edilerek yayımlanmıştır.

2005 yılında revize edilerek yayımlanmış olan SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinin Pay Sahipliği ilkesindeki prensipler ile (SPK, 2005:7–8);

– Pay sahiplerinin hakları genişletilmiştir. Bu hakkın korunabilmesi için sözleşmeye konulması ancak ticari sır ve şirket menfaatlerinin ihlali durumunda bu hakkın geçersiz sayılacağı bildirilmiştir.

– Soru sorma hakkının açıkça tanınacak olması, özel denetçi talebinin bireysel hak haline gelmesi, genel kurulun yapılacak olan toplantının gündemini internet ortamından sunacak olması, yönetim ve pay sahiplerinin sürekli iletişim halinde bulunması, oy kullanma prosedür bilgilerinin önceden ilan edilmesi ve benzeri konular ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

– Genel kurulun etkinliği arttırılmıştır. Ayrıca önemli kararların genel kurulda alınması ile ilgili düzenleme yapılması tavsiye edilmiştir.

– Oy hakkının etkinliği arttırılmıştır. Ayrıca oy imtiyazının sınırlandırılmasına ilişkin prensiplere yer verilmiştir.

– Payların serbestçe dolaşımının önündeki engellerin kaldırılması için prensipler belirlenmiştir.

– Pay sahipliğine ilişkin bilgilerin güvenli şekilde kaydedilmesi ve belli dönemlerde güncellenmesi tavsiye edilmiştir.

2011 yılındaki yenileme sayesinde Pay Sahipleri İlkesinde zorunlu olarak oluşturulacak olan Pay Sahipleri ile İlişkiler Birimi'nin bilgi alma ve inceleme konuları başta olmak üzere pay sahiplerinin haklarının korunacağında etkin rol oynayacağı hususuna değinilmiştir (SPK, 2011:4).

1.2.2.2. Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık

Kurumsal yönetimin piyasalara olan güveni sağlayacak en önemli unsur olduğu düşünülürse bu güvenin yeniden kazanılması için ilkelere uygun raporlama yapılması gerekmektedir. Etkin bir kurumsal yönetim için yatırımcıların haklarının savunulması gerekmektedir. Finansal raporlama ile ilgili Dünya'da çıkan skandallardan sonra tüm Dünya'da kurumsal yönetim üzerine odaklanılmıştır (Arı, 2008:44).

SPK'nun düzenlemiş olduğu ve revize ederek yayınladığı ilkelerin ikinci kısmı “kamuyu aydınlatma ve şeffaflık” olarak geçmektedir. Bu bölümde, şirketlerin kamuyu aydınlatmak için sistemli olarak bilgi sunması gerektiğinden ve bunun zamanını belirlemeleri gerektiğinden bahsedilmektedir. Bu bölümde finansal tablo ve raporlar detaylandırılmıştır. Yapılacak olan bilgilendirme mevzuat dışında menfaat sahipleri ile pay sahiplerinin ilgisini çekecek ve her konu ile ilgili yapılacaktır. Paylaşılacak raporlar, tablolar, istatistikler, stratejilerle ilgili değişiklik olduğu anda kamuyla güncellenerek paylaşılmalıdır. Bu şekilde şeffaflık sağlanacaktır (Toraman ve Abdioğlu, 2008:99).

Şirketlerde pay sahipleri ve menfaat sahiplerinin ihtiyaç duyduğu bilginin eksiksiz, zamanında, anlaşılır şekilde sunulması kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ilkesinin amacı içinde yer almaktadır. Şirketlerin kamuya açıkladıkları bilgiler açık ve anlaşılır nitelikte olmalıdır. Ayrıca birden fazla anlam çıkarılacak şekilde karmaşık yapıda cümleler kurulmamalıdır. Şirketlerin açıklayacağı bilgilerin tarafsız olması gerekmektedir. Şirketlerin bir yahut birkaç tarafın istekleri doğrultusunda bilgi açıklamamaları gerekmektedir. Ayrıca şirket kendi aleyhine bile olsa bilgi saklayabilme hakkına sahip değildir. Şirketlerin açıklayacağı bilgilerin şirketin ticari sırlarını kamuya ifşa edecek nitelikte olmaması gerekmektedir. Zira bu şekilde yapılacak açıklamalar şirketin rekabet gücünü zayıflatmaya yönelik olacaktır (SPK, 2005:20).

Şeffaflık konusunda karşılaşılan bir diğer sorun da çeşitli ülkelerde uygulanan finansal raporlama standartlarının farklı olması sebebiyle karşılaştırılabilirliği azaltmasıdır. Bu sorunun çözüme kavuşması için 2005 yılında Avrupa Birliği, tüm halka açık şirketlere konsolide tablolarını Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi tarafından hazırlanan IFRS'lara göre hazırlama zorunluluğu getirmiştir. Ülkemizde TMSK tarafından 2006 yılında standartlar Türkçe'ye çevrilmiştir. TTK sayesinde halka açık anonim şirketlerde, UFRS'na uyumlu TFRS'nın kullanılması zorunlu kılınmıştır (Deloitte ve TKYD, 2006:5).

Kamunun aydınlatılması ile ilgili olarak bir bilgilendirme politikası hazırlanarak kamuya açıklanmaktadır. Kamunun bilgilendirilmesi amacı ile

sunulacak bilgilerin; doğru zamanda, eksiksiz, anlaşılabilir, yorumlanabilir ve düşük maliyetli olması gerekmektedir (SPK, 2005:21). Kamunun aydınlatılmasına yönelik bilgiler, şirketin internet sitesi ve KAP’nda yayımlanmaktadır. Ayrıca uluslararası yatırımcıların yararlanabilmesi için sunulan bilgiler İngilizce olarak da verilmektedir (SPK, 2011:10).

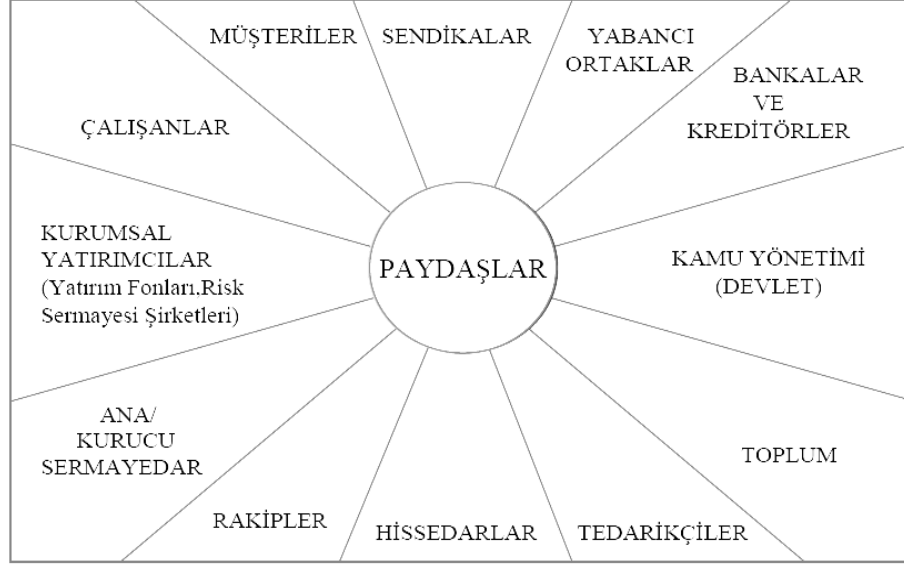
Yönetim kurulu, bu ilkelerde yer alan prensiplerin uygulanıp uygulanmadığını, uygulanmıyor ise sebebini, uygulamada doğan çatışmaları, tek taraflı irade beyanı ve varsa uyum raporu ile yıllık faaliyet raporuna ekleyip kamuya açıklamaktadır. Ayrıca kâr payı dağıtım politikası da faaliyet raporunda yer alır ve bilgilendirme politikası içerisinde yer alarak kamuya duyurulmaktadır.

Bağımsız denetim kuruluşları ve bu kuruluşlarda çalışan denetim elemanlarının bağımsızlığı esas tutulmuştur. Bağımsızlık ilkesi; bağımsız denetim faaliyetlerinin, bağımsız denetçinin mesleki takdir ve tarafsızlığını zedeleyebilecek nitelikteki herhangi bir ilişki, çıkar veya etkiden etkilenmeksizin yürütülmesini ifade etmektedir. Ayrıca bağımsız denetim şirketleri belli aralıklarla rotasyona tabi tutulmaktadır. Bağımsız denetim faaliyetleri ve danışmanlık faaliyetleri de birbirinden ayrı tutulmaktadır (SPK, 2005:29).

1.2.2.3. Menfaat Sahipleri

Menfaat sahipleri ilkelerin üçüncü bölümünü oluşturmaktadır. Menfaat sahipleri işletmenin yapmış olduğu faaliyetlerden çıkar sağlayan kişi ya da kurumlar olarak bilinmektedir. Buna göre menfaat sahipleri; pay sahipleri ile şirket çalışanları, alacaklılar, müşteriler, tedarikçiler, çeşitli sivil toplum kuruluşları, sendikalar, devlet hatta şirkete yatırım yapmayı düşünen yatırımcılardan oluşmaktadır. Menfaat sahiplerinin şirketle ilişkisi, şirket yönetimine katılımın desteklenmesi, şirketin mal varlığının korunması, şirketin insan kaynakları politikası, müşteriler ve tedarikçilerle ilişkiler, etik kurallar ve sosyal sorumluluk bu bölümde düzenlenmektedir (Toraman ve Abdioğlu, 2008:99–100). Sayılan menfaat sahipleri Şekil 1.7’de de görülmektedir.

Şekil 1.7: İşletmenin Faaliyetlerinden Çıkar Sağlayan Gruplar (Menfaat Sahipleri)

Kaynak: Aktan, Coşkun Can (2006); “*Kurumsal Şirket Yönetimi: İyi Şirket Yönetimi İçin Kurallar ve Kurumlar*,” SPK Kurumsal Araştırmalar Serisi, No:4 Yayın No:196, Ankara, s.4.

Kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması menfaat sahipleri açısından önem arz etmektedir. Çünkü kamuyu aydınlatma amacı ile sunulan bilgilerin dürüst, güvenilir ve açık şekilde olması menfaat sahiplerinin bilgilendirilmelerini sağlamaktadır.

Şirketin kurumsal yönetim ilkelerini uygulaması, menfaat sahiplerinin mevzuat ve karşılıklı sözleşmelerle düzenlenen haklarını garanti altına almaktadır. Ayrıca şirketin kurumsal yönetim uygulamaları, menfaat sahiplerinin rahatsız olduğu etik ve yasal açıdan uygun olmayan işlemlerin yönetime iletilmesine imkân tanıyarak bu hakkını koruma altına almalıdır (SPK, 2005:33).

Bu ilke ile menfaat sahiplerinin yatırımları koruma altına alınmıştır. SPK’nun 2005 yılında yayınlamış olduğu ilkelerin menfaat sahipleri bölümünde, “yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler, menfaat sahiplerini zarara uğratmak kastıyla malvarlığının azalmasına yol açacak tasarruflarda bulunamaz.” şeklindeki ibareyle söz konusu durum açıklığa kavuşturulmuştur (SPK, 2005:34).

Şirket, müşteri memnuniyetini sağlayabilmek için, mal ve hizmet pazarlamasında her duruma özen göstermektedir. Ayrıca şirket, müşterileri ve tedarikçileri ile ilgili bilgilerin gizliliğine ticari sır kapsamında dikkat etmektedir.

Şirket faaliyetleri, yönetim kurulu tarafından hazırlanan, genel kurul ve kamuya açıklanan etik kurallar çerçevesinde gerçekleşmektedir. Etik kurallar ve etik kurallar kapsamında yapılan uygulamalar da kamuya açıklanmaktadır. Şirket, çevreye, tüketiciye, kamu sağlığına karşı sosyal sorumluluk çerçevesinde dikkat etmektedir. Ayrıca şirket bu alandaki çalışmalarını ve politikalarını kamuya duyurmaktadır (SPK, 2011:13).

1.2.2.4. Yönetim Kurulu

Modern şirketlerde yönetim kurulu ve hissedarlar birbirinden tamamen ayrılmıştır. Yöneticiler profesyonel bir şekilde işletme yönetimini sağlarken, hissedarlar paydan haklarını almaktadır. Yöneticilerin vermiş olduğu kararların denetlenmesinde ise göstergeler izlenmektedir. İyi şekilde yönetilen şirketin hisse senedi değerleri de yüksek olacaktır. Bu nedenle yöneticilerin ve hissedarların ayrılması şirket için fayda sağlamaktadır (Karan, 2011:320–321).

Yönetim kurulu, şirketlerin stratejik kararlarını alan ve en üst yürütme (yönetim) organı olarak tanımlanabilmektedir. Yönetim kurulu bu kararları alırken şirketin piyasa değerini dikkate alarak hareket etmektedir. Ayrıca kurul, pay sahiplerinin kazanç sağlamasını sağlarken şirketin büyümesini de sağlamakla yükümlüdür. Yönetim kurulu aldığı kararlarda pay sahipleri ve menfaat sahiplerini düşünerek hareket etmeli, ticari sır niteliğindeki bilgileri kendi yakınları da dâhil olmak üzere 3. şahıslarla paylaşmadan, kamuyu aydınlatacak bilgileri kamuya duyurmalıdır (SPK, 2005:37).

Yönetim kurulu üyelerinin seçiminde en üst düzeyde etki ve etkinlik sağlayacak kişiler seçilmektedir. Yönetim kurulu bünyesinde icrada görev alacak ya da almayacak bağımsız üyeler yer almaktadır (SPK, 2005:47–48). Yönetim kurulu faaliyetlerini yürütürken eşitlikçi, şeffaf, hesap verebilir ve sorumlu şekilde yürütmektedir (SPK, 2011:14).

Yönetim kurulunun görevleri, sorumlulukları, fonksiyonlarının anlatıldığı bu bölümde, yönetim kurulunun finansal tabloları, misyon ve vizyonunu kamuya duyurma zorunluluğundan bahsedilmektedir.

Kurumsal yönetim ilkelerinin yönetim kurulunun sorumlulukları üzerinde yarattığı etki maddeler şeklinde sıralanacak olursa (Deloitte, 2008:2);

- Yönetim örgütünü şirketin ihtiyaçlarına uygun olarak biçimlendirmesi,
- Yönetimde yetki ve sorumluluğunun şirketin menfaatine göre belirlenmesi,
- Yöneticilerin sorumluluğuna yol açabilecek şekilde davranışlarda şeffaf bir sistem yerleştirmesi,
- Yöneticilerin faaliyetleri yürütüp, sorumluluğa hükmedebilmesi için yeterli bilgiyi sunması,
- Sorumluluğa yol açacak zararların oluşması durumunda yetki ve sorumluluk arasında doğru bağlantı kurması sayılabilmektedir.

Yönetim kurulunun işlevlerinin ve sorumluluklarının anlatıldığı bölümde, şirketin faaliyetlerinin incelenmesi için denetim komitesi kurulmasının gereğinden de bahsedilmektedir. Şirketin kurumsal yönetim ilkelerine uyumunu takip etmek ve iyileştirme çabalarıyla yönetim kuruluna öneride bulunmak için kurulan komite “Kurumsal Yönetim Komitesi” olarak adlandırılmaktadır (Toraman ve Abdioğlu, 2008:100).

Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayımlanan kurumsal yönetim ilkeleri uygulamalarında, pay ve menfaat sahipleri hedef alınmaktadır. Pay sahipleri ve menfaat sahiplerinin, yönetimin sorumlulukları, işletmenin faaliyetleri, finansal durumu ve performansı hakkında bilgi sahibi olmasını sağlayan araçlar ise finansal tablolar ve raporlardır. Finansal tabloların oluşumunda rehber niteliğindeki muhasebe ve finansal raporlama standartları sayesinde tablolar daha kolay anlaşılabilir, yorumlanabilir ve karşılaştırılabilir hal almaktadır. Bu da ilgili tarafların işletme ile ilgili karar almasını kolaylaştırmaktadır.

2. MUHASEBE VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI VE KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

2.1. Muhasebe Standartları

İşletmelerin, mali tablolarını belli bir kurala göre hazırlaması, kullanıcıların mali tabloları yorumlamasını kolaylaştırmaktadır. Kullanıcılar mali tablolar sayesinde, işletmenin finansal durumu, performansı ve nakit akışı hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Bu sebeple, mali tabloların hazırlanışı ve sunuluşu kurumsal yönetim ilkeleri açısından önem arz etmektedir.

Muhasebe standartları, muhasebe verilerinin ve bilgilerinin elde edilme ve kullanılma sürecindeki uyulması gereken kuralları içermektedir. Söz konusu standartlar, muhasebe kavramlarının ve ilkelerinin uygulanmasında dikkat edilmesi gereken yöntemleri belirlemektedir. Standartlar, genel kabul görmüş ilkelere bakıldığında daha ayrıntılı düzenlemelerdir. Muhasebe standartlarının en önemli amacı, düzenlenecek finansal tabloların gerçeği yansıtmasını ve karşılaştırılabilir olmalarını sağlamaktır (Güneş, 2008:107–108).

Dünya ekonomisinin ve işletmelerin gelişmesinde küreselleşmenin ve teknolojilerin etkisi, ayrıca dünyanın her yerinde iş yapabilmenin kolaylaşmış olması ve işletmelerin çoğunda uygulanan standartların bulunması dünya çapında muhasebe standartlarının uygulanmasına yöneltmiştir.

Muhasebe standartları, finansal tabloların hazırlanması ve sunumu için uygulanması gereken yöntemleri ve yapılması gereken açıklamaları belirler (IMF, 2000b:3).

Muhasebe standartları, ulusal ve uluslararası alanlarda gelişmekte ve karşı karşıya kalınan özel durumlarda muhasebeleştirme ve finansal raporlama ilkelerini içermektedir. Ulusal muhasebe standartlarının birbirinden farklı olmasının nedeni, ülkelerin kendine has ekonomik özellikler taşımasıdır. Bu farklılıkların giderilmesi ve uluslararası alanda birlik sağlanabilmesi için 1973 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee- IASC); Avusturya, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, Birleşik

Krallıklar, İrlanda ve ABD'nin temsilcileri tarafından kurulmuştur. Komitenin merkezi Londra'dır. IASC alternatif uygulamalara sınırlandırma getirerek muhasebe uygulamaları arasında uyum yaratmaya çalışmaktadır. Bu şekilde finansal piyasaların tamamında tek tip finansal tablolar kullanılacaktır (Güneş, 2008:108–109).

2.1.1. Dünya'da Muhasebe Standartları'nın Gelişimi

Muhasebe alanında birçok ülkede çalışmalar yapılmıştır. Uluslararası alanda yapılan ilk çalışma 1929 dünya ekonomik buhranı ardından ABD'de çıkarılan 1933 Menkul Kıymetler Yasası ve 1934 Menkul Kıymetler Borsası Yasası ve bunları uygulamaya koymak amacıyla 1934 yılında Menkul Kıymetler Komisyonu (Securities Exchange Commission- SEC) kurulmuştur. SEC, muhasebe ve denetim alanında ilk standart geliştirme çalışmalarını yapmıştır (Sayar ve Üstündağ, 2003:51). Kanada'da, Kanada Yeminli Muhasebeciler Enstitüsü (The Canadian Institute of Chartered Accountants- CICA) tarafından 1936 yılında standartlar ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. İngiltere'de ise yapılan ilk çalışma 1970 yılında kurulan Muhasebe Standartları Belirleme Komitesi (Accounting Standarts Steering Committee- ASSC) tarafından gerçekleştirilmiştir (Sayar ve Üstündağ, 2003:53).

Muhasebe Standartları alanında farklılıklar giderilip, Uluslararası Muhasebe Standartları fikri ilk olarak 1972 yılında 10. Uluslararası Muhasebeciler Kongresi'nde gündeme gelmiştir. Buna göre 1973 yılında Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, İngiltere, İrlanda ve Amerika'daki profesyonel muhasebe kurumları arasında yapılan bir anlaşma ile IASC kurulmuştur.

IASC'nin dışında uluslararası muhasebe harmonizasyonu ile ilgilenen Uluslararası Para Fonu, Menkul Kıymetler Komisyonları Uluslararası Örgütü, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü, Birleşmiş Milletler gibi kuruluşlarda bulunmaktadır. Bu harmonizasyon ile ilgili iki görüş ortaya çıkmıştır. Uluslararası Muhasebe Standartları'nın olduğu gibi kabul edilmesini savunan ülkeler; Avrupa Birliği, Avustralya, Yeni Zelanda, Rusya, Güney Afrika, İsviçre, Türkiye olarak sayılabilir. İkinci anlayış olan Uluslararası Muhasebe Standartlarına yakınlaştırmayı uygulayan ülkeler ise; Kanada, Çin, Hong Kong, Japonya, ABD'dir (Erdoğan ve Dinç, 2009:156).

2.1.2. Türkiye’de Muhasebe Standartları’nın Gelişimi

Muhasebe alanında standartlaştırma uygulamaları ilk defa kamu alanında yapılmıştır. 1972 yılında ortaya konulan Kamu İktisadi Teşekkülleri Tekdüzen Muhasebe Sistemi bu alandaki ilk adım olup, 1993 yılına kadar kamuda kullanılmıştır. Bunun yanı sıra Türkiye Bankalar Birliği, Türk Standartları Enstitüsü, Sigorta Murakabe Kurulu ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından da değişik çalışmalar yapılmıştır. Fakat en kapsamlısı bütün ülkede kullanılması zorunlu olan Maliye Bakanlığı’na yapılan çalışmadır. Bu çalışma Muhasebe Standartları Komisyonu tarafından, 1992 yılında Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ni yürürlüğe sokarak, ülkede önemli ölçüde ihtiyacı karşılamıştır (Erdoğan ve Dinç, 2009:156).

Ulusal muhasebe uygulamalarının, Uluslararası Muhasebe Standartlarına uyumlaştırılması sureci ilk defa TÜRMOB (Türkiye Muhasebeciler Odaları Birliği) tarafından başlatılmıştır. 1994 yılında TÜRMOB içinde kurulan TMUDESK (Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu) bu alanda 2002 yılına kadar 19 adet Türkiye Muhasebe Standardı yayınlamış ve önemli çalışmalarda bulunmuştur (Yalkın, 2002:2).

Türkiye’de Muhasebe Standartlarıyla ilgili çalışma yapan birçok kurum olması sebebiyle karmaşa meydana geldiğinden 2002 yılında ülke çapında Muhasebe Standartlarının yayımlanması için Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu kurulmuştur. Söz konusu kuruluş 2009 yılına kadar yeni standartlar yayınlamayıp, mevcut standartların uygulanıp benimsenmesini, uluslararası uygulamanın uyumlaştırılmasını hedef edinmiştir (Erdoğan ve Dinç, 2009:156).

Türkiye’de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile uyumlu yayımlanmış 1 adet kavramsal çerçeve, 29 adet TMS ve 9 adet yorum bulunmaktadır.

2.2. Finansal Raporlama Standartları

“Finansal tablolar” muhasebe sistemi içinde kaydedilmiş ve aynı zamanda toplanılmış bilgilerin, belirli zaman aralıkları ile bilgi kullanıcılarına sunulmasını sağlayan araçlar olarak bilinmektedir (Akdoğan ve Tenker, 2007:4).

İşletmelerin açıklamış oldukları finansal raporların kaliteli ve güvenilir olması, finansal raporlama standartlarına uygun şekilde hazırlanmış olmalarından kaynaklanmaktadır (Güneş, 2008:130).

İşletmelerin durumlarını yansıtan bilgileri veren finansal tabloların her ülkede farklı şekilde açıklanıyor olması, uluslararası düzeyde faaliyette bulunan firmalar için sıkıntı teşkil etmektedir. Bu nedenle dünya genelinde ulusal olmaktan uzak uluslararası bir finansal raporlama sisteminin gerekliliği gün yüzüne çıkmıştır.

IASC'nin 1973 yılından itibaren yayınlamış olduğu Uluslararası Muhasebe Standartları (International Accounting Standards-IAS), IASB tarafından 2001 yılı itibariyle Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Accounting Standards-IFRS) olarak yayımlanmıştır (Atmaca, 2010:524).

UFRS'na uyumun, ekonomik büyüme açısından dünyadaki önemini belirleyebilmek için Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; araştırmaya katılan 91 ülkeden %55'i ekonomik büyüme açısından UFRS'na uyumun çok önemli olduğunu, %35'i önemli, %9'u az önemli ve %1'i önemsiz olduğunu belirten yanıtlar vermiştir. UFRS'na yapılan geçişin, finansal tablolar üzerinde etkisinin olduğu öne sürülmüştür. Ernst & Young denetim firması tarafından 73 işletme üzerinde yapılan araştırmaya göre; işletmelerin %66'sı UFRS'na göre hazırlanan finansal tabloların daha kaliteli ve güvenilir olduğunu, geri kalan %34 ise gerçeğe uygun değer yaklaşımının finansal tablolar üzerinde daha etkili olacağını söylemektedir (Atmaca, 2010:525–527).

Yapılan araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı gibi, finansal tabloların UFRS'na göre hazırlanması, hem tabloların daha kaliteli ve güvenilir olmasını sağlamış hem de ülke ekonomisi için fayda sağlamıştır.

2.2.1. Dünya’da Finansal Raporlama Standartları’nın Gelişimi

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, dünya genelindeki muhasebe standartlarını birbirine yakınlaştırarak, hazırlanan finansal tabloların karşılaştırılmasına imkân sağlayan araçlardır. UFRS’na göre hazırlanan finansal tablolar şirketlerin performansı, finansal durumu ve nakit akımı ile ilgili dürüst bilgiler vermektedir. Gerçeğin dürüst olarak sunulması için bilgilere gerekli muhasebe politikalarının uygulanması, ayrıca bilginin; uygun, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir ve güvenilir olması gerekmektedir. Yaşanan muhasebe skandalları, ABD Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (United States Generally Accepted Accounting Principles- US GAAP) ile UFRS’nın uyumlaştırma çabaları hız kazanmıştır. Bu çalışmalar yanında uluslararası doğru, karşılaştırılabilir ve şeffaf bilgi gerekliliğinin önemi ortaya çıkmıştır. IASC tarafından 1973–2000 yılları arasında çıkarılan 41 standart, Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) olarak bilinmektedir. IASC’nin devamı niteliğinde kurulan Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board -IASB) tarafından çıkarılan 7 standart ise Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) olarak bilinmektedir (Toroman ve Bayramoğlu,2006:465).

IFRS (Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, UFRS) çerçevesi dış kullanıcılar için finansal tabloların hazırlanması ve sunumunun sağlanması için temel kavramları açıklamaktadır. UFRS çerçevesi gelecekteki UFRS Kurulu için bir rehber olmakla birlikte, bir Uluslararası Muhasebe Standardı veya Uluslararası Finansal Raporlama Standardı ya da yorumlarını doğrudan ele almadan muhasebe sorunları çözmek için bir kılavuz olarak hizmet vermektedir (IASPLUS, 2011).

IASB tarafından çıkarılan standartlar, UFRS ve Uluslararası Finansal Raporlama Komitesi (IFRIC) tarafından onaylanan yorumlar ile IASC tarafından önceden çıkarılan standartlar ve Daimi Yorumlama Komitesi (SIC) tarafından onaylanan yorumlar, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) tanımının kapsamlı hali olarak sunulmaktadır. IASB’nin yapmış olduğu 18 ve 20 Nisan 2001 toplantılarında önceden yayımlanan tüm UMS ve SIC yorumları kabul edilmiştir. Söz konusu tarih itibarıyla, yayımlanan tüm muhasebe standartları “Uluslararası

Finansal Raporlama Standartları” olarak yayınlanmaktadır. Yapılan yorumlar ise IFRIC’in adıyla adlandırılmaktadır (Toroman ve Bayramoğlu, 2006:465–46).

2.2.2. Türkiye’de Finansal Raporlama Standartları’nın Gelişimi

Finansal raporlama standartları alanındaki gelişmeler, Türkiye’deki uygulamaları da etkilemiştir. Finansal raporlama standartları ile muhasebe standartları ve kavramsal çerçeve ayrılmaz bir bütündür.

Menkul kıymetler borsasına sahip olan birçok ülkede finansal raporlama mevzuatı olarak UFRS kabul edilmiştir. Kabul edilmeyen ülkelerde ise UFRS işletmeler üzerinde zorunlu hale getirilmemiştir (Aysan, 2007b:51).

Türkiye Finansal Raporlama Standartları’nın uygulanmasında SPK, BDDK, Hazine Müsteşarlığı’nın yapmış olduğu düzenlemeler ile Türk Ticaret Kanunu (TTK)’nun yoğun etkisi bulunmaktadır. TTK, TFRS’nin uygulanması ile ilgili yeterli açıklamayı tasarıda yapmıştır. TTK Tasarısı 88(1) maddesi gereğince; “gerçek ve tüzel kişiler, ticari defterleri tutarken ve finansal tablolarını düzenlerken TFRS’na, Kavramsal Çerçeve ve yorumlarına uymak zorundadır.” (Çelik, 2008:1).

Türkiye’de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile uyumlu yayımlanmış 12 TFRS olmak üzere toplamda 31 standart, 15 adet TFRS Yorumu ile birlikte toplam 24 yorum ve 1 Kavramsal Çerçeve bulunmaktadır.

Finansal tabloların anlaşılabilir, karşılaştırılabilir ve herkes tarafından ulaşılabilir durumda olması finansal tablo kullanıcılarının bilgi sahibi olmasında ve karar almasında, dolayısıyla işletme üzerinde etkilidir. Bu nedenle finansal tabloların, finansal raporlama standartları ve muhasebe standartlarına göre hazırlandığı düşünülürse, standartların dolaylı olarak kurumsal yönetim ilkeleri üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

2.3. Kurumsal Yönetim ve TMS/TFRS İlişkisi

İşletmelerin; finansal durumu, yönetimi, performansı, nakit akışı, pay sahiplerine sunduğu hakları, çalışanların ve diğer menfaat sahiplerine yönelik

hususlar ile ilgili bilgiler; kurumsal yönetim ilkeleri gereği yayımlanacak olan raporlar, tablolar ve açıklamalar sayesinde kamuya aktarılmaktadır.

Dünyada yaşanan finansal raporlama skandalları, raporlara olan güveni azaltmıştır. Bu duruma sebep olan ise şirketlerin yöneticilerinin raporları kendi istekleri doğrultusunda hazırlatmalarıdır. Bu nedenle, firmaların kaynak bulabilmesi ve piyasa güvenini yeniden kazanabilmesi için şeffaf, kaliteli, güvenilir raporlar hazırlamaları gerekmektedir. Bu raporlama beklentilerini ise etkileyecek en önemli unsurlardan biri kurumsal yönetimin etkin olarak uygulanmasıdır (Arı, 2008:43). Şirket paydaşlarının şirketle ilgili en önemli bilgi kaynağı finansal raporlamalardır. Kurumsal yönetimin etkinliğinin artırılması ise finansal raporlamaya olan güveni artıracaktır. Bundan dolayı kurumsal yönetimin etkinliğini sağlamak için finansal tablolar araç olarak kullanılabilir (Arı, 2008:47).

Kurumsal yönetim; şirketlerin finansal piyasalarından fon sağlayabilmelerini, faaliyetlerini etkin ve kuruluş amaçlarına uygun olarak gerçekleştirebilmelerini, faaliyette oldukları sektör ve ülkeye ait hukuki düzenlemeler tarafından kendilerine yüklenen sorumluluklarını ve şirket ortaklarının, piyasa katılımcılarının ve toplumun beklentilerini karşılayabilmelerini sağlamaya yönelik kanunlar, düzenlemeler, kotasyon kuralları ve özel sektör uygulamalarıdır (Gregory, 2000:6).

Muhasebe ve finansal raporlama standartlarında yayımlanacak olan finansal tabloların anlaşılabilir, karşılaştırılabilir ve kaliteli olması hususuna değinilmiştir. Kurumsal yönetimin fonksiyonlarında ise finansal raporların kalitesi, kullanılabilirliği, şeffaflığı ve güvenilirliğinin iyileştirilmesi yer almaktadır. Şekil 2.1'de kurumsal yönetim fonksiyonlarının uygulamasında yönetim kurulu, denetim komitesi, üst yönetim takımı, iç ve bağımsız denetçiler ayrıca düzenleyici kurulların etkili olduğu görülmektedir.

Şekil 2.1: Kurumsal Yönetim ve Fonksiyonları

Kaynak: Arı, Mustafa (2008); “Kurumsal Yönetim ve Finansal Raporlamanın Güvenilirliği,” Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, s.51.

Kurumsal yönetim, yönetimin verdiği kararlardan menfaatleri etkilenebilecek olan birey ya da kurumların yöneticileri kontrol ederek, onları hep doğru kararlar almaya sevk etmeye olanak veren, keyfilikten uzak tutan, kurallara dayalı kurumsal bir şirket yönetimi sağlamaktadır (Sak, 2000:56).

Kurumsal yönetim ya da kurumsal yönetişim, şirketin üst yönetiminin yönetilmesi şeklinde de açıklanmaktadır. Kurumsal yönetim, işletmelerin yöneticilerinin görev ve sorumluluklarını yerine getirirken aynı zamanda pay sahipleri, tedarikçiler, çalışanlar, müşteriler ve diğer toplumsal kurumlarla olan ilişkilerini kapsamaktadır. Yöneticilerin hak sahiplerinin çıkarlarını ne denli gözettiği, amaç ve stratejileri belirlerken ne ölçüde misyona uyduğu, yapılan çalışmaların doğru olup olmadığının denetlenip değerlendirilmesi işlemleri kurumsal yönetimin konusu içinde yer almaktadır (Ülgen ve Mirze, 2004:422). Dünya’da çok sayıda kurum ve konu uzmanı, kurumsal yönetim ile ilgili farklı tanımlamalar yapmıştır. Bu farklı tanımlamaların nedeni; hissedarlar, yönetim kurulu üyeleri,

yöneticiler ve çalışanlar başta olmak üzere potansiyel yatırımcılar, derecelendirme kuruluşları gibi çıkar gruplarını (stakeholders) dolaylı ya da dolaysız olarak ilgilendirmesi şeklinde açıklanmaktadır (Öztürk ve Demirgüneş, 2008:396).

Son yıllara kadar genellikle sermaye piyasalarına kayıtlı uluslararası şirketler muhasebe ve raporlama uygulamalarında ya Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe ilkeleri (US GAAP)'ni ya da Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nı uygulamaktadır. Bu iki standart düzenlemesi arasındaki farklılıklar sebebiyle yatırımcılar huzursuz olmuş, bu sebeple ülkeler arasında muhasebe ve finansal raporlama standartlarını geliştirmesi, revize etmesi için çalışmaların yapılması kararı alınmıştır (Yürekli, 2010:252).

Kurumsal yönetim, sadece seçilmiş yöneticilerin karar verdiği bir süreç değil, örgütlerin hesap verme yükümlülüğünün de olduğu bir yol olarak bilinmektedir. Kurumsal yönetim üzerine yapılan araştırmalarda; şirkette güçlü paydaşlar var ise hazırlanan finansal raporlar bu paydaşların çıkarlarına uygun olarak hazırlanmaktadır. Finansal raporlama sistemi ile stratejik paydaşların gücü arasındaki dengenin iyi kurulması gerekmektedir (Shah vd., 2009:625).

TFRS'na göre hazırlanan finansal tablolar içerisinde gelir tablosu, bilanço, nakit akış tablosu, özkaynak değişim tablosu ve açıklayıcı dipnotlar yer almaktadır. Şirket tarafından TFRS hükümlerine göre yayımlanan bu tablolar seti; yatırımcıları, çalışanları, borç verenleri, tedarikçileri, ticari alacaklıları, müşterileri, devlet kurumlarını ve kamuoyunu aydınlatmayı hedeflemektedir. Hazırlanacak olan finansal tablolar ile ilgili sorumluluk ise işletme yönetimine aittir (İbiş vd., 2008:13). Bu açıklamaya bakıldığında kurumsal yönetim ve finansal raporlamanın iç içe geçmiş bir yapı olduğu ve birbirini etkilediği görülmektedir.

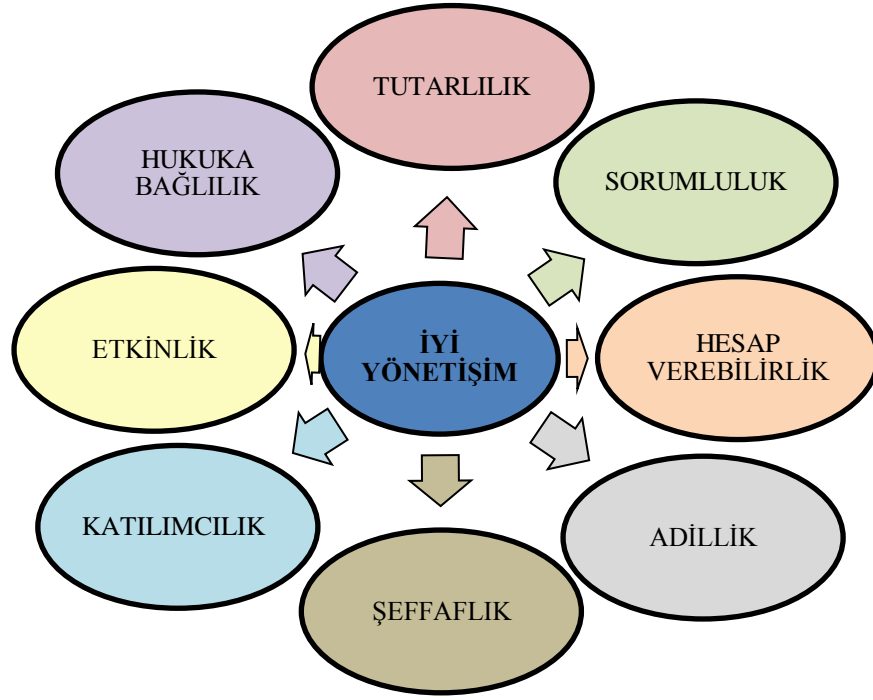
Standartlar kural olarak incelendiğinde karşılaştırılabilirlik açısından kolaylık sağlarken, TFRS bazlı olarak incelendiğinde aynı sektör ve büyüklükteki işletmelerin, aynı konuyla ilgili farklı muhasebe politikası uygulaması sebebiyle karşılaştırılabilirlik güçleşmektedir. Kısacası standartlar, finansal tabloların gerçeğe uygun olarak hazırlanmasını sağlarken aynı zamanda benzer özellikteki iki şirketin

finansal raporlarının karşılaştırılabilirliğini güçleştirmektedir (Özkan ve Acar, 2010:67).

Hissedar ve yönetici ilişkilerinde, yönetimi izlerken uzun süre muhasebe araç olarak görülmüştür. Yatırımcıların karar verme aşamalarında, birçok araştırmada da olduğu gibi muhasebe hem izleme hem de denetim yapma amacını gerçekleştirmektedir (Solomon ve Solomon, 2004:121). Kurumsal yönetimin iyi uygulanması finansal raporlamanın iyi olmasına bağlıdır. Yönetim kurulu ve yatırımcı aldığı kararların sağlıklı olması için gerçek bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Bu da iyi finansal raporlama ile sağlanmaktadır. Fakat, başarısız bir kurumsal yönetim uygulaması ile finansal raporlamalardaki başarı azalacak, birçok bilgi raporlara yansımayacaktır. Söz konusu durumda piyasadaki etkinlik düşecek, hisse senetlerinin fiyatlarında dalgalanmalar artacak ve muhasebe skandalları görülecektir (Arı, 2008:49).

İşletmenin kurumsal yönetim başarısı; hukuka bağlı, sorumlu, hesap verebilir, adil, etkin, katılımcı, tutarlı ve şeffaf, olmalarına bağlıdır (Bkz.: Şekil 2.2). İşletme hesap verebilir, sorumlu, adi ve hukuka bağlı yöneticiler tarafından yönetildiğinde tutarlı ve şeffaf bilgiler sunacak, ayrıca etkin ve katılımcı bir yönetim ile başarısını artıracaktır.

Şekil 2.2: İyi Yönetim'in Oluşmasında Gerekli Görülen Unsurlar

Kaynak: Toksöz, Fikret (2008), “*İyi Yönetişim El Kitabı*,” Tesev Yayınları, İstanbul, s. 19.

Muhasebe standartlarında yer alan bilgilerde şirketin değerini artıracak finansal bilgilere yer verilir, finansal olmayan bilgiler standartlarda bulunmamaktadır. İşletmeler muhasebe standartlarının bu eksikliklerinden dolayı gönüllü açıklamalar yapmak için çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalar ile işletmeler muhasebe standartları yanında destekleyici bilgileri de sunmaktadır. Yapılan çalışmalar piyasada iyi karşılanmış, menfaat sahipleri ile işletmeler arasındaki ilişki bağımsızlığının azalmasına katkı sağlamıştır (Schuster ve O’Connel, 2006:2).

Kurumsal Yönetim’in dünyada neden bu kadar önemli hale geldiği, Amerikan Sermaye Piyasası Komisyonu eski Başkanı Arthur Lewitt tarafından tüm sorulara cevap verecek nitelikte açıklanmıştır. Arthur Lewitt (Darman, 2008:12);

- “Eğer bir ülkede şirketlerin kötü yönetildiğine dair bir kanı varsa;
- Eğer yatırımcılar, o ülkedeki şirket yönetimini yeterince şeffaf bulmuyorlarsa;

– Eğer bir ÷lkede doğru muhasebe standartları ve Şeffaf raporlama yoksa; sermaye başka ÷lkelere kaçmaktadır; dolayısıyla Şirketlerin tek tek iyi yñnetilmeleri yeterli değildir; çñnkñ, sonuçları bñtñn Şirketleri etkilemektedir.” diyerek kurumsal yñnetimin ÷nemini açıklamıştır.

Finansal raporlama kurumsal yñnetimin hayata geçirilmesi için ÷nemli bir araçtır. Finansal raporlamanın belli dñnemlerde kamuyu aydınlatmak için yayınlanması, kurumsal yñnetimin hesap verebilirlik ilkesini hayata geçirmektedir. İŞletmenin performans ve strateji beklentilerini paydaşlar ile paylaŐması ise Őeffaflik ilkesi gereğidir. EŞitlik ilkesinin hayata geçirilmesi için kurum içi ve kurum dışındaki çıkar sahiplerinin eŐ anlı olarak bilgilendirilmesi ve azınlık haklarının korunması gerekmektedir. Finansal raporların firmalar tarafından yayınlanmış olması ve kurumlara bilgi verilmesi de eşitlik ilkesini hayata geçirmektedir. Finansal raporların yapılabilmesi için işletmeler belli bir sñreci yaŐamaktadır. Bu sñrelerin ne kadar sağlıklı olduğu ise kurumsal yñnetim ilkelerinin ne kadar benimsendiğine ve uygulandığına bağlıdır (Arı, 2008:50).

Dñnya’da ÷zel sektñre gñvenin artmasıyla kurumsal yñnetimin kalitesi, kanunlara olan uygunluğu, kamu gñveninin oluşturulması ve tutulması açısından daha ÷nemli bir hal almıştır. Başarılı kurumsal yñnetim uygulamaları sadece kaynakların boŐa harcanmamasını sağlayan iyi bir muhafız değil, aynı zamanda çoğu ÷lkede talep gñren finansal Őeffaflięın, ortaklıkların kontrol edilebilirliğinin ve yatırımcıların korunmasının da garantisi olarak gñr÷lmektedir (Shelton, 1998:2).

Anonim ortaklıkların yñnetilmesi incelendiğinde; kår dağıtım amacına gñre hareket eden geleneksel yapıların aksine kurumsal yñnetim, hissedarlar ve hissedarların dışında kalan tñm çıkar gruplarının haklarının korunmasını ve çıkar grupları arasındaki ilişkilerin dñzenlenmesini amaçlamaktadır (Şehirli, 1999:8).

Finansal tabloların gerçekliği, kurumsal yñnetimin uygulanmasındaki baŐarıdan etkilenmektedir. Çñnkñ kurumsal yñnetimin Şirketin tñm birimlerinde uygulanıyor olması finansal raporların gerçekliğini arttırmaktadır. Finansal

tablolarda sağlanan şeffaflık, doğruluk, güvenilirlik kurumsal yönetimin benimsenmesi ile sağlanmaktadır (Arı, 2008:50).

Kurumsal yönetim mekanizması ile finansal raporlama standartları arasındaki ilişki firmanın büyüklüğüne göre değişir. Bu sonuç 'tek beden herkese uymaz' kanısı (görüşü) ile de tutarlıdır. Ek olarak, kurumsal yönetimin finansal raporlamadaki rolü ve özellikle şeffaflığın uygulanması beklenilenden daha karışık olabilir (Kelton ve Yang, 2008:65).

Kurumsal yönetim ve finansal tablolar arasındaki ilişki, amaç- araç ilişkisidir. Kurumsal yönetimin başarısı, aracın yani finansal tabloların kalitesinden etkilenmektedir. Türkiye’de finansal raporlamanın ne şekilde yapılacağını belirleyen ise Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları’dır. Standartların oluşumunu etkilediği finansal tablolar, karar alıcılar açısından önem arz etmektedir. Bu sebeple kurumsal yönetim ve finansal tablolar arasındaki ilişkinin ilkeler ve standartlar çerçevesinde incelenmesi gerekmektedir.

2.4. Literatür Taraması

Çalışmanın bu bölümünde kurumsal yönetim ilkeleri ile finansal raporlama standartları üzerine yapılmış çalışmalar incelenmiştir. Kurumsal yönetim ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde 1930’lu yıllara kadar gidilebilmektedir. Standartlar ile ilgili yapılan çalışmalar da oldukça fazladır. Ancak kurumsal yönetim ile standartlar üzerine yapılmış çalışmalar bu yoğunlukta değildir.

Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde birçok isim karşımıza çıkmaktadır. Pamukçu (2011) çalışmasında kurumsal yönetim anlayışı üzerine yoğunlaşmış ve kurumsal yönetimi gelişimi, unsurları açısından incelemiştir. Çalışmasında finansal raporlamanın bilgi kullanıcıları için önemine değinirken, raporlama ve şeffaflık ilişkisi üzerine yoğunlaşmış ve şeffaflık ilkesinin gereğinin sağlanabilmesi için finansal raporlamanın önemi olduğunu belirtmiştir.

Arı (2008) kurumsal yönetim üzerinde finansal raporlamanın güvenini incelemiştir. Çalışmasında kurumsal yönetimin gelişimi üzerine yoğunlaşan Arı

(2008), kurumsal yönetimde başarı sağlanabilmesi için başarılı bir finansal raporlama yapma gerekliliğine değinmiştir. Finansal raporlama güvenilirliği artırırken yönetim kurulu, bağımsız denetçiler, genel kurul gibi unsurları kullanarak nasıl bir yol izlenilmesi gerektiğini açıklamıştır.

Major ve Marques (2009) çalışmalarında finansal raporlama standartlarının kurumsal yönetim ile ilgili etkisini incelemiş ve finansal raporlama standartlarını uygulayan firmaların firma değerinin arttığını öne sürmüştür. Çalışmada Portekiz’de bulunan firmalar üzerine bir araştırma yapılmıştır.

Kayacan (2006) çalışmasında kurumsal yönetim ilkeleri ile finansal raporlama standartlarındaki gelişmeler üzerinde durmuş, kurumsal yönetim ile ilgili diğer unsurları incelemiştir. Çalışmada kurumsal yönetim ve standartların gelişimi dışında kurumsal yönetim ilkelerinin içerik analizine de rastlanılmaktadır.

Arsoy (2008) çalışmasında kurumsal yönetim ile ilgili gelişmeleri paylaşmış, ayrıca kurumsal yönetimde şeffaflığın sağlanabilmesi için muhasebe standartlarının önemine değinmiştir. Gönüllü yapılan açıklamaların başarı getirdiğini öne süren Arsoy (2008) aynı zamanda şeffaflaşmak için muhasebe standartlarının başarı ile uygulanması gerektiğini savunmaktadır.

Aysan (2007c) ilkeler ve standartları ile ilgili çalışmasında gelişmeleri incelemiş, tavsiyelerde bulunmuştur. Çalışma içerisinde kurumsal yönetimin gelişimi ve finansal raporlama alanında yapılan çalışmalardan bahsetmiş, ayrıca mesleki olarak gelişimi ile ilgili görüşlerini sunmuştur.

Atmaca (2010) kurumsal yönetim ve finansal raporlamayı işletmenin finansal analizine yönelik yaptığı çalışmada bir araya getirmiştir. Finansal raporlamaya geçen şirketlere güvenin arttığını öne sürerken, görüşünü yapmış olduğu anket çalışması ile desteklemiştir. Anket sonucunda işletmelerin %53 oranında finansal raporlamanın güveni arttırdığını söylemektedir.

Parker (2007) ise internette yapılan finansal raporlamanın kolaylık sağladığını, kurumsal yönetim ve şirket performansı üzerinde etkisi olduğunu savunmaktadır.

İnternette yapılan finansal raporlama sayesinde ilgili tarafların bilgiye daha kolay ulaşp, karar verebileceğine de değinmiştir.

Abdelsalam ve Street (2007) çalışmalarında borsaya kote olmuş şirketlerde zamanında yapılan raporlamanın kurumsal yönetime etkisini araştırmış ve zamanında raporlamanın firma performansı üzerinde etkisi olduğu öne sürülmüştür.

Özdemir (2011) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde, kurumsal yönetim ve menfaat sahiplerini TMS 1'in ne şekilde etkilediği incelenmiştir. Kurumsal Yönetim kavramını ve gelişimini, ayrıca TMS 1 standardının oluşumunu ve amacını açıklarken örnek olay olarak Arçelik A.Ş.'ne ait finansal tabloları kullanmıştır. Çalışmasında mali tablolar üzerinde standardın yarattığı etkiyi incelemektedir. Kurumsal yönetim ile standardı ise kamuyu aydınlatma noktasında bağdaştırmıştır.

Dünyada ve ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde belli başlıklar üzerine çalışmaların yapıldığı fark edilmiştir. Kurumsal yönetim üzerine yapılan çalışmalar kurumsal yönetimin tanımını, gelişimi, önemini anlatırken; finansal raporlamalar ile ilgili hazırlananlar standartların doğuşunu ve getirdiği değişiklikleri anlatmaktadır. Bu sebeple literatür taramasında iki konu üzerine yapılan ve tarafımdan hazırlanan tez içeriğine yakın çalışmalardan söz edilmiştir.

3. TÜRKİYE MUHASEBE VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI'NIN KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ'NE ETKİSİNİN İNCELENMESİ VE ÖRNEK UYGULAMA

3.1. Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nın Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne İlişkin Hükümleri

Türkiye'de kurumsal yönetim ilkeleri, genel kabul görmüş OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri çerçevesinde Sermaye Piyasası Kurulu tarafından ilk olarak 2003 yılında yayımlanmıştır. Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkeleri; pay sahipleri, kamuyu aydınlatma ve şeffaflık, menfaat sahipleri ve yönetim kurulu olmak üzere dörde ayrılmıştır.

Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Pay Sahipleri İlkesi ile şirketin sermaye sağlayanlarına pay sahibi olmaları sebebiyle sunulan hakların korunması ve işletmeler tarafından uygulanması düzenlenmektedir. Pay Sahipleri İlkesi kendi içinde alt ilkelere ayrılarak bu hakların uygulamasını kolaylaştırmaktadır. İşletmelerin pay sahiplerinin haklarının kullanımına yönelik çalışmalar yapması yeni yatırımcılar açısından da önem arz etmektedir.

Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi ise pay sahiplerinin ve menfaat sahiplerinin işletmenin yapmış olduğu faaliyetler ve almış olduğu kararlar ile ilgili düzenli olarak bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır. Mevcut yatırımcılar ve potansiyel yatırımcılar, Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi gereği yapılan bilgilendirmeler sayesinde işletme ile ilgili ticari sır dışındaki bilgilere sahip olmaktadır.

Yatırımcılar, çalışanlar, tedarikçiler, potansiyel yatırımcılar, işletmeden fayda sağlayanlar, sendikalar ve ülkeden oluşan menfaat sahipleri ile ilgili SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nde düzenlemelere yer verilmiştir. Menfaat sahipleri ile ilgili şirketin izleyeceği politikalar, müşteri ve tedarikçilerle ilişkilerin ne şekilde yürütüleceği ve insan kaynaklarının uygulamalarına yönelik olarak alt ilkelere bilgiler vermektedir.

Son olarak Yönetim Kurulu İlkesini ele alan Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne göre; yönetimin menfaat sahiplerini ve pay sahiplerini aydınlatmak için yayımlayacağı açıklamalardan ve tablolardan, ayrıca faaliyetlerden ve alınan kararlardan sorumlu tutulduğunu belirtmektedir. Bunun dışında işletme içinde denetimin yapılabilmesi için kurulacak denetim komitelerinden ve yönetimin mali haklarından da bahsetmektedir.

Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili standartlar içerisinde yapılan araştırmada, standartların bazı hükümlerinin ilkelerin uygulanmasına yönelik kolaylık sağlayabileceği görülmüştür. İşletmelerin kurumsal yönetim uygulamalarında, bilgilendirici araç olarak kullanılan finansal tabloların, aynı zamanda ilkelerin gerekli bazı koşullarını da sunuyor olması sebebiyle işletmelerin kurumsal yönetim uygulamalarında yardımcı olmaktadır. Tablo 3.1'de SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili hüküm içeren Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları gösterilmiştir. SPK kurumsal Yönetim İlkeleri'nin her birinin alt ilkeleri ile ilgili standartlar içinde yapılan inceleme neticesinde hazırlanan tablonun (Tablo 3.1), her ilkeye ait detaylı kısmı, ilgili ilkenin bulunduğu kısımda verilecektir.

Tablo 3.1: Kurumsal Yönetim İlkeleri ile İlgili Hüküm İçeren TMS/TFRS (Devamı)

SERMAYE PİYASASI KURULU KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ	PAY SAHİPLERİ	KAMUYU AYDINLATMA VE ŞEFFAFLIK	MENFAAT SAHİPLERİ	YÖNETİM KURULU							
				Yönetim Kurulumun İşlevi	Yönetim Kurulumun Faaliyet Esasları	Yönetim Kurulumun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Banyesinde Oluşturulan KomiteLER	Yönetim Kurulu Uyelere ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar		
TÜRKİYE MUHASEBE VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI	Pay Sahipliği Haklarının Kullanımının Kolaylaştırılması		Mentaaat Sahiplerine İlişkin Şirket Politikası								
	Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı		Mentaaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi								
TFRS-7	Finansal Araçlar: Açıklamalar	✓	Esasları ve Araçları								
TFRS-8	Faaliyet Bölümleri	✓	Kamuyu Aydınlatma								
TFRS-9	Finansal Araçlar		Esasları ve Araçları								
TFRS-10	Konsolide Finansal Tablolar	✓	İnternet Sitesi								
TFRS-11	Müşterek Anlaşmalar		Payların Devri								
TFRS-12	Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalar		Kar Payı Hakkı								
			Azlık Hakları								
TMS-1	Finansal Tabloların Sunuluşu	✓	Genel Kurula Katılım Hakkı								
TMS-2	Stoklar	✓	Oy Hakkı								
TMS-7	Nakit Akış Tabloları	✓	Hakları								

Tablo 3.1: Kurumsal Yönetim İlkeleri ile İlgili Hüküm İçeren TMS/TFRS (Devamı)

SERMAYE PİYASASI KURULU KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ	PAY SAHIPLERİ							KAMUYU AYDINLATMA VE ŞEFFAFLIK		MENFAAT SAHIPLERİ					YÖNETİM KURULU					
	Kullanımın Kolaylaştırılması	Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı	Genel Kurula Katılım Hakkı	Oy Hakkı	Azlık Hakları	Kar Payı Hakkı	Payların Devri	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları	İnternet Sitesi	Faaliyet Raporu	Menfaat Sahiplerine İlişkin Şirket Politikası	Menfaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi	Şirketin İnsan Kaynakları Politikası	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Etik Kurallar ve Sosyal Sorumluluk	Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulumun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Bünyesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar
TÜRKİYE MUHASEBE VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI																				
TMS-8	Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar							✓												
TMS-10	Raporlama Döneminden (Bilanço Tarihinden) Sonraki Olaylar							✓		✓										
TMS-11	İnşaat Sözleşmeleri																			
TMS-12	Gelir Vergileri							✓		✓										
TMS-16	Maddi Duran Varlıklar																			
TMS-17	Kiralama İşlemleri																			
TMS-18	Hasılat																			
TMS-19	Çalışanlara Sağlanan Faydalar							✓												

Tablo 3.1: Kurumsal Yönetim İlkeleri ile İlgili Hüküm İçeren TMS/TFRS (Devamı)

SERMAYE PİYASASI KURULU KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ	PAY SAHİPLERİ		KAMUYU AYDINLATMA VE ŞEFFAFLIK		MENFAAT SAHİPLERİ					YÖNETİM KURULU											
	Kullanımının Kolaylaştırılması	Bilgi Alma ve İnceleme Hakki	Genel Kurula Katılım Hakki	Oy Hakki	Azlık Hakları	Kar Payı Hakki	Payların Devri	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları	İnternet Sitesi	Faaliyet Raporu	Menfaat Sahiplerine İlişkin Şirket Politikası	Menfaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi	Şirketin İnsan Kaynakları Politikası	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Etik Kurallar ve Sosyal Sorumluluk	Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulunun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Bünyesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar	
TÜRKİYE MUHASEBE VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI																					
TMS-20	Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması																				
TMS-21	Kur Değişiminin Etkileri																				
TMS-23	Borçlanma Maliyetleri																				
TMS-24	İlişkili Taraf Açıklamaları																				
TMS-26	Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama																				
TMS-27	Bireysel Finansal Tablolar																				

Tablo 3.1: Kurumsal Yönetim İlkeleri ile İlgili Hüküm İçeren TMS/TFRS (Devamı)

SERMAYE PİYASASI KURULU KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ	PAY SAHİPLERİ							KAMUYU AYDINLATMA VE ŞEFFAFLIK			MENFAAT SAHİPLERİ						YÖNETİM KURULU						
	Kolaylaştırılması	Bilgi Alma ve İnceleme	Haklı Genel Kurula Katılım	Haklı	Oy Hakkı	Azlık Hakları	Kar Payı Hakkı	Payların Devri	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları	İnternet Sitesi	Faaliyet Raporu	Menfaat Sahiplerine İlişkin Şirket Politikası	Menfaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi	Şirketin İnsan Kaynakları Politikası	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Etik Kurallar ve Sosyal Sorumluluk	Yönetim Kurulumun İşlevi	Yönetim Kurulumun Faaliyet Esasları	Yönetim Kurulumun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Bütçesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar	
TÜRKİYE MUHASEBE VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI																							
TMS-28	İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar			✓																			
TMS-29	Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama								✓														
TMS-31	İş Ortaklıklarındaki Paylar																						
TMS-32	Finansal Araçlar: Sunum																						
TMS-33	Hisse Başına Kazanç									✓													
TMS-34	Ara Dönem Finansal Raporlama									✓													
TMS-36	Varlıklarda Değer Düşüklüğü																						
TMS-37	Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar									✓													

Tablo 3.1: Kurumsal Yönetim İlkeleri ile İlgili Hüküm İçeren TMS/IFRS (Devamı)

SERMAYE PİYASASI KURULU KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ	PAY SAHIPLERİ	KAMUYU AYDINLATMA VE ŞEFFAFLIK	MENFAAT SAHIPLERİ	YÖNETİM KURULU						
				Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulunun Yapısı	Yönetim Kurulunun Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Binyesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar		
TÜRKİYE MUHASEBE VE FINANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI	Pay Sahipliği Haklarının Kullanımının Kolaylaştırılması	İnternet Sitesi	Mentaat Sahiplerine İlişkin Şirket Politikası	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları	Yönetim Kurulunun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Binyesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar
	Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları	Mentaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları	Yönetim Kurulunun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Binyesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar
TMS-38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar	Kar Payı Hakkı	Esasları ve Araçları	Mentaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları	Yönetim Kurulunun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Binyesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar
TMS-39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme	Azlık Hakları	Esasları ve Araçları	Mentaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları	Yönetim Kurulunun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Binyesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar
TMS-40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	Oy Hakkı	Esasları ve Araçları	Mentaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları	Yönetim Kurulunun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Binyesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar
TMS-41 Tarımsal Faaliyetler	Hakkı	Esasları ve Araçları	Mentaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları	Yönetim Kurulunun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Binyesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar
IFRS YORUM-1	Genel Kurulla Katılım Hakkı	Esasları ve Araçları	Mentaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları	Yönetim Kurulunun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Binyesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar
IFRS YORUM-2	Genel Kurulla Katılım Hakkı	Esasları ve Araçları	Mentaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları	Yönetim Kurulunun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Binyesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar
IFRS YORUM-4	Genel Kurulla Katılım Hakkı	Esasları ve Araçları	Mentaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları	Yönetim Kurulunun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Binyesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar
IFRS YORUM-5	Genel Kurulla Katılım Hakkı	Esasları ve Araçları	Mentaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları	Yönetim Kurulunun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Binyesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar
IFRS YORUM-6	Genel Kurulla Katılım Hakkı	Esasları ve Araçları	Mentaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları	Yönetim Kurulunun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Binyesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar
IFRS YORUM-7	Genel Kurulla Katılım Hakkı	Esasları ve Araçları	Mentaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları	Yönetim Kurulunun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Binyesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar
IFRS YORUM-10	Genel Kurulla Katılım Hakkı	Esasları ve Araçları	Mentaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları	Yönetim Kurulunun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu Binyesinde Oluşturulan Komiteler	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar

Tablo 3.1: Kurumsal Yönetim İlkeleri ile İlgili Hüküm İçeren TMS/TFRS (Devamı)

SERMAYE PİYASASI KURULU KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ	PAY SAHIPLERİ							KAMUYU AXdINLATMA VE ŞEFFAFLIK			MENFAAT SAHIPLERİ						YÖNETİM KURULU						
	Pay Sahipliği Haklarının Kullanımının Kolaylaştırılması	Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı	Genel Kurula Katılım Hakkı	Oy Hakkı	Azlık Hakları	Kar Payı Hakkı	Payların Devri	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları	İnternet Sitesi	Faaliyet Raporu	Menfaat Sahiplerine İlişkin Şirket Politikası	Menfaat Sahiplerinin Şirket Yönetimine Katılımının Desteklenmesi	Şirketin İnsan Kaynakları Politikası	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler	Etik Kurallar ve Sosyal Sorumluluk	Yönetim Kurulunun İşlevi	Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları	Yönetim Kurulunun Yapısı	Yönetim Kurulu Toplantılarının Şekli	Yönetim Kurulu	Bünyesinde Oluşturulan Komite	Yönetim Kurulu Üyelerine ve Üst Düzey Yöneticilere Sağlanan Mali Haklar	
TÜRKİYE MUHASEBE VE FINANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI																							
TFRS YORUM-12																							
TFRS YORUM-13																							
TFRS YORUM-14																							
TFRS YORUM-15																							
TFRS YORUM-16																							
TFRS YORUM-17																							
TFRS YORUM-18																							
TFRS YORUM-19																							
TMS YORUM-10																							
TMS YORUM-12																							
TMS YORUM-13																							
TMS YORUM-15																							
TMS YORUM-25																							
TMS YORUM-27																							
TMS YORUM-29																							
TMS YORUM-31																							
TMS YORUM-32																							

Kaynak: SPK'nun 2011 yılında yayımlanmış olduğu Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili hüküm içeren KGK'nun yayımlanmış olduğu TMS/TFRS'lara göre hazırlanmıştır.

3.1.1. Pay Sahipleri İle İlgili Standartlar

Daha öncede bahsedildiği gibi pay sahipleri, işletmeye ait hisse senetlerine sahip kişi ya da kuruluşlardan oluşmaktadır. SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Pay Sahipleri İlkesi kendi içinde; pay sahipliği haklarının kullanımının kolaylaştırılması, bilgi alma ve inceleme hakkı, genel kurulu katılım hakkı, oy hakkı, kar payı hakkı, azlık hakları ve payların devri alt ilkelerinden oluşmaktadır. TMS/TFRS hükümlerinin Pay Sahipleri İlkesi ile etkileşimi bu alt ilkelerin her biri için ayrı ayrı ele alınmıştır. Yapılan inceleme sonucu oluşturulan Tablo 3.2 de, Pay Sahipleri İlkesinde yer alan alt ilkeler ile ilgili hükümler içeren TMS/TFRS'na yer verilmiştir.

Tablo 3.2: Pay Sahipleri İlkesi İle İlgili Standartlar ve Hükümleri

TMS/TFRS No	Standardın Başlığı	İlgili Standardın Madde No'su	Açıklama
TFRS 1	Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması	B7	Azlık Hakları
TFRS 10	Konsolide Finansal Tablolar	B14, B15, B34	Pay Sahipliği Haklarının Kullanımının Kolaylaştırılması
TFRS 10	Konsolide Finansal Tablolar	B6, B15, B34, B35, B36, B37	Oy Hakkı
TMS 28	İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar	5, 12	Oy Hakkı
TMS 33	Hisse Başına Kazanç	70	Kar Payı Hakkı
TMS 34	Ara Dönem Finansal Raporlama	11, 11A	Kar Payı Hakkı
TMS 36	Varlıklarda Değer Düşüklüğü	12	Kar Payı Hakkı

Kaynak: SPK'nun 2011 yılında yayımlanmış olduğu Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Pay Sahipliği İlkesi ile ilgili hüküm içeren KGK'nun yayımlanmış olduğu TMS/TFRS'lara göre hazırlanmıştır.

Pay Sahipleri İlkesi ile ilgili standart hükümlerinde, pay sahipliği ilkesine bağlı alt ilkeleri ilgilendiren açıklamalara rastlanılmıştır. Standart hükümlerinin ilgili açıklamaları ise alt ilke başlıkları altında yapılacaktır.

3.1.1.1. Pay Sahipliği Haklarının Kullanımının Kolaylaştırılması İle İlgili Standartlar

Pay Sahipliği İlkesine bağlı alt ilkelerden biri olan pay sahipliği haklarının kullanımının kolaylaştırılmasında; pay sahiplerinin eşit muamele görmeleri gerektiğinden bahsedilmiştir. Eşitlik ile pay sahiplerinin haklarında ve gördükleri muamelede, ayrıca edindikleri bilgilerde eşit olmaları gerektiği kastedilmektedir. Pay

sahiplerinin yapmış oldukları yatırım sebebiyle sahip oldukları haklar, küçük ya da büyük fark etmeksizin tüm pay sahipleri için geçerlidir.

TMS/TFRS hükümleri incelendiğinde pay sahipliği haklarının kullanımının kolaylaştırılmasına yönelik olarak; TFRS-10: Konsolide Finansal Tablolar standardında açıklamalar bulunduğu belirlenmiştir.

TFRS-10 Konsolide Finansal Tablolar Standardının B14, B15, B34 maddelerine göre; pay sahiplerinin yapmış oldukları yatırım sebebiyle elde ettiği hakları olduğunu belirtmektedir. TFRS-10 madde B14'te gücün haklardan doğduğu söylenmiştir. Güç ile kastedilen yatırımcının, yatırım yaptığı işletme üzerinden sağlayacağı faydalar ve işletmedeki kontrol gücüdür (KGK, 2012i:10). TFRS-10 Konsolide Finansal Tablolar Standardının B15 ve B34. maddelerinde yer alan hükümlere göre, yatırımcının işletme üzerindeki gücünü belirleyecek olan hakları; oy hakkı, yönetimde söz sahibi olma hakkı, kendi menfaatine yönelik kararlar almasına da imkân veren yönetime katılma hakkı, kazançtan kar payı alma hakkı olarak sıralanabilmektedir (KGK, 2012i:10-15).

Pay sahipliği haklarının kullanımının kolaylaştırılmasında, tüm pay sahiplerinin paylarından kaynaklanan haklarına eşit muamele edilmesi unsuruna TFRS-10'da yer verilmiştir. Payı az olan hissedarın haklarının olmaması söz konusu değildir. Sadece payı oranında güce sahiptir.

3.1.1.2. Oy Hakkı İle İlgili Standartlar

Oy hakkı; yatırımcılara yapmış oldukları yatırım sebebiyle ve yatırımları oranında işletme üzerinde kar payı alma, yönetime katılma, yönetimi şekillendirme gibi haklar sunmaktadır.

TMS/TFRS hükümleri incelendiğinde, pay sahiplerinin oy haklarına yönelik olarak TFRS-10: Konsolide Finansal Tablolar ve TMS-28: İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar standardında açıklamalar bulunduğu belirlenmiştir.

TFRS-10: Konsolide Finansal Tablolar Standardının B6, B15, B34, B35, B36 ve B37 sayılı maddelerinde oy haklarına ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Oy

hakları ile ilgili TFRS 10 maddelerinde yer alan açıklamalar şu şekildedir (KGK, 2012i):

– Madde B6, yatırımcı işletmenin yaptığı yatırım oranında oy hakkına sahip olduğundan ve aksi söz konusu olmadığı sürece faaliyet planları ve finansal durum ile ilgili karar alınırken oy hakkı fazla olanın kontrol gücüne sahip olduğundan bahsetmektedir,

– Madde B15'e göre; yatırımcı yapmış olduğu yatırım sebebiyle oy hakkı, yönetime katılma hakkı, karar alma hakkı ve yönetimi şekillendirme haklarına sahiptir,

– Madde B34'te yatırımcı işletmenin, oy hakkı sebebiyle işletme faaliyetlerini de yönetebildiğinden bahsedilmektedir,

– Madde B35'te; oy haklarının yarısından fazlasına sahip olan pay sahibinin, işletmenin faaliyetlerinin yönetilmesinde ve yönetim kurulu üyelerinin atanmasında söz sahibi olduğunu ve kontrolü elinde bulundurduğunu açıklamıştır,

– Madde B36; yatırımcının oy haklarının çoğuna sahip olmasa bile potansiyel oy hakkı, yatırımcı oy hakkı ve sözleşmeden kaynaklanan haklarından yararlanabileceği bilgisini vermektedir,

– Madde B37'e göre; yatırımcı oy haklarının çoğunluğuna sahip ve yönetim oy çokluğuyla seçiliyor ise oy sahibinin işletme üzerinde gücü olduğu söylenmektedir.

TMS-28: İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar standardının 5 ve 12 sayılı maddelerinde oy haklarına ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Oy hakları ile ilgili TMS 28 maddelerinde yer alan açıklamalar şu şekildedir (KGK, 2012r):

– Madde 5; yatırımcının işletme üzerinde doğrudan ya da dolaylı yollarla % 20 ve daha fazla oy hakkına sahip olması durumunda yatırımcının işletme üzerinde önemli bir etkisinin olduğu savunulmaktadır. Oy hakkının % 20'nin altında olması halinde ise, yatırımcının şirket açıklamadığı sürece önemli bir etkisi

bulunmamaktadır. Aynı zaman da farklı birey ya da şirketlerin önemli etkisinin olması yatırımcının şirket üzerindeki etkisini değiştirmeyecektir. Yatırımcı, yatırım yaptığı şirketin yönetim kurulu ya da idari organında temsil ediliyor, şirket politikalarına katılabiliyor, yatırım yapılan şirket üzerinde önemli işlemleri gerçekleştirip işletmeler arasında yönetici personel değişimi ve gerekli teknik bilginin sağlanmasına etki edebiliyor ise yatırımcı işletme, yatırım yapılan işletme üzerinde önemli bir etkiye sahip bulunmaktadır. Yatırımcı işletme potansiyel oy hakkının etkisinin önemli olup olmadığını tespit ederken yönetimin bu hakları kullanmadaki isteği ve finansal yeterliliği dışındaki tüm olayları değerlendirmektedir.

– Madde 12 ise; yatırımcının yatırım yaptığı iştirakteki kar-zarar ve öz kaynaktaki değişiklik payının potansiyel oy haklarının kullanımına ya da değiştirilmesine göre değil sahiplik durumuna göre belirleneceğini belirtmektedir.

Hisse senedinin sahibine kazandırdığı haklardan biri olan oy hakkı, Kurumsal Yönetim İlkeleri'nde de yer almaktadır. Oy hakkı sebebiyle hissedarların işletme üzerindeki gücüne, ilkeler dışında standartlarda yer alan hükümlerde de yer verilmiştir. İşletmelerin, oy hakları ile ilgili standart hükümlerini başarılı şekilde finansal tablolarına yansıtması, kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanabilirliğini de kolaylaştıracaktır.

3.1.1.3. Azlık Hakları İle İlgili Standartlar

Pay Sahipleri İlkesi içinde yer alan alt ilkelerden azlık hakları; azınlıktaki pay sahiplerinin haklarını kullanması hususuna önem gösterilmesi gerektiğini belirtmiştir.

TMS/TFRS hükümleri incelendiğinde, pay sahiplerinin azlık haklarına yönelik olarak TFRS-1: Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması standardında açıklamalar bulunduğu belirlenmiştir.

Azlık hakları ile ilgili TFRS-1: Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması standardının B7. maddesine göre; kâr ya da zararın tamamı ana

ortaklığın sahiplerine ve azınlık paylarına eşit olarak, azınlık payları eksi bakiye vermiş olsa dahi dağıtılmaktadır (KGK, 2012b:15).

3.1.1.4. Kâr Payı Hakkı İle İlgili Standartlar

Kâr payı hakkı; pay sahiplerine, sahip oldukları hisse senedinin vermiş olduğu haklar içinde yer almaktadır. Bu hakkın pay sahibine verilmesine yönelik olarak SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nde hükümler bulunmaktadır.

TMS/TFRS hükümleri incelendiğinde, pay sahiplerinin kâr payı hakkına yönelik olarak TMS-33: Hisse Başına Kazanç; TMS-34: Ara Dönem Finansal Raporlama; TMS-36: Varlıklarda Değer Düşüklüğü standardında açıklamalar bulunduğu belirlenmiştir.

Kâr payı hakkı içerisinde yer alan *“Kâr dağıtım politikası yatırımcıların şirketin gelecek dönemlerde elde edeceği kârın dağıtım usul ve esaslarını öngörebilmesine imkân verecek açıklıkta asgari bilgileri içerir.”* ifadesine yönelik olarak TMS-33: Hisse Başına Kazanç standardının 70. Maddesine göre işletme (SPK, 2011:8; KGK, 2012t:11):

- Adi hisselerin kazancı ile sulandırılmış hisselerin kazancındaki pay tutarları ve dönem kâr ve zararında ana ortaklığa düşen tutarlar ile uyumunu ve hisse başına kazancı etkileyen tüm finansal araç sınıflarının bireysel etkilerini,
- Aynı şekilde söz konusu kazançların hesaplamasında payda olarak kullanılan adi hisse senetleri sayısının ağırlıklı ortalaması ve payların uyumunu,
- Adi hisse başına kazançlarda sulandırma işlemi yapılmamış olsa dahi sulandırma potansiyeli olan hisse senedi araçlarını,
- Bahsi geçen hisse senedi işlemleri raporlama döneminden önce meydana gelmiş ise yapılmış olan kayıtlar raporlama döneminden sonra meydana geldiği takdirde ciddi farklar oluşturacak ise yapılan hisse senedi işlemlerini kamuoyunu bilgilendirmek için açıklayacaktır.

TMS-34: Ara Dönem Finansal Raporlama standardının 11 ve 11A sayılı maddelerinde yer alan hükümler Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Pay Sahipleri İlkesinin kâr payı hakkına yöneliktir.

TMS-34 standardının 11. maddesi gereği; işletme TMS 33 standardını uyguluyor ise kâr ve zarar bileşenlerini ara dönem finansal raporlarında açıklarken döneme ait olan adi hisse başına kâr ve hisse başına sulandırılmış kâr tutarlarını da açıklamaktadır (KGK, 2012u:3).

TMS-34 standardının 11A maddesi hükmünde ise; işletme, bir döneme ait olan gelir ve gider kalemlerini muhasebeleştirirken; kapsamlı gelir tablosunda ya da kâr ve zararı gösteren bireysel finansal tablosu ile tüm kalemleri gösteren kapsamlı gelir tablosunda olmak üzere iki tabloda kâr veya zararı göstermektedir. TMS 34 gereği bahsi geçen şekilde yapılan kayıtlarda adi hisse başına kâr ve hisse başına sulandırılmış kâr tutarlarının da yer alacağından bahsedilmektedir (KGK, 2012u:3).

TMS-36: Varlıklarda Değer Düşüklüğü standardının 12. Maddesinin h bendinde, işletmelerin bağlı ortaklık üzerindeki payı ile ilgili oluşan kâr payı açıklamalarında **“Yatırıma ilişkin olarak muhasebeleştirilen kâr payının, ilgili kâr payının açıklandığı dönemde bağlı ortaklık, müştereken kontrol edilen işletme veya iştirakin toplam kapsamlı gelirini aştığına ilişkin kanıt mevcuttur.”** hükmü yer almaktadır (KGK, 2012v:8).

İşletmeye yatırım yapanların ve yapacak olanların ilgilenecekleri en önemli hususlardan biri kâr payıdır. Yatırımcı yapmış olduğu yatırımın karşılığını almak isteyecektir. Bu sebeple Kurumsal Yönetim İlkeleri'nde söz edilen kâr payı hakkına yönelik standartlarda da hükümlerin bulunması, hem bilgi kullanıcıları açısından hem de işletmenin kurumsal yönetim derecelendirmesi açısından önem arz etmektedir

3.1.2. Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İle İlgili Standartlar

Kurumsal Yönetim İlkeleri içinde yer alan şeffaflık; işletmelerin finansal performansı, yönetimi ve hissedarlık yapısıyla ilgili yeterli, doğru, eksiksiz ve

kıyaslanabilir bilginin doğru zamanda açıklanmasıdır. Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi kapsamında işletmelerin kamuyu aydınlatmalarının geliştirilmesi, işletme ile menfaat sahipleri arasında bilgi akışının sağlanması ve hızlandırılması hedeflenmiştir (Paslı, 2005:74).

SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi kendi içinde; kamuyu aydınlatma esasları ve araçları, faaliyet raporu ve internet sitesi alt ilkelerinden oluşmaktadır. Pay sahipleri ve menfaat sahiplerinin işletme hakkında bilgi sahibi olmasını sağlayan Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi gereği yayımlanan finansal tablolar, standart hükümlerine göre hazırlanmaktadır. TMS/TFRS hükümlerinin Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi ile etkileşimi bu alt ilkelerin her biri için ayrı ayrı ele alınmıştır. Yapılan inceleme sonucu oluşturulan Tablo 3.3'de, Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesinin alt ilkeleri ile ilgili hükümler içeren TMS/TFRS'na yer verilmiştir.

Tablo 3.3: Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi İle İlgili Standartlar ve Hükümleri

TMS/TFRS No	Standardın Başlığı	İlgili Standardın Madde No'su	Açıklama
Kavramsal Çerçeve	Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve	A2	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları
TFRS 1	Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması	1, 16, 21, 23, 28, 30	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları
TFRS 2	Hisse Bazlı Ödemeler	27, 44, 45, 47, 50	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları
TFRS 3	İşletme Birleşmeleri	59, 61, B64	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları
TFRS 5	Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler	30, 41	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları
TFRS 6	Maden Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi	13, 23, 24	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları
TFRS 7	Finansal Araçlar: Açıklamalar	7, 31, 32, 33	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları
TFRS 8	Faaliyet Bölümleri	20, 21, 22, 23, 24	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları
TMS 1	Finansal Tabloların Sunuluşu	9, 10, 36, 37, 39, 41, 42, 79, 83, 118, 125, 134, 135, 136	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları
TMS 1	Finansal Tabloların Sunuluşu	13, 19, 20, 23	Faaliyet Raporu
TMS 2	Stoklar	37	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları
TMS 7	Nakit Akış Tabloları	11, 50	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları
TMS 8	Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar	28, 30	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları
TMS 10	Raporlama Döneminden (Bilanço Tarihinden) Sonraki Olaylar	17, 18, 21	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları

Tablo 3.3: Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi İle İlgili Standartlar ve Hükümleri (Devamı)

TMS/TFRS No	Standardın Başlığı	İlgili Standardın Madde No'su	Açıklama
TMS 12	Gelir Vergileri	85, 87, 87B	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları
TMS 19	Çalışanlara Sağlanan Faydalar	30	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları
TMS 29	Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal	39, 40	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları
TMS 33	Hisse Başına Kazanç	3	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları
TMS 34	Ara Dönem Finansal Raporlama	15, 15A, 15B, 26, 41	Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları

Kaynak: SPK'nun 2011 yılında yayımlamış olduğu Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi ile ilgili hüküm içeren KGK'nun yayımlamış olduğu TMS/TFRS'lara göre hazırlanmıştır.

Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi ile ilgili standart hükümlerinde, Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesine bağlı alt ilkeleri ilgilendiren açıklamalara rastlanılmıştır. İlgili standart hükümlerine dair açıklamalar ise alt ilke başlıkları altında yapılacaktır.

3.1.2.1. Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları İle İlgili Standartlar

Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesine bağlı alt ilkelerden biri olan kamuyu aydınlatma esasları ve araçlarında; kamuya açıklanacak bilgilerin ne şekilde ve ne sıklıkta, hangi yollarla açıklanacağından, açıklanacak bilgilerin kullanıcıların karar vermelerine yardımcı olacak şekilde doğru, eksiksiz ve anlaşılabilir nitelikte KAP ve şirket internet sitesinde yayınlanması gerektiğinden, geleceğe yönelik varsayımların ve tahminlerin gerekçeleri ile bildirilmesi hususundan bahsetmektedir.

TMS/TFRS hükümleri incelendiğinde kamuyu aydınlatma esasları ve araçlarına yönelik olarak; Kavramsal Çerçeve: Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve; TFRS-1: Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması; TFRS-2: Hisse Bazlı Ödemeler; TFRS-3: İşletme Birleşmeleri; TFRS-5: Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler;

TFRS–6: Maden Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi; TFRS–7: Finansal Araçlar: Açıklamalar; TFRS–8: Faaliyet Bölümleri; TMS–1: Finansal Tabloların Sunuluşu; TMS–2: Stoklar; TMS–7: Nakit Akış Tabloları; TMS–8: Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar; TMS–10: Raporlama Döneminden (Bilanço Tarihinden) Sonraki Olaylar; TMS–12: Gelir Vergileri; TMS–19: Çalışanlara Sağlanan Faydalar; TMS–29: Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama; TMS–33: Hisse Başına Kazanç; TMS–34: Ara Dönem Finansal Raporlama standartlarında açıklamalar bulunduğu belirlenmiştir.

Bu sayılanlardan Kavramsal Çerçeve: Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçevenin giriş kısmı ve A2. maddesi kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hükümler içermektedir.

Kavramsal Çerçeve'nin giriş kısmında; finansal tabloların sunulmasının sebebi kullanıcıların (yurtiçi ya da yurtdışı) bilgi alımının kolaylaştırılmasıdır. Finansal tabloların sunuluş şekillerinde ise siyasi, ekonomik ve hukuki sebepler nedeniyle ülkeler arasında farklılıklar görülmektedir (KGK, 2012a:4).

Kavramsal Çerçeve'nin A2. maddesine göre; işletmelerin finansal raporlama yapmalarının sebebi mevcut ya da potansiyel yatırımcının, kredi veren kuruluşun, borç verenlerin işletme hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamaktır. Menfaat sahipleri yatırım yaparken finansal tablolarda verilen bilgilere göre hareket etmektedir (KGK, 2012:4).

TFRS–1: Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması standardının 1, 16, 21, 23, 28 ve 30 sayılı maddeleri kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hükümler içermektedir. İlgili standardın (KGK, 2012b):

– 1. maddesinde; TFRS'nı ilk kez uygulayan işletmelerin finansal tablolarını ve ara dönem finansal raporlarını hazırlarken raporlarının ve tablolarının şeffaf ve karşılaştırılabilir, uygun maliyetle ve muhasebe uygulamalarına uygun şekilde yüksek kaliteli bilgi içererek yayımlanması hususuna değinmektedir. Bu şekilde yayımlanan tablolar kullanıcıların karar almasını kolaylaştırmaktadır,

– 16. maddesinde; işletmelerin TFRS’na geçiş ile birlikte gerekli görülen bazı tahminlerde bulunması ve söz konusu tahminlerin TMS–10: Bilanço Tarihinden Sonraki Olaylar standardı ile mutabakat içinde olması gerektiği, yapılacak açıklamalarda yer alan piyasa fiyatları, kur değişim oranları, faiz oranları ile ilgili tahminlerin, geçerli tarihteki piyasa koşullarını yansıtacağı belirtilmektedir,

– Madde 21’e göre TMS–1: Finansal Tabloların Sunuluşu standardı ile uyum sağlamak için, TFRS’na geçiş ile birlikte yayınlanacak finansal tablolarda; en az üç adet bilanço, ikişer tane kapsamlı gelir tablosu, bireysel gelir tablosu, nakit akış tablosu ve özkaynaklar değişim tablosu ayrıca ilgili dipnotlara yer verilmektedir,

– Madde 23 gereği; TFRS’na geçiş ile birlikte finansal durumun, performansın ve nakit akışın nasıl etkilendiği de açıklanmalıdır,

– 28. maddeye göre işletmeler geçmiş dönemlerde finansal tablo sunmamış ise TFRS’na geçiş ile birlikte bu durumu kamuya açıklamaktadır,

– 30. maddede işletmenin bilançoda bir maddi duran varlık, gayrimenkul veya maddi olmayan duran varlık ile ilgili tahmini maliyet olarak gerçeğe uygun değerini kullanması halinde her kalem için ayrı ayrı gerçeğe uygun değer toplam tutarını ve TFRS’na geçmeden önce muhasebe politikalarına göre hazırlanan defter değerlerine göre yapılan düzeltmelerin tutarlarını kamuyu aydınlatmak için bilançoda açıklayacağı belirtilmiştir.

TFRS–2: Hisse Bazlı Ödemeler standardının 27, 44, 45, 47 ve 50 sayılı maddeleri kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hükümler içermektedir. İlgili standardın (KGK, 2012c):

– 27. maddesine göre; işletmeler yapacakları hisse bazlı ödeme işlemlerinde gerçeğe uygun değer artışına sebep olacak ya da çalışanlara fayda sağlayacak durumları da finansal tablolara yansıtmaktadır,

– 44. maddesine göre; işletme finansal tablo kullanıcıları tarafından, hisse bazlı ödeme anlaşmalarının nitelik ve tutarlarının anlaşılabilmesi için kamuyu aydınlatacak açıklamalar yapmaktadır,

– 44. maddesinde; finansal tablo kullanıcılarının yararlanması için kamuyu aydınlatacak açıklamalar yapılması gerektiğinden bahsedilmektedir. Yapılacak açıklamalar ise 45. maddede verilmiştir. Kamuyu aydınlatmak için yapılacak bu açıklamalarda işletme, mevcut hisse bazlı anlaşmalarının özelliklerini, buna bağlı olarak, hak ediş için gerekli koşulları, ihraç edilmiş olan opsiyonların azami sürelerini ya da ödeme yöntemlerini ve anlaşmaların koşullarının ve ilkelerinin genel özelliklerini dönem içerisinde herhangi bir zamanda kamuoyuna açıklamaktadır. Aynı zamanda işletme, opsiyon grupları (dönem başında mevcut olanlar, dönem içerisinde ihraç edilenler, dönem içerisinde yitirilenler, dönem içerisinde kullanılanlar, dönem içerisinde zaman aşımına uğrayanlar, dönem sonunda mevcut olanlar, dönem sonunda kullanılabilir olacak olanlar) ile ilgili hisse senedi opsiyon sayısını ve ağırlıklı ortalama kullanım fiyatlarını piyasaya sunmaktadır,

– Madde 47'ye göre; piyasaya sunulan dönem içerisinde kullanılmış hisse senetlerinin kullanım tarihli ağırlıklı ortalama hisse fiyatlarını işletme, olağan şekilde dönem içinde kullanmış ise dönem sonu beklenmeden dönem içerisinde de açıklanabilmektedir,

– 50. maddede yer alan hükme göre; hisse bazlı ödeme işlemlerinin kâr ya da zararının işletmenin finansal durumu üzerindeki etkisini göstermek için işletme finansal tabloları kullanarak kullanıcılara açıklama yapmaktadır.

TFRS-3: İşletme Birleşmeleri standardının 59 ve 61 sayılı maddelerinde yer alan hükümler kamuyu aydınlatma esasları ve araçlarına yöneliktir.

TFRS-3 standardının 59. maddesine göre; işletme birleşmesinde kontrol sahibi olan işletme, finansal tablo kullanıcılarının bilgi sahibi olabilmesi için dönem içinde yahut raporlama tarihinden sonra ancak finansal tablolar onaylanmadan önce oluşan birleşmeler ve yapılan işlemlerin niteliği ile ilgili açıklamalar yapmaktadır (KGK,

2012d:12). Kurumsal yönetim uygulamalarında bu hususla ilgili bilgilendirme, özel durum açıklamaları ile de yapılabilmektedir.

Yine TFRS–3 standardının 61. ve atıf yaptığı B64. maddelerine göre işletme, finansal tablo kullanıcılarını bilgilendirmek için; edinilen (kontrolünü yitiren) işletmenin tanımını ve unvanını, birleşmenin yapıldığı tarihi, edinilen işletmede bulunan oy hakkına sahip özkaynak payı yüzdesini, yapılan işletme birleşmesinin ana sebeplerini, kontrolü ele geçiren işletmenin (edinen) kontrolü ele geçirme yolunu, muhasebeleştirilen şerefiyenin kazanılmasındaki yolu, birleşmenin gerçekleşebilmesi için ödenen bedelin birleşme tarihindeki toplam gerçeğe uygun değerini, kontrolü yitiren işletmeden kazanılan alacaklarla ilgili bilgiyi, vergisel sebeplerle indirilecek olan şerefiyenin toplam tutarını oluşturan bilgileri kamuya açıklamaktadır (KGK, 2012d: 13–32).

TFRS–5: Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler standardının 30 ve 41 sayılı maddelerinde yer alan hükümler, kamuyu aydınlatma esasları ve araçlarına yöneliktir.

TFRS–5 standardının 30. maddesinde; kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili yer alan hükme göre; duran varlıkların ya da elden çıkarılacak olan varlıkların elden çıkarılmaları yahut durdurulmaları sonucu meydana gelen finansal etkilerin, finansal tablo kullanıcıları tarafından anlaşılabilmesi için gerekli olan bilgileri işletme kamuoyuna sunmaktadır (KGK, 2012e: 7).

TFRS–5 standardının 41. maddesinde ise; işletmenin cari dönem içinde satış amaçlı elde tutulan şeklinde sınıflandırılmış olan duran varlığın tanımını, satışının nitelik ve koşullarını ayrıca yöntem ve zamanlamasını, kazanç ve kayıplarını da dipnotlarda kamuoyuna açıklayacağı söylenmektedir (KGK, 2012e: 9).

TFRS–6: Maden Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi standardının 13, 23 ve 24 sayılı maddeleri kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hüküm içermektedir.

TFRS–6 standardının 13. maddesine göre; işletmeler, muhasebe politikalarında yapacakları değişikliklerde finansal tablo kullanıcılarının daha fazla bilgiye sahip olacağından, ekonomik karar almalarının kolaylaşacağından ve bu değişikliğin finansal tablolardaki güven oranını azaltmayacağı hallerde değişikliğin yapılması kamuoyunun faydasına olacaktır. İşletmeler finansal tabloları kullananların güvenilirlik ve ilgililik hususlarını düzenlerken TMS–8: Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar standardının kriterleri göz önünde bulundurulmaktadır (KGK, 2012f: 3).

TFRS–6 standardının 23 ve 24 sayılı maddelerine göre; işletme, finansal tablolara yansıtılmış olan maden kaynaklarının araştırılması ve değerlendirilmesi işlemlerinden doğan tutarları, tanımlayan ve açıklayan bilgileri kamuoyuna sunmaktır. Yapılacak olan açıklamalarda araştırma ve değerlendirme varlıklarının muhasebeleştirilmesi ile araştırma ve değerlendirme harcamalarının muhasebe politikaları, maden kaynaklarının araştırılmasından doğan varlıklar, borçlar, gelir ve giderler, faaliyet ve yatırımlardan kaynaklanan nakit akışları yer almaktadır (KGK, 2012f: 4).

TFRS–7: Finansal Araçlar: Açıklamalar standardının 7, 31, 32 ve 33 sayılı maddeleri kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hüküm içermektedir.

TFRS–7 standardının 7. maddesine göre; finansal tablo kullanıcılarının, işletmenin finansal durumu ve finansal performansı ile ilgili bilgi sahibi olacağı finansal araçlar ile kamuoyu aydınlatılmaktadır (KGK, 2012g: 4).

TFRS–7 standardının 31, 32 ve 33. maddelerinde yer alan hükümlere göre; raporlama dönemi sonunda işletmeler, finansal araçlardan doğan riskleri kamuoyuna açıklayarak, finansal tablo kullanıcılarının karar vermelerini kolaylaştıracak bilgiyi sunmuş olmaktadır. Finansal araçlardan doğan risklerle ilgili olarak kredi riski, likidite riski ve piyasa riski öncelikli olarak sayılabilmektedir. İşletme bu risklerle ilgili olarak şu açıklamalarda bulunmaktadır (KGK, 2012g:17):

- Maruz kalınan riskler ve tutarları,

- Söz konusu risklerin yönetimi için politika, hedef ve süreçlerin ölçümünde kullanılan yöntemler,
- Bir önceki raporlama döneminden bu döneme kadar diğer iki ilkede sayılan hususlarda meydana gelen değişiklikler.

TFRS–8: Faaliyet Bölümleri standardının 20, 21, 22, 23 ve 24 sayılı maddeleri kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hüküm içermektedir.

TFRS–8 standardının 20 ve 21 sayılı maddelerine göre; işletme, kendisinin faaliyet alanını ve bu alanın özelliklerinin finansal tablo kullanıcıları tarafından anlaşılabilmesi için gerekli olan tüm bilgileri açıklamaktadır. İşletmenin yapacağı bu açıklamalar, kapsamlı gelir tablosunun sunulduğu her dönem için yapılmaktadır. Açıklamalarda; bölüm kâr veya zararında, bölüm varlıklarında, bölüm borçlarında ve ölçüm esasına ait bilgilerde bulunan belirli hasılat ve giderleri kapsayan, raporlanan kâr ve zararların, bölüm borçlarının işletme tutarlarına karşılık gelen diğer önemli bölüm kalemlerinin mutabakatları yer almaktadır. Raporlanabilir bölümlerin finansal durum tablosu tutarları ile işletmenin finansal durum tablosu tutarları karşılaştırılmalıdır ve bu hangi tarihte hazırlanmış olursa olsun finansal durum tablosu için geçerli olmaktadır (KGK, 2012h:4).

TFRS–8 standardının 22 sayılı maddesine göre; işletme aynı zamanda, teşkilatlanma esası da dâhil olmak üzere işletmenin raporlanabilir bölümlerinin belirlenmesinde kullanılan faktörler ile raporlanabilir bölümlerin her biri için ayrı ayrı bölümün hasılatının elde edildiği ürün ve hizmetin türü ile ilgili bilgiyi açıklamaktadır (KGK, 2012h:5).

TFRS–8 standardının 23. maddesine göre; her raporlanabilir bölüm için kâr veya zarar tutarları açıklanmaktadır. İşletme faaliyetlerine ilişkin borç ve varlık bilgileri karar almaya yetkili mercilere sunuluyorsa, yetkili merci tarafından kâr veya zarara dâhil ediliyorsa, işletme, her bir raporlanabilir bölüm için işletme dışı müşterilerden elde edilen hasılatlar, söz konusu işletmenin diğer faaliyetlerinden elde edilen hasılatları, faiz geliri ve gideri, önemli gelir ve gider kalemleri, özkaynak yöntemi ile muhasebeleştirilen iştiraklerin ve iş ortaklıklarının kâr veya zararında

bulunan payı, vergi gideri veya geliri, amortisman ve itfa payları ayrıca bunların dışında kalan önemli nakit dışı kalemleri açıklamaktadır (KGK, 2012h:5).

TFRS–8 standardının 24. maddesine göre; eğer işletmenin karar almaya yetkili mercii belirtilen tutarları gözden geçirilen bölüm varlıklarına ait ölçüme dâhil etti ise ya da ölçüme dâhil etmese bile bu bilgiler düzenli olarak yetkili merciine sunuluyorsa, işletme; özkaynak yöntemi kullanılarak muhasebeleştirilen iştiraklerdeki ve iş ortaklıklarındaki yatırım tutarlarını, ayrıca finansal araçlar, ertelenmiş vergi varlıkları, işten ayrılma sonrası çalışanlara sağlanan faydalara ait varlıklar ve sigorta sözleşmelerinden doğan haklar dışındaki duran varlıklara eklenen tutarları her bir raporlanabilir bölüm için açıklamaktadır (KGK, 2012h:5).

TMS–1: Finansal Tabloların Sunuluşu standardının 9, 10, 36, 37, 39, 41, 42, 79, 83, 118, 125, 134, 135, 136 sayılı maddeleri kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hüküm içermektedir.

TMS–1 standardının 10. maddesine göre; kamuoyunun, işletmenin performansı, finansal durumu ve nakit akışı, ayrıca yönetimin sorumluluklarını yerine getirmesi ile ilgili bilgi sahibi olması için işletme tarafından finansal tablolar piyasaya sunulmaktadır. Kamunun aydınlatılması amacıyla sunulan finansal tablolar (KGK, 2012j:4):

- Dönem sonu finansal durum tablosu (bilanço),
- Döneme ait kapsamlı gelir tablosu,
- Döneme ait öz kaynak değişim tablosu,
- Döneme ait nakit akış tablosu,
- Önemli muhasebe politikalarını özetleyen dipnotlar ve açıklayıcı notlar,
- İşletme, bir muhasebe politikasını geriye dönük uygulamış ise ya da finansal tablo kalemlerinin geriye dönük olarak yeniden ifade edilmiş ise ya da işletmenin

finansal tablo kalemleri yeniden sınıflandırılmış ise en yakın dönemin başına ait finansal durum tablosu olarak sıralanmaktadır.

TMS-1 standardının 9. maddesine göre; finansal tablolar ile kamuoyuna; varlıklar, borçlar, öz kaynaklar, gelir ve giderler, kârlar ve zararlar, ortakların ortak olma sebepleri, ortakların sağladığı katkılar, ortaklara yapılan dağıtımlar ve nakit akışları ile ilgili bilgiler verilmektedir (KGK, 2012j:4).

TMS-1 standardının 36 ve 37. maddelerine göre; işletme karşılaştırılabilir nitelikteki finansal tablolar setini en az yılda bir kez kamuyu aydınlatmak için yayınlamaktadır. Ancak işletme finansal tablolar setini yayınlama süresini bir yıldan kısa ya da az olarak belirlemişse bununla ilgili açıklama yapması gerekmektedir. Yapılacak açıklamalarda; finansal tabloların bir yıldan uzun ya da kısa bir dönemi kapsamalarının nedeni ile finansal tablolarında sunulan tutarların tümüyle karşılaştırılabilir olmadığı yer almaktadır (KGK, 2012j:8).

TMS-1 standardının 39. maddesine göre; karşılaştırmalı bilgi sunan işletme, en az iki adet finansal durum tablosu, diğer tabloların her biri için ikişer adet olmak koşuluyla sunum yapmaktadır. İşletme, bir muhasebe politikasını geriye dönük olarak uygulamış ise ya da finansal tablolarında yer alan kalemleri geriye dönük uygulamış ise veya finansal tablolarındaki kalemleri yeniden sınıflandırdığında en az üç tane finansal durum tablosu, diğer tabloların her biri için iki adet tablo ve gerekli açıklamaları yapması gerekmektedir. Finansal durum tabloları, cari dönemin sonunda, bir önceki dönemin sonunda (geçerli dönemin başında) ve karşılaştırılabilir en erken dönemin başında olmak üzere üç kez sunulmaktadır (KGK, 2012j:8).

TMS-1 standardının 41 ve 42. maddelerine göre; işletme finansal tablolarda yer alan kalemlerin sunuluşunu ve sınıflandırmasını değiştirirse, eğer uygunsa kalemleri yeniden sınıflandırmaktadır. Yeniden sınıflandırma söz konusu ise, işletme, yeniden sınıflandırmanın niteliğini, yeniden sınıflandırılmış kalem ya da kalem gruplarının tutarları ve yeniden sınıflandırmanın yapılmasının nedenini açıklamaktadır. Ancak yeniden sınıflandırmanın mümkün olmadığı takdirde, işletme,

tutarların yeniden sınıflandırılmama sebebini ve yeniden sınıflandırma imkânı verilmiş olsaydı yapılacak düzeltmelerin niteliğini açıklamaktadır (KGK, 2012j:8).

TMS-1 standardının 79. maddesine göre; işletme aşağıda sayılan hususlarla ilgili bilgileri finansal durum tablosu (bilanço), özkaynaklar değişim tablosu ve dipnotlarda açıklayabilmektedir. Yapılacak açıklamalarda (KGK, 2012j:13):

- Paylara bölünmüş sermayenin her sınıfı için;
 - Kayıtlı sermayeyi oluşturan hisse senedi sayısı,
 - Çıkarılan ve tamamı ödenen ve çıkarılan fakat tamamı ödenmeyen hisse senetlerinin sayısı,
 - Bir hisse senedinin nominal değeri veya hisse senetlerinin nominal değerinin olmadığı,
 - Dönem başı ve dönem sonunda bulunan hisse senetleri sayısının uyumlaştırılması,
 - Temettülerin dağıtımı,
 - Sermayenin geri ödenmesindeki sınırlamalarda dâhil söz konusu sermaye sınıfı ile ilgili haklar, imtiyazlar ve sınırlamalar,
 - İşletme tarafından veya iştirakleri veya bağlı ortaklıkları tarafından sahip olunan işletmenin kendi hisse senetleri,
 - Opsiyonlar ve sözleşmeler gereği yapılacak hisse senedi satışları için çıkarılmak üzere işletmede bulundurulmuş hisse senetleri, bunların vadeleri ve tutarları,
- Özkaynaklardaki yedeklerin her birinin niteliği ve amacıyla ilgili açıklamalar yer almaktadır.

TMS-1 standardının 83. maddesine göre; kapsamlı gelir tablosunda kontrol gücü olmayan paylara ve ana ortaklığın sahiplerine, dönem kâr ve zararı ile döneme ait kapsamlı gelirden isabet eden kısımların gösterdiği kalemler ile ilgili açıklama yapılmaktadır (KGK, 2012j:15).

TMS-1 standardının 118. maddesine göre; işletme, kullanıcıların finansal tablolarda hangi esasların kullanıldığı ile ilgili bilgilendirme yapmaktadır. Bu bilginin verilmesi kullanıcıların finansal tabloların analizini kolaylaştırmaktadır (KGK, 2012j:20).

TMS-1 standardının 125. maddesine göre; işletme gelecek mali yılda varlıkların ve borçların üzerinde yapılan önemli değişikliklerin taşıyacağı risklerle ilgili varsayımlar ve tahminler yapılmaktadır. Bu risklerin varsayımları ve tahminleri ile ilgili raporlama dönemi sonunda dipnotlarda açıklama yapılmaktadır. Dipnotlarda, söz konusu varlık ve borçlarla ilgili nitelikleri ve raporlama dönemi sonundaki defter değerleri açıklanmaktadır. Yapılmış olan bu açıklama ile finansal tablo kullanıcılarının yöneticilerinin yapmış olduğu tahminlerden bilgisi olmaktadır (KGK, 2012j:22).

TMS-1 standardının 134 ve 135. maddelerine göre; işletme, finansal tablo kullanıcılarının, işletmenin sermayesi ile ilgili amaçlarını, politikalarını ve süreçlerini değerlendirebilmeleri için gerekli olan bilgileri açıklamaktadır. Yapılacak açıklamalarda; sermaye olarak neyin yönetildiği, işletmenin kendisi dışındaki sebeplerden dolayı sermaye ihtiyacı duyması halinde bu gerekliliğin niteliği ve sermaye yönetim sürecine dâhil edilme şekli, sermaye yönetimi ile ilgili amaçların karşılanma yolu, sermaye olarak neyi yönettiğine ait rakamsal veri, sayılan nitelik ve verilerin önceki dönem verileri, işletmenin başka etkenlerden sermayeye ihtiyaç duyup duymadığı ve bu ihtiyacı karşılayamamışsa durumu nasıl çözümlendiği ile ilgili bilgiler yer almaktadır (KGK, 2012j:23).

TMS-1 standardının 136. maddesine göre; sermaye ihtiyacı ile sermayenin yönetim şeklinin toplu olarak gösterilmesinin yararlı bilgiler sağlamadığı ya da finansal tablo kullanıcıları işletmenin sermaye kaynakları ile ilgili yanlış bilgiler

edineceği kanaatine varılmış ise karşılaşılan her sermaye gereksinimi için kamuoyunu aydınlatacak bilgiler ayrı ayrı sunulmaktadır (KGK, 2012j:24).

TMS-2: Stoklar standardının 37 sayılı maddesi kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hüküm içermektedir.

TMS-2: Stoklar standardının 37 sayılı maddesine göre; finansal tablo kullanıcılarının aydınlatılması açısından farklı şekilde sınıflandırmış olan stokların açıklanması faydalı olmaktadır. Stoklarla ilgili yapılan genel sınıflandırma; ticari mal, ilk madde ve malzeme, yarı mamuller ve mamuller şeklinde yapılmaktadır. Hizmet işletmesinin stokları yarı mamul olarak sınıflandırılabilir (KGK, 2012k:7).

TMS-7: Nakit Akış Tabloları standardının 11 ve 50 sayılı maddeleri kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hüküm içermektedir.

TMS-7 standardının 11. maddesine göre; işletmenin nakit akışlarını faaliyetlerine göre sınıflandırması, kullanıcıların işletmenin faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır (KGK, 2012l:4).

TMS-7 standardının 50. maddesine göre; işletmeler, finansal tablo kullanıcılarının işletmenin durumu ve likiditesi hakkında bilgi sahibi olması için yöneticinin yorumu ile birlikte şunları açıklamaktadır (KGK, 2012l:10):

- İşletmenin gelecekteki faaliyetleri ve sermaye taahhütlerinin karşılanması için kullanımı mümkün kredi imkânı,
- Oransal konsolidasyon yöntemiyle muhasebeleştirilen iş ortaklıklarının tümü için işletme, finansman ve yatırım faaliyetlerinden oluşan nakit akışlarının toplam tutarları,
- İşletmenin kapasitesinin korunması için gerekli nakit akışı hariç, işletme kapasitesinde artış yaratan nakit akışlarının toplam tutarları,

– Her bölüm için işletme, yatırım, finansman faaliyetlerinden doğan nakit akışlarının tutarları.

TMS–8: Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar standardının 28 ve 30 sayılı maddelerinde kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hükümler bulunmaktadır.

TMS–8 standardının 28. maddesine göre; işletmenin yeni bir TMS’ni veya TFRS’ni uygulamaya başlaması sonucu cari ve geçmiş dönem finansal tablolarının etkilenmesi halinde ve bu etkinin gelecek dönemleri de etkileyeceği durumlarda (KGK, 2012m:5);

- TMS veya TFRS’nin başlığı,
- Muhasebe politikası değişikliklerinin yapılışının varsa geçiş hükümlerine göre yapıldığı,
- Muhasebe politikasındaki değişikliğin açıklanması,
- Geçiş hükümleri varsa bu hükümlerin açıklanması,
- Geçiş hükümleri varsa ileriki dönemlerde oluşabilecek etkileri,
- Cari ve sunulan önceki her bir dönem için mümkünse ilgili düzeltme tutarları,
- Etkilenen her bir finansal tablo kalemi için sunulmalı,
- İşletme için TMS–33: Hisse Başına Kazanç standardı geçerli ise, bu durumda, asgari ve sulandırılmış hisse başına kâr tutarları tekrar hesaplanmalı,
- Sunulmayan dönemlerden önceki dönemlere ait düzeltme tutarlarının da açıklaması yapılmaktadır.

TMS–8 standardının 30. maddesine göre; şirket, yayınlanmasına rağmen henüz yürürlüğe girmemiş olan bir TMS ya da TFRS’ni uygulamaması halinde, durumunu

ve uygulaması halinde finansal tablolar üzerinde oluşması muhtemel olası etkileri finansal tablolarda açıklamaktadır. Finansal tablolarda söz konusu durumla ilgili yapılacak açıklamalarda; TMS/TFRS'nın başlığı, muhasebe politikasındaki değişikliğin açıklanması, yeni TMS/TFRS'nın uygulama tarihi ve ilk uygulamasının planlandığı tarihteki finansal tablolar üzerindeki etkisi yer almaktadır (KGK, 2012m:6).

TMS-10: Raporlama Döneminden (Bilanço Tarihinden) Sonraki Olaylar standardının 17, 18 ve 21 sayılı maddelerinde kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hükümler bulunmaktadır.

TMS-10 standardının 17 ve 18. maddelerine göre; işletme yayınlanacak olan finansal tabloların onay tarihini ve onayın kim tarafından verildiğini kamuoyuna açıklamaktadır. Ayrıca finansal tabloların yayınlanmasından sonra işletmenin ortakları ya da başka kişiler değiştirme hakkına sahipse kamuoyunun bununla da ilgili aydınlatılması gerekmektedir. Finansal tabloların raporlama dönemi sonrası bilgileri yansıtmadığı düşünüldüğünde, yapılacak açıklamaların finansal tablo kullanıcıları için ne denli önemli olduğu da anlaşılmaktadır (KGK, 2012n:4).

TMS-10 standardının 21. maddesine göre; raporlama döneminden sonra oluşan olaylar düzeltme gerektirmese dahi önemli olması halinde, finansal tablo kullanıcılarının aydınlatılması için bu olayların dipnotlarda açıklanması gerekmektedir. Yapılacak açıklamalarda; olayın niteliği ve hesaplanabiliyorsa finansal etkisi, hesaplanamıyorsa gerekli bilgiler yer almaktadır (KGK, 2012n:5).

TMS-12: Gelir Vergileri standardının 85, 87 ve 87B sayılı maddelerinde kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hükümler bulunmaktadır.

TMS-12 standardının 85. maddesine göre; vergi gideri veya geliri ile muhasebe kârı arasındaki ilişki kamuoyuna açıklanırken vergi oranları kullanılmaktadır. İşletmenin yasal merkezinin bulunduğu ülkeye göre vergi oranlarını yayınlaması daha anlamlı görülmektedir. Ancak birkaç yerde faaliyet gösteriyorsa bu durumda da her yerin vergi oranları ile ilgili açıklamaları yapması anlamlı hale gelmektedir (KGK, 2012o:29).

TMS-12 standardının 87. maddesine göre; bağlı ortaklıklar, şubeler ve iştirakler ile iş ortaklıklarındaki yatırımlarla ilgili muhasebeleştirilmemiş ve ertelenmiş vergi borçlarını belirleyebilmek mümkün olmamaktadır. TMS-12 standardı, geçici farkların toplamının kamuoyuna açıklanmasını zorunlu tutarken ertelenmiş vergi borcunun açıklanmasını zorunlu kılmamıştır. Bu şekilde önemli bilgilerin sunulmasını zorunlu kılarak, finansal tablo kullanıcılarının aydınlatılmalarını sağlamaktadır (KGK, 2012o:30).

TMS-12 standardının 87B maddesine göre; işletme, ortaklarına dağıtacağı temettü miktarından kaynaklanan vergisel sonuçları ve gelir vergisi vergisinin olası tutarını kamuoyuna açıklamakla yükümlü tutulmaktadır (KGK, 2012o:30).

TMS-19: Çalışanlara Sağlanan Faydalar standardının 30 sayılı maddesinde kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hüküm bulunmaktadır. TMS-19 standardının 30. maddesine göre; işverenlerin dâhil olduğu fayda planları ile ilgili kamuoyunu aydınlatmak için işletme tarafından açıklamalar yapılmaktadır. Yapılacak açıklamalar (KGK, 2012p:8):

- Söz konusu planın fayda planı olduğu bilgisi,
- Fayda planlarının muhasebeleştirilmesine engel bilgi eksikliklerinin sebepleri,
- Fayda planındaki fazla veya eksik değer, gelecekteki faydaları etkileyeceğinin düşünülmesi durumunda; bahsi geçen eksik ya da fazla değer hakkında bilgiler, bu değerlerin tespitinde kullanılan yöntemler ve işletmeye olan etkilerinden oluşmaktadır.

TMS-29: Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama standardının 39 ve 40 sayılı maddelerinde kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hüküm bulunmaktadır.

TMS-29 standardının 39 ve 40 sayılı maddelerine göre; işletmeler tarafından (KGK, 2012r:5):

– Finansal tabloların ve geçmiş dönemlerdeki karşılaştırmalı rakamların raporlamanın yapıldığı para biriminin satın alma gücündeki değişimlere göre düzeltildiği ve sonuç olarak raporlama dönemi sonundaki cari ölçüm birimlerine göre ifade edilenler,

– Cari maliyet ve finansal tabloların tarihi yaklaşımlarından hangisinin benimsendiği bilgisi,

– Raporlama dönemi sonunda geçerli fiyat endeksi ve niteliği ile cari ve önceki raporlama dönemlerinin fiyat endekslerindeki farklılıklar hakkında yapılacak açıklamalar ile kamuoyu aydınlatılmaktadır. Söz konusu standart ile yapılan açıklamalar sayesinde finansal tablo kullanıcıları enflasyonun finansal tablolar üzerindeki etkisi hakkında bilgi sahibi olmaktadır.

TMS–33: Hisse Başına Kazanç standardının 3. maddesinde kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hüküm bulunmaktadır. İlgili maddeye göre; işletmeler hisse başına düşen kazançlarını hesaplarken ve konuyla ilgili kamuoyunu aydınlatmak için açıklamalar yaparken söz konusu standarda göre hareket etmektedir (KGK, 2012t:2).

TMS–34: Ara Dönem Finansal Raporlama standardının 15, 15A, 15B, 26 ve 41 sayılı maddelerinde kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hüküm bulunmaktadır.

TMS–34 standardının 15, 15A, 15B maddelerine göre; raporlama döneminden sonra meydana gelen önemli olayların işletmeler tarafından ara dönem finansal raporlarında açıklanması gerekmektedir. Açıklanacak bilgiler son dönem yıllık finansal raporlarının güncellenmiş hali olmalıdır. Yayınlanacak ara dönem finansal raporlarında en güncel bilgiler yer alacaktır. Finansal tablo kullanıcısı, işletmeyle ilgili son finansal rapordan bilgi sahibi olacaktır. Bu nedenle yayınlanacak ara dönem finansal raporunda önemsiz bilgilerin dipnotlarda yer alması gereksiz görülmektedir. Önemli olduğu düşünülen ve ara dönem finansal raporlarında açıklanması gerekliliği görülen hususlar aşağıdaki gibidir (KGK, 2012u:4):

- Stokların net gerçekleştirilebilir değerine indirilmesi ya da bu indirimin iptali,
- Finansal varlıklar, maddi duran varlıklar, maddi olmayan duran varlıklar ve diğer varlıkların değerlerinde oluşacak düşüklük ve bu düşüklük sebebiyle oluşan zarar ile bu zararın iptali işlemi,
- Yeniden yapılandırma maliyetleri için ayrılmış olan karşılıkların iptali,
- Maddi duran varlıkların elde edilmesi ve elden çıkarılması,
- Maddi duran varlıkların satın alınmasındaki taahhütler,
- Davaların sonuçlandırılması,
- Önceki dönemlerde yayınlanmış olan finansal tablolardaki yanlışlıkların düzeltilmesi,
- Borçların ödenmesinde şüpheye düşülmesi,
- İlişkili taraflar ile gerçekleştirilen işlemler,
- Finansal araçların gerçeğe uygun değerleri belirlenirken izlenen hiyerarşi sırasının değişmesi,
- Finansal varlıkların kullanım ve amacında oluşan farklılıklar ve farklılıklardan doğan sınıflandırmadaki değişiklikler,
- Koşullu borçlar ya da koşullu varlıklarda meydana gelen değişiklikler.

TMS-34 standardının 26. maddesine göre; ara dönem raporlarında yapılmış olan tahminlerin tutarlarının finansal yılın son ara döneminde ciddi derecede değiştiği fark edilirse ancak son ara dönem raporu hazırlanmamış ise tahmin tutarlarındaki değişikliklerin tutarları ve nitelikleri yıllık finansal tablolarda not olarak belirtilmektedir (KGK, 2012u:6).

TMS-34 standardının 41. maddesine göre; ara dönem finansal raporlarını ölçerken kullanılacak esaslar, işletmeye ait finansal tablolara olan güveni ve finansal tabloların anlaşılabilirliğini aynı zamanda açıklayıcılığını yansıtacak şekilde olmalıdır. Yıllık finansal tablolar ve ara dönem finansal tablolar karşılaştırıldığında ara dönem finansal tablolarda daha fazla tahmin yapıldığı görülmektedir (KGK, 2012u:8).

İşletmelerin menfaat sahiplerini ve pay sahiplerini; faaliyetleri, finansal durumu ve performansı ile ilgili bilgilendirmek için yayımlayacağı finansal tabloları standartlarda yer alan hükümlerle şekillendirdiği görülmektedir. Şirketin finansal tablolarını kaliteli ve anlaşılır biçimde hazırlaması, Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesinin derecelendirme puanını etkilemektedir. İşletme finansal tablolar dışında yayımlayacağı raporlar ve özel durum açıklamaları ile de kamuyu aydınlatmaktadır.

3.1.2.2. Faaliyet Raporu İle İlgili Standartlar

SPK Kurumsal Yönetim İlkelerinden Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesinin alt ilkelerinden olan faaliyet raporunda; yönetimin almış olduğu kararlar, işletmenin faaliyetleri, finansal durum ve performansı, kullanıcıların gerek duyacağı bilgiler, mevzuatta değişiklik yapılmışsa değişikliğin yapıldığı husus ve işletmenin performansını etkileyecek hususlara değinilmesi gerektiğinden bahsetmektedir.

TMS-1: Finansal Tabloların Sunuluşu standardının 13, 19, 20 ve 23 sayılı maddelerinde kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile ilgili hüküm bulunmaktadır.

TMS-1 standardının 13. maddesine göre; işletmelerin çoğu açıkladığı finansal tablolar dışında, yönetimin finansal performansı, finansal durumu ve karşılaştığı temel belirsizliklerin özelliklerini açıklayan bir finansal değerlendirme de sunarak kendisi hakkında bilgi vermektedir. Çevresel faktörlerin önemli olduğu sanayi kollarında çalışan ve personelin önemli bir kullanıcı olduğu işletmelerde, finansal tabloların dışında çevresel raporlar ve katma değer raporları sunulmaktadır. Ancak bu raporlar ve tablolar, TFRS'nin kamuoyunu aydınlatmak için kullandığı tablo ve raporların kapsamına dâhil edilmemektedir (KGK, 2012j:5).

TMS-1 standardının 19 ve 20 sayılı maddelerine göre; yönetim, TFRS uygulamasının Kavramsal Çerçeve'de belirtilen hedeflere ulaşmada yanlı

uygulamalar sonucu hedefin yanılacağı ihtimali olduğu kanısına varırsa, geçerli mevzuatın izin vermesi halinde maddeyi uygulamaktan kaçınabilmektedir. TFRS'nin hükümlerini uygulamayan işletme (KGK, 2012j:6):

- İşletmenin finansal tabloların finansal durumu, finansal performansının ve nakit akışlarının, yönetim tarafından gerçekçi bir biçimde gösterildiğine dair kararı;
- Gerçekçi bir sunuş sağlamak için uygulanabilir TFRS ile uyumlu olmasına rağmen, kuraldan ayrıldığında uygulamaktan kaçınılan TFRS'nin maddesinin başlığı, kaçınılmanın niteliği, kaçınmanın nedenleri ve kaçınma sonucu tercih edilen uygulama yolunu,
- Finansal tablolarda yayınlanmış olan kalemlerin standartlara uygulanmış olması ile bu kuralın uygulanmaması durumunda sunulan dönemlere yapacağı finansal etkiyi açıklayacaktır.

TMS-1 standardının 23 sayılı maddesine göre; işletme, TFRS'nin hükmünü uyguladığı takdirde Kavramsal Çerçeve'nin amacından uzaklaştığını tespit etmişse, ancak uygulama zorunluluğu varsa bu durumda uygulamada tespit ettiği yanlışlıkları en aza indirerek uygulamaktadır. Bu uygulamaları yaparken ise (KGK, 2012j:6):

- İşletme TFRS'da tespit ettiği sorun ile ilgili açıklamaları,
- Raporlanan her dönem için, yönetim tarafından gerekli olduğuna inanılan finansal tabloların her kalemiyle ilgili gerçeğe uygun sunuş sağlamak için yapılacak düzeltmeleri belirtmektedir.

İşletmelerin kamuoyunu aydınlatmak için yapacağı açıklamalar ile tablo ve raporlar, işletmenin internet sitesinde ve KAP'da yayımlanmaktadır. Yayımlanacak olan tablo ve raporların içereceği hususlar Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi içinde belirtilmiştir. Kamuyu aydınlatma esasları ve araçları ile faaliyet raporlarına yönelik TMS/TFRS hükümleri mevcut iken, internet sitesine ilişkin hüküm bulunmamaktadır. Fakat tablo ve raporların şirketin internet sitesinde yayımlanacağı bilinmektedir. Tüm bu tablo, rapor ve özel durum

açıklamalarının sebebi, pay ve menfaat sahiplerinin işletme ile ilgili ihtiyaç duydukları bilgiye ulaşmalarının sağlanmasıdır.

3.1.3. Menfaat Sahipleri İle İlgili Standartlar

İşletmelerin hissedarı olmayan ancak hissedar olabilme imkânı bulunan kişi ya da kuruluşlar ile çalışanlar, tedarikçiler, müşteriler, rakip firmalar ve devlet olarak sıralanan gruplardan oluşan menfaat sahiplerine SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nde yer verilmiştir. Menfaat sahiplerinin kendilerini ilgilendiren hususlar ile ilgili bilgi sahibi olacağı açıklamalar, tablolar ve raporlar işletme tarafından yayımlanmaktadır. Yayımlanan finansal tablolar, finansal raporlama standartlarına hazırlanmaktadır. Finansal tabloların hazırlanmasına yön veren standartların bazı maddelerinin Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Menfaat Sahipleri İlkesine yönelik olduğu görülmüştür (Bkz.: Tablo 3.4).

Tablo 3.4: Menfaat Sahipleri İlkesi ile İlgili Standartlar ve Hükümleri

TMS/TFRS No	Standartın Başlığı	İlgili Standartın Madde No'su	Açıklama
TFRS 2	Hisse Bazlı Ödemeler	2, 4, 12, 27	Menfaat Sahiplerine İlişkin Şirket Politikası
TFRS YORUM 13	Müşteri Sadakat Programları	1, 3	Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler
TFRS YORUM-14:	TMS 19- Tanımlanmış Fayda Varlığının Sınırı, Asgari Fonlama Koşulları ve Bu Koşulların Birbiri ile Etkileşimi	4	Menfaat Sahiplerine İlişkin Şirket Politikası
TMS 10	Bilanço Döneminden (Bilanço Tarihinden) Sonraki Olaylar	21	Menfaat Sahiplerine İlişkin Şirket Politikası
TMS 12	Gelir Vergileri	26	Menfaat Sahiplerine İlişkin Şirket Politikası
TMS 19	Çalışanlara Sağlanan Faydalar	8, 9, 10, 11, 12, 13, 19, 20, 21, 24	Menfaat Sahiplerine İlişkin Şirket Politikası

Kaynak: SPK'nun 2011 yılında yayımlamış olduğu Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Menfaat Sahipleri İlkesi ile ilgili hüküm içeren KGG'nun yayımlamış olduğu TMS/TFRS'lara göre hazırlanmıştır.

Tablo 3.4'te gösterilen menfaat sahipleri ile ilgili standart hükümlerine, alt ilke başlıkları altında yapılacak açıklamalarda yer verilecektir.

3.1.3.1. Menfaat Sahiplerine İlişkin Şirket Politikası İle İlgili Standartlar

Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Menfaat Sahipleri İlkesinin alt ilkelerinden biri olan menfaat sahiplerine ilişkin şirket politikasında;

şirketin hedeflerine ulaşmasında ve faaliyetlerinde ilgisi olan çalışanlar, alacaklılar, müşteriler, tedarikçiler, sendikalar, sivil toplum kuruluşları gibi kişi, kurum ya da çıkar gruplarının menfaat sahibi olduğu hususuna değinmiştir. Menfaat sahiplerinin haklarının korunmasında mevzuat ve sözleşmelere uyulacağı, mevzuat ve sözleşme ile korunmadığı durumlarda ise iyi niyet kuralları çerçevesinde şirket imkânları ölçüsünde korunacağını belirtmiştir (SPK, 2011:11).

TMS/TFRS hükümleri incelendiğinde, menfaat sahiplerine ilişkin şirket politikasına yönelik olarak TFRS–2: Hisse Bazlı Ödemeler; TMS–10: Bilanço Döneminden (Bilanço Tarihinden) Sonraki Olaylar; TMS–12: Gelir Vergileri; TMS–19: Çalışanlara Sağlanan Faydalar; TFRS YORUM–14: TMS 19- Tanımlanmış Fayda Varlığının Sınırı, Asgari Fonlama Koşulları ve Bu Koşulların Birbiri ile Etkileşimi standardında açıklamalar bulunduğu belirlenmiştir.

TFRS–2: Hisse Bazlı Ödemeler standardının 2, 4, 12 ve 27 sayılı maddelerinde menfaat sahiplerine ilişkin şirket politikası ile ilgili hüküm bulunmaktadır.

TFRS–2 standardının 2. maddesine göre; söz konusu standart özkaynağa dayalı hisse bazlı ödeme işlemlerini ve nakde dayalı hisse bazlı ödeme işlemlerini ayrıca işletmenin tedarikçileri ile ödemeler konusunda yapmış olduğu alternatif ödeme anlaşmalarının muhasebeleştirilmesinde uygulanmaktadır. İşletmenin almış olduğu mal ve hizmetler tanımlanabilir durumda değil ise TFRS–2: Hisse Bazlı Ödemeler standardı kapsamında gösterilmektedir (KGK, 2012c:2).

TFRS–2 standardının 4. maddesine göre; işletmelerin TFRS 2'ye göre özkaynağın bir kısmını elinde bulduran çalışan ile yaptığı işlemler, hisse bazlı ödeme işlemleri kapsamında değildir (KGK, 2012c:2).

TFRS–2 standardının 12. maddesine göre; genellikle çalışanlara nakit maaşları ve diğer faydalara karşılık olarak hisse senedi ya da hisse senedi opsiyonu verilmektedir. Çalışanın ücretine karşılık işletmeye verdiği hizmetin karşılaştırılması güç olmaktadır. Hisse senetleri ya da hisse senedi opsiyonları, çalışanlara ücretten ziyade ikramiye kapsamında verilmektedir. Buna örnek olarak; çalışanların teşvik edilmesi ve şirkette kalması için verilen hisse senetleri sayılabilmektedir. İşletmenin

çalışanın ücreti dışında ödemiş olduğu hisse senedi ek bedel olarak ödeme yaptığını göstermektedir. İşletmeler çalışanların hizmetlerinin gerçeğe uygun değerini finansal araçlarının gerçeğe uygun değerini referans alarak ölçmektedir (KGK, 2012c:4).

TFRS–2 standardının 27. maddesinde ise; işletmelerin yapacakları hisse bazlı ödeme işlemlerinde gerçeğe uygun değer artışına sebep olacak ya da çalışanları fayda sağlayacak durumları da finansal tablolara yansıtması hususuna değinilmiştir (KGK, 2012c:7).

TMS–10: Bilanço Döneminden (Bilanço Tarihinden) Sonraki Olaylar standardının 21. maddesinde menfaat sahiplerine ilişkin şirket politikası ile ilgili hüküm bulunmaktadır. 21. maddeye göre; finansal tabloları esas olarak ekonomik karar alan finansal tablo kullanıcıları, raporlama döneminden (bilanço tarihinden) sonraki düzeltme gerektirmeyecek derecede önemsiz olmasına rağmen açıklanmayan olaylardan, karar alırken etkilenebilmektedir. Bu nedenle, dipnotlarda raporlama döneminden (bilanço tarihinden) sonraki düzeltme gerektirmeyen ancak önemli olan her bir kategori için bilgilerin açıklanması gerekmektedir. Yapılacak açıklamalarda; olayların niteliği (esası) ile olayın tahmini finansal etkisi ve böyle bir tahminin yapılıp yapılmamasına dair açıklama yer almaktadır (KGK, 2012n:5).

TMS–12: Gelir Vergileri standardının 26. Maddesinin a bendinde menfaat sahiplerine ilişkin şirket politikası ile ilgili hüküm bulunmaktadır. 26 sayılı maddeye göre; emeklilik tazminatlarının maliyetinin, muhasebe kârının hesabına gider olarak yazılabilmesi için, çalışanın emekliliği halinde söz konusu maliyetin çalışana ödenmesi ya da vergisel açıdan bir fona yatırılması gerekmektedir. Söz konusu maliyet, çalışanların hizmet verdikleri süre içerisinde gider olarak dikkate alınmaktadır. Ortaya çıkacak olan indirilebilir geçici fark, borcun defter değeri ile genellikle sıfır olan vergiye esas değeri arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bu indirilebilir geçici fark, ertelenmiş bir vergi varlığı olarak, gelecek dönemlerde emeklilik fonlarına ya da emeklilere doğrudan ödeme yapıldığında vergiye tabi kârdan indirilmek suretiyle ekonomik bir fayda olarak geri dönmektedir (KGK, 2012o:12). Emeklilik hakkı ile ilgili faydalarda, TFRS YORUM–14: TMS–19- Tanımlanmış Fayda Varlığının Sınırı, Asgari Fonlama Koşulları ve Bu Koşulların

Birbiri ile Etkileşimi standardının 4. maddesinde yer alan “Bu Yorum, işten ayrılma sonrası tanımlanmış bütün faydalara ve çalışanlara uzun vadeli olarak sağlanan diğer tanımlanmış faydalara uygulanır.” hükmüne göre uygulanmaktadır (KGK, 2012z:2). Emeklilik hakkı, çalışana kurumsal yönetim ya da standartlar tarafından verilen bir hak değildir. Fakat emeklilik ile ilgili işletmenin yapacağı açıklamalar çalışanları ilgilendirmektedir. Bu nedenle emeklilik tazminatı ile ilgili tablolarda yer alan açıklamalar menfaat sahiplerine yöneliktir.

TMS–19: Çalışanlara Sağlanan Faydalar standardının 8, 9, 10, 11, 12, 13, 19, 20, 21 ve 24 sayılı maddelerinde menfaat sahiplerine ilişkin şirket politikası ile ilgili hükümler yer almaktadır.

TMS–19 standardının 8 ve 9 sayılı maddelerine göre; işletmeler, çalışanlarına kısa vadede; maaş, ücret, sosyal sigorta yardımı, izin dönemine ait ücretlerin çalışanın hizmet sunduğu dönemi takip eden on iki aylık süreçte ödenmiş olduğu kısa süreli ücretli izinleri ayrıca söz konusu dönemde hak edilen kâr paylaşımı ve ikramiye ödemeleri ve mevcut çalışanlara sunulan parasal olmayan faydalar sunmaktadır. Çalışanlara sunulan kısa vadeli faydalar basitçe muhasebeleştirilmektedir. Söz konusu faydalar iskonto edilmeden ölçülmektedir (KGK, 2012p:4–5).

TMS–19 standardının 10, 11, 12 ve 13 sayılı maddelerine göre; işletme, herhangi bir çalışanın vermiş olduğu hizmet karşılığında iskonto edilmemiş ve tarafından kısa vadeli fayda olarak sunulacak ödemelerin muhasebeleştirilmesini şu şekilde yapmaktadır (KGK, 2012p:5):

- Söz konusu halde, ödenmiş tutarların düşülmesi sonucu kalan kısım borç, ödenen tutarın iskonto edilmemiş olan fayda tutarından yüksek olması halinde fazla ödenen tutar ileriki dönemlerde tahsil edilecek ise söz konusu fazla tutar finansal durum tablosunda (bilançoda) varlık olarak muhasebeleştirilmektedir,

- Diğer standartlarda bahsi geçen faydaların muhasebeleştirilmesinde, varlık maliyetine eklenmesine izin verilmemiş ya da zorunlu kılınmamış ise gider olarak muhasebeleştirilmektedir,

– Yukarıda anlatılanlara göre kısa vadeli fayda sağlanması halinde, ücretli izin olarak sağlanan faydaların maliyeti finansal tablolara; çalışanların gelecekteki ücretli izinlerini arttıracak hizmet vermeleri halinde izinlerin biriktirilmesi ve izinlerin birikmediği hallerde bahsi geçen izinlerin kullanılması olarak yansıtılmaktadır,

– İşletmeler, çalışanlarına, biriken ve birikmeyen ücretli izin olmak üzere; seyahat, hastalık, kısa süreli iş görmezlik, askerlik, jürilik, anne ve babaya doğum izni, ölüm izni gibi birçok nedenle ödemede bulunmaktadır. Biriken ücretli izinler, kazanıldığı dönemde kullanılmamış ise bu işletme üzerinde yükümlülük doğurmaktadır. Kullanılan ücretli izinler gibi hak edilmesine rağmen kullanılmayan izinlerde finansal tablolarda muhasebeleştirilmektedir. Birikmiş durumda bulunan ücretli izinleri işletme, tahmini maliyetlerine göre raporlama dönemi sonunda kullanılmayan haklara ait ek tutarlar olarak ölçmektedir,

– Birikmeyen ücretli izinler, biriken ücretli izinlerin aksine geleceğe taşınmamaktadır. Çalışanın işten ayrılması halinde genellikle hastalık ödemeleri, anne ve babaya verilen doğum izinleri, askerlik hizmeti ve jürilik için verilen izinlerin kullanılmaması halinde karşılık olarak nakit ödeme yapılmamaktadır,

– İşletme, kâr paylaşımı ve ikramiyeye ait tahmini maliyetlerin, finansal tablolara yansıtılması işlemini gerçekleştirirken; geçmiş dönemlerde oluşan olayların sonucunda söz konusu dönem için yasal ya da zımni kabulden meydana gelen bir zorunluluğun olup olmadığına ve yükümlülüğün uygun bir şekilde tahmin edilebilmesine bakmaktadır. İşletmenin ödemeyi yapması kaçınılmaz ise bu halde mevcut bir yükümlülük doğmaktadır. Çalışanlar bazı kâr paylaşım planlarına göre belirli süre çalıştıktan sonra kazançtan pay almaya hak kazanmaktadır. Çalışanın söz konusu süreyi işletmede çalışması halinde kazançtan pay alabilme ihtimalini yansıttığı gibi zımni kabulden dolayı işten ayrılış sonucu kazançtan pay alamama ihtimali de bulunmaktadır.

TMS-19 standardının 19. maddesine göre; işletmelerin yasal olarak ikramiye ödeme zorunluluğu bulunmasa dahi alışkanlık sebebiyle ikramiye ödemeleri

yapılabilmektedir. Yasal bir yükümlülük olmasa bile zımni kabul sebebiyle ikramiye ödemesi gerçekleştiği gibi işten ayrılma hallerinde yine aynı sebepten ötürü ikramiye ödemesi yapılmayabilmektedir (KGK, 2012p:6).

TMS–19 standardının 20. maddesine göre; işletmenin, kâr paylaşımı veya ikramiye planına ilişkin yasal ya da zımni kabulden doğan yükümlülükler hakkında güvenilebilir bir tahminde bulunabilmesi için; sağlanacak faydanın hesaplanmasında planın resmi koşullarının bir formül içermesi, İşletme finansal tabloların yayımlanması için yetki almadan önce dağıtılacak tutarın belirlemiş olması ve geçmişte yapılmış uygulamaların, işletmenin zımni kabulden kaynaklanan yükümlülüklerine ait bir kanıt olması gerekmektedir (KGK, 2012p:6).

TMS–19 standardının 21. maddesine göre; kâr dağıtımı ve ikramiye ödemeleri çalışan ile işletme sahibi arasında yapılmış bir sözleşmeden değil, çalışanın hizmetinden kaynaklanmaktadır. İşletme muhasebeleştirme işlemi yaparken net kârın dağıtılması olarak değil, gider olarak işlem kaydı yapmaktadır. Bahsi geçen ödemeler, çalışanın hizmet verdiği dönemi takip eden on iki ay içerisinde yapılmaz ise çalışana sağlanan fayda uzun vadeli fayda olarak kabul edilmektedir (KGK, 2012p:7).

TMS–19 standardının 24. maddesine göre; çalışanın işten ayrılma sonrasında sağladığı faydalar ile ilgili olarak, emeklilik hakkı olan emekli aylığı ve işten ayrılma sonrası emeklilik sigortası ve sağlık yardımı örnek olarak gösterilebilmektedir (KGK, 2012p:7).

Finansal tablolarda, menfaat sahiplerine yönelik hükümlerin çoğu çalışanları ilgilendirmektedir. Müşteriler ve tedarikçiler ile ilgili olan hükümler ise bir sonraki kısımda açıklanmaktadır.

3.1.3.2. Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler İle İlgili Standartlar

SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Menfaat Sahipleri İlkesi alt ilkelerinden biri olan müşteriler ve tedarikçilerle ilişkiler kısmında; müşterilerin ve tedarikçilerin memnuniyetini sağlamak için her türlü tedbirin alınacağından, ticari sır

kapsamındaki bilgilerin gizliliğine özen gösterileceğinden, ilişkilerde kalitenin sağlanacağından bahsedilmektedir (SPK, 2011:12).

TMS/TFRS hükümleri incelendiğinde, müşteriler ve tedarikçilerle ilişkilere yönelik olarak TFRS YORUM–13: Müşteri Sadakat Programları standardında açıklamalar bulunduğu belirlenmiştir.

TFRS YORUM–13 standardının 1 ve 3. maddelerine göre; müşterilere alması oldukları mal veya hizmet ile birlikte sunulan bazı promosyonlar olabilir. İşletmeler bu promosyonları müşterilerini kaybetmemek adına kullanmaktadır. Müşterilerin promosyonları kullanması için belli koşulları sağlaması gerekir. Buna örnek olarak hediye puan birikimi verilebilmektedir (KGK, 2012y:2).

3.1.4. Yönetim Kurulu İle İlgili Standartlar

SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Yönetim Kurulu İlkesi ile yönetim kurulunun sorumluluklarından ve hesap verebilirlik ilkesinin gereği olarak denetim komitelerinin kurulmasından söz etmektedir.

Kamuyu aydınlatmak için yayımlanacak olan tablo, rapor ve açıklamalar yönetim kurulu sorumluluğundadır. Finansal tabloların hazırlanmasında rehber niteliğinde olan TMS ve TFRS'nin bazı maddelerinde Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Yönetim Kurulu'na yönelik hükümler bulunmaktadır (Bkz.: Tablo 3.5).

Tablo 3.5: Yönetim Kurulu İlkesi ile İlgili Standartlar ve Hükümleri

TMS/TFRS No	Standardın Başlığı	İlgili Standardın Madde No'su	Açıklama
Kavramsal Çerçeve	Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve	A4	Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları
Kavramsal Çerçeve	Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve	A9	Yönetim Kurulunun İşlevi
TFRS 8	Faaliyet Bölümleri	7	Yönetim Kurulunun İşlevi
TFRS 8	Faaliyet Bölümleri	8, 9, 10	Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları

Kaynak: SPK'nun 2011 yılında yayımlanmış olduğu Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Yönetim Kurulu İlkesi ile ilgili hüküm içeren KGK'nun yayımlanmış olduğu TMS/TFRS'lara göre hazırlanmıştır.

Yönetim kurulu ile ilgili standartlar içerisinde yapılan inceleme sonucu, finansal tablolarda yönetim kurulunun faaliyet esasına ve işlevine yönelik

açıklamalar bulunabileceği görülmüştür. Tablo 3.5'te verilen alt ilkelerle ilgili hükümlere ilgili başlıklar içinde yer verilecektir.

3.1.4.1. Yönetim Kurulunun İşlevi İle İlgili Standartlar

SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden, Yönetim Kurulu İlkesinin alt ilkelerinden biri olan yönetim kurulunun işlevinde; yönetim kurulunun alacağı stratejik kararlarla, risk, büyüme ve getiri dengesini en uygun seviyede tutarak, şirketi idare ve temsil etmesinden; stratejik hedeflerin tanımlanmasından ve ihtiyaç duyulan insan ve finansal kaynakların belirlenmesinden, ayrıca mevzuata uygun işlemler yapılmasından bahsedilmektedir (SPK, 2011:14).

TMS/TFRS hükümleri incelendiğinde, yönetim kurulunun işlevine yönelik olarak Kavramsal Çerçeve: Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve ve TFRS–8: Faaliyet Bölümleri standardında açıklamalar bulunduğu belirlenmiştir.

Kavramsal Çerçevenin A9 sayılı maddesine göre; yönetim kurulları işletmeye ait finansal raporlardan yararlanmaktadır. Fakat yönetim zaten işletme içindeki bilgileri aldığı için karar verirken sadece genel amaçlı finansal tablolara göre karar alması gerekmez (KGK, 2012a:5).

TFRS–8 standardının 7. maddesine göre; belirli bir unvanı olan bir yönetici yerine, işletmenin faaliyetlere ilişkin “karar almaya yetkili mercii” terimi ile bir işlev belirtilmektedir. Bir işletmedeki bölümlere kaynak tahsisi ve performanslarının değerlendirilmesi bu işlevin parçası olmaktadır. Bir işletmede genellikle icra kurulu başkanı ya da işletmenin günlük işlerini yürütmekle sorumlu yönetici işletmenin faaliyetlere ilişkin karar almaya yetkili mercii olmakla birlikte, yürütmeden sorumlu yöneticiler veya diğer kişilerden oluşan bir grupta faaliyetlere ilişkin karar almaya yetkili mercii olabilmektedir (KGK, 2012h:2).

3.1.4.2. Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları İle İlgili Standartlar

SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Yönetim Kurulu İlkesinin alt ilkelerinden biri olan yönetim kurulunun faaliyet esaslarında; yönetim kurulunun faaliyetlerini şeffaf, hesap verebilir, adil ve sorumlu şekilde yürüteceği; yönetim

kurulu arasında görev dağılımı varsa bunun faaliyet raporlarında açıklanacağı; yönetim kurulunun pay sahipleri ve menfaat sahiplerini etkileyecek olan risklerin etkilerini en aza indirecek risk yönetimini yapabilmesi için iç kontrolü ve yönetim kurulu komite kararlarını dikkate alarak hareket etmesi gerektiğini belirtmektedir (SPK, 2011: 14).

TMS/TFRS hükümleri incelendiğinde, yönetim kurulunun faaliyet esaslarına yönelik olarak Kavramsal Çerçeve: Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve ve TFRS–8: Faaliyet Bölümleri standartlarında açıklamalar bulunduğu belirlenmiştir.

Kavramsal Çerçevenin A4 sayılı maddesine göre; işletmelerin finansal performansı ile ilgili bilgi, işletmeye ait ekonomik kaynaklarla ilgili bilgi sahibi olmasını sağlarken aynı zamanda yönetim sorumluluğunu da yansıtmaktadır. İşletmedeki sorumluluğun gerçekleşme oranı ile performansı, işletme ile ilgili tahmin yürütmeyi kolaylaştırır (KGK, 2012a:4).

TFRS–8: Faaliyet Bölümleri standardının 8, 9 ve 10 sayılı maddelerinde yönetim kurulunun faaliyet esasları ile ilgili hükümler yer almaktadır.

TFRS 8 standardının 8. maddesine göre; birçok işletme için, faaliyet bölümleri hasılat elde edebilen ve harcama yapabilen, işletme faaliyetlerinde bulunan ve hakkında ayrı finansal bilgilerin mevcut olduğu üç özellikle açıklanmaktadır. Buna rağmen, işletme faaliyetlerini farklı yollardan sunulan raporlarla da oluşturabilir. Birden fazla bölüme ilişkin bilgi setini kullanan faaliyetlerle ilgili yetkili mercii, faaliyet bölümlerini oluşturan tek bir bileşenler grubu ile her bir kısım için faaliyetlerinin niteliğini, sorumlu yöneticilerini ve yönetim kuruluna sunulan bilgi gibi faktörleri tanımlayabilmektedir (KGK, 2012h:2).

TFRS 8 standardının 9. maddesine göre; işletmelerde genellikle bir faaliyet bölümünde işletmenin faaliyetlere ilişkin karar almaya yetkili mercii ile düzenli temasları sürdüren ve yetkili merciiine karşı sorumlu olan bölüme ilişkin işletme faaliyetlerini, finansal sonuçları, tahminleri veya planları tartışmak üzere bir bölüm yöneticisi bulunmaktadır. ‘Bölüm yöneticisi’ terimi ile belirli bir unvanı olan bir

yönetici yerine, bir işlev belirtilmektedir. Birden fazla faaliyet bölümünün tek bir bölüm yöneticisi olabilmektedir. Aynı zamanda, bazı faaliyet bölümleri için işletmenin faaliyetlere ilişkin karar almaya yetkili mercii de bölüm yöneticisi olabilmektedir (KGK, 2012h:3).

TFRS 8 standardının 10. maddesine göre; bazı işletmelerde yöneticilerin sorumlu tutulduğu iki veya daha fazla çakışan kısım grubu olabilmektedir. Kuruluşun matriks şekli de denilebilen bu yapıda, bazı yöneticiler dünya çapında farklı ürün ve hizmetlerden sorumlu olurken, diğer yöneticiler belirli coğrafi bölgelerden sorumlu olmaktadır. Her iki kısım grubunun da faaliyet sonuçlarını işletmenin faaliyetlere ilişkin karar almaya yetkili mercii düzenli olarak gözden geçirmektedir. Ayrıca, finansal veriler her iki kısım içinde mevcut bulunmaktadır. Bu durumda işletme, temel ilkeye göre, hangi bileşenler grubunun faaliyet bölümlerini oluşturduğunu belirlemektedir (KGK, 2012h:3).

Standartların kurumsal yönetim ilkeleri ile ilgili hükümlerini açıklayabilmek için Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi'ne ait finansal tablolar ve kurumsal yönetim derecelendirme raporundan yararlanılacaktır.

3.2. Örnek Uygulama: Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi (TOFAŞ)

3.2.1. Araştırmanın Amacı

Önceki bölümlerde teorik olarak anlatılan kurumsal yönetim ve finansal raporlama standartları ile ilgili son bölümde TMS/TFRS'nın incelenmesi sonucu bazı hükümlerin SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'ni etkilediği öne sürülmüştür. Bursa'da faaliyetini sürdüren Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi (TOFAŞ)'ne ait mali tablolar ve kurumsal yönetim derecelendirme notu verileri kullanılarak, standartların ilkeler üzerindeki etkisi anlatılacaktır.

SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi gereği, işletmelerin yayınlaması gereken finansal tabloların hazırlanmasında Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları etkilidir. Araştırmanın amacı ise; finansal tabloların hazırlanmasında etkili olan Türkiye Muhasebe ve Finansal

Raporlama Standartları'nın, SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri üzerindeki etkisini ortaya koyabilmektir.

Çalışmanın hazırlanması sürecinde, kütüphanelerde kurumsal yönetim ile ilgili kısıtlı kaynak bulunduğu ve bu kaynakların çoğunun güncel bilgileri içermediği ayrıca kaynakların genelinin aynı bilgileri barındırdığı; finansal raporlama ile ilgili yapılan araştırmada ise genelinde sadece muhasebe uygulamalarına yönelik bilgilerin bulunduğu, işletmenin performansına ve başarısına yönelik etkisinin açıklanmadığı gözlemlenmiştir. Çalışmanın hazırlanması sürecinde karşılaşılan bir diğer güçlükte, XKURY Endeksi'ne kayıtlı firmalardan bazılarının, işletmeye ait mali tablo ve derecelendirme notunun çalışmada kullanımında isteksiz davranmalarıdır.

3.2.2. Araştırmanın Yöntemi

Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nın SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri üzerindeki etkisini ortaya koyabilmek için, standartların ilkelerle ilişkili hükümleri belirlenmiştir. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili hüküm içeren standartların etkisini gösterebilmek için örnek olay yöntemi kullanılmıştır.

Standartların ilkeler üzerindeki etkisini gösterebilmek için, Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi'nin 2009, 2010, 2011 yıllarına ait mali tabloları ve kurumsal yönetim derecelendirme raporları kullanılmıştır.

3.2.3. Araştırmanın Sonucu

Çalışmanın bu bölümünde, TOFAŞ'nin 2009, 2010 ve 2011 yıllarına ait mali tablo ve Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporlarının incelemesine ve yorumlara yer verilecektir.

3.2.3.1. Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi (TOFAŞ) Hakkında Genel Bilgiler

TOFAŞ, 1968 yılında Türk-İtalyan işbirliği ile kurulmuştur. Şirketin faaliyet konusu ise "Fiat" lisansı altında binek oto ve hafif ticari araç üretimi, ithalatı ve satışlarıdır. Koç Holding A.Ş. bünyesinde yer alan TOFAŞ aynı zamanda yedek parça üretimi de yapmaktadır. İMKB'na 1991 yılında kote olan şirket, aynı zamanda

SPK'na da kayıtlıdır. Şirket SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri gereği her yılın belli dönemlerinde şirket internet sitesinde ve KAP'nda faaliyet raporları ve finansal tabloları başta olmak üzere menfaat sahiplerini ilgilendiren bilgileri sunmaktadır. Ayrıca şirketin yayımlayacağı bilgiler Türkiye Finansal Raporlama Standartları gereği olarak; kaliteli, kolay anlaşılabilir, karşılaştırılabilir nitelikte ve düşük maliyette olmaktadır.

TOFAŞ, yayınlamış olduğu finansal raporlarda yer alan dipnotlarda kullanmış olduğu finansal raporlama standartları ile ilgili bilgi vermektedir. Şirket önceleri Avrupa Birliği tarafından kabul edilen UMS ve UFRS'ni kullanmakta iken, SPK'nun yayınlamış olduğu Seri:XI, No:29 sayılı tebliğ gereği 2008 yılı itibariyle UMSK'nun yayınlamış olduğu standartlara aykırı olmayan, TMSK tarafından hazırlanan, TMS ve TFRS'ni esas almaktadır.

3.2.3.2. TOFAŞ'ne Ait 31 Aralık 2009 Tarihli Konsolide Finansal Tablolar ile 2009 Yılı Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu'nun Etkileşimi

Mali Tabloların oluşumuna etken olan TMS/TFRS'nin, SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri üzerindeki etkisini gösterebilmek amacıyla önceki kısımda yapılan, standartların ilkelerle ilgili hükümlerine dair açıklamaları desteklemek için dipnotlardan ve Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu'ndan yararlanılacaktır.

Önceki kısımlarda, TMS/TFRS'nda yapılan inceleme sonucunda bazı hükümlerin SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'ni ilgilendirdiği belirtilmiştir. TMS-1: Finansal Tabloların Sunuluşu ve TFRS-10: Konsolide Finansal Tablolar standardı Dipnot 2'de belirtilen "oy hakları" ile ilgili hüküm içermektedir. TMS-1 standardının 79. maddesine göre, bağlı ortaklıklarına ait azınlık payları işlemini yaparken finansal durum tablosunda, özkaynak değişim tablosunda ya da dipnotlarda bilgi vermelidir. TFRS-10 standardının B35. maddesinde ise, oy haklarının yarısından fazlasına sahip olan pay sahibinin, işletmenin faaliyetlerinin yönetilmesinde ve yönetim kurulu üyelerinin atanmasında söz sahibi olduğunu ve kontrolü elinde bulundurduğunu açıklamıştır.

Dipnot 2’de “oy hakları” ile ilgili verilen bilgilere göre; finansal raporlama standartları gereği, ana ortaklığın doğrudan ya da dolaylı olarak bir ortaklıktaki oy haklarının yarıdan fazlasına sahip olması, ayrıca finansal ve faaliyet politikalarında yönetme yetkisinin bulunması ana ortaklığın kontrol gücü olduğunu göstermektedir. TOFAŞ’ın bağlı ortaklıklarında yer alan azınlık payları konsolide mali tablolar için önemli görülmediğinden burada muhasebeleştirilmemiş ancak konsolide mali tablolar ile bağlı ortaklıklara ait mali tablolar aynı tarihte hazırlanmıştır. TOFAŞ’ın bağlı ortaklıkları ile ilgili yapmış olduğu açıklama Tablo 3.6’te verilmiştir.

Tablo 3.6: TOFAŞ’ın 2009 Yılı Mali Tablolarında Bağlı Ortaklıklar ile İlgili Yapılan Açıklama

Şirket ismi	Faaliyet alanı	Şirketin ortaklık payı	
		31 Aralık 2009	31 Aralık 2008
Koç Fiat Kredi Tüketici Finansmanı A.Ş. (KFK)	Tüketici finansmanı	%99,9	%99,9
Mekatro Araştırma Geliştirme A.Ş. (Mekatro)	Araştırma geliştirme	%97,0	%97,0
Platform Araştırma Geliştirme Tasarım ve Tic. A.Ş. (Platform)	Araştırma geliştirme	%99,0	%99,0
Fer Mas Oto Ticaret A.Ş.	Otomobil ve yedek parça ticareti	%99,4	%99,4

Kaynak: TOFAŞ (2009); “Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi 31 Aralık 2009 Tarihi İtibariyle Konsolide Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Raporu,” s. 9.

Tablo 3.6’da verilen bilgilere göre şirket, %97 bağlı ortaklığı olan Mekatro’nun %3’lük azınlık hissesi ve %99 bağlı ortaklığı olan Platform’un %1’lik azınlık hissesi sebebiyle bağlı ortaklıklarla ilgili kısmi konsolide mali tablolar içinde muhasebeleştirmeyip Dipnot 2’de bilgi vermiştir.

Şirketin “Finansal Tabloların Sunumuna İlişkin Esaslar” başlığı ile Dipnot-2’de sunduğu ilgili dönem için geçerli mali tabloda uygulanan yeni standartlar, değişiklikler ve yorumlar şöyledir:

– TFRS–1: Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması (değişiklik); TFRS–2: Hisse Bazlı Ödemeler (değişiklik); TMS–32: Finansal Araçlar: Sunum (değişiklik); TFRS Yorum–13: Müşteri Sadakat Programı; TFRS Yorum–15: Gayrimenkul İnşaat Anlaşmaları; TFRS Yorum–16: Yurtdışındaki İşletmede Bulunan Net Yatırımın Finansal Riskten Korunması; TFRS Yorum–18: Müşterilerden Varlık Transferi standardının getirdiği yeniliklerin şirketin mali tabloları üzerinde önemli bir etkisi bulunmamaktadır.

– TFRS–7: Finansal Araçlar: Açıklamalar standardında, dipnotlarda meydana gelen değişiklikler ile şirket artık gerçeğe uygun değer ölçümü ve finansal araçlardan kaynaklanan risklerin niteliğini ve düzeyini dipnotlarda açıklamaya başlamıştır.

– TFRS–8: Faaliyet Bölümleri standardına göre şirketin faaliyet bölümlendirmesi yapması gerekmektedir. Ancak şirketin ana faaliyet konusu tek olduğu ve faaliyetleri Türkiye’de yürütüldüğü için bölümsel raporlama yapma gereği duymamaktadır.

– Şirket TMS–1: Finansal Tabloların Sunuluşu standardında yapılan değişiklik sonucu gelir tablosunu ve kapsamlı gelir tablosunu ayrı iki tablo şeklinde sunmaya başlamıştır.

– TMS–23: Borçlanma Maliyetleri standardında meydana gelen değişiklik ile şirket, özelliği varlıkların elde edilmesi ve üretilmesi ile direkt ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetlerini aktifleştirmektedir.

Şirket’in “Çalışanlara Sağlanan Faydalar” ile ilgili yaptıkları incelendiğinde (Dipnot–2 ve Dipnot–24’te); emeklilik, kötü davranış, istifa sebepleri dışında en az bir yıl hizmet vermiş olan çalışanın işine son verirken belirli miktarda kıdem tazminatı ödemektedir. Şirket TMS–19: Çalışanlara Sağlanan Faydalar standardı uyarınca kıdem tazminatı karşılığını hesaplamış ve bu tutarı devlet tahvilleri kazanç oranı ile iskonto etmiştir. Hesaplanan tüm kazanç ve kayıplar gelir tablosuna yansıtılmıştır. 31 Aralık 2009 itibarıyla ödenecek tazminat her hizmet yılı için bir maaş tutarındadır; yani, 2.365 TL’dir. 2009 yılına ait mali tablolarda kıdem tazminatı ile ilgili verilen bilgiler Tablo 3.7’de verilmiştir.

Tablo 3.7: TOFAŞ'ın 2009 Yılı Mali Tablolarında Kıdem Tazminatı ile İlgili Yapılan Açıklama

	31 Aralık 2009	31 Aralık 2008
Net iskonto oranı	%5,92	%6,26
Emeklilik olasılığının tahmini için devir hızı oranı (%)	%99	%99
31 Aralık 2009 ve 2008 tarihleri itibarıyla sona eren yıllar içerisindeki kıdem tazminatı karşılığı hesabının hareketi aşağıda sunulmuştur:		
	31 Aralık 2009	31 Aralık 2008
1 Ocak	70.221	64.952
Faiz gideri	7.724	7.794
Dönem içinde ödenen	(15.962)	(7.964)
Cari dönem karşılığı (aktüer gelirleri/giderleri dahil)	7.130	5.439
31 Aralık	69.113	70.221

Kaynak: TOFAŞ (2009); “Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi Tarihi İtibarıyla Konsolide Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Raporu,” s. 40.

Tablo 3.7’de verilen kıdem tazminatı ile ilgili açıklamalar, dipnotlarda ve mali tablolarında yer almaktadır (Bkz.: Ek 4).

TMS–33: Hisse Başına Kazanç ve TMS–34: Ara Dönem Finansal Raporlama standartlarının hükümlerine göre “Hisse Başına Kazanç” ile ilgili açıklamalar yapılmaktadır. TMS–33 standardı gereği hisse başına kazanç hesaplanırken kâr tutarı, hisse senedi ağırlıklı ortalama adedine bölünür. TMS–34 standardına göre, bireysel ve kapsamlı gelir tablosunda olmak üzere ayrı ayrı iki tabloda adi hisse başına kâr ve hisse başına sulandırılmış kâr tutarları açıklanmaktadır.

Hisse başına kazanç Dipnot–2 ve Dipnot–36’da düzenlenmektedir. “Hisse Başına Kazanç”; net kârın, raporlama dönemi boyunca toplam hisse senetlerinin ağırlıklı ortalama adedine bölünmesi sonucu bulunmaktadır.

$$\text{Hisse Başına Kazanç} = \frac{\text{Net Kâr}}{\text{Hisse Senedi Ağırlıklı Ortalama Adedi}}$$

2009 yılında ağırlıklı ortalama hisse adedi 50.000.000.000 ve 31 Aralık 2009 itibarıyla hisse başına kazanç 0,72 Kuruş’tur. Hisse senedi kazancı hesaplanırken kullanılan ağırlıklı ortalama hisse sayısı, geçmiş yıllardaki hisse senedi dağıtımlarının etkileri de dikkate alınarak hesaplanmaktadır. Hisse başına kazanç tutarı 2009 yılına ait konsolide gelir tablosunda verilmiştir (Bkz.: Ek 4).

“İlişkili Taraf Açıklamaları” ile ilgili TMS-34: Ara Dönem Finansal Raporlama standardının 15, 15A ve 15B sayılı maddelerinde belirtilen hükümlere göre, dipnotlarda, ilişkili taraflarla gerçekleştirilen işlemler açıklanmalıdır. “İlişkili Taraf Açıklamaları” incelendiğinde (Dipnot-2 ve Dipnot-37) aşağıdaki durumlardan biri geçerli ise işletme, taraf şirket ile ilişkilidir. Söz konusu durumlar şöyledir:

- Taraf işletmeyi bir ya da birden fazla aracı yoluyla, doğrudan ya da dolaylı olarak; işletmeyi kontrol etmesi, işletme tarafından kontrol edilmesi ya da ortak kontrol altında bulunması, TOFAŞ üzerinde önemli etkiye sahip olabileceği payının bulunması ya da ortak kontrole sahip olması,
- TOFAŞ’ın iştiraki olması,
- TOFAŞ ya da ana ortaklığın kilit yönetici personelinin bir üyesi olması,
- Önceki maddelerde bahsi geçen kişilerin bir aile yakını olması,
- Tarafın işletme ya da işletmenin ilişkili taraf olduğu bir işletme ile ilgili çalışanlarına işten ayrılma sonrası fayda planı bulunması hallerinden biri varsa ilişkili durum söz konusudur.

TOFAŞ’ın 2009 yılı mali tablolarının 37 sayılı dipnotunda ilişkili taraflarla ilgili Tablo 3.8’te sunulan tabloyu vermiştir. Tablodaki veriler, Ek-4’te verilen konsolide bilançoya yansıtılmıştır.

Tablo 3.8: TOFAŞ'nin 2009 Yılı Mali Tablolarında İlişkili Taraflar ile İlgili Yapılan Açıklama

İlişkili taraflarla bakiyeler		
İlişkili kuruluşlardan ticari alacaklar	31 Aralık 2009	31 Aralık 2008
Fiat	516.746	434.007
Otokoç A.Ş. (Otokoç – Koç Holding A.Ş. iştiraki)	22.327	29.381
Diğer	876	211
Toplam	539.949	463.599
İlişkili kuruluşlara ticari borçlar	31 Aralık 2009	31 Aralık 2008
Fiat	527.581	364.120
Mako Elektrik Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Mako – Fiat'ın ilişkili kuruluşu)	24.090	9.926
Comau S.p.A. – Fiat'ın ilişkili kuruluşu	1.967	991
Diğer	25.993	20.922
Toplam	579.631	395.959
İlişkili kuruluşlara verilen avanslar	31 Aralık 2009	31 Aralık 2008
Mako	-	4.613
Toplam	-	4.613
	31 Aralık 2009	31 Aralık 2008
Satışlar		
Fiat	2.011.101	2.327.139
Otokoç	544.791	328.440
Diğer	1.528	2.311
Toplam	2.557.420	2.657.890
Yurtiçi alımlar		
Mako	105.386	95.987
Zer Merkezi Hizmetler ve Ticaret A.Ş. (*)	35.080	40.700
Entek (*)	11.139	28.173
Ram Sigorta Aracılık A.Ş. (*)	5.920	5.550
Otokoç	3.313	-
Palmira Turizm Ticaret A.Ş. (*)	13	5.058
Arçelik A.Ş. (*)	1	5.726
Diğer	44.934	22.027
Toplam	205.786	203.221

(*) Koç Holding A.Ş. iştiraki.

Kaynak: TOFAŞ (2009); "Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi 31 Aralık 2009 Tarihi İtibariyle Konsolide Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Raporu," s. 51.

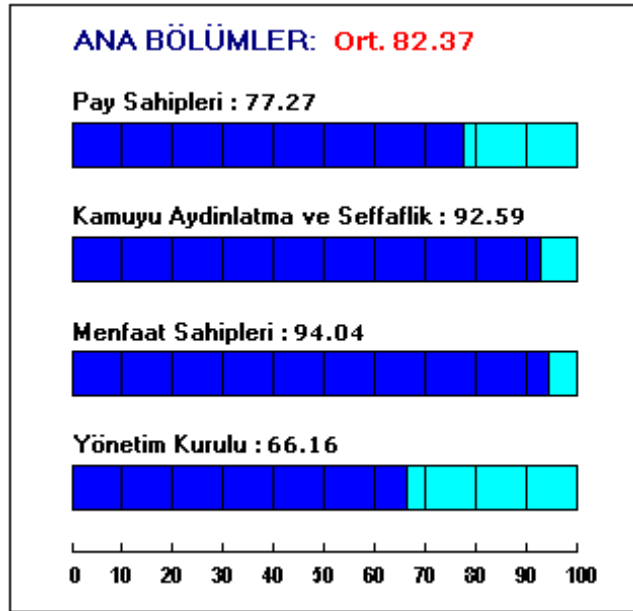
İlişkili kuruluşlardan alınan faiz 31 Aralık 2009 itibariyle 20.021 TL'dir. TOFAŞ'nin 2009 yılında 23 üst düzey yöneticiye sağlamış olduğu ücret ve diğer faydalar ise 13.691 TL'dir.

TMS/TFRS'nda yapılan inceleme sonucu SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili bazı maddelerin hüküm içerdiği önceki kısımda belirtilmiştir. TOFAŞ'nin 31 Aralık 2009 tarihli mali tablolarının dipnotlarında yapılan açıklamalarda, SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'ni ilgilendiren standart hükümlerine yönelik açıklamalar bulunduğu ortaya koyulmuştur. Mali tabloların kurumsal yönetim ilkeleri üzerindeki

etkisinin değerlendirmesi Kurumsal yönetim derecelendirme raporunda yapılmaktadır. Kurumsal yönetim derecelendirme raporu sayesinde, TOFAŞ'nin ilkeleri uygulamadaki yeterlilikleri ve eksiklikleri görülebilecektir.

TOFAŞ 2009 yılı kurumsal yönetim derecelendirme raporuna göre pay sahipleri, menfaat sahipleri, yönetim kurulu ile kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ilkelerinin almış olduğu notlar Şekil 3.1'de verilmiştir.

Şekil 3.1: TOFAŞ'nin 2009 yılı Kurumsal Yönetim Derecelendirme Notu

Kaynak: SAHA (2009); "TOFAŞ Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu," s. 3.

Pay Sahipleri İlkesi ile ilgili derecelendirme raporunda verilen not 77,27'dir. SAHA Derecelendirme A.Ş. puanlamasına göre; pay sahipleriyle ilişkiler biriminin bulunması, mevzuata uygun genel kurul toplantıları, genel kurul toplantısı öncesi çalışmalar ve duyurular, kâr dağıtım politikası, pay sahiplerine yapılan işlemlerde 'adillik' ilkesinin uygulanması, oy haklarının kullanımının kolaylaştırılması ve oy hakkında üst sınırın olmaması "Pay Sahipleri İlkesi" puanlamasında pozitif etki yapmaktadır. Şirketin ana sözleşmesinde yer alan 20. Madde ve TMS-1: Finansal Tabloların Sunuluşu standardı gereği azınlık hakları; ana sözleşmenin 19. Maddesi gereği birikimli oy yöntemi uygulanmamaktadır. Ayrıca pay sahiplerinin özel denetçi

ataması talep edememesi ve yönetim kuruluna gösterilecek adaylarda imtiyaz bulunması pay sahipleri ile ilgili düzenlenmesi gereken hususlardır.

TOFAŞ'nin Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık notu ise 92,59'dur. İnternet sitesi aktif olarak kamuyu aydınlatma amacı ile kullanılması, faaliyet raporunun kapsamlı olması ve ek bilgiler vermesi, kâr dağıtım politikasının faaliyet raporunda açıklanmış olması, içeriden öğrenebileceklerin listesinin sunulması, önemli olay ve gelişmelerin mevzuata uygun olarak kamuya açıklanması derecelendirme notu üzerinde pozitif etki yapmaktadır. Çalışanlar ve yöneticilere yapılan ödemelerin tablo halinde sunulmuyor olması ise düzenlenmesi gereken hususlardır.

Şirketin Menfaat Sahipleri İlkesi notu 94,04'tür. Şirketin puanının bu denli yüksek olmasının nedeni; etkin bir insan kaynakları politikasının olması, faal bir sendikanın bulunması, sosyal sorumluluk ve çevre konusunda üst düzeyde faaliyette bulunmasıdır. Menfaat sahiplerinin şirket yönetimine katılımıyla ilgili bir düzenleme olmamasına rağmen yapılan çalışmalar tatmin edici boyuttadır. Buna karşılık şirketin çalışanların yönetim kurulunda temsil edilmesiyle ilgili bir düzenleme yapması gerekmektedir.

TOFAŞ'ne ait Yönetim Kurulu İlkesi notu 66,16'dır. Diğer notlara bakıldığında, aralarında oldukça ciddi bir fark bulunmaktadır. Derecelendirme notunu pozitif etkileyenler; misyon, vizyon ve stratejik hedeflerin belirlenmiş olması, yönetim kurulunun etkin ve nitelikli üyelerden oluşması, CEO dışında icracı üyenin bulunmaması, yönetim kurulu başkanı ile CEO'nun aynı kişi olmaması ile denetim ve kurumsal yönetim komitelerinin bulunması olarak sıralanmaktadır. Bağımsız üyelerin ve birikimli oy sisteminin olmaması, ana sözleşmede pay ve menfaat sahiplerinin yönetim kuruluna toplantı daveti yapma yetkisinin olmaması, yöneticilerin ihmali halinde oluşacak zarara karşın sigorta bulunmaması üzerinde çalışılması gereken önemli başlıklardır.

TOFAŞ'nin mali tablolarında; oy hakları, finansal tabloların durumuna ilişkin esaslar, çalışanlara sağlanan faydalar, hisse başına kazanç, ilişkili taraf açıklamaları başlıkları ile açıklanan bilgilendirmeler kurumsal yönetim ilkelerini etkilemektedir.

Önceki kısımlarda yer alan Tablo 3.1’de gösterilen ilişki, Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesinde daha yoğundur. Bunun sebebi, mali tabloların kamuyu aydınlatma amaçlı ve zamanında yayınlanıyor olmasıdır. Finansal tabloların durumuna ilişkin esaslar ve ilişkili taraf açıklamaları Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi ile ilgilidir. Aynı zamanda karar alıcı olan, menfaat sahiplerini ve pay sahiplerini etkilemektedir. Oy hakları ve hisse başına kazanç pay sahipleri ve menfaat sahiplerini ilgilendirirken, çalışanlara sağlanan faydalar menfaat sahipleri ile ilgilidir. Şirketin uygulamış olduğu standartlar neticesinde daha açıklayıcı özellik kazanan mali tablolar, kurumsal yönetim derecelendirme notlarını da ilgilendirmektedir. Şirketin pay sahipleri notları ile ilgili SAHA Derecelendirme A.Ş.’nin yorumunda azınlık hakları ile ilgili bilgi vermediği buna engel olanısa ana sözleşmedeki madde olduğu belirtilmiştir. Şirketin bu hususu düzeltmiş olması yani mali tablolarında standartlar gereği azınlık hakları ile ilgili bilgi vermesi derecelendirme notunu etkileyecektir. Şirket üzerinde olumlu etki yapan husus ise oy haklarının kullanımı ile ilgili yapılan düzenlemelerdir. Kamuyu aydınlatma ve şeffaflık hususunda puanlandırmada olumsuz etki yapan bir diğer hususta yönetim kurulu üyeleri ile ilgili ücretlendirme bilgisinin bir tablo ile verilmemesidir. Ancak konu ile ilgili düzenlemeye standartlar içerisinde rastlanılmamıştır. Bu sebeple şirket eğer bir tablo hazırlayacaksa bunu standartlar çerçevesinde değil, kendi bilgilendirmesi ile yapacaktır.

3.2.3.3. TOFAŞ’ne Ait 31 Aralık 2010 Tarihli Konsolide Finansal Tablolar ile 2010 Yılı Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu’nun Etkileşimi

Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları’nın, Sermaye Piyasası Kurulu’nun yayımlamış olduğu Kurumsal Yönetim İlkeleri üzerindeki etkisini gösterebilmek için bu kısımda, TOFAŞ’ın 2010 yılına ait mali tabloların dipnotları ve Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu’nun sunduğu bilgiler kullanılacaktır.

“*Oy hakları*” ile ilgili yapılan açıklamalara yönelik, TMS–1: Finansal Tabloların Sunuluşu ve TFRS–10: Konsolide Finansal Tablolar standartları hükümler içermektedir. Söz konusu hükümler, “Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları’nın Kurumsal Yönetim İlkeleri’ne İlişkin Hükümleri” kısmında ve TOFAŞ’ın 2009 yılı değerlendirmesinde verilmiştir.

“Oy hakları”na ilişkin düzenleme Dipnot-2’de yapılmıştır. Buna göre; ana ortaklığın doğrudan veya dolaylı olarak bir ortaklıktaki oy haklarının yarından fazlasını kontrol etmesi ve işletmenin finansal ve faaliyet politikalarını idare etme yetkisine sahip olması durumunda, kontrolün var olduğu kabul edilir. TOFAŞ'nin bağlı ortaklıklarında bulunan azınlık hisseleri, konsolide mali tablolar açısından önem arz etmemesinden dolayı, ana ortaklık dışı payların (azınlık payları) içerisinde muhasebeleştirilmemiştir. Şirket'in ve konsolidasyona tabi olan bağlı ortaklıklarının mali tabloları aynı tarih itibarıyla yayımlanmıştır. TOFAŞ'nin 2010 yılında, bağlı ortaklıkları ile ilgili yapmış olduğu açıklama Tablo 3.9’da verilmiştir.

Tablo 3.9: TOFAŞ'nin 2010 Yılı Mali Tablolarında Bağlı Ortaklıklar ile İlgili Yapılan Açıklama

Şirket ismi	Faaliyet alanı	Şirketin ortaklık payı	
		31 Aralık 2010	31 Aralık 2009
Koç Fiat Kredi Tüketici Finansmanı A.Ş. “KFK”	Tüketici finansmanı	%99,9	%99,9
Mekatro Araştırma Geliştirme A.Ş. “Mekatro”	Araştırma geliştirme	-	%97,0
Platform Araştırma Geliştirme Tasarım ve Tic. A.Ş. “Platform”	Araştırma geliştirme	%99,0	%99,0
Fer Mas Oto Ticaret A.Ş.	Otomobil ve Yedek Parça Ticareti	%99,4	%99,4

Kaynak: TOFAŞ (2010); “Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi 1 Ocak–31 Aralık 2010 Hesap Dönemine Ait Konsolide Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Raporu,” s. 7.

Tablo 3.9’da verilen bilgilerde de görüleceği gibi bağlı ortaklıklardan olan Mekatro’nun faaliyetlerine genel kurul kararı ile son verilmiştir.

Dipnot-2’de “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’ndaki Değişiklikler” başlığı ile şirketin uyguladığı standartlar hakkında bilgi verilmektedir. TFRS-3: İşletme Birleşmeleri; TMS-27: Bireysel Finansal Tablolar; TFRS Yorum-17: Nakit Dışı Varlıkların Ortaklara Dağıtımı; TFRS Yorum-16: Yurtdışındaki İşletmede Bulunan Net Yatırımın Finansal Riskten Korunması; TFRS Yorum-18: Müşterilerden Varlık Transferi; TMS-38: Maddi Olmayan Duran Varlıklar; TMS-1: Finansal Tabloların Sunuluşu; TMS-36: Varlıklarda Değer Düşüklüğü; TFRS-2: Hisse Bazlı Ödemeler; TFRS-5: Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler standartlarında yapılmış olan değişikliklerin şirketin mali tabloları üzerinde önemli bir etkisinin bulunmadığı bildirilmiştir.

“Çalışanlara Sağlanan Faydalar” incelendiğinde, iş kanunu gereği kıdem tazminatı ile ilgili yükümlülük, mali tablolarda (Dipnot-2 ve Dipnot-15) TMS-19: Çalışanlara Sağlanan Faydalar standardına göre açıklanmıştır. Buna göre şirket emeklilik hakkı, istifa ve kötü davranış sebepleri dışında işten ayrılanlara (bir yıl hizmet süresi olanlar) tazminat ödemektedir. Bu tazminatın hesaplanması ise devlet tahvilleri kazanç oranı ile yapılan iskonto ile bulunmaktadır. 31 Aralık 2010 itibariyle bir aylık maaş tutarı 2.517 TL’dir. 2010 yılına ait mali tabloların dipnotlarında kıdem tazminatı ile ilgili verilen bilgi Tablo 3.10’da verilmiştir.

Tablo 3.10: TOFAŞ’ın 2010 Yılı Mali Tablolarında Kıdem Tazminatı ile İlgili Yapılan Açıklama

	31 Aralık 2010	31 Aralık 2009
Net iskonto oranı	%4,66	%5,92
Emeklilik olasılığının tahmini için devir hızı oranı (%)	%99	%99
	31 Aralık 2010	31 Aralık 2009
1 Ocak	69.113	70.221
Faiz gideri	6.916	7.724
Dönem içinde ödenen	(4.403)	(15.962)
Cari dönem karşılığı (aktüer gelirleri/giderleri dahil)	8.306	7.130
31 Aralık	79.932	69.113

Kaynak: TOFAŞ (2010); “Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi 1 Ocak-31 Aralık 2010 Hesap Dönemine Ait Konsolide Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Raporu,” s. 32.

Tablo 3.10’da verilen bilgiler TOFAŞ’ın 2010 yılına ait konsolide bilanço ve nakit akım tablosunda yer almaktadır (Bkz.: Ek 5).

2009 yılına ait değerlendirmede de belirtildiği üzere, “Hisse Başına Kazanç” hesaplamaları, TMS-33: Hisse Başına Kazanç ve TMS-34: Ara Dönem Finansal Raporlama standartlarının hükümlerine göre yapılmaktadır.

“Hisse Başına Kazanç” ile ilgili Dipnot-2’de net kârın, toplam hisse senetlerinin ağırlıklı ortalamasına bölünmesi sonucu bulunduğu belirtilmiştir. “Hisse başına ödenen temettü” tutarları ile ilgili (Dipnot-17) şirketin tümü ödenmiş, nominal değeri 0,01 TL olan ve 50 milyar hisseden oluşan sermayesi bulunduğu ve

hisselerin hiçbirinin imtiyazlı hisse senedi olmadığı bilgisine ulaşılmaktadır. Şirketin net kârı 252.588 TL'dir ve kâr dağıtımına konu edilebilecek diğer kaynakların toplamı 1.672 TL'dir. Şirket 2010 yılı kâr dağıtım kararını raporlama tarihinde almamış durumdadır. Dipnot-24'teki bilgilere göre şirketin ağırlıklı ortalama 50 milyar adet hisse senedi bulunmaktadır ve 31 Aralık 2010 tarihinde hisse başına kazanç 0,77 Kuruş'tur. TOFAŞ'nin 2010 yılına ait hisse başına kazanç tutarı konsolide gelir tablosunda verilmiştir (Bkz.: Ek 5).

TMS-34: Ara Dönem Finansal Raporlama standardının 15, 15A, 15B maddelerinde yer alan hükümlere göre ilişkili taraflarla ilgili açıklamalar dipnotlarda verilecektir. Mali tablolar incelendiğinde "*İlişkili Taraf Açıklamaları*" ile ilgili (Dipnot-2) aşağıdaki durumlardan biri geçerli ise taraf şirket ile ilişkilidir. Söz konusu durumlar şöyledir:

- Taraf işletmeyi bir ya da birden fazla aracı yoluyla, doğrudan ya da dolaylı olarak; işletmeyi kontrol etmesi, işletme tarafından kontrol edilmesi ya da ortak kontrol altında bulunması, TOFAŞ üzerinde önemli etkiye sahip olabileceği payının bulunması ya da ortak kontrole sahip olması,
- TOFAŞ'nin iştiraki olması,
- TOFAŞ ya da ana ortaklığın kilit yönetici personelinin bir üyesi olması,
- Önceki maddelerde bahsi geçen kişilerin bir aile yakını olması,
- Tarafın işletme ya da işletmenin ilişkili taraf olduğu bir işletme ile ilgili çalışanlarına işten ayrılma sonrası fayda planı bulunması hallerinden biri varsa ilişkili durum söz konusudur.

TOFAŞ'nin 2010 yılı mali tablolarınının 25 sayılı dipnotunda, ilişkili taraflarla ilgili Tablo 3.11'de sunulan tabloyu vermiştir. Tablodaki veriler, Ek-5'te verilen konsolide bilanço'ya yansıtılmıştır.

Tablo 3.11: TOFAŞ'nin 2010 Yılı Mali Tablolarında İlişkili Taraflar ile İlgili Yapılan Açıklama

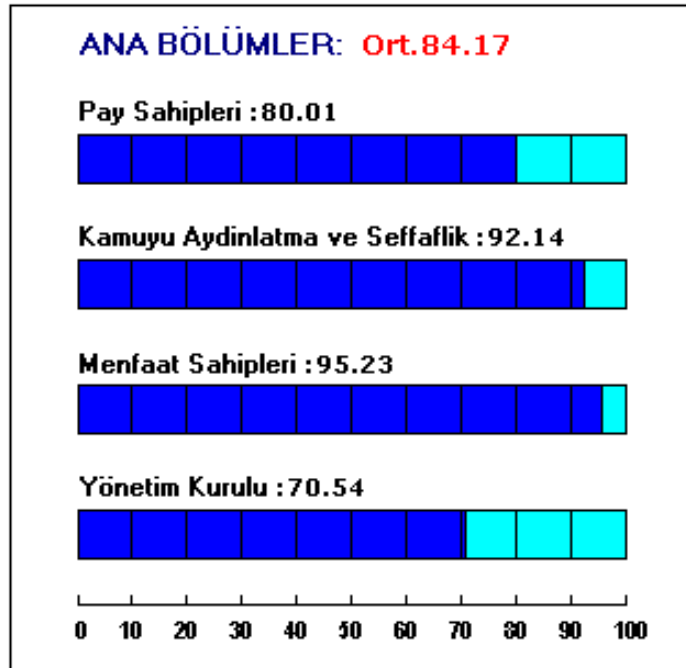
İlişkili taraflarla bakiyeler		
İlişkili kuruluşlardan ticari alacaklar	31 Aralık 2010	31 Aralık 2009
Fiat	468.775	516.746
Otokoç A.Ş. (Otokoç - Koç Holding A.Ş. iştiraki)	60.180	22.327
Diğer	493	876
Toplam	529.448	539.949
İlişkili kuruluşlara ticari borçlar	31 Aralık 2010	31 Aralık 2009
Fiat	726.447	527.581
Mako Elektrik Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Mako - Fiat'ın ilişkili kuruluşu)	21.718	24.090
Comau S.p.A. - Fiat'ın ilişkili kuruluşu	64	1.967
Diğer	24.735	25.993
Toplam	772.964	579.631
İlişkili kuruluşlara verilen avanslar	31 Aralık 2010	31 Aralık 2009
Mako	343	-
Toplam	343	-
Satışlar	31 Aralık 2010	31 Aralık 2009
Fiat	2.501.319	2.011.101
Otokoç	714.272	544.791
Diğer	842	1.528
Toplam	3.216.433	2.557.420
Yurtiçi alımlar	31 Aralık 2010	31 Aralık 2009
Mako	111.189	105.386
Zer Merkezi Hizmetler ve Ticaret A.Ş. (*)	76.380	35.080
Otokoç	10.680	3.313
Ram Sigorta Aracılık A.Ş. (*)	6.285	5.920
Entek (*)	3.298	11.139
Palmira Turizm Ticaret A.Ş. (*)	36	13
Arçelik A.Ş. (*)	2	1
Diğer	63.623	44.934
Toplam	271.493	205.786

Kaynak: TOFAŞ (2010); "Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi 1 Ocak-31 Aralık 2010 Hesap Dönemine Ait Konsolide Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Raporu," s. 42.

İlişkili Taraf açıklamaları ile ilgili olarak (Dipnot-25'te); ilişkili kuruluşlardan 31 Aralık 2010 itibariyle 13.199 TL faiz alındığı ayrıca üst düzey yöneticilere (23 kişi) sağlanan faydaların toplam tutarının 12.291 TL olduğu görülmektedir.

Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nın SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri üzerindeki etkisini değerlendirebilmek amacıyla incelenen mali tablolarda, kurumsal yönetimi etkileyebilecek açıklamalar olduğu görülmüştür. Kamunun aydınlatılması için kullanılan mali tabloların, kurumsal yönetim üzerindeki etkisini değerlendirebilmek için Şekil 3.2'de verilen, 2010 yılına ait TOFAŞ'nin Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu'nda yer alan ilkelerin notları incelenecektir.

Şekil 3.2: TOFAŞ'nin 2010 yılı Kurumsal Yönetim Derecelendirme Notu

Kaynak: SAHA (2010); "TOFAŞ Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu," s. 3.

Kurumsal yönetim derecelendirme notu 2009 yılı notuna göre artış göstermiştir. Bu artışın sebepleri ise;

– Ürün ve hizmet satışında müşteri memnuniyetini sağlayıcı tedbirler alınmış ve bu amaçla Müşteri Yönetimi Müdürlüğü'nün kurulmuş olması,

- Kurumsal Yönetim Komitesinin; Yönetim Kuruluna uygun adayların saptanması, değerlendirilmesi ve atanması hususlarında şeffaf bir sistemin oluşturulması ve bu hususta politika ve stratejiler belirlenmesi konularında önerilerde bulunması,
- Kurumsal Yönetim Komitesi'nin yönetim kurulu üyelerinin atanmasıyla ilgili çalışmalar yapması,
- Şirketin ve üçüncü kişilerin zararlarının karşılanması için mesleki sorumluluk sigortalarının yaptırılması,
- Bağımsız Denetim Kuruluşu'nun seçiminden önce Denetim Komitesi'nin Bağımsız Denetim Kuruluşu ile ilgili görüş bildirmesi şeklinde sıralanmaktadır.

Şirket hakkında bilgi veren mali tablolarda; oy hakları, uluslararası finansal raporlama standartlarındaki değişiklikler, çalışanlara sağlanan faydalar, hisse başına kazanç ve ilişkili taraf açıklamalarına yer verilmiştir. Kurumsal yönetim derecelendirmesinde, notlarda önceki yıla göre bir artış görülmüştür; bunun sebeplerinden biri ise önceki yıl eksiklik olarak belirtilen yönetime katılma hakkının düzenlenme aşamasının başlamış olmasıdır. 2010 yılında kurumsal yönetim derecelendirme notlarındaki artışın sebebi, 2009 yılı derecelendirme raporunda Yönetim Kurulu İlkesi ile ilgili belirtilen eksikliklerin tamamlanması için yapılan çalışmalardır. Standartlar içerisinde de bahsi geçen birikimli oy sistemi ile yönetime katılma, şirket ana sözleşmesindeki maddeler sebebiyle gerçekleşmemektedir. Şirketin bu alanda yapacağı düzenleme standartları tam olarak uygulamasını sağlarken derecelendirme notunu da olumlu yönde etkileyecektir.

3.2.3.4. TOFAŞ'ne Ait 31 Aralık 2011 Tarihli Konsolide Finansal Tablolar ile 2011 Yılı Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu'nun Etkileşimi

TMS ve TFRS'nin SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri üzerindeki etkisini ortaya koyabilmek için, son olarak TOFAŞ'ne ait 2011 yılı mali tabloları ve Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu incelenecektir.

Önceki yıllarda “Oy hakları” başlığı altında Dipnot-2’de verilen bağlı ortaklıklarla ilgili bilgiler 2011 yılında şirketin organizasyonu faaliyet konusu içinde verilmiştir. Finansal raporlama standartları gereği, ana ortaklığın doğrudan ya da dolaylı olarak bir ortaklıktaki oy haklarının yarısından fazlasına sahip olması, ayrıca finansal ve faaliyet politikalarında yönetme yetkisinin bulunması ana ortaklığın kontrol gücü olduğunu göstermektedir. TMS-1: Finansal Tabloların Sunuluşu standardının 79. maddesine göre, işletme bağlı ortaklıklara ait azınlık payları işlemini yaparken finansal durum tablosunda, özkaynak değişim tablosunda ya da dipnotlarda bilgi vermelidir. TFRS-10 standardının B35. maddesinde ise, oy haklarının yarısından fazlasına sahip olan pay sahibinin, işletmenin faaliyetlerinin yönetilmesinde ve yönetim kurulu üyelerinin atanmasında söz sahibi olduğunu ve kontrolü elinde bulundurduğunu açıklamıştır. TOFAŞ’ın bağlı ortaklıklarında yer alan azınlık payları konsolide mali tablolar için önemli görülmediğinden burada muhasebeleştirilmeyip bağlı ortaklıklar içerisinde gösterilmiştir. Dipnot-2’de verilen bağlı ortaklıklar ile ilgili açıklama Tablo 3.12’de verilmiştir.

Tablo 3.12: TOFAŞ’ın 2011 Yılı Mali Tablolarında Bağlı Ortaklıklar ile İlgili Yapılan Açıklama

Şirket ismi	Faaliyet alanı	Şirketin ortaklık payı	
		2011	2010
Koç Fiat Kredi Tüketici Finansmanı A.Ş. “KFK”	Tüketici finansmanı	%99,9	%99,9
Platform Araştırma Geliştirme Tasarım ve Tic. A.Ş. “Platform”	Araştırma geliştirme	%99,0	%99,0
Fer Mas Oto Ticaret A.Ş.	Otomobil ve Yedek Parça Ticareti	%99,4	%99,4

Kaynak: TOFAŞ (2011); “Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi 1 Ocak–31 Aralık 2011 Hesap Dönemine Ait Konsolide Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Raporu,” s. 7.

“Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’ndaki Değişiklikler” başlığı altında Dipnot-2’de şirketin mali tabloları hazırlarken yararlandığı standartlardan bahsedilmiştir. 31 Aralık 2011 tarihli mali tablolarında; TMS-32: Finansal Araçlar: Sunum; TFRS Yorum-19: Finansal Borçların Özkaynağa Dayalı Finansal Araçlarla Ödenmesi; TFRS-1: Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması; TMS-24: İlişkili Taraf Açıklamaları; TFRS Yorum-14: TMS-19- Tanımlanmış Fayda Varlığının Sınırı, Asgari Fonlama Koşulları ve Bu Koşulların Birbiri ile

Etkileşimi; TFRS–7: Finansal Araçlar: Açıklamalar; TMS–1: Finansal Tabloların Sunuluşu; TMS–19: Çalışanlara Sağlanan Faydalar; TMS–12: Gelir Vergileri; TFRS–9: Finansal Araçlar; TFRS–10: Konsolide Finansal Tablolar; TFRS–11: Müşterek Anlaşmalar; TFRS–12: Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalar; TMS–27: Bireysel Finansal Tablolar; TMS–28: İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar standartlarında meydana gelen değişiklikler önemli bir etki yaratmamıştır.

“Çalışanlara Sağlanan Faydalar” incelendiğinde Dipnot-2’de “Kıdem Tazminatı Karşılığı” başlığı ile şirkette en az bir yıl hizmet süresini dolduran çalışanın emeklilik, kötü davranış ve istifa dışındaki sebeplerle işten ayrılması halinde, Dipnot-15’e göre 31 Aralık 2011 tarihinde her hizmet yılı için ödenecek bir aylık maaş tutarı 2.731,85 TL’dir. Şirket TMS 19’a göre kıdem tazminatı almaya hak kazananlarla ilgili işlem yapmaktadır. Tablo 3.13’te 2011 yılı mali tablolarında kıdem tazminatı ile ilgili yapılan açıklama verilmiştir.

Tablo 3.13: TOFAŞ’ın 2011 Yılı Mali Tablolarında Kıdem Tazminatı ile İlgili Yapılan Açıklama

	2011	2010
Net iskonto oranı	%4,66	%4,66
Emeklilik olasılığının tahmini için devir hızı oranı (%)	%99	%99
31 Aralık 2011 ve 2010 tarihleri itibariyle sona eren yıllar içerisindeki kıdem tazminatı karşılığı hesabının hareketi aşağıda sunulmuştur:		
	2011	2010
1 Ocak	79.932	69.113
Faiz gideri	4.732	6.916
Dönem içinde ödenen	(6.200)	(4.403)
Cari dönem karşılığı (aktüer gelirleri/giderleri dahil)	24.478	8.306
31 Aralık	102.942	79.932

Kaynak: TOFAŞ (2011); “Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi 1 Ocak–31 Aralık 2011 Hesap Dönemine Ait Konsolide Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Raporu,” s. 33.

Kıdem tazminatı ile ilgili Tablo 3.13’te verilen tutarlar, 31 Aralık 2011 tarihli konsolide bilanço ve nakit akım tablosunda yer almaktadır (Bkz.: Ek 6).

“Hisse Başına Kazanç” (Dipnot–2) hesaplanırken, net kâr, toplam hisse senedinin ağırlıklı ortalama adedine bölünerek bulunmaktadır. Türkiye’de şirketler sermayelerini hissedarlarına, geçmiş yıl kazançlarından ve enflasyon düzeltmesi

farkları hesabından dağıttıkları “bedelsiz hisse” yolu ile artırabilmektedirler. Bu tip “bedelsiz hisse” dağıtımları, hisse başına kazanç hesaplamalarında, ihraç edilmiş hisse gibi değerlendirilir. Buna göre, bu hesaplamalarda kullanılan ağırlıklı ortalama hisse sayısı, söz konusu hisse senedi dağıtımlarının geçmişe dönük etkileri de dikkate alınarak bulunmaktadır. Dipnot-24’te verilen bilgilere göre; 2011 yılında ağırlıklı ortalama hisse adedi 50 milyardır ve hisse başına kazanç 0,95 Kuruş’tur. Hisse başına ödenen temettü (Dipnot-17) ile ilgili olarak, şirketin sermayesinin tamamı ödenmiş ve nominal değeri 0,01 TL (Kr) ve 50 milyar hisseden oluştuğu bilgisini vermektedir. Ayrıca şirket 2011 dönemi kâr dağıtım kararını raporlama tarihinde henüz almamıştır. Hisse başına kazanç tutarı, Ek-6’da verilen konsolide gelir tablosu içinde yer almaktadır.

“İlişkili taraflar” ile ilgili Dipnot-2’de yapılan tanımlama 2009, 2010 ve 2011 yılı mali tablolarına aynı şekilde verilmiştir. Dipnot-25’te ise; ilişkili taraflardan alınan faizin 31 Aralık 2011 tarihi itibarıyla 46.917 TL ve üst düzey yöneticilere (19 kişi) sağlanan fayda tutarları toplamının 17.816 TL olduğu bilgisine erişilmiştir. İlişkili taraflarla yapılan işlemlere dair açıklamalara Tablo 3.14’te yer verilmiştir.

Tablo 3.14: TOFAŞ'nin 2011 Yılı Mali Tablolarında İlişkili Taraflar ile İlgili Yapılan Açıklama

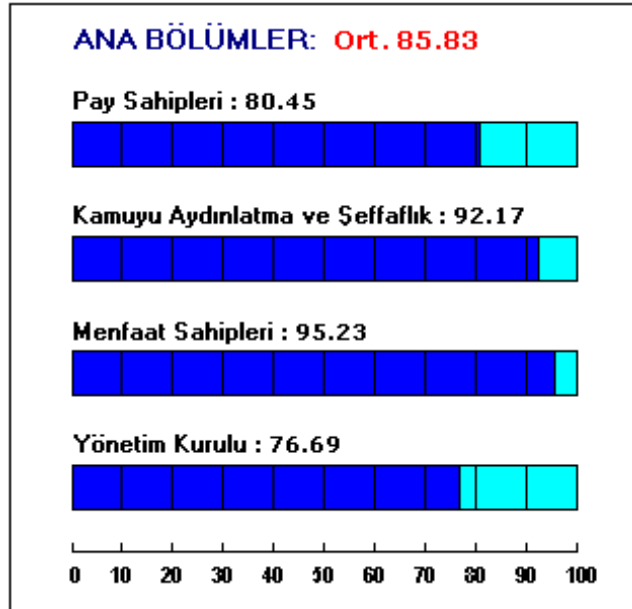
İlişkili taraflarla bakiyeler		
İlişkili şirketlerden ticari alacaklar	2011	2010
Fiat	633.153	468.775
Otokoç A.Ş. (Otokoç - Koç Holding A.Ş. iştiraki)	104.028	60.180
Diğer	934	493
Toplam	738.115	529.448
İlişkili şirketlere ticari borçlar	2011	2010
Fiat	874.146	726.447
Mako Elektrik Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Mako - Fiat'ın ilişkili kuruluşu)	28.554	21.718
Diğer	29.895	24.799
Toplam	932.595	772.964
İlişkili kuruluşlara verilen avanslar	2011	2010
Mako	-	343
Toplam	-	343
İlişkili taraflarla işlemler		
Satışlar	2011	2010
Fiat	3.018.059	2.501.319
Otokoç	820.775	714.272
Diğer	9.043	842
Toplam	3.847.877	3.216.433
Yurtiçi malzeme ve hizmet alımları	2011	2010
Mako	146.490	111.189
Zer Merkezi Hizmetler ve Ticaret A.Ş. (*)	84.391	76.380
Otokoç A.Ş.	19.784	10.680
Koç Sistem (*)	6.643	7.263
Akpa Dayanıklı Tüketim (*)	6.344	5.717
Koç Holding	5.675	4.003
Setur Servis Turistik (*)	4.692	3.658
Entek (*)	3.390	3.298
Diğer	26.548	49.305
Toplam	303.957	271.493
(*) Koç Holding A.Ş. iştiraki.		

Kaynak: TOFAŞ (2011); "Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi 1 Ocak-31 Aralık 2011 Hesap Dönemine Ait Konsolide Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Raporu," s. 43.

Tablo 3.14'te verilen, ilişkili taraflarla ilgili 2011 yılında yapılan açıklamalar, Ek-6'da yer alan konsolide bilançoya yansıtılmıştır.

Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nın SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri üzerindeki etkisini değerlendirebilmek amacıyla incelenen 2011 yılı mali tablolarında, kurumsal yönetimi etkileyebilecek açıklamalar olduğu görülmüştür. Kamunun aydınlatılması için kullanılan mali tabloların, kurumsal yönetim üzerindeki etkisini değerlendirebilmek için Şekil 3.3'de verilen, 2011 yılına ait TOFAŞ'nin Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu'nda yer alan kurumsal yönetim ilkelerinin notları incelenecektir.

Şekil 3.3:TOFAŞ 2011 yılı Kurumsal Yönetim Derecelendirme Notu

Kaynak: SAHA (2011); "TOFAŞ Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu," s. 3.

2010 yılını takip eden süreçte yapılan yenilikler sonucu 2011 yılı derecelendirme notunda artış görülmüştür. Artışa sebep olan yenilikler;

- Genel kurul toplantısına katılmayanların, katılmama sebeplerinin toplantı başkanı tarafından genel kurulda bildirilmesi,
- Genel kurul bilgilendirme kaynağında adayların bağımsızlık özelliğine sahip olup olmadığını bildirilmesi,
- Uyum raporunda ayrı bir başlık altında iç kontrol sistemi ve sistemin sağlıklı işlemesi için gerekli olan süreçlerin verilmiş olması,

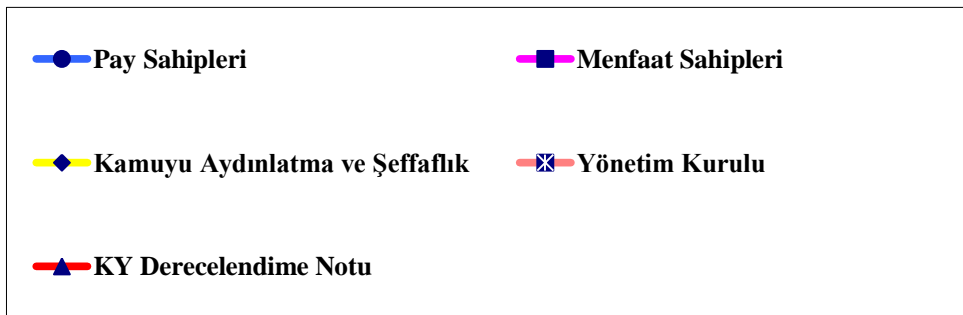
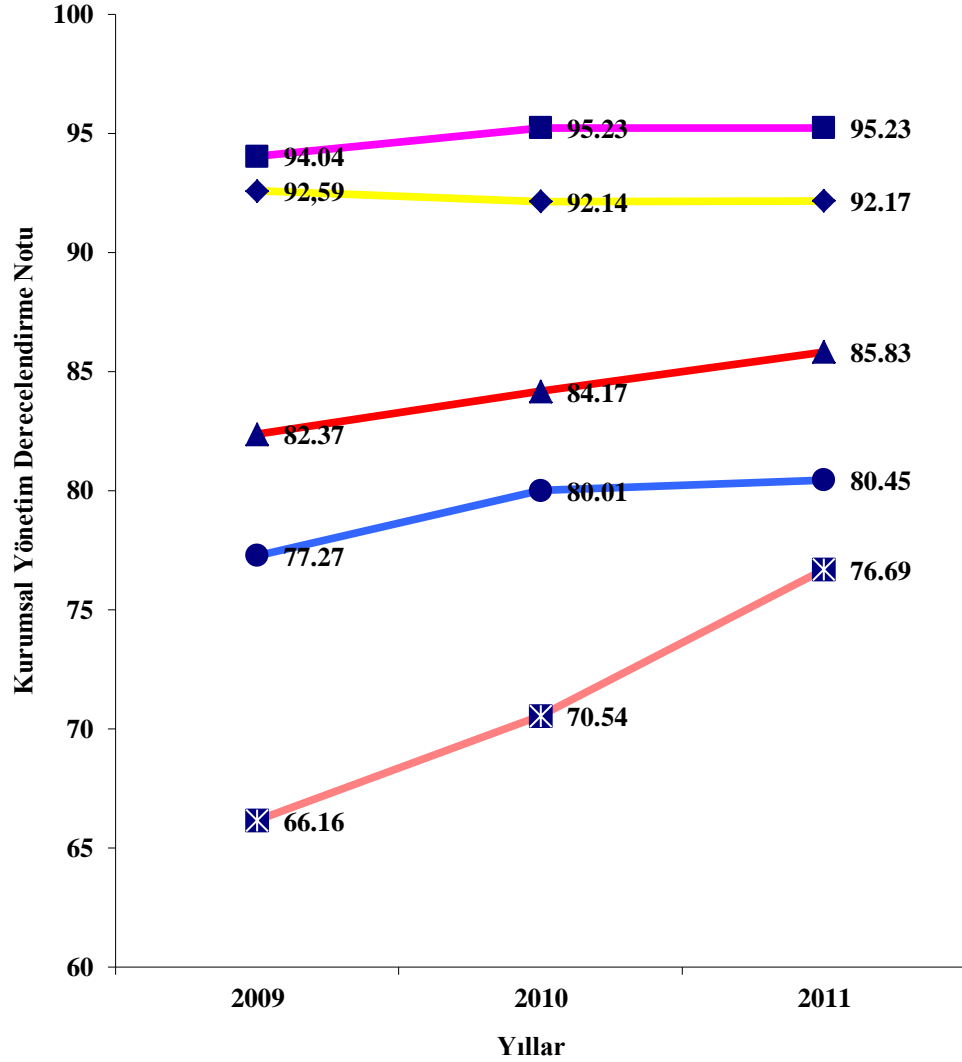
– Etik kuralların yönetim kurulunu da kapsayacak şekilde genişletilmesi olarak sıralanmaktadır.

Şirket 2011 yılında da önceki (incelenen) yıllarda olduğu gibi yine oy hakları, hisse başına kazanç, standartlardaki değişiklikler, çalışanlara sağlanan faydalar hususlarından bahsetmiştir. 2011 yılında yapılan düzenlemeler genellikle yönetim kurulu sorumluluklarına yöneliktir ve bu sorumlulukların yerine getirilme çabası derecelendirme notunda artışa sebep olmuştur.

TOFAŞ'nin mali tablolarının dipnotlarında verilen bilgiler sayesinde pay sahipleri ve menfaat sahipleri kendileri ve yönetimin sorumluluklarını yerine getirip getirmediği ile ilgili bilgi sahibi olmaktadır. Şirket 2008 yılı itibariyle uluslararası finansal raporlama standartlarına uyumlu TMS/IFRS kullanmaya başlamıştır. Şirket'in 2009 yılı Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu'na göre puanları sonraki yıllarda yükselmiştir. 2009 yılındaki notların düşük olmasının sebepleri incelendiğinde yönetim kurulu ve pay sahipleri ile ilgili hususlar olduğu görülmektedir. Pay sahipleri ile ilgili kısım standartların uygulanmasından ve ana sözleşmeden kaynaklanırken, yönetim kurulu ile ilgili kısım şirket politikalarından kaynaklanmaktadır. Bu sebeple sonraki yıl yönetim kurulu ile ilgili şirketin almış olduğu yeni kararlar sayesinde notu önemli oranda yükselmiştir. İzleyen yıllarda ise standartların uygulamasında önemli değişiklikler olmamış, kurumsal yönetim derecelendirme notu şirket politikaları sayesinde artmıştır. Bu sebeple şunu söylemek mümkündür: Mali tablolarda pay sahipleri ve menfaat sahiplerinin haklarına yönelik düzenlemeler bulunur ve bu düzenlemeler standartlar sayesinde hazırlanmaktadır. Kurumsal yönetim ilkelerinin amaçladığı hususların bazıları böylece standartların başarılı şekilde uygulanması neticesinde yerine getirilmiş olunur. Ancak kurumsal yönetim ilkelerinin derecelendirmesini etkileyen farklı unsurlarda bulunmaktadır. Standartlar, kurumsal yönetim ilkelerini dolaylı yollardan olumlu şekilde etkilemektedir.

Şekil 3.4'te TOFAŞ'nin incelenen 2009, 2010 ve 2011 yıllarında kurumsal yönetim derecelendirme notlarındaki gelişim verilmiştir.

Şekil 3.4: Yıllara Göre TOFAŞ'ın Kurumsal Yönetim Derecelendirme Notu Gelişim Grafiği

Kaynak: TOFAŞ'ne ait derecelendirme raporları verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

Grafiğe bakıldığında her yıl bir artış olduğu görülmektedir. Bu da şirketin kurumsal yönetim ilkelerini uygulamadaki başarısının artan bir hızla devam ettiğini

göstermektedir. Şirketin hissedarlarını, menfaat sahiplerini bilgilendirmek için kullandığı mali tablolar hisse senedi başarısına da yansımış ve yıllar itibariyle hisse senedi değerinde artış görülmüştür. Şirketin mali tablolar ile ilgili çalışmalarında ana sözleşme engeli sebebiyle bazı hususlar tam olarak açıklanamamakta, bazı hususlar ise bu engel olmadığı için yeterli düzeyde bilgilendirmektedir. Grafikte görüleceği gibi en fazla artış yönetim kurulu notlarında olmuştur. Bunun sebebi yönetim kurulu sorumlulukları dâhilinde açıklanan mali tablolarda yeni standartlarında yayınlanmasıyla düzenlemelere gidilmiş ve daha açıklayıcı bir rapor sunulmuş olmasıdır. Kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ilkesinde bir düşüş görülmüş, fakat bunun mali tablolara bağlı olmadığı düşünülmektedir. Menfaat sahipleri ve pay sahipleri ile ilgili artış ise daha detaylı açıklamaların gelmesi, standartlara da uyarak dipnotlarda daha fazla açıklamalar yapılması, oy hakları hususunun ve hisse başına kazancın yeterli açıklayıcılıkta verilmesi sebepleriyle olmuştur.

SONUÇ

İşletmelerin performansları; çalışan, hissedar, sahip, müşteri, tedarikçi, potansiyel yatırımcı, rakip firma, medya, sendika ve uzun vadede ülke ekonomisi üzerinde etkili olmaktadır. Kurumsal yönetim, işletme performansının artırılmasına yönelik gelişen yönetim sistemlerinden biridir.

Türkiye’de işletmeler, kurumsal yönetim ile ilgili çalışmalarını SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri çerçevesinde yürütülmektedir. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri’nden Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi gereği, kamunun aydınlatılabilmesi için kullanılan araçlardan biride mali tablolarıdır. Çalışmanın amacı ise mali tabloların hazırlanmasına yön veren Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları’nın, SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri üzerindeki etkisini ortaya koyabilmektir.

Kurumsal yönetim ile ilgili Türkiye’de yapılan çalışmalar incelendiğinde, çalışmaların genelinde sosyal sorumluluk, kurumsal şeffaflık ve yönetimin sorumluluğunu yerine getirmesi ile ilgili olduğu görülmüştür. Kurumsal yönetim, kamunun aydınlatılması ile başarı sağlayabilir. Kamunun aydınlatılması için kullanılan; raporlar, mali tablolar, özel durum açıklamaları, toplantı davetleri, işletmenin faaliyetlerine yönelik açıklamalar ve yönetim kurulu kararları sayesinde pay ve menfaat sahipleri, işletme ile ilgili bilgi sahibi olmaktadır. Çalışmada TMS/TFRS’nın bazı maddelerinin SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri’ne yönelik hüküm bildirdiği ortaya konulmuştur. Bu şekilde finansal tablolar sayesinde, işletme kurumsal yönetim ilkelerinin gerekliliklerini yerine getirirken kolaylık görmektedir. Şöyle ki; finansal tablolarda oy hakları, azınlık payları, çalışanlara sağlanan faydalar, kıdem tazminatları, ilişkili taraflar, faaliyet bölümlendirmesi gibi birçok hususta açıklamalar bulunmaktadır. Gerek tablolarda gerekse dipnotlarda yapılan bu açıklamaları inceleyen yatırımcı, çalışan, potansiyel yatırımcı, devlet gibi gruplardan oluşan pay ve menfaat sahipleri, hem işletmenin performansı, nakit akışı, finansal durumu ve kendilerine verilen haklar ile ilgili bilgi sahibi olacak hem de yönetimin sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini görebilecektir. Bu sayede kurumsal yönetim ilkelerinde belirtilen hususlar sağlanmış olacak ve işletme finansal tablolar

ile gerçekleştiremeyeceği hususları farklı yöntemlerle gerçekleştirebilecektir. Konuyla ilgili yapılan çalışmaların incelenmesi sonucu, TMS/TFRS'nin tamamına yönelik bir kurumsal yönetim çalışması ile karşılaşılmamıştır.

Çalışmada öncelikle kurumsal yönetimin tanımı, önemi, yararları ve gelişimi ile ilgili bilgi verilmiştir. Kurumsal yönetimin gelişimi ile ilgili kısımda, Türkiye'de kurumsal yönetimin gelişiminde etkili olan kurumlara ve çalışmalarına yönelik açıklamalar yer almaktadır. Dünya'da ve Türkiye'de kabul gören kurumsal yönetim ilkelerinden bahsedilmiştir.

Çalışmanın ikinci kısmında ise araştırmaya konu olan muhasebe standartları ve finansal raporlama standartlarının gelişimine yönelik bilgiler verilmiştir. Bu kısımda aynı zamanda kurumsal yönetimin TMS/TFRS ile ilişkisi anlatılmıştır. Kurumsal yönetim ile standartlar arasındaki etkileşimin açıklanmasının ardından birebir karşılaştırmaların yapıldığı kısma geçilmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde öncelikle konu ile ilgili yapılan çalışmalar verilmiştir. Sonrasında ise çalışmanın hazırlanmasındaki amaca yönelik olarak, SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili hüküm içeren Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'na yer verilmiştir. Yapılan inceleme neticesinde tüm ilkeler için hüküm içeren TMS/TFRS maddeleri açıklanmış ve hazırlanan tablolar yardımıyla toplu şekilde gösterilmiştir. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne yönelik hüküm içerdiği belirtilen standartların etkisini görebilmek için TOFAŞ'ne ait mali tablolar ve Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu incelenmiştir. 2009, 2010 ve 2011 yıllarına ait tablo ve raporda yapılan inceleme neticesinde, SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri ile ilgili hüküm içerdiği belirtilen standartların mali tablo dipnotlarında yer aldığı ve bu açıklamaların Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu'na yeterli geldiği görülmüştür. Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu, mali tabloların dipnotlarında yapılan açıklamalar dışında bazı hususlarla ilgili çalışmalar yapılması gerektiğine değinmiştir. Ancak yapılacak çalışmalar standartlar dolayısıyla mali tablolar çerçevesinde yer almamaktadır.

Önceki bölümlerde teorik olarak anlatılan kurumsal yönetim ve finansal raporlama standartları ile ilgili son bölümde TMS/TFRS'nın incelenmesi sonucu bazı hükümlerin SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'ni etkilediği öne sürülmüştür. Bursa'da faaliyetini sürdüren Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi (TOFAŞ)'ne ait mali tablolar ve kurumsal yönetim derecelendirme notu verileri kullanılarak, standartların ilkeler üzerindeki etkisi incelenmiştir ve sonuç olarak SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin TMS/TFRS hükümlerinden dolayı olarak etkilendiği görülmüştür.

Çalışmanın hazırlanması sürecinde, kütüphanelerde kurumsal yönetim ile ilgili kısıtlı kaynak bulunduğu ve bu kaynakların çoğunun güncel bilgileri içermediği ayrıca kaynakların genelinde aynı bilgileri barındırdığı; finansal raporlama ile ilgili yapılan araştırmada ise genelinde sadece muhasebe uygulamalarına yönelik bilgilerin bulunduğu, işletmenin performansına ve başarısına yönelik etkisinin açıklanmadığı gözlemlenmiştir. Çalışmanın hazırlanması sürecinde karşılaşılan bir diğer güçlükte, XKURY Endeksi'ne kayıtlı işletmelerden bir kısmının, işletmeye ait mali tablo ve derecelendirme notunun çalışmada kullanımında isteksiz davranmalarıdır.

Kurumsal Yönetim ve Finansal Raporlama Standartları ile ilgili yapılan çalışmaların genelinde, standartların kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ilkesine yönelik olduğu anlatılmaktadır. Bu sebeple gelecek çalışmaların hazırlanması sürecinde, Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık İlkesi sayesinde diğer ilkeleri ilgilendiren hususların açıklandığı anımsanmalıdır.

Son olarak Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nın SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri üzerinde dolaylı biçimde oluşan olumlu etkisi vardır. İşletmelerin mali tablolarını hazırlarken gösterecekleri özen sayesinde kurumsal yönetim ilkelerinin çoğu gerekliliği de yerine gelmiş olacaktır.

KAYNAKÇA

- Abdelsalam, Omneya H. ve Donna L. Street (2007); "Corporate Governance and The Timeliness of Corporate Internet Reporting by U. K. Listed Companies," *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Sayı: 16, s. 111–130.
- Akdoğan, Nalan ve Nejat Tenker (2007); *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Akdoğan, Nalan ve M. Uğur Akdoğan (2011); "Türk Ticaret Kanunu'nun Kurumsal Yönetim ilkelerine İlişkin Düzenlemelerinin Sermaye Piyasası Kurulu Tarafından Yayımlanan Kurumsal Yönetim İlkeleriyle Uyumunun Karşılaştırmalı Olarak Analizi," *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, Sayı:35, s.1–32.
- Aktan, Coşkun Can (2006); *Kurumsal Şirket Yönetimi: İyi Şirket Yönetimi İçin Kurallar ve Kurumlar*, SPK Kurumsal Araştırmalar Serisi, No:4 Yayın No:196, Ankara.
- Aktan, Coşkun Can (2007); *Kurumsal Sosyal Sorumluluk, İşletmeler ve Sosyal Sorumluluk*, İGİAD İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği, İstanbul.
- Arı, Mustafa (2008); "Kurumsal Yönetim ve Finansal Raporlamanın Güvenilirliği," *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, s. 43–68.
- Arsoy, Aylin Poroy (2008); "Kurumsal Şeffaflık ve Muhasebe Standartları," *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 10, Sayı 2, s. 17–35.
- Atmaca, Metin (2010); "Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının İşletmelerin Finansal Analizine Etkilerini Değerlendirmeye yönelik Bir Çalışma," *Marmara Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 28, Sayı 1, s. 523–548.
- Aysan, Mustafa (2007a); *Kurumsal Yönetim ve Risk*, Elit Ofset Matbaacılık, İstanbul.
- Aysan, Mustafa (2007b); "Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Küresel Uyum," *Muhasebe Finansman Dergisi*, Sayı 34, s. 51–56.
- Aysan, Mustafa A. (2007c); "Muhasebe ve Kurumsal Yönetim," *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 35, s. 17–24.
- Başpınar, Ahmet (2004); "Türkiye'de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış" *Maliye Dergisi*, sayı:146, s. 42–57.

- BDDK (2012); *Bankaların Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik*, http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/mevzuat/bankacilik_kanununa_iliskin_du_zenlemeler/1682kurumsalyonetimyonetmeligiislenmishali.pdf, (Erişim Tarihi: 17.09.2012).
- Borgia, Fiametta (2005); *Corporate Governance & Transparency Role of Disclosure: How Prevent New Financial Scandals and Crimes?*, AmericanUniversity Transnational Crime and Corruption Center (TRACCC) School of International Service, Washington.
- Bratton, W. William (2002); *Enron and The Dark Side of Shareholder Value*, The George Washington University Law School Public Law and Legal Theory Working Paper No:035, Washington.
- Cansızlar, Doğan (2003); “Kurumsal Yönetim,” *Ekonomik Yorumlar Dergisi*, Sayı 474, s.32–34.
- Claessens, Stijn (2006); “Corporate Governance and Development,” *The World Bank Research Observer*, Cilt:21, Sayı:1, s. 91–122.
- Çelik, Orhan (2008); “Uluslararası Muhasebe Standartları’na ilişkin Gelişmeler: Dünya ve Türkiye,” *Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu XII*, 26–30 Kasım 2008 Kıbrıs sunumu.
- Çıtak, Levent (2006); “Kurumsal Yönetim Sistemlerinden Yakınsama,” *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Sayı 35,s. 145–172.
- Çiftçioğlu, Aydem ve Nergis Poroy (2010); “Sosyal Sorumluluk ve Bölümlere Göre Raporlama İlişisini Anlamaya Yönelik Bir Araştırma,” *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, s. 83–99.
- Darman, Güler Manisalı (2004); “Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Kurumsal Yönetim Üzerine Etkileri,” *1. Uluslararası Muhasebe Konferansı 3–5 Kasım 2004*, http://www.cgscenter.org/doc/UFRSNINKURUMSAL_YONETIM_UZERINDEETKILERI.pdf, (Erişim Tarihi: 20.08.2012).
- Darman, Güler Manisalı (2008); *Küresel Ekonomilerde Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Türkiye*, TOBB ICC Türkiye Milli Komitesi, Ankara.
- Daştan, Abdülkerim (2010); “Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Kurumsal Muhasebe Etkileşimi,” *Bankacılar Dergisi*, Sayı 72, s. 3–18.
- Davies, Gary, Rosa Chun, Rui Vinhas Da Silva ve Stuart Roper (2003); *Corporate Reputation and Competitiveness*, by Routledge, London.
- Deloitte (2008); *Kurumsal Yönetim İlkeleri Işığında Anonim Ortaklıklarda Yöneticilerin Sorumluluğu*, http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Turkey/Local%20Assets/Documents/Turkey-tr_kys_AnonimortakliklardayoneticilerinSORUMLULUGU_140208.pdf, (Erişim Tarihi: 28.08.2012).

- Deloitte ve TKYD (2006); *Nedir Bu Kurumsal Yönetim*, http://www.tkyd.org/files/downloads/bilgi_merkezi/tkyd_yayinlari/nedir_bu_kurumsal_yonetim.pdf, (Erişim Tarihi: 20.09.2012).
- Denis, K. Diane ve John J. Mc Connell (2003); “International Corporate Governance,” *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, Cilt:38, Sayı:1, s. 1–36.
- Dinç, Engin ve Hasan Abdioğlu (2009); “İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İMKB–100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma,” *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 12, Sayı 21, s. 157–184.
- Doğan, Mustafa (2007); *Kurumsal Yönetim*, Siyasal Yayınevi, Ankara.
- Durukan, Banu, Serdar Özkan, Fatih Dalkılıç (2012); “CEO Turnover and corporate Performance Relationship in Pre-and Post-IFRS Period: Evidence From Turkey,” *Journal of Business Economics and Management*, Cilt:13, Sayı:3, s. 421–442.
- Erdoğan, Murat ve Engin Dinç (2009); “Türkiye Muhasebe Standartları ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi,” *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 43, s. 154–169.
- Erdönmez, Pelin Ataman (2003); “Türkiye’de 2001 Yılındaki Mali Kriz Sonrasında Kurumsal Sektörde Yeniden Yapılandırma,” *Bankacılar Dergisi*, Sayı 47, s.38–55.
- Fertekligil, Azmi (2000); *Türkiye’de Borsanın Tarihçesi*, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, İstanbul.
- Gregory, J. Holly (2000); “The Globalisation of Corporate Governance,” *Weil, Gotshal & Manges*, s. 1–26.
- Güçlü, Hakan (2010); *Kurumsal Yönetim Uyum Derecelendirmesi*, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, İstanbul.
- Güneş, Nadir Hikmet (2008); *Tek Düzen Hesap Planının Muhasebe Standartlarına Uygunluğu SPK-TFRS-UFRS’na Uygun Mali Tablo Düzenleme Uygulaması*, İstanbul.
- Gürbüz, Ali Osman ve Yakup Ergincan (2004); *Kurumsal Yönetim: Türkiye’deki Durumu ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler*, Literatür Yayınları, İstanbul.
- IASPLUS (2011); <http://www.iasplus.com/standard/framework.htm>, (Erişim Tarihi: 30.10.2011).

- IMF (2000a), *Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Financial Policies Appendix 1*, <http://www.imf.org/external/np/mae/mft/sup/part1.pdf>, (Erişim Tarihi: 26.10.2011).
- IMF (2000b), *Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Financial Policies Appendix 3*, <http://www.imf.org/external/np/mae/mft/sup/part1.pdf>, (Erişim Tarihi: 26.10.2011).
- İbicioğlu, Hüseyin Dalğar ve Murat Kaya (2009); “Kurumsal Yönetişimin işletmelerin Kredi notları Üzerine Etkisi: BASEL II Perspektifinden Bir Bakış,” *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Sayı 29, s. 1–15.
- İbiş, Cemal, Yakup Selvi, Fatih Yılmaz, Barış Sipahi, Volkan Demir ve Kerem Sarıoğlu (2008); *Seçilmiş Türkiye Finansal Raporlama Standartları-Açıklamalar ve Uygulamalar-*, İSMMMOMO Yayın No:99, İstanbul.
- İliç, Derya Kelgökmen (2010); “İşletmelerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Literatür Taraması,” *Ege Akademik Bakış Dergisi*, Sayı 10, s. 303–318.
- İMKB (2012); <http://www.imkb.gov.tr/Indexer/StockIndexerHome/CorporateGovernanceIndex.aspx>, (Erişim Tarihi:20.08.2012).
- İnam, Mehmet (2007); *Sermaye Piyasası: Borsalar, Kurumlar, Araçlar, İşlemler*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Karan, Mehmet Baha (2011); *Yatırım Analizi ve Portföy Yönetimi*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Karan, Mehmet Baha ve Ali Argun Karacabey (2003); *Türkiye’de Sermaye Piyasasının Mali Sistem İçerisindeki Yeri, Sorunları ve Gerçeği*, Sermaye Piyasası Kurulu Yayın No:140, Ankara.
- Kayacan, Murad (2006); *Küreselleşen Dünyamızda Yeni Şirket Gündemi: Kurumsal Yönetim*, TEDMER, Yayın No: 1, İstanbul.
- Kelton, S. Andrea ve Ya-wen Yang (2008); “The Impact of Corporate Governance of Internet Financial Reporting,” *Journal of Accounting and Public Policy*, Sayı:27, s. 62–87.
- KGK (2012a); *Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve*, http://kgk.gov.tr/contents/files/F_R_I_K_C_1_.pdf, (Erişim Tarihi: 08. 12. 2012).
- KGK (2012b); *TFRS–1: Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması*, http://kgk.gov.tr/contents/files/TFRS_1.pdf, (Erişim Tarihi: 08. 12. 2012).
- KGK (2012c); *TFRS–2: Hisse Bazlı Ödemeler*, http://kgk.gov.tr/contents/files/TFRS_2.pdf, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).

- KGK (2012d); *TFRS-3: İşletme Birleşmeleri*, http://kgk.gov.tr/contents/files/TFRS_3.pdf, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012e); *TFRS-5: Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler*, http://kgk.gov.tr/contents/files/TFRS_5.pdf, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012f); *TFRS-6: Maden Kaynaklarının Araştırılması*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TFRS-6.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012g); *TFRS-7: Finansal Araçlar: Açıklamalar*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TFRS-7.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012h); *TFRS-8: Faaliyet Bölümleri*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TFRS-8.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012i); *TFRS-10: Konsolide Finansal Tablolar*, http://kgk.gov.tr/contents/files/TFRS_10.pdf, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012j); *TMS-1: Finansal Tabloların Sunuluşu*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TMS1.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012k); *TMS-2: Stoklar*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TMS2.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012l); *TMS-7: Nakit Akış Tablosu*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TMS7.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012m); *TMS-8: Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TMS8.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012n); *TMS-10: Raporlama Döneminden (Bilanço Tarihinden) Sonraki Olaylar*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TMS10.pdf>, (Erişim Tarihi: 08. 12. 2012).
- KGK (2012o); *TMS-12: Gelir Vergileri*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TMS12.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012p); *TMS-19: Çalışanlara Sağlanan Faydalar*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TMS19.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012r); *TMS-28: İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/tms28.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012s); *TMS-29: Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TMS29.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).

- KGK (2012t); *TMS-33: Hisse Başına Kazanç*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TMS33.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012u); *TMS-34: Ara Dönem Finansal Raporlama*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TMS34.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012v); *TMS-36: Varlıklarda Değer Düşüklüğü*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TMS36.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012y); *TFRS Yorum-13: Müşteri Sadakat Programı*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TFRSYORUM13.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.12.2012).
- KGK (2012z); *TFRS Yorum-14: TMS-19- Tanımlanmış Fayda Varlığının Limiti, Asgari Fonlama Koşulları ve Bu Koşulların Birbiri ile Etkileşimi*, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TFRSYorum14.pdf>, (Erişim Tarihi: 08. 12. 2012).
- Kıyılar, Murat ve Muhammet Belen (2005); “Kurumsal Yönetim Kavramı ve İlkeleri, Bir Kurumsal Yönetim Formu Olarak Türkiye’de Holding Yapılanma Biçimlerinin Değerlendirilmesi,” *İSMMM 7. Muhasebe Denetimi Sempozyumu*, Nisan, Antalya, s. 89–121.
- Kobirate(2012a);<http://www.kobirate.com.tr/Kobirate/Web/trk/AltSayfa.asp?Altsayfa=Derecelendirme&Baslik=Kurumsal%20Y%F6netim%20Uyum%20Derecelendirmesi%20Not%20Tan%u0131mlar%u0131&userid=webadmin>, (Erişim Tarihi: 16.092012).
- Kobirate (2012b); *Kobirate İMKB-100, İMKB-30 ve İMKB-100'deki XKUR Firmalarına Yönelik Kurumsal Yönetim Araştırma Raporu*, http://www.kobirate.com.tr/Kobirate/Web/trk/pdf/imkb_100_rapor.pdf, (Erişim Tarihi: 17.07.2012).
- Koç, İ. Özlem, Nur Yavuz ve Pınar Yalın (2004); “AB’ye Entegrasyon Sürecinde Kurumsal Yönetim ve Öncü İki Sektör Üzerine Bir Araştırma,” *Geleneksel finans Sempozyumu- 2004 Bildirileri CD’si, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü & Sigortacılık Yüksekokulu*, İstanbul, 27–28 Mayıs 2004.
- Korkmaz, Turhan ve Ali Ceylan (2007); *Sermaye Piyasası ve Menkul Değer Analizi*, Ekin Yayınevi, Bursa.
- Kula, Veysel (2006); *Hissedar Korunması Uygulamaları ve Türkiye Örneği*, Papatya Yayıncılık, İstanbul.
- Kurtay, Selma (2009); *Hisseleri İMKB’de İşlem Gören Şirketlerin Büyük Ortak ve Yöneticilerinin Hisse Alım Satım Açıklamalarının Hisse Fiyatına Etkisi*, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, İstanbul.

- Lepadatu, V. Gheorghe (2011); "Corporate Governance and Audit Activity," *Economy Transdisciplinarity Cognition*, Cilt:14, Sayı:1, s. 44–49.
- Major ve Marques (2009); "IFRS Inroduction, Corporate Governance and Firm Performance: Evidence From Portugal," *Jamar*, Cilt:7, Sayı:2, s. 55–70.
- Mucuk, İsmet (2005); *Modern İşletmecilik*, Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- OECD (2004); *OECD Principles of Corporate Governance*, <http://www.oecd.org/dataoecd/32/18/31557724.pdf>, (Erişim Tarihi: 02.07.2011).
- Özdemir, Ekrem (2011); "Kurumsal Yönetim ve İlgili Grupları Açısından TMS1 Finansal Tabloların Sunuluşu Standardının Önemi," Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özkan, Serdar ve Ece Erdener Acar (2010); "Uluslararası Muhasebe / Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Üzerindeki Etkilerine Genel Bakış," *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı: 97, s. 49–86.
- Öztürk, Mutlu Başaran ve Kartal Demirgüneş (2008); "Kurumsal Yönetim Bakış Açısıyla Entelektüel Sermaye," *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:19, s. 395–411.
- Pamukçu, Fatma (2011); "Finansal Raporlama ile Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflıkta Kurumsal Yönetimin Önemi," *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, s. 133–148.
- Parker, Lee D. (2007); "Financial and External Reporting Research: The Broadening Corporate Governance Challenge," *Accounting and Business Research*, Cilt:37, Sayı: 1, s. 39–54.
- Paslı, Ali (2005); *Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi*, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, Ankara.
- Resmi Gazete (2010); <http://www.resmi-gazete.org/regasermaye-piyasasindaderecelendirme-faaliyeti-ve-derecelendirme-kuruluslarina-iliskin-esaslar-tebliginde-degisiklik-yapilmasina-dair-teblig-seri-viii-no-68-2154.htm>, (Erişim Tarihi: 25. 09. 2012).
- Resmi Gazete (2012); *Bankaların Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/06/20110609-9.htm>, (Erişim Tarihi: 17.09.2012).
- SAHA (2009); "TOFAŞ Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu," <http://www.saharating.com/upload/user/TOFAS%20RAPOR%20TURKISH%202009.pdf>, (Erişim Tarihi: 16.09.2012).
- SAHA (2010); "TOFAŞ Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu," <http://www.saharating.com/upload/user/tofa%C5%9F%20rapor%20turkish%202010.pdf>, (Erişim Tarihi: 16.09.2012).

- SAHA (2011); “TOFAŞ Kurumsal Yönetim Derecelendirme Raporu,” <http://www.saharating.com/upload/user/tofa%C5%9F%20rapor%20turkish%202011.pdf>, (Erişim Tarihi: 16.09.2012).
- SAHA (2012a); “Kurumsal Yönetim Derecelendirme- Notların Anlamları,” http://www.saharating.com/liste_goster.asp?bolum=6&id=365, (Erişim Tarihi: 16.09.2012).
- Sak, Güven (2000); “Corporate Governance,” *Görüş Dergisi*, Sayı:45, s. 56–59.
- Sayar, Zafer ve Saim Üstündağ (2003); “Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu ve ABD, Kanada, İngiltere ve Japonya Örnekleri,” *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 18, s.49–57.
- Schuster, Peter ve Vincent O’Connel (2006); “The Trend Toward Voluntary Corporate Disclosures,” *Management Accounting Quarterly*, Cilt 7, Sayı 2, s. 1–9.
- Sevgener, A. Sait ve Kadir Dabbağoğlu (2012); “The Effects of the New Turkish Commercial Code on the Transition of Capital Stock Companies to Corporate Governance,” *American International Journal of Contemporary Research*, Cilt:2 Sayı:4, s. 116–122.
- Shah, Ali Syeh Zülfiqar, A. Butt Safdar ve Hassan Aarshad (2009); “Corporate Governance and Earnings Management an Empirical Evidence Form Pakistani Listed Companies,” *European Journal of Scientific Research*, Cilt:26, Sayı:4, s. 624–638.
- Shelton, R. Joanna (1998); “The Importance of Governance in the Modern Economy,” *New Corporate Governance for the Global Company International Conference*, Brüksel, s. 2–18.
- Shleifer, Andrei ve Robert W. Vishny (1997); “A Survey of Corporate Governance,” *The Journal of Finance*, Cilt:52, Sayı:2, s. 447–922.
- Solomon, Jill ve Aris Solomon (2004); *Corporate Governance and Accountability*, John Wiley & Sons, England.
- Solomon, Jill, Aris Solomon, Nathan Joseph ve Simon Norton (2000); “Institutional Investors’ Views on Corporate Governance Reform: Policy Recommendations for the 21th Century,” *Corporate Governance: An International Review*, Cilt:8, Sayı:3, s. 215–226.
- Sönmez, Feriştah (2004); “İşletmelerin Sosyal Sorumluluğu ve Çevre Sorunlarında Ekonomik Yaklaşımlar,” *Yaklaşım Dergisi*, Cilt:12, Sayı:133, s. 476–490.
- Steiner, A. George ve John F. Steiner (2003); *Business, Government, and Society A Managerial Perspective*, McGraw Hill, Irwin.

- Story, Louise (2010); *S.E.C. Looks at Wall St. Accounting*, <http://www.nytimes.com/2010/03/30/business/30sec.html>, (Erişim Tarihi: 25.09.2012).
- SPK (2003); *Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkeleri*, Sermaye Piyasası Kurulu, Ankara.
- SPK (2005); *Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkeleri*, Sermaye Piyasası Kurulu, Ankara.
- SPK (2011); *SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri*, <http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=66&fn=66.pdf&submenuheader=null>, (Erişim Tarihi: 03.07.2011).
- SPK (2012a); “*Sermaye Piyasası Kurulu Derecelendirme Faaliyetiyle Yetkili Kuruluşlar*,” <http://www.spk.gov.tr/indexcont.aspx?action=showpage&showmenu=yes&menuid=6&pid=10&subid=1&submenuheader=10>, (Erişim Tarihi: 03.07.2012).
- SPK (2012b); “*Payları İMKB’de İşlem Gören ve Ulusal 100 Endeksine Dâhil Olan Şirketlerin Kurumsal Yönetim Uygulamalarına İlişkin Değerlendirme*,” <http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=461&fn=461.pdf>, (Erişim Tarihi: 20.08.2012).
- SPK (2012c); <http://www.spk.gov.tr/indexcont.aspx?action=showpage&menuid=0&pid=0&submenuheader=-1>, (Erişim Tarihi:25.08.2012).
- Şehirli, Kübra (1999); *Kurumsal Yönetim*, Sermaye Piyasası Kurulu Yeterlilik Etüdü, Ankara.
- Temizel, Zekeriya (2000); “Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nin 141. Kuruluş Yılı Açılış Konuşması,” *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt:3 Sayı:55, s. 1–8.
- Thompson, B. Robert (2003); “Corporate Governance After Enron,” *Houston Law Review*,http://www.houstonlawreview.org/archive/downloads/40-1_pdf/thompson.pdf, (Erişim Tarihi: 23.09.2012).
- TOFAŞ (2009); “*Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi 31 Aralık 2009 Tarihi İtibariyle Konsolide Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Raporu*,” [http://www.tofas.com.tr/tr/yatirimci/Finansal%20Sonular/007_Periyodik%20Mali%20Tablolar%20ve%20Ba%C4%9F%C4%B1ms%C4%B1z%20Denetim%20Raporlar%C4%B1%20\(2009\)/01_TOFAS_31_12_2009_SPK_XI_29_TR.pdf](http://www.tofas.com.tr/tr/yatirimci/Finansal%20Sonular/007_Periyodik%20Mali%20Tablolar%20ve%20Ba%C4%9F%C4%B1ms%C4%B1z%20Denetim%20Raporlar%C4%B1%20(2009)/01_TOFAS_31_12_2009_SPK_XI_29_TR.pdf), (Erişim Tarihi: 16.09.2012).
- TOFAŞ (2010); “*Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi 1 Ocak–31 Aralık 2010 Hesap Dönemine Ait Konsolide Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Raporu*” [http://www.tofas.com.tr/tr/yatirimci/Finansal%20Sonular/008_Periyodik%20Mali%20Tablolar%20ve%20Ba%C4%9F%C4%B1ms%C4%B1z%20Denetim%20Raporlar%C4%B1%20\(2010\)/31122010_12.pdf](http://www.tofas.com.tr/tr/yatirimci/Finansal%20Sonular/008_Periyodik%20Mali%20Tablolar%20ve%20Ba%C4%9F%C4%B1ms%C4%B1z%20Denetim%20Raporlar%C4%B1%20(2010)/31122010_12.pdf), (Erişim Tarihi: 16.09.2012).

TOFAŞ (2011); “*Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi 1 Ocak–31 Aralık 2011 Hesap Dönemine Ait Konsolide Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Raporu,*” [http://www.tofas.com.tr/tr/yatirimci/Finansal%20Sonular/009_Periyodik%20Mali%20Tablolar%20ve%20Ba%20C4%9F%20C4%B1ms%20C4%B1z%20Denetim%20Raporlar%20C4%B1%20\(2011\)/TOFAS%20-%202011%20-%20SPK%20-%20TR.pdf](http://www.tofas.com.tr/tr/yatirimci/Finansal%20Sonular/009_Periyodik%20Mali%20Tablolar%20ve%20Ba%20C4%9F%20C4%B1ms%20C4%B1z%20Denetim%20Raporlar%20C4%B1%20(2011)/TOFAS%20-%202011%20-%20SPK%20-%20TR.pdf), (Erişim Tarihi: 16.09.2012).

Toksöz, Fikret (2008); *İyi Yönetişim El Kitabı*, Tesev Yayınları, İstanbul.

Toraman, Cengiz ve M. Fatih Bayramoğlu (2006); “Avrupa Birliği Uyum Sürecinin Muhasebe Uygulamalarına Etkisi,” *Mali Çözüm Dergisi*, 17. World Congress of Accountants November 2006 (Özel Sayı), s. 457–480.

Toraman, Cengiz ve Hasan Abdioğlu (2008); “İMKB Kurumsal Yönetim Endeksinde Yer Alan Şirketlerin Kurumsal Yönetim Uygulamalarında Zayıf ve Güçlü Yanları: Derecelendirme Raporlarının İncelenmesi,” *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı 40, s. 96–109.

TSPAKB (2009); *Sermaye Piyasasında Gelişmeler, Yatırımcı Analizi, Aracı Kuruluşlar*, Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği, Yayın No: 48, İstanbul.

Tuzcu, Arcan (2004); *Halka Açık Şirketlerde Kurumsal Yönetim Anlayışı: İMKB 100 Örneği*, Turhan Kitapevi, Ankara.

Türk Kredi Raiting (2012); <http://www.turkkredirating.com/main.php?pageId=1>, (Erişim Tarihi: 16.09.2012).

TÜSİAD (2002); *Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi*, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği Yayını, Yayın No: TÜSİAD-T/2002–12/336, İstanbul.

Uyar, Süleyman (2004); “Kurumsal Şeffaflığın Sağlanmasında Kurumsal Yönetim Anlayışının Önemi,” *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı:14, s. 155–163.

Ülgen, Hayri ve S. Kadri Mirze (2004); *İşletmelerde Stratejik Yönetim*, Literatür Yayınları, İstanbul.

Vinten, Gerald (2002); “The corporate Governance Lessons of Enron,” *Corporate Governance*, Cilt:2, Sayı:2, s. 4–9.

Yalkın, Yüksel Koç (2000); “Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (TMUDES) ve Ulusal Standartların Geliştirilmesi,” *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt:50, Sayı:1, s. 259–270.

Yalkın, Yüksel Koç (2002); “Muhasebe Standartları ve Türkiye Uygulaması,” *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Cilt.4, Sayı 2, s.1–8.

Yılmaz, Baki ve Alper Tunga Alkan (2006); “Muhasebenin Sosyal Sorumluluk Kavramı Açısından Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde, Kurumsal Yönetim Anlayışının Algılanma Biçimi Üzerine Bir Araştırma,” *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 16, s. 729–738.

Yürekli, Emin (2010); “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Şirket Şeffaflığı ve Mali Tablolar Konusunda Getirdiği Yenilikler,” *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 46, s. 247–256.

EKLER

Ek 1: SAHA Kurumsal Yönetim ve Kredi Derecelendirme Hizmetleri A.Ş.'nin Kurumsal Yönetim Derecelendirme Notları ve Anlamları

Not	Anlamı
9-10	Şirket SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne büyük ölçüde uyum sağlamış ve tüm politika ve önlemleri uygulamaya sokmuştur. Yönetim ve iç kontrol mekanizmaları etkin bir şekilde oluşturulmuş ve işlemektedir. Tüm kurumsal yönetim riskleri tespit edilmiş ve aktif bir şekilde yönetilmektedir. Pay ve menfaat sahiplerinin hakları en adil şekilde gözetilmektedir; kamuyu aydınlatma ve şeffaflık faaliyetleri en üst düzeydedir ve yönetim kurulunun yapı ve işleyişi en iyi uygulama kategorisindedir. Bu alanlarda hemen hiçbir zaaf bulunmamaktadır. İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi'ne en üst düzeyde dâhil edilmek hak edilmiştir.
7-8	Şirket SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne önemli ölçüde uyum sağlamış ve çoğu gerekli politika ve önlemleri uygulamaya sokmuştur. Yönetim ve iç kontrol mekanizmaları, az sayıda iyileştirmelere gerek duyulsa da etkin bir şekilde oluşturulmuş ve işlemektedir. Kurumsal yönetim risklerinin çoğunluğu tespit edilmiş ve aktif bir şekilde yönetilmektedir. Pay ve menfaat sahiplerinin hakları adil şekilde gözetilmektedir; kamuyu aydınlatma ve şeffaflık faaliyetleri üst düzeydedir ve yönetim kurulunun yapı ve işleyişi sağlam temellere dayandırılmıştır. Çok büyük riskler teşkil etmese de, bu alanların biri veya birkaçında bazı iyileştirmeler gereklidir. İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi'ne üst düzeyde dâhil edilmek hak edilmiştir.
6	Şirket SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne orta derecede uyum sağlamış ve gerekli politika ve önlemlerin bir kısmını uygulamaya sokmuştur. Yönetim ve iç kontrol mekanizmaları, orta derecede oluşturulmuş ve işlemekte, ancak iyileştirmelere gerek vardır. Kurumsal yönetim risklerinin bir kısmı tespit edilmiş ve aktif bir şekilde yönetilmektedir. İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi'ne dâhil edilmek hak edilmiş ve ulusal standartlara uyum sağlanmıştır ancak uluslararası platformlarda bu standartların gerisinde kalınabilir. Pay sahipleri; menfaat sahipleri; kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ve yönetim kurulu alanlarının bazılarında iyileştirmeler gerekmektedir.
4-5	Şirket SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne gereken asgari derecede uyum sağlamış ve gerekli politika ve önlemlerin standartların altında bir kısmını uygulamaya sokmuştur. Yönetim ve iç kontrol mekanizmaları, gereken asgari derecede oluşturulmuş, ancak tam etkin bir şekilde işlememektedir. Kurumsal yönetim riskleri tamamen tespit edilmemiş ve aktif bir şekilde yönetilememektedir. Pay sahipleri; menfaat sahipleri; kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ve yönetim kurulu alanlarının bazılarında veya hepsinde önemli iyileştirmeler gerekmektedir.
<4	Şirket SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne uyum sağlamamıştır ve gerekli politika ve önlemleri zayıftır. Yönetim ve iç kontrol mekanizmaları, gerekli etkinlikte oluşturulmamıştır. Önemli kurumsal yönetim riskleri mevcut olup bu riskler aktif bir şekilde yönetilmemekte ve şirket kurumsal yönetim ilkelerine duyarlı değildir. Pay sahipleri; menfaat sahipleri; kamuyu aydınlatma ve şeffaflık; ve yönetim kurulu alanlarının hepsinde önemli zaaf vardır. Yatırımcı güveni zedelenebilir ve maddi zararlar oluşabilir.

Ek 2: TCR Kurumsal Yönetim ve Derecelendirme A.Ş.'ne ait Kurumsal Yönetim Uyum Derecelendirme Notları ve Anlamları

NOT	AÇIKLAMA
9 – 10	Bu sayılar arasında bir not alan şirket, SPK Kurumsal Yönetim ilkelerine çok büyük oranda uyum sağlamıştır. Ülkemiz şartlarında iyi Kurumsal Yönetim uygulamaları ile şirket yönetilmektedir. Risk, denetim, kontrol gibi konularda iç düzenekler etkin şekilde işlemektedir. Şirket ile ilişki içindeki çıkar grupları arasında uzlaşma ve işbirliği üst seviyededir. Bu kişi ve grupların hakları en iyi şekilde güvence altındadır. Kamuoyu tam doğru ve zamanında bilgilendirilmektedir. Yönetim kurulu ve üst seviye yönetim, şirketi belirlenmiş açık hedeflere ulaştıracak yeterliliğe sahiptir.
7 – 8.99	SPK Kurumsal Yönetim ilkelerine büyük oranda uyum sağlandığını ifade eden notlardır. Ancak bazı eksiklikler saptanmıştır. Bu eksikliklerin giderilmesi ve uygulamaların iyileştirilmesi gerekmektedir. Ülkemiz şartlarında “iyi” denebilecek Kurumsal Yönetim uygulamaları söz konusudur. Yönetimsel faaliyetlerin kalitesi yüksektir. Şirket yetkilileri yönetsel risklerin bilincinde olarak iyi Kurumsal yönetim uygulamalarını hayata geçirmek için çaba göstermektedirler.
6 – 6.99	Bu notu alan şirketin, SPK Kurumsal Yönetim ilkelerine orta seviyede uyum sağladığı anlaşılmalıdır. İlkelerde bahsedilen iyi Kurumsal Yönetim uygulamalarının sadece bir kısmına uyum sağlanmıştır. Eksikler ve yetersizlikler mevcuttur. Bu eksikliklerin giderilmesi ve iyileştirmeler gerekmektedir. Şirket içi düzenlemeler oluşturulmaya yeni başlanmış ancak oluşturulan düzeneklerin tam işlediğini iddia etmek oldukça zordur. Kat edilmesi gereken çok yol olmasına rağmen, şirket Kurumsal Yönetim anlayışı bakımında oldukça bilinçli ve eksikliklerinin farkındadır. 2007 yılı Ağustos ayında hesaplanmaya başlayan İMKB Kurumsal Yönetim endeksine dâhil olmak için en az 6 alma zorunluluğu getirilmiştir.
4 – 5.59	Bu aralıkta bir not alan bir şirket SPK Kurumsal Yönetim ilkelerine çok az oranda uyum sağlamış durumdadır. Eksiklikler oldukça fazladır. Şirketin çok çaba göstermesi gerekmektedir.
0 – 3.99	Bu seviyede bir not alan şirketin, ilkelere uyumundan bahsetmek zordur. Kötü uygulamalar şirketin sürekliliğini tehdit etmektedir. Yönetim kalitesi çok düşüktür. Şirketin operasyonel riskleri oldukça yüksektir.

Ek 3: Kobirate Uluslararası Kredi Derecelendirme ve Kurumsal Yönetim Hizmetleri A.Ş.’ne ait Kurumsal Yönetim Uyum Derecelendirme Notları ve Anlamları

NOT	TANIMLARI
9-10	Şirket Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkelerine Büyük ölçüde uyum sağlamıştır. İç kontrol sistemleri oluşturulmuş ve çalışmaktadır. Şirket için oluşabilecek tüm riskler tespit edilmiş ve aktif şekilde kontrol edilmektedir. Pay sahiplerinin hakları adil şekilde gözetilmektedir. Kamuyu aydınlatma ve şeffaflık faaliyetleri üst düzeydedir. Menfaat sahiplerinin hakları adil şekilde gözetilmektedir. Yönetim kurulu yapısı ve çalışma koşulları kurumsal yönetim ilkelerine tam uyumludur. Şirket İMKB kurumsal yönetim endeksine en üst düzeyde katılmaya hak kazanmıştır.
7-8,9	Şirket Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkelerine önemli ölçüde uyum sağlamıştır. İç kontrol sistemleri oluşturulmuş az sayıda iyileştirilmeye gerek olsa da çalışmaktadır. Şirket için oluşabilecek riskler önemli ölçüde tespit edilmiş kontrol edilebilmektedir. Pay sahiplerinin hakları adil şekilde gözetilmektedir. Kamuyu aydınlatma şeffaflık faaliyetleri üst düzeydedir. Menfaat sahiplerinin hakları adil şekilde gözetilmektedir. Yönetim kurulunun yapısı ve çalışma koşulları kurumsal yönetim ilkeleri ile uyumludur. Büyük riskler teşkil etmese de kurumsal yönetim ilkelerinde bazı iyileştirmelere gereksinim vardır. Şirket İMKB yönetim endeksine dâhil edilmeyi hak etmiştir.
6-6,9	Şirket Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkelerine orta düzeyde uyum sağlamıştır. İç kontrol sistemleri orta düzeyde oluşturulmuş ve çalışmakta fakat iyileştirme gereksinimi vardır. Şirket için oluşabilecek riskler tespit edilmiş kontrol edilebilmektedir. Pay sahiplerinin hakları gözetilmekle beraber iyileştirmeye ihtiyacı vardır. Kamuyu aydınlatma ve şeffaflık faaliyetleri gözetilmekle beraber iyileştirmeye ihtiyacı vardır. Menfaat sahiplerinin hakları gözetilmekle beraber iyileştirmeye ihtiyacı vardır. Yönetim kurulu yapısı ve çalışma koşullarında bazı iyileştirme gereksinimi vardır. Bu koşullarda şirket İMKB kurumsal yönetim endeksine dâhil edilmeye hazır değildir.

Ek 3: Kobirate Uluslararası Kredi Derecelendirme ve Kurumsal Yönetim Hizmetleri A.Ş.'ne ait Kurumsal Yönetim Uyum Derecelendirme Notları ve Anlamları (Devamı)

4-5,9	Şirket Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkelerine asgari düzeyde uyum sağlamıştır. İç kontrol sistemleri asgari düzeyde oluşturulmuş tam ve etkin değildir. Şirket için oluşabilecek riskler tam tespit edilememiş, henüz kontrol altına alınamamıştır. Pay sahipleri hakları, Kamuyu aydınlatma ve şeffaflık, Menfaat sahiplerinin hakları, Yönetim kurulunun yapısı ve çalışma koşullarında, Kurumsal yönetim ilkelerine göre önemli düzeyde iyileştirmelere gereksinim vardır. Bu koşullar altında şirket İMKB kurumsal endeksine katılmaya uygun değildir.
< 4	Şirket Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkelerine uyum sağlayamamıştır. İç Kontrol sistemlerini oluşturamamış Şirket için oluşabilecek riskler tespit edilememiş ve bu riskler yönetilememektedir. Şirket kurumsal yönetim ilkelerine her kademedede duyarlı değildir. Pay sahipleri hakları, Kamuyu Aydınlatma ve şeffaflık, Menfaat sahiplerinin hakları ve Yönetim kurulunun yapısı ve çalışma koşulları önemli derecede zaaflar içermekte ve yatırımcı için maddi kayıplara neden olabilecek düzeydedir.

Ek 4: TOFAŞ'nin 2009 Yılına ait Konsolide Finansal Tabloları

Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi

31 Aralık 2009 itibariyle Konsolide Bilanço

(Para birimi- Aksi belirtilmedikçe bin Türk Lirası (TL))

	Dipnot referansları	Bağımsız denetimden geçmiş 31 Aralık 2009	Bağımsız denetimden geçmiş 31 Aralık 2008
Varlıklar			
Dönen varlıklar		1.986.767	1.457.338
Nakit ve nakit benzerleri	6	628.317	216.134
Finansal yatırımlar	7	47.002	29.105
Ticari alacaklar			
— İlişkili taraflardan ticari alacaklar	37	539.949	463.599
— Diğer ticari alacaklar	10	260.239	124.201
Kısa vadeli tüketici finansman kredileri	12	187.181	179.930
Diğer alacaklar	11	607	1.323
Stoklar	13	291.307	325.746
Canlı varlıklar	14	-	-
Diğer dönen varlıklar	26	32.165	117.300
Duran varlıklar		2.380.417	2.113.304
Uzun vadeli tüketici finansman kredileri	12	135.397	142.763
Diğer alacaklar	11	-	-
Finansal yatırımlar			
— Satılmaya hazır finansal yatırımlar	7	-	32.659
— Diğer finansal yatırımlar	7	-	-
Özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımlar	16	-	-
Canlı varlıklar	14	-	-
Yatırım amaçlı gayrimenkuller	17	-	-
Maddi duran varlıklar	18	1.263.164	1.147.990
Maddi olmayan duran varlıklar	19	845.438	692.857
Şerefiye	20	-	-
Ertelenmiş vergi varlığı	35	74.503	-
Diğer duran varlıklar	26	61.915	97.035
Toplam varlıklar		4.367.184	3.570.642

Ek 4: TOFAŞ'nin 2009 Yılına ait Konsolide Finansal Tabloları (Devamı)

	Dipnot referansları	Bağımsız denetimden geçmiş 31 Aralık 2009	Bağımsız denetimden geçmiş 31 Aralık 2008
Kaynaklar			
Kısa vadeli yükümlülükler		1.758.341	1.324.920
Finansal borçlar	8	481.182	483.677
Diğer finansal yükümlülükler	9	10.299	-
Ticari borçlar			
— İlişkili taraflara ticari borçlar	37	579.631	395.959
— Diğer ticari borçlar	10	548.952	358.046
Diğer borçlar	11	-	-
Finans sektörü faaliyetlerden borçlar	12	-	-
Devlet teşvik ve yardımları	21	-	-
Dönem karı vergi yükümlülüğü	35	-	-
Borç karşılıkları	11	100.867	41.141
Diğer kısa vadeli yükümlülükler	26	37.410	46.097
Uzun vadeli yükümlülükler		1.186.605	1.126.261
Finansal borçlar	8	986.015	955.141
Diğer finansal yükümlülükler	9	-	-
Ticari borçlar			
— İlişkili taraflara ticari borçlar	37	-	-
— Diğer ticari borçlar	10	-	-
Diğer borçlar	11	-	-
Finans sektörü faaliyetlerinden borçlar	12	-	-
Devlet teşvik ve yardımları	21	131.477	88.737
Borç karşılıkları	11	-	-
Kıdem tazminatı karşılığı	24	69.113	70.221
Ertelenmiş vergi yükümlülüğü	35	-	12.162
Diğer uzun vadeli yükümlülükler		-	-
Özkaynaklar		1.422.238	1.119.461
Ana ortaklığa ait özkaynaklar			
Ödenmiş sermaye	27	500.000	500.000
Sermaye enflasyon düzeltmesi farkları	27	348.382	348.382
Karşılıklı iştirak sermaye düzeltmesi(-)		-	-
Hisse senedi ihraç primleri		-	-
Finansal varlıklar değer artış fonu	7	-	20.926
Yabancı para çevrim farkları		-	-
Nakit akım koruması ile ilgili birikmiş kar / (zarar)		(95.445)	(95.443)
Kardan ayrılan kısıtlanmış yedekler	27	60.221	30.812
Geçmiş yıllar kar/zararları	27	249.229	139.030
Net dönem karı/zararı		360.351	175.754
Azınlık payları		-	-
Toplam kaynaklar		4.367.184	3.570.642

Ek 4: TOFAŞ'nin 2009 Yılına ait Konsolide Finansal Tabloları (Devamı)

Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi

31 Aralık 2009 itibariyle Konsolide Gelir Tablosu

(Para birimi- Aksi belirtilmedikçe bin Türk Lirası (TL))

	Dipnot referansları	Bağımsız denetimden geçmiş 1 Ocak-31 Aralık 2009	Bağımsız denetimden geçmiş 1 Ocak-31 Aralık 2008
Sürdürülen faaliyetler			
Satış gelirleri	28	5.098.754	4.798.026
Satışların maliyeti (-)	28	(4.603.040)	(4.231.789)
Ticari faaliyetlerden brüt kar/(zarar)		495.714	566.237
Faiz, ücret, prim, komisyon ve diğer gelirler		110.377	141.352
Faiz, ücret, prim, komisyon ve diğer giderler (-)		(107.077)	(131.936)
Finans sektörü faaliyetlerinden brüt kar/ (zarar)		3.300	9.416
Brüt kar/(zarar)		499.014	575.653
Pazarlama, satış ve dağıtım giderleri(-)	29	(143.329)	(173.029)
Genel yönetim giderleri (-)	29	(99.087)	(109.980)
Araştırma ve geliştirme giderleri (-)	29	(13.562)	(12.324)
Diğer faaliyet gelirleri	31	46.225	27.017
Diğer faaliyet giderleri (-)	31	(10.125)	(50.617)
Faaliyet karı/(zararı)		279.136	256.720
Esas faaliyet dışı finansal gelirler	32	65.103	240.655
Esas faaliyet dışı finansal giderler (-)	33	(74.318)	(277.556)
Sürdürülen faaliyetler vergi öncesi karı/(zararı)		269.921	219.819
Sürdürülen faaliyetler vergi gelir/(gideri)			
— Dönem vergi gelir/(gideri)	35	-	-
— Ertelenmiş vergi gelir/(gideri)	35	90.430	(44.065)
Sürdürülen faaliyetler dönem karı/(zararı)		360.351	175.754
<u>Durdurulan faaliyetler</u>			
Durdurulan faaliyetler vergi sonrası dönem karı/(zararı)		-	-
Dönem karı/(zararı)		360.351	175.754
Dönem kar/(zararının) dağıtımı			
Azınlık payları		-	-
Ana ortaklık payları		360.351	175.754
Hisse başına kazanç (tam kuruluş)	36	0,72	0,35
Sürdürülen faaliyetlerden hisse başına kazanç (tam kuruluş)	36	0,72	0,35

Ek 5: TOFAŞ'nin 2010 Yılına ait Konsolide Finansal Tabloları

Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi

31 Aralık 2010 itibariyle Konsolide Bilanço

(Para birimi- Aksi belirtilmedikçe bin Türk Lirası (TL))

	Notlar	Bağımsız denetimden geçmiş 31 Aralık 2010	Bağımsız denetimden geçmiş 31 Aralık 2009
VARLIKLAR			
Dönen varlıklar:			
Nakit ve nakit benzerleri	3	1.139.737	628.317
Finansal yatırımlar	4	45.393	47.002
Ticari alacaklar			
— İlişkili taraflardan ticari alacaklar	25	529.448	539.949
— Diğer ticari alacaklar	7	381.656	260.239
Finans sektörü faaliyetlerinden alacaklar	9	315.407	187.181
Diğer alacaklar	8	887	607
Stoklar	10	322.043	291.307
Diğer dönen varlıklar	16	37.789	32.165
Toplam dönen varlıklar		2.772.360	1.986.767
Duran varlıklar:			
Finans sektörü faaliyetlerinden alacaklar	9	327.287	135.397
Maddi duran varlıklar	11	1.241.081	1.263.164
Maddi olmayan duran varlıklar	12	866.746	845.438
Ertelenmiş vergi varlığı	23	57.643	74.503
Diğer duran varlıklar	16	19.081	61.915
Toplam duran varlıklar		2.551.775	2.380.417
Toplam varlıklar		5.284.135	4.367.184

Ek 5: TOFAŞ'nin 2010 Yılına ait Konsolide Finansal Tabloları (Devamı)

	Notlar	Bağımsız denetimden geçmiş 31 Aralık 2010	Bağımsız denetimden geçmiş 31 Aralık 2009
KAYNAKLAR			
Kısa vadeli yükümlülükler:			
Finansal borçlar	5	516.807	481.182
Diğer finansal yükümlülükler	6	-	10.299
Ticari borçlar			
— İlişkili taraflara ticari borçlar	25	772.964	579.631
— Diğer ticari borçlar	7	637.445	548.952
Dönem karı vergi yükümlülüğü	23	1.202	-
Borç karşılıkları	8	67.797	100.867
Diğer kısa vadeli yükümlülükler	16	49.732	37.410
Toplam kısa vadeli yükümlülükler		2.045.947	1.758.341
Uzun vadeli yükümlülükler			
Finansal borçlar	5	1.323.839	986.015
Devlet teşvik ve yardımları	13	128.542	131.477
Kıdem tazminatı karşılığı	15	79.932	69.113
Toplam uzun vadeli yükümlülükler		1.532.313	1.186.605
Toplam yükümlülükler		3.578.260	2.944.946
Özkaynaklar:			
Ödenmiş sermaye	17	500.000	500.000
Sermaye enflasyon düzeltmesi farkları	17	348.382	348.382
Kardan ayrılan kısıtlanmış yedekler	17	77.047	60.221
Nakit akım koruması ile ilgili birikmiş zarar	17	(66.473)	(95.945)
Geçmiş yıllar karları	17	462.699	249.229
Net dönem karı	17	384.220	360.351
Toplam özkaynaklar		1.705.875	1.422.238
Toplam kaynaklar		5.284.135	4.367.184

Ek 5: TOFAŞ'nin 2010 Yılına ait Konsolide Finansal Tabloları (Devamı)**Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi****31 Aralık 2010 itibariyle Konsolide Gelir Tablosu****(Para birimi- Aksi belirtilmedikçe bin Türk Lirası (TL))**

	Notlar	Bağımsız denetimden geçmiş 31 Aralık 2010	Bağımsız denetimden geçmiş 31 Aralık 2009
Satış gelirleri	18	6.410.219	5.112.370
Satışların maliyeti (-)	18	(5.747.050)	(4.589.570)
Ticari faaliyetlerden brüt kar		663.169	522.800
Faiz, ücret, prim, komisyon ve diğer gelirler		83.216	110.377
Faiz, ücret, prim, komisyon ve diğer giderler (-)		(40.942)	(98.420)
Finans sektörü faaliyetlerinden brüt kar		42.274	11.957
Brüt kar		705.443	534.757
Pazarlama, satış ve dağıtım giderleri(-)	19	(192.756)	(143.329)
Genel yönetim giderleri (-)	19	(109.342)	(99.087)
Araştırma ve geliştirme giderleri(-)	19	(11.435)	(13.562)
Diğer faaliyet gelirleri	21	13.608	32.755
Diğer faaliyet giderleri (-)	21	(17.391)	(18.782)
Faaliyet karı		388.127	292.752
Finansal gelirler	22	125.365	65.103
Finansal giderler (-)	22	(121.753)	(87.934)
Vergi öncesi karı		391.739	269.921
Vergi gelir/(gideri)			
— Dönem vergi gideri	23	(1.202)	-
— Ertelenmiş vergi geliri/ (gideri)	23	(6.317)	90.430
Dönem karı		384.220	360.351
Net dönem karlarının dağılımı			
Azınlık payları		-	-
Ana ortaklık payları		384.220	360.351
Hisse başına kazanç (Kr)	24	0,77	0,72

Ek 6: TOFAŞ'nin 2011 Yılına ait Konsolide Finansal Tabloları

Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi

31 Aralık 2011 itibariyle Konsolide Bilanço

(Para birimi- Aksi belirtilmedikçe bin Türk Lirası (TL))

	Notlar	Bağımsız denetimden geçmiş 2011	Bağımsız denetimden geçmiş 2010
VARLIKLAR			
Dönen varlıklar:			
Nakit ve nakit benzerleri	3	1.331.702	1.139.737
Finansal yatırımlar	4	60.424	45.393
Ticari alacaklar			
— İlişkili taraflardan ticari alacaklar	25	738.115	529.448
— Diğer ticari alacaklar	6	426.846	381.656
Finans sektörü faaliyetlerinden alacaklar	8	534.704	315.407
Diğer alacaklar	7	349	887
Stoklar	9	380.052	322.043
Diğer dönen varlıklar	16	94.454	37.789
Toplam dönen varlıklar		3.566.646	2.772.360
Duran varlıklar:			
Finans sektörü faaliyetlerinden alacaklar	8	541.878	327.287
Yatırım amaçlı gayrimenkuller	10	22.100	-
Maddi duran varlıklar	11	1.305.296	1.241.081
Maddi olmayan duran varlıklar	12	782.208	866.746
Ertelenmiş vergi varlığı	23	63.758	57.643
Diğer duran varlıklar	16	20.222	19.081
Toplam duran varlıklar		2.735.462	2.551.775
Toplam varlıklar		6.302.108	5.284.135

Ek 6: TOFAŞ'nin 2011 Yılına ait Konsolide Finansal Tabloları (Devamı)

	Notlar	Bağımsız denetimden geçmiş 2011	Bağımsız denetimden geçmiş 2010
KAYNAKLAR			
Kısa vadeli yükümlülükler:			
Finansal borçlar	5	939.879	516.807
Ticari borçlar			
— İlişkili taraflara ticari borçlar	25	932.595	772.964
— Diğer ticari borçlar	6	678.022	637.445
Dönem karı vergi yükümlülüğü	23	4.872	1.202
Borç karşılıkları	14	86.325	67.797
Devlet teşvik ve yardımları	13	22.275	-
Diğer kısa vadeli yükümlülükler	16	80.272	49.732
Toplam kısa vadeli yükümlülükler		2.744.240	2.045.947
Uzun vadeli yükümlülükler			
Finansal borçlar	5	1.581.661	1.323.839
Devlet teşvik ve yardımları	13	83.938	128.542
Kıdem tazminatı karşılığı	15	102.942	79.932
Toplam uzun vadeli yükümlülükler		1.768.541	1.532.313
Toplam yükümlülükler		4.512.781	3.578.260
Özkaynaklar:			
Ödenmiş sermaye	17	500.000	500.000
Sermaye enflasyon düzeltmesi farkları	17	348.382	348.382
Kardan ayrılan kısıtlanmış yedekler	17	114.560	77.047
Nakit akım koruması ile ilgili birikmiş zarar	17	(207.136)	(66.473)
Geçmiş yıllar karları	17	559.356	462.699
Net dönem karı	17	474.165	384.220
Toplam özkaynaklar		1.789.327	1.705.875
Toplam kaynaklar		6.302.108	5.284.135

Ek 6: TOFAŞ'nin 2011 Yılına ait Konsolide Finansal Tabloları (Devamı)**Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi****31 Aralık 2011 itibariyle Konsolide Gelir Tablosu****(Para birimi- Aksi belirtilmedikçe bin Türk Lirası (TL))**

	Notlar	Bağımsız denetimden geçmiş 31 Aralık 2011	Bağımsız denetimden geçmiş 31 Aralık 2010
Net satış gelirleri	18	7.336.658	6.410.219
Satışların maliyeti (-)	18	(6.512.779)	(5.747.050)
Ticari faaliyetlerden brüt kar		823.879	663.169
Faiz, ücret, prim, komisyon ve diğer gelirler		114.957	83.216
Faiz, ücret, prim, komisyon ve diğer giderler (-)		(78.306)	(40.942)
Finans sektörü faaliyetlerinden brüt kar		36.651	42.274
Brüt kar		860.530	705.443
Pazarlama, satış ve dağıtım giderleri(-)	19	(225.709)	(192.756)
Genel yönetim giderleri (-)	19	(136.674)	(109.342)
Araştırma ve geliştirme giderleri(-)	19	(7.056)	(11.435)
Diğer faaliyet gelirleri	21	45.513	13.608
Diğer faaliyet giderleri (-)	21	(47.090)	(17.391)
Faaliyet karı		489.514	388.127
Finansal gelirler	22	337.088	125.365
Finansal giderler (-)	22	(318.514)	(121.753)
Vergi öncesi karı		508.088	391.739
Vergi gider			
— Dönem vergi gideri	23	(4.872)	(1.202)
— Ertelenmiş vergi gideri	23	(29.051)	(6.317)
Dönem karı		474.165	384.220
Net dönem karlarının dağılımı:			
Kontrol dışı paylar		-	-
Ana ortaklık payları		474.165	384.220
Hisse başına kazanç (Kr)	24	0,95	0,77